

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اول دفتر به نام ایزد دانا صانع پروردگار حیّ توانا

هزینه مطالعه این جزوه، برای دانش‌آموزان، دبیران و دیگر علاقه‌مندان به ادبیات شیرین فارسی، قرائت یک فاتحه به نیت پدر و مادر مرحوم است.

همه می‌دانیم امکانات آموزشی در همه جای کشور یکسان نیست. می‌دانیم در شهرهای کوچک و مناطق محروم امکانات آموزشی ضعیف است. در فضای مجازی پیام‌هایی از دانش‌آموزان روستایی دریافت کرده‌ام که از ناتوانی مالی برای خرید کتاب و جزوه و ... حکایت می‌کرد. تعارف که نداریم؛ خوب می‌دانیم این اوضاع اقتصادی حال شهری‌ها را هم خراب کرده است. از نابرابری‌ها و بالاختص نابرابری‌های آموزشی هر چه بگوییم کم گفته‌ام. با این حال من یک دبیرم و آنچه از دست من برمی‌آید جزوات بنده است که به طور رایگان در اختیارتان قرار می‌گیرد.

۱ - با مطالعه بخش‌بخش و جزء‌جزء این جزوات خواهید فهمید که این جزوات کامل‌ترین درس‌نامه‌ها را دارند. برای بنده خیلی راحت و اقتصادی‌تر بود که این جزوات را در اختیار موسسه و انتشاراتی قرار دهم و از مزایای مادی و معنوی آن برخوردار شوم. ولی در این صورت اجازه نداشتم که این جزوات را در کانال قرار دهم تا همه افراد به صورت رایگان از پی‌دی‌اف آن استفاده کنند.

۲ - قطعا برای تالیف هر جزوه و کتابی، زحمات بسیاری کشیده می‌شود. با نگاهی سطحی بر این جزوه و دیگر جزوات بنده خواهید دید که برای تالیف آن زحمت بسیاری کشیده شده است. اینجانب علاوه بر ساعت‌ها تمرکز و نوشتن، برای تایپ و صفحه‌آرایی این جزوه و جزوات دیگر، مبلغ قابل توجهی هزینه کرده‌ام.

۳ - دو سال پیش دبیری پیام داد و گفت: «با اجازه شما این جزوات را داده‌ام تایپ کرده‌اند و در انتهای جزوه از شما یاد خواهیم کرد!!!» به چند دلیل این کار دور از انصاف و نادرست بوده‌است؛ اول اینکه بنده اصلا چنین اجازه‌ای به هیچ دبیری نداده‌ام. دوم اینکه با این تایپ و صفحه‌بندی زیبا چه لزومی داشت مجدّد تایپ شود جز اینکه قضیه‌ای در کار بوده باشد؟ سوم اینکه بسیاری افراد به اعتبار علمی یک مولف، آن اثر را می‌خوانند و با حذف نام بنده از هر صفحه و انتقال آن به آخر جزوه، عملا با یک غلط‌گیر - توسط هر فردی - این اثر بی‌شناسنامه خواهد شد. چهارمین دلیل که از دلایل دیگر بسیار مهم‌تر است این است که صادقانه و حقیقتا خدمتتان عرض می‌کنم که پس از تایپ این جزوات توسط تایپست‌های گران‌قیمت موسسات مطرح، برای ویرایش و صفحه‌بندی هر کدام، حداقل بیش از ۳ ماه وقت گذاشته‌ام (اگر ملاحظه کنید می‌بینید در تمام این جزوه حتی «تشدید» و «نیم‌فاصله» و دیگر موارد نگارشی و علائم ویرایشی رعایت شده است تا زیبایی جزوه، مطالعه را برای دانش‌آموز دلنشین‌تر کند). تالیف این جزوات، اینطور نبوده که پس از تایپ با یک ویرایش خدمتتان ارائه شده باشد. اگر آن دبیر محترم، نهایت انصاف را به خرج دهد و نام بنده را هم در هر صفحه جزوه بیاورد، باز هم در حق من جفا کرده است، چرا که قطعا قطعا جزوه‌ای خواهد بود با هزار غلط تایپی و ...

با توجه به ۳ مورد فوق، از دبیران ارجمند، صمیمانه خواهشمندم، برای ارج نهادن به تالیف و کار بنده، از کپی کردن جزوات اینجانب، بدون نام بنده خودداری کنند و از همین پی‌دی‌اف استفاده کنند. بنده برای راحتی کار دبیران نام خود را از وسط صفحه (واترمارک) حذف کردم تا برای تدریس دیگران راحت‌تر باشد. پس لطفا شما نیز جانب انصاف را رعایت کرده و از هر گونه کپی‌برداری بپرهیزید.

***توجه:** این جزوات برای پاسخ‌گویی به سوالات سخت کنکوری تألیف شده‌اند اما دانش‌آموزان غیر کنکوری و علاقه‌مندان به ادبیات فارسی نیز می‌توانند از آن بهره ببرند.

فهرست مطالب

۱	فصل اول: مقدمه و کلیات
۳	فصل دوم: بخش حفظیات
۶	درس چهارم علوم و فنون سال دهم
۱۴	درس هفتم علوم و فنون سال دهم
۲۱	درس دهم علوم و فنون سال دهم
۲۸	درس یکم علوم و فنون سال یازدهم
۳۸	درس چهارم علوم و فنون سال یازدهم
۴۴	درس هفتم علوم و فنون سال یازدهم
۵۰	درس دهم علوم و فنون سال یازدهم
۶۰	درس یکم علوم و فنون سال دوازدهم
۷۲	درس چهارم علوم و فنون سال دوازدهم
۷۸	درس هفتم علوم و فنون سال دوازدهم
۹۶	درس دهم علوم و فنون سال دوازدهم
۱۰۳	فصل سوم: تحلیل و سبک‌شناسی
۱۲۹	فصل چهارم: آزمون‌های سراسری
۱۲۹	آزمون دی ۱۴۰۱ داخل کشور
۱۳۰	آزمون تیر ۱۴۰۱ داخل کشور
۱۳۲	آزمون تیر ۱۴۰۱ خارج کشور
۱۳۳	آزمون تیر ۱۴۰۰ داخل کشور
۱۳۵	آزمون تیر ۱۴۰۰ خارج کشور
۱۳۶	آزمون مرداد ۱۳۹۹ داخل کشور
۱۳۸	آزمون مرداد ۱۳۹۹ خارج کشور
۱۳۹	آزمون تیر ۱۳۹۸ داخل کشور
۱۴۰	آزمون تیر ۱۳۹۸ خارج کشور
۱۴۲	فصل پنجم: آزمون‌های تالیفی
۱۴۲	آزمون شبیه‌ساز کنکور شماره یک
۱۴۳	آزمون شبیه‌ساز کنکور شماره دو
۱۴۵	آزمون شبیه‌ساز کنکور شماره سه
۱۴۷	کلید

فصل اول

مقدمه و کلیات

تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی یکی از مهم‌ترین مباحث ادبیات اختصاصی یا علوم و فنون است. این مبحث ۹ سؤال از ۳۰ سؤال کنکور علوم و فنون را به خود اختصاص می‌دهد؛ یعنی ۳۰ درصد! بدون شک تسلط یا عدم تسلط شما در این مبحث در درصد کسب شده و موفقیت شما بسیار تأثیرگذار خواهد بود. درس‌های ۱، ۴، ۷ و ۱۰ کتاب‌های علوم و فنون دهم و یازدهم و دوازدهم به این مبحث اختصاص داده شده است.

همانطور که از نام این مبحث بر می‌آید این مبحث دو بخش اصلی دارد:

- ۱- تاریخ ادبیات
- ۲- سبک‌شناسی

در کتاب‌های علوم و فنون یازدهم و دوازدهم، درس‌های یکم و هفتم مربوط به تاریخ ادبیات و درس‌های چهارم و دهم مربوط به سبک‌شناسی هستند. مثلاً درس چهارم، سبک‌شناسی همان برهه‌ی تاریخی است که در درس یکم مطرح شده است. و درس دهم سبک‌شناسی همان برهه‌ی تاریخی است که در درس هفتم آمده است. در کتاب علوم و فنون دهم این ترتیب منظم به دلیل متفاوت بودن درس یکم که کلیات سبک‌شناسی را توضیح می‌دهد، رعایت نشده است و درس یکم کلیات سبک‌شناسی، درس چهارم تاریخ ادبیات، درس هفتم سبک‌شناسی و درس دهم ترکیب تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی است.

ساختار این جزوه با توجه به نوع تست‌ها

تست‌هایی که در کنکور از این دو بخش می‌آیند را می‌توانیم به سه دسته تقسیم کنیم.

- ۱- سوالاتی که حالت حفظی دارند و از درس‌های مربوط به تاریخ ادبیات انتخاب می‌شوند.
- ۲- سوالاتی که حالت حفظی دارند و از درس‌های مربوط به سبک‌شناسی انتخاب می‌شوند.
- توجه:** سوالات حفظی می‌توانند ترکیبی از درس‌های تاریخ ادبیات یا سبک‌شناسی باشند.
- ۳- سوالاتی که جنبه یادگرفتنی و تحلیلی دارند و با توجه به ویژگی‌های سبک‌ها که در درس‌های سبک‌شناسی آمده است، مطرح می‌شوند.

با توجه به ۳ نوع سوال فوق ساختار درسنامه این جزوه به دو بخش اصلی تقسیم می‌شود: (۱) بخش حفظیات (۲) بخش یادگرفتنی و تحلیلی

توجه: همانطور که گفته شد بخش حفظیات، هم مربوط به درس‌های تاریخ ادبیات است و هم درس‌های سبک‌شناسی. یعنی از تمام دروس مربوط به تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی، می‌توانیم شاهد سوالات حفظی باشیم.

در ۴ سال گذشته سوالات به چه صورتی بودند؟

کنکور	تعداد سؤال‌های حفظی	تعداد سؤال‌های تحلیلی
۱۳۹۸ داخل کشور	۶	۱
۱۳۹۸ خارج کشور	۷	—
۱۳۹۹ داخل کشور	۹	—
۱۳۹۹ خارج کشور	۷	۲
۱۴۰۰ داخل کشور	۸	۱
۱۴۰۰ خارج کشور	۷	۲
۱۴۰۱ داخل کشور	۷	۲
۱۴۰۱ خارج کشور	۶	۳
۱۴۰۱ دی‌ماه	۶	۲

با توجه به تحلیل ۹ کنکور اخیر مشخص می‌شود غالب سوالات به صورت حفظی هستند اما در کنکورهای اخیر تعداد سوال‌های تحلیلی پیشرفت داشته‌اند. تصور من برای کنکورهای آتی ۶ سوال حفظی و ۳ سوال تحلیلی است. اما متأسفانه کنکور هیچ قاعده منظمی ندارد. یا اگر هم قاعده منظمی داشته باشد، هر سالی ممکن است با کنکوری متفاوت رو به رو شوید.

توصیه می‌شود ابتدا سراغ بخش حفظی بروید و انرژی و زمان بیشتر خود را به این بخش اختصاص بدهید.

برای خرید نسخه چاپی یا تدریس ویدئویی این جزوه به سایت و یا کانال تلگرامی «آموزشگاه مجازی احمدی» مراجعه کنید.

برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد این جزوات و پکیج‌ها به شماره ۰۹۱۲۳۷۰۸۴۷۶ در تلگرام یا واتساپ و یا به صورت SMS پیام بدهید.

Ahmadi63amoozesh.com

@ahmadi63amoozesh

فصل دوم

حفظیات

کنکور رقابتی بزرگ است و کسانی فاتح این رقابت می‌شوند که تلاش بیشتری کنند و از آموخته‌های خود بهتر بهره ببرند. ممکن است شما در پایان سال نهم به خودتان قول بدهید که در سال بعد معدل خود را افزایش خواهید داد و در سال بعد هم همین قول را بدهید. و هر سال تلاش کنید تا معدلتان نسبت به سال قبل بهتر شود. اما کنکور اتفاق منحصر به فردی است که در بیشتر افراد یک بار رخ می‌دهد و به ندرت پیش می‌آید شخصی تصمیم بگیرد سال بعد یا سال‌های بعد هم کنکور بدهد. شما در سال‌های متفاوت تحصیلی تجربه‌های زیادی کسب می‌کنید و از آن‌ها در سال‌های بعد استفاده می‌کنید و بعضاً هم از این تجربیات سود می‌برید. اما همانطور که گفته شد در مورد کنکور نباید دنبال کسب تجربه باشید. بهترین تجربه، استفاده از تجربه دیگران یا بررسی سوالات کنکور است.

در کنکور داخل کشور تیر ۱۴۰۱ یه سوال به این صورت آمده بود: «نویسنده متن زیر چه کسی است و از کدام اثر برگزیده شده است؟» و متنی را آورده بود و ۴ گزینه. بعد از کنکور عده‌ای از دانش‌آموزان با تعجب می‌گفتند سوال ۱۴۳ کنکور خیلی عجیب بود!!!

اینکه کنکور عجیب است و گاه حتی در طرح سوالات بدسلیقگی رخ می‌دهد شکی نیست. اما تعجب من از همان دانش‌آموزان، بیشتر از تعجب آن‌ها از آن سوال است. سوال ۱۳۸ کنکور ۱۳۹۹ داخل کشور، سوالات ۱۳۷ و ۱۳۹ و ۱۴۴ کنکور ۱۳۹۹ خارج کشور، سوالات ۱۳۷ و ۱۴۱ کنکور ۱۴۰۰ داخل کشور نیز همین گونه بودند. بیت یا عبارتی را داده بودند و سراینده یا نویسنده آن را خواسته بودند.

فکر کنم متوجه صحبت من شدید. اگر بدون بررسی تست‌های سال قبل، سراغ کنکور بروید، قطعاً سوپرایز خواهید شد و تجربه‌ای خواهید شد برای دیگران. اما می‌توانید قبل از شروع، نگاهی به سوالات کنکورهای سال‌های قبل بیندازید و بدانید که به چه مطالبی بیشتر باید توجه کنید و سراغ چه مطالبی باید بروید یا نروید.

بیایید با هم فقط به صورت سوالات کنکور نگاهی بیندازیم

- ۱- همه موارد از ویژگی‌های فکری شعر انقلاب اسلامی است به جز ...
- ۲- کدام مورد از دیدگاه تاریخ ادبیات غلط است؟
- ۳- کدام مورد از دیدگاه تاریخ ادبیات یا سبک‌شناسی غلط است؟
- ۴- از دیدگاه تاریخ ادبیات در متن زیر به چند مورد خطا بر می‌خوریم؟
- ۵- در قرن دهم چه کسی کتاب کلیله و دمنه را به زبان ساده بازنویسی کرد و آن را چه نامید؟
- ۶- «تاریخ الرسل و الملوک» نوشته کیست و ترجمه فارسی آن چه نام دارد؟

- ۷- موضوع آثار زیر به ترتیب در کدام گزینه تماماً درست است؟
 - ۸- انتساب کدام بیت به سراینده مقابل آن نادرست است؟
 - ۹- انتساب چند اثر به پدید آورنده آن غلط آمده است؟
 - ۱۰- هر یک از آثار زیر به ترتیب نمونه کدام نوع نثر است؟
 - ۱۱- سبک شعر کدام شاعر، حد واسط سبک دوره عراقی و سبک هندی است و شاخصه‌ی اصلی آن چیست؟
 - ۱۲- در دوران معاصر پس از نویسندگان نسل اول چه کسانی وارد ادبیات داستانی شدند و سبک آنان چه بود؟
 - ۱۳- در همه گزینه‌ها به محورهای نویسندگی محمدرضا سرشار اشاره شده است به جز
 - ۱۴- متن زیر از کدام اثر برگزیده شده است و گوینده آن چه کسی است؟
 - ۱۵- نثر کدام آثار به ترتیب «مصنوع، ساده و بینابین» است؟
 - ۱۶- کدام آثار به ترتیب در زمینه «فقه، عرفان و زندگی نامه» نوشته شده است؟
 - ۱۷- پدید آورندگان «مکاتیب - صد پند - نفحات الانس - عشاق نامه» به ترتیب خالق آثار نیز هستند.
 - ۱۸- نویسندگان «داستان باستان - جای پای خون - همسایه‌ها - تهران مخوف» به ترتیب چه کسانی هستند؟
 - ۱۹- در کدام عبارات ویژگی‌های زبان پهلوی آمده است؟
 - ۲۰- کدام گروه همگی شاعران نیمه دوم قرن پنجم و قرن ششم‌اند؟
 - ۲۱- در کدام بیت ویژگی‌های سبک عراقی وجود ندارد؟
 - ۲۲- در همه ابیات یکی از ویژگی‌های زبانی سبک خراسانی وجود دارد به جز بیت
 - ۲۳- همه ابیات مربوط به یک سبک هستند به جز ...
 - ۲۴- کدام آثار به ترتیب «منظوم»، «منثور» و «منظوم» است؟
 - ۲۵- وجود بعضی از واژگان، در همه ابیات، یادآور نقد شعر عطار در کتاب درسی است به جز:
 - ۲۶- کدام آثار همگی مربوط به دوره بیداری است؟
- با نگاهی گذرا به سوالات کنکور در همین جزوه می‌توانید با سبک سوالات آشنا شوید. غرض من از این قسمت این بود تا با توجه به سوالات فوق، متوجه شوید که حین مطالعه به چه نکاتی باید توجه کنید و به چه نکاتی بیشتر باید دقت کنید.

چند نکته برای پاسخ دادن به تست‌های حفظی

نکته ۱: یکی از انواع تست‌های تاریخ ادبیات تست‌هایی هستند که می‌گویند؛ کدام گزینه صحیح یا غلط است یا در بین عبارات زیر چند مورد صحیح یا غلط است یا کدام موارد صحیح یا غلط است. در این گونه موارد ما با جمله‌های خبری سر و کار داریم. منظور از جمله‌های خبری جملاتی است که می‌توانیم بگوییم این جمله صحیح است یا این جمله غلط است. **مثال:** ما در مورد جمله‌ی «امشب باران می‌آید» می‌توانیم بگوییم خیر این طور نیست. اما در جمله «کاش امشب باران بیاید!» ما نمی‌توانیم بگوییم صحیح است یا غلط. زیرا گوینده حکمی را صادر نکرده است. جملات امری، پرسشی و تعجبی اینگونه هستند و صدق و کذب در مورد آن‌ها کاربرد ندارد. **با توجه به این بحث شما حین خواندن باید به جملات خبری توجه ویژه‌ای داشته باشید.**

نکته ۲: به تقسیم‌بندی‌ها و دسته‌بندی‌ها توجه کنیم. **مثال:** شاعران یا آثار یک دوره یا سبک را بشناسیم.

نکته ۳: به مواردی که نشانه ترتیب یا صفت عالی «ترین» دارند توجه کنیم. **مثال:** اولین اثر، بهترین اثر، موفق‌ترین اثر و ...

نکته ۴: به نظم یا نثر یا ترکیبی بودن آثار توجه کنیم.

نکته ۵: به نوع ساده، فنی، مصنوع و موارد دیگر توجه کنیم.

نکته ۶: به آثار نویسندگان و شاعرانی که چند اثر دارند بیشتر توجه کنیم.

نکته ۷: به اسامی مشابه بیشتر دقت کنیم. **مثال:** «آیین‌های ناگهان» اثر قیصر امین‌پور و «آینه‌های دردار» اثر هوشنگ گلشیری است.

نکته ۸: ممکن است آثار یک نویسنده یا شاعر در یک جا نیامده باشد. **مثال:** در صفحه ۷۳ علوم و فنون دوازدهم برای احمد محمود کتاب «همسایه‌ها» آمده است و در صفحه ۷۸ کتاب‌های «مدار صفر درجه» و «زمین سوخته». در این موارد شما باید تمام آثار آن شخص را در هر دو صفحه یادداشت کنید.

نکته ۹: از مقایسه سبک‌ها غافل نشوید. وقتی ویژگی‌های یک سبک را بهتر می‌فهمید و حفظ می‌کنید که آن را با سبک دیگر مقایسه کنید و اختلاف‌ها و اشتراکات را به خوبی مشخص کنید.

نکته ۱۰: این مبحث غالباً حفظی است. مطالب حفظی معمولاً فرتر هستند. برای بهتر حفظ کردن و ماندگاری بیشتر در ذهن حتماً باید تکرار و دوره داشته باشید.

نکته ۱۱: ارائه کنفرانس چه در کلاس چه برای خود در مقابل آینه یا افراد خانه می‌تواند بسیار مفید باشد.

نکته ۱۲: در ویدئوها در مورد موضوعی به نام «کدینگ» یا «رمزگذاری» توضیح داده‌ام. رمزگذاری زمانی بیشتر مفید است که شما خودتان رمزی را ایجاد کرده باشید. اینگونه رمزگذاری‌ها معمولاً ماندگاری بیشتری دارند.

موارد بسیاری وجود دارد که شما قطعاً در طول این چند سال به طور فردی تجربه کرده‌اید. از هر توانایی خود باید استفاده کنید تا بهترین نتیجه را بگیرید. **در واقع نکات بسیاری را می‌توان به این لیست اضافه کرد. شما خودتان چه**

پیشنهادی دارید؟ در ادامه بنویسید.

نکته ۱۳:

نکته ۱۴:

نکته ۱۵:

نکته ۱۶:

نکته ۱۷:

نکته ۱۸:

نکته ۱۹:

نکته ۲۰:

درس چهارم

علوم و فنون سال دهم

تاریخچه زبان فارسی

- زبان ایرانیان پیش از اسلام که ریشه و مادر زبان امروز ایران است «پارسی» یا «فارسی» نام دارد.
- کتاب **اوستا** در دوره **ساسانی** به نگارش درآمد.
- زبان‌هایی که در ایران و مناطق هم‌جوار آن، از قدیمی‌ترین روزگاران متداول بوده و ویژگی‌های مشترکی دارند گروه زبان‌های ایرانی نام دارند.
- **زبان‌های ایرانی: ۱- فارسی باستان ۲- فارسی میانه (پهلوی - پارتی) ۳- فارسی نو**

◆ ۱- فارسی باستان ۵۵۹ تا ۳۳۰ ق.م

- آثار برجای‌مانده از دوره هخامنشیان ← فرمان‌ها و نامه‌های شاهان هخامنشی که به خط میخی نوشته می‌شد.

◆ ۲- فارسی میانه ۳۰۰ ق.م تا ۷۰۰ م

پارتی

- در دوره اشکانیان تا اوایل دوره ساسانیان رایج بود.
- در شمال و شمال شرقی ایران رایج بود.

پهلوی

- زبان رسمی دوره ساسانی
- دلیل نام‌گذاری به فارسی میانه ← قرار گرفتن بین فارسی باستان و فارسی نو
- آثار تالیف شده بیشتر آثار دینی هستند. (حتی رساله‌های که در زمره آثار غیردینی هستند مانند یادگار زریران)
- آثار ادبی منظوم و منثور این زبان از میان رفته است، ولی ترجمه عربی و فارسی بعضی از آن‌ها مانند «کلیله و دمنه» و «هزار و یک‌شب» در دست است؛ که دچار تغییرات فراوان شده‌اند.
- اشعار کمی به زبان پهلوی در دست است و آنچه باقی‌مانده، دچار تعریف‌هایی شده است.
- بعضی از قطعات، بازمانده‌ی اشعار تعلیمی و اخلاقی‌اند که در میان اندرزنانه‌های منثور جای دارند. مانند «درخت آسوریک» و «یادگار زریران» که هر دو اصل پارتی دارند.

◆ ۳- فارسی نو یا فارسی دری از شروع تاریخ هجری و شمسی تا امروز

- زبان فارسی با بهره‌گیری از خط عربی به مرحله جدیدی گام نهاد.
- زبان فارسی با کنار گذاشتن برخی از صدهای زبان عربی، الفبای آن را پذیرفت.
- پس از برافتادن ساسانیان، طاهریان نخستین دولت اسلامی ایران بودند.

- دری، زبان درباری ساسانیان، زبان محاوره و مکاتبه‌ی مقامات دولتی بوده است.
- منطقه رواج فارسی دری، نخست در مشرق و شمال شرقی ایران بود.

سه قرن اول هجری

- ایرانیان در سه قرن اول هجری به فعالیت‌های علمی و ادبی خود ادامه دادند.
- آثار فراوانی به زبان‌های فارسی، پهلوی و عربی پدید آمد.
- یعقوب لیث صفاری زبان فارسی دری را زبان رسمی قلمرو خود اعلام کرد.

قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم (۳۰۰ تا ۴۵۰ هـ. ق)

- مهم‌ترین دوره تمدن اسلامی است.
- نظم و نثر در این دوره شکوفا شد.
- دولت سامانی رسم‌ها و سنت‌های کهن را رواج داد.
- «بخارا» مهم‌ترین مرکز فرهنگی در دوره سامانیان است.
- آثار ارزنده به زبان پارسی و عربی در قلمرو فرهنگ اسلامی پدید آمد.
- امیران سامانی صاحب فضل بودند و شاعران و مترجمان را تشویق می‌کردند.
- این درخشش با شکست سامانیان از ترکان آل افراسیاب به تیرگی گرایید.
- سلسله غزنوی در سال ۳۵۱ در شهر غزنه تشکیل شد.
- عنصری، فرخی، منوچهری شاعران دربار غزنوی بودند.

چند نکته در مورد قرن چهارم

- دوران غلبه، رواج، حفظ و ارائه آداب و رسوم ملی است.
- پایه حماسه‌های ملی در این قرن گذاشته شد.
- دوران طلایی همراه با شکوفایی روح ایرانی (با زکریای رازی آغاز شد و با فردوسی ادامه می‌یابد)

قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم

- دوره ترقی در همه زمینه‌های علمی (ابن سینا)
- ابن سینا به فارسی و عربی شعر می‌سرود.
- وجود سخنورانی چون رودکی، فردوسی، عنصری و... بیانگر اهمیت این دوره هستند.
- آغاز این دوره عصر اندیشه‌ی استقلال ملی ایران به شمار می‌رود.
- تاکید امرای سامانی بر ضرورت تالیف به زبان فارسی دری و گردآوری تاریخ و روایات
- آمیختگی زبان فارسی با زبان عربی
- ورود اصطلاحات علمی، ادبی، دینی و سیاسی از راه ترجمه متون عربی
- هنوز بیشتر دانشمندان به ضرورت آثار خود را به زبان عربی می‌نویسند.

شعر در قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم (۳۰۰ تا ۴۵۰ هـ. ق)

- سادگی فکر و روانی کلام
- توجه بیشتر به واقعیات بیرونی (مفاهیم ذهنی در حد تعالیم کلی اخلاقی هستند).
- آوردن ترکیب‌های تازه، استعاره‌های دلپذیر، تشبیهات گوناگون و به کارگیری انواع توصیف
- شعر پارسی به دست رودکی، پدر شعر فارسی، بنیاد نهاده شد.
- رایج ترین انواع شعر این دوره ← حماسی، مدحی، غنایی
- حماسه ملی ایران و شعر حماسی با فردوسی به اوج رسید.
- شعر مدحی به پیروی از شعر عربی معمول گشت.
- شعر غنایی با دو شاعر مشهور رودکی و شهید بلخی قوت و استحکام یافت.
- شعر حکمی و اندرزی (تعلیمی) هم در این دوره به وجود آمد، ولی در دوره سلجوقیان به پختگی رسید.
- آوردن موعظه و نصیحت در شعر پارسی از آغاز قرن چهارم معمول گردید.
- کسای مروزى سراینده قصیده تمام و کمال در موضوع تعلیمی است و ناصر خسرو شیوه او را ادامه داد.
- داستان‌سرایی و قصه‌پردازی و آوردن حکایات و مثل‌ها نیز در شعر این دوره آغاز گشت.

نثر در قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم (۳۰۰ تا ۴۵۰ هـ. ق)

- در عهد سامانی مانند شعر پارسی رواج یافت.
- نثر این دوره ساده و روان است و بیشتر در موضوعات حماسی و ملی و تاریخی است.
- آوردن اصطلاحات علمی و اشعار و امثال هنوز در آن رایج نشده است.

۳ اثر منثور معروف

♦ شاهنامه ابومنصوری

- حدود ۳۴۶ قمری به دست عده‌ای از دانشوران خراسان نوشته شده است.
- موضوع آن تاریخ گذشته ایران است و فقط چند صفحه‌ای از آن باقی مانده است.

♦ ترجمه تفسیر طبری

- اصل تفسیر (متن عربی) را محمد بن جریر طبری نوشته است.
- جمعی از دانشمندان (عالمان دینی) این کتاب را به فارسی برگرداندند.

♦ تاریخ بلعی

- ترجمه گونه‌ای از کتاب «تاریخ الرُّسل و الملوک» اثر محمد بن جریر طبری است.
- ابوعلی بلعی به دستور منصور بن نوح سامانی ماموریت یافت، کتاب فوق را ترجمه کند.
- بلعی مطالبی به اصل کتاب افزود و مطالبی را نیز حذف کرد.

درستی یا نادرستی هر یک از موارد زیر را مشخص کنید.

۱. آثار برجای‌مانده زبان فارسی باستان، به خط میخی نوشته شده است؟ ☐ درست ☐ نادرست
۲. زبان‌های فارسی باستان به دو گروه زبان‌های «پارتی» و «پهلوی» تقسیم می‌شوند. ☐ درست ☐ نادرست
۳. زبان پهلوی در دوره اشکانیان رایج بود و تا اوایل دوره ساسانی نیز آثاری به این زبان تألیف می‌شده است. ☐ درست ☐ نادرست
۴. زبان پارتی در شمال و شمال شرقی ایران متداول بوده است. ☐ درست ☐ نادرست
۵. زبان فارسی میانه از حدود ۲۰۰ قبل میلاد تا حدود ۷۰۰ میلادی رایج بوده است. ☐ درست ☐ نادرست
۶. زبان پهلوی، زبان رسمی دوران ساسانی بود و اساساً به ناحیه پارس تعلق داشته است. ☐ درست ☐ نادرست
۷. آثاری که به زبان پارتی تألیف شده است، بیشتر آثار دینی زرتشتی است. ☐ درست ☐ نادرست
۸. یادگار زیربان در اصل غیردینی است ولی رنگ و بوی دینی دارد. ☐ درست ☐ نادرست
۹. آثار ادبی منثور و منظوم زبان پهلوی، امروزه باقی‌مانده است. ☐ درست ☐ نادرست
۱۰. اشعار کمی، به زبان پهلوی در دست است ولی دچار تحریف‌هایی شده‌اند. ☐ درست ☐ نادرست
۱۱. منظومه‌های «درخت آسوریک» و «یادگار زیربان» هر دو اصل پهلوی دارند. ☐ درست ☐ نادرست
۱۲. فارسی «نو» و «فارسی میانه» از الفبای خط عربی بهره گرفته‌اند. ☐ درست ☐ نادرست
۱۳. ادبیات فارسی دری تقریباً هم‌زمان با دولت سامانیان آغاز شد. ☐ درست ☐ نادرست
۱۴. دری زبان درباری سامانیان، زبان محاوره و مکاتبه‌ی مقامات دولتی بوده است. ☐ درست ☐ نادرست
۱۵. منطقه رواج فارسی دری، نخست در مشرق و شمال شرقی ایران بود. ☐ درست ☐ نادرست
۱۶. در سه قرن نخست پس از حمله اعراب به ایران کماکان آثاری به زبان پهلوی نوشته می‌شد. ☐ درست ☐ نادرست
۱۷. زبان عربی زبان رسمی دربارهای طاهری و صفاری بوده است. ☐ درست ☐ نادرست
۱۸. قرن سوم و نیمه اول قرن چهارم، مهم‌ترین دوره تمدن اسلامی ایران بوده است. ☐ درست ☐ نادرست
۱۹. در آغاز قرن چهارم، دولت ساسانی رسم‌ها و سنت‌های فرهنگی کهن ایران را رواج داد. ☐ درست ☐ نادرست
۲۰. در زمان سامانیان بخارا عمده‌ترین مرکز فرهنگی ایران به شمار می‌آمد. ☐ درست ☐ نادرست
۲۱. امیران سامانی مترجمان را به ترجمه‌ی کتاب‌های معتبری به نثر فارسی برمی‌انگیختند. ☐ درست ☐ نادرست
۲۲. غزنویان از رواج زبان فارسی جلوگیری می‌کردند. ☐ درست ☐ نادرست
۲۳. عنصری، فرخی و منوچهری از شاعران دربار غزنوی بودند. ☐ درست ☐ نادرست
۲۴. قرن پنجم هجری دوران غلبه، رواج، حفظ و ارائه‌ی آداب و رسوم ملی بود. ☐ درست ☐ نادرست
۲۵. پایه حماسه‌های ملی به زبان فارسی، در قرن چهارم نهاده شد. ☐ درست ☐ نادرست
۲۶. قرن چهارم دوره طلایی همراه با شکوفایی روح ایرانی بود که با دانشمند بزرگی چون محمد بن زکریای رازی آغاز شد و با فردوسی ادامه یافت. ☐ درست ☐ نادرست
۲۷. قرن سوم و نیمه اول قرن چهارم دوره ترقی در همه زمینه‌های علمی بود و مردان مشهوری از آغاز تا پایان این دوره در فلسفه، طب و علوم دینی سرگرم تألیف بودند. ☐ درست ☐ نادرست
۲۸. ابن‌سینا در همه علوم روزگار خود تبخّر داشت و شعرهایی فقط به زبان عربی می‌سرود. ☐ درست ☐ نادرست
۲۹. عنصر اندیشه‌ی استقلال ملی ایران هم‌زمان با دولت صفاریان می‌باشد. ☐ درست ☐ نادرست
۳۰. امرای سامانی در ماوراءالنهر و خراسان بزرگ بازیافتن اندیشه‌های ایرانی در چارچوب فرهنگ اسلامی را ترویج می‌دادند. ☐ درست ☐ نادرست

- تمرین ۳۱** در قرن چهارم و اوایل قرن پنجم بسیاری از اصطلاحات علمی و ادبی و دینی و سیاسی جدید از راه ترجمه متون عربی وارد فارسی دری می‌شود.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۳۲** در قرن چهارم بیشتر دانشمندان ایرانی آثار خود را به زبان فارسی دری می‌نوشتند.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۳۳** یکی از ویژگی‌های شعر فارسی در قرن چهارم و اوایل قرن پنجم پیچیدگی فکر و کلام اشعار است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۳۴** شاعران قرن چهارم و اوایل قرن پنجم بیشتر به واقعیات بیرونی نظر داشتند.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۳۵** مفاهیم ذهنی شاعران اولیه، بیشتر تعالیم کلی مربوط به عرفان بوده است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۳۶** آوردن ترکیب‌های تازه، استعاره‌های دلپذیر، تشبیهات گوناگون و به‌کارگیری انواع توصیف از ویژگی‌های اشعار قرن چهارم و اوایل قرن پنجم است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۳۷** رایج‌ترین انواع شعر در قرن چهارم و اوایل قرن پنجم موضوعات «حماسی»، «عرفانی»، «مدحی» و «غنائی» بود.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۳۸** حماسه ملی ایران و شعر حماسی با فردوسی به اوج می‌رسد.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۳۹** شعر مدحی با دو شاعر مشهور، رودکی و شهید بلخی قوت و استحکام یافت.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۴۰** شعر حکمی و اندرزی (تعلیمی) در قرن چهارم به وجود آمد ولی در دوره غزنویان به پختگی رسید.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۴۱** قصایدی با مضمون موعظه و نصیحت ابتدا در اشعار ناصر خسرو سروده شد و عنصری شیوه او را ادامه داد.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۴۲** در شعر قرن چهارم و اوایل قرن پنجم، هیچ نمونه‌ای از داستان‌سرایی و قصه‌پردازی دیده نمی‌شود.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۴۳** نثر قرن چهارم و اوایل قرن پنجم نثری ساده و روان است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۴۴** «حماسه»، «ملی‌گرایی» و «تاریخ» موضوعات اصلی نثر قرن چهارم و اوایل قرن پنجم است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۴۵** آمدن اصطلاحات علمی و اشعار و امثال در اوایل قرن پنجم در نثر رایج شد.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۴۶** شاهنامه ابومنصوری به دست عده‌ای از دانشوران خراسان ترجمه شده است و امروزه فقط چندصفحه‌ای از مقدمه آن در دست است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۴۷** ابوعلی بلعمی تفسیر طبری «محمد بن جریر طبری» را به پارسی ترجمه کرده است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۴۸** نام اصلی تاریخی که محمد بن جریر طبری نوشته بود «تاریخ الرسل و الملوك» است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۴۹** ابوعلی بلعمی در ترجمه کتاب تاریخ طبری مطالبی بر آن افزود و مطالبی را نیز از اصل کتاب حذف کرد.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۵۰** عبارت «و این ضحاک را ازدها به وی از آن گفتندی که بر کتف او دو پاره گوشت بود بزرگ، بر رسته دراز و سر آن به کردار ماری بود و آن را به زیر جامه اندر داشتی...» از محمد بن جریر طبری است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۵۱** عبارت «پس دشخوار آمد خواندن این کتاب امیر سدید ابوالمظفر ابوصالح منصور، علمای ماوراء النهر را گرد کرد و از ایشان فتوای کرد که روا باشد ما این کتاب را به زبان پارسی گردانیم؟» مربوط به ترجمه کتاب «تاریخ الرسل و الملوك» می‌باشد.
☐ درست ☐ نادرست

تست‌های درس چهارم علوم و فنون سال دهم

تست ۱ همه موارد از دیدگاه تاریخ ادبیات «کاملاً» درست‌اند، به‌جز.....

- (۱) قرن چهارم با دانشمند بزرگی چون محمد بن زکریای رازی آغاز شد و با شاعر بی‌نظیری مانند فردوسی ادامه یافت.
- (۲) در زمان سلجوقیان، بخارا عمده‌ترین مرکز فرهنگی به شمار می‌آمد و بسیاری از دانشمندان آثار ارزنده‌ای به پارسی پدید آوردند.
- (۳) در اوایل قرن پنجم بسیاری از اصطلاحات علمی، ادبی، دینی و سیاسی جدید از راه ترجمه متون عربی وارد فارسی دری می‌شود.
- (۴) امرای سامانی با تشویق شاعران و نویسندگان می‌کوشند، ترکیب تازه‌ای از هویت فرهنگی، یعنی بازیافتن اندیشه ایرانی در چارچوب فرهنگ اسلامی را ترویج کنند.

تست ۲ در کدام عبارات، ویژگی‌های زبان پهلوی آمده است؟

- (الف) در زمان اشکانیان و در شمال و شمال شرقی ایران رواج داشته است.
 - (ب) اغلب آثار ادبی پهلوی شفاهی بوده و به کتابت در نیامده است.
 - (ج) از این زبان ترجمه عربی و فارسی کلیله و دمنه و هزار و یک شب موجود است.
 - (د) در اصل «درخت آسوریک» و «یادگار زریران» به این زبان است.
 - (هـ) زبان رسمی دوران ساسانی و متعلق به ناحیه پارس است.
- (۱) الف - ب - ج (۲) الف - د - هـ (۳) ب - ج - د (۴) ب - ج - هـ

تست ۳ از دیدگاه تاریخ ادبیات همه موارد کاملاً درست است؛ به‌جز:

- (۱) زبان پهلوی، زبان رسمی دوران ساسانی بود. این زبان اساساً به ناحیه پارس تعلق داشته است و آن را «فارسی نو یا فارسی دری» نامیده‌اند.
 - (۲) زبان فارسی باستان در دوره هخامنشی رایج بود. آثار برجای‌مانده این زبان، فرمان‌ها و نامه‌های شاهان هخامنشی به خط میخی است.
 - (۳) آثاری که به زبان پهلوی تألیف شده، بیشتر آثار دینی زرتشتی است. حتی رساله‌های کوچکی مانند «یادگار زریران» رنگ دینی دارد.
 - (۴) زبان پارتی در دوره اشکانیان رایج بود و تا اوایل دوره ساسانی نیز آثاری به این زبان تألیف می‌شده است.
- تست ۴** همه موارد از رخدادهای عمده برای زبان فارسی در سده سوم تا میانه سده پنجم است؛ به‌جز:

- (۱) گرایش شاهان در جلب عالمان و ادیبان به دربار
 - (۲) درآمیختن زبان فارسی با مفردات و ترکیبات زبان عربی
 - (۳) آمیختگی با واژه‌ها، نام‌ها و لقب‌های غیر رایج در عصر غزنوی و سلجوقی
 - (۴) گسترش فارسی دری و آمیزش آن با کلمات و لغات نواحی مرکزی و غربی ایران
- تست ۵** «تاریخ الرسل و الملوك» نوشته کیست و ترجمه فارسی آن چه نام دارد؟

- (۱) ابوعلی بلعمی، تاریخ بلعمی
 - (۲) محمد بن جریر طبری، تاریخ طبری
 - (۳) محمد بن جریر طبری، تاریخ بلعمی
 - (۴) عده‌ای از علمای ماوراءالنهر، ترجمه تفسیر طبری
- تست ۶** در کدام گزینه مؤلفان «تاریخ الرسل و الملوك، ترجمه تفسیر طبری و شاهنامه ابومنصوری» به ترتیب آمده‌اند؟

- (۱) جمعی از دانشمندان، محمد بن جریر طبری، عده‌ای از دانشوران
- (۲) محمد بن جریر طبری، ابوعلی بلعمی، ابومنصور عبدالرزاق
- (۳) محمد بن جریر طبری، جمعی از دانشمندان، عده‌ای از دانشوران
- (۴) عده‌ای از دانشوران، ابوعلی بلعمی، ابومنصور المَعمری

تست ۷ کدام موارد درباره ادبیات فارسی در قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم درست می‌باشند؟

- (الف) شاعران این عصر بیشتر به واقعیات درونی نظر داشتند.
- (ب) آوردن اصطلاحات علمی و اشعار و امثال در نثر این دوره رایج است.
- (ج) سادگی فکر و روانی کلام از ویژگی‌های شعر این دوره است.
- (د) نثر این دوره بیشتر در موضوعات حماسی، ملی و تاریخی است.

(۱) الف - ب (۲) ج - د (۳) الف - ج (۴) ب - د

تست ۸ درباره گروه زبان‌های فارسی کدام گزینه صحیح نمی‌باشد؟

- (۱) زبان‌های ایرانی میانه به ترتیب به دو گروه زبان‌های «پهلوی» و «پارتی» تقسیم می‌شود.
- (۲) آثار برجای‌مانده زبان فارسی باستان فرمان‌ها و نامه‌های شاهان هخامنشی است.
- (۳) منطقه رواج فارسی دری نخست در مشرق و شمال شرقی ایران بود.
- (۴) دری، نخستین صورت زبان ادبی فارسی نو در برابر نفوذ عناصر زبان عربی بود.

تست ۹ کدام گزینه در مورد زبان فارسی میانه نادرست است؟

- (۱) به دو گروه زبان‌های «پارتی» و «پهلوی» تقسیم می‌شود.
- (۲) این زبان در شمال و شمال شرقی و ناحیه پارس متداول بوده است.
- (۳) این زبان در دوره اشکانیان و ساسانیان رایج بوده است.
- (۴) آثار ادبی پهلوی به سبب اهمیتی که داشته‌اند، غالباً به صورت مکتوب درآمده‌اند.

تست ۱۰ کدام گزینه در رابطه با تاریخ ادبیات فارسی در قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم صحیح نمی‌باشد؟

- (۱) رایج‌ترین انواع شعر در این دوره «غنایی»، «مدحی» و «حماسی» بود.
- (۲) شعر حکمی و اندرزی در این دوره به وجود آمد ولی در دوره سلجوقیان به پختگی رسید.
- (۳) داستان‌سرایی و قصه‌پردازی و آوردن حکایت‌ها و مَثَل‌ها در شعر این دوره آغاز گشت.
- (۴) آوردن موعظه و نصیحت در شعر پارسی از آغاز قرن پنجم معمول گردید و در این باب قطعه‌های کوتاهی سروده شد.

تست ۱۱ از نظر تاریخ ادبیات متن زیر چند غلط دارد؟

«آثاری که به زبان پارتی تألیف شده بیشتر آثار دینی زردشتی است. در این زبان رساله‌های کوچکی وجود دارد که معمولاً آن‌ها در زمره آثار دینی به شمار می‌آورند مانند «یادگار زیران». آثار ادبی این زبان مانند کلیله و دمنه در دست است ولی دچار تغییرات فراوان شده است. در واقع باید گفت آثار ادبی پارتی به سبب اهمیتی که سنت شفاهی در ایران پیش از اسلام داشته، غالباً به کتابت در نیامده است.»

(۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

تست ۱۲ در رابطه با زبان پهلوی کدام گزینه صحیح نمی‌باشد؟

- (۱) آثار ادبی این زبان به سبب اهمیتی که سنت شفاهی در ایران داشته غالباً به کتابت در نیامده است.
- (۲) اشعار کمی به زبان پهلوی در دست است و آنچه باقیمانده دچار تحریف‌هایی شده است.
- (۳) این زبان در دوره ساسانیان در شمال و شمال شرقی ایران متداول بوده است.
- (۴) آثار ادبی منظوم و منثور این زبان از میان رفته ولی ترجمه عربی و فارسی بعضی از آن‌ها در دست است.

تست ۱۳ کدام گزینه در رابطه با تاریخ ادبیات قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم صحیح نمی‌باشد؟

- (۱) در آغاز این دوره، دولت سامانی روی کار آمد و رسم‌ها و سنت‌های فرهنگی کهن ایرانی را رواج داد.
- (۲) نیمه اول قرن پنجم دوران غلبه، رواج، حفظ و ارائه‌ی آداب و رسوم ملی بود.
- (۳) عنصری، فرخی و منوچهری از جمله شاعران بزرگ فارسی‌گوی در دربار غزنویان بودند.
- (۴) امرای سامانی با تأکید بر ضرورت تألیف به زبان فارسی دری در برابر حکومت بغداد به هویتی مستقل دست پیدا می‌کنند.

تست ۱۴ کدام گزینه صحیح نمی‌باشد؟

- (۱) رساله «یادگار زریران» را می‌توانیم در زمره آثار غیر دینی قرار بدهیم.
- (۲) متن پهلوی آثاری همچون «کلیله و دمنه» و «هزار و یک شب» از میان رفته است.
- (۳) منظومه «درخت آسوریک» از قطعاتی است که در میان اندرزنامه‌های منظوم جای دارد.
- (۴) اشعار کمی که به زبان پهلوی در دست است، دچار تحریف‌هایی شده است.

تست ۱۵ کدام گزینه صحیح می‌باشد؟

- (۱) فارسی نو یا فارسی دری بدون هیچ تغییری در صداها و زبان عربی، الفبای آن را پذیرفت.
- (۲) فارسی دری، زبان محاوره و زبان عربی، زبان مکاتبات دربار یعقوب لیث صفاری بود.
- (۳) «دری» زبان درباری طاهریان، زبان محاوره و مکاتبه مقامات دولتی بوده است.
- (۴) منطقه روان فارسی دری یا فارسی نو، نخست در مشرق و شمال شرقی ایران بود.

تست ۱۶ با توجه به تاریخ ادبیات قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم کدام گزینه صحیح می‌باشد؟

- (الف) امیران سامانی مترجمان را به ترجمه کتاب‌های معتبری به نثر فارسی برمی‌انگیختند.
- (ب) پایه حماسه‌های ملی به زبان فارسی در نیمه اول قرن پنجم گذاشته شد.
- (ج) دوره حکومت غزنویان، عصر اندیشه‌ی استقلال ملی ایران به شمار می‌رود.
- (د) غزنویان نیز برای ماندگاری حکومت نوپای خود، ناگزیر شدند زبان فارسی را رواج دهند.

(۱) الف - ب (۲) الف - د (۳) ج - د (۴) ب - ج

تست ۱۷ کدام موارد با توجه به تاریخ ادبیات قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم صحیح نمی‌باشد؟

- (الف) شعر غنایی با دو شاعر مشهور، رودکی و شهید بلخی قوت و استحکام یافت.
- (ب) شعر حکمی و اندرزی در دوره غزنویان به پختگی رسید.
- (ج) قصه‌پردازی و آوردن حکایت‌ها و مثل‌ها در شعر، در این دوره آغاز گشت.
- (د) نثر این دوره بیشتر به موضوعات حماسی، ملی و دینی می‌پردازد.
- (هـ) آوردن موعظه و نصیحت در شعر پارسی از آغاز قرن چهارم معمول گردید.

(۱) الف - د (۲) ب - هـ (۳) ج - هـ (۴) ب - د

برای خرید نسخه چاپی یا تدریس ویدئویی این جزوه به سایت و یا کانال تلگرامی «آموزشگاه مجازی احمدی» مراجعه کنید.

برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد این جزوات و پکیج‌ها به شماره ۰۹۱۲۳۷۰۸۴۷۶ در تلگرام یا واتساپ و یا به صورت SMS پیام بدهید.

Ahmadi63amoozesh.com
@ahmadi63amoozesh

درس هفتم

علوم و فنون سال دهم

سبک یا سبک شعر

- در اصلاح ادبی شیوه خاص یک اثر یا آثار ادبی است.
- به مجموعه ویژگی‌هایی که شاعر یا نویسنده در نحوه بیان اندیشه به کار می‌گیرد.
- شیوه بیان هر شاعر یا نویسنده سبک شخصی اوست.
- به تعداد شاعران و نویسندگان می‌توانیم سبک داشته باشیم.
- به دلیل شباهت‌هایی می‌توانیم سبک شاعران و نویسندگان را در یک دسته جای می‌دهیم.
- سبک را از دیدگاه‌های گوناگون می‌توان طبقه‌بندی کرد.

سبک از دیدگاه ارسطو

- بر اساس نام شاعر یا نویسنده **مثال:** سبک فردوسی، سبک بیهقی
- بر اساس زمان و دوره اثر **مثال:** سبک دوره غزنوی، سبک دوره مشروطه
- بر اساس موضوع و نوع **مثال:** سبک عرفانی، سبک حماسی
- بر اساس محیط جغرافیایی **مثال:** سبک آذربایجانی و سبک خراسانی
- به تناسب مخاطب **مثال:** سبک عامیانه، سبک عالمانه
- بر اساس هدف **مثال:** سبک تعلیمی، سبک فکاهی
- بر اساس قلمرو دانشی **مثال:** علمی، فلسفی

تقسیم‌بندی ملک الشعراء بهار (محمدتقی بهار) برای سبک شعر فارسی

- سبک خراسانی یا ترکستانی (از آغاز شعر فارسی تا قرن ششم)
 - سبک عراقی (از قرن ششم تا قرن دهم)
 - سبک هندی (از قرن دهم تا سیزدهم)
 - دوره بازگشت (در تمام طول قرن سیزدهم)
 - دوره مشروطه؛
 - دوره معاصر.
- * مشخص است تقسیم‌بندی فوق بر مبنای حوزه جغرافیایی و تاریخی (زمان و دوره اثر) است.
- * بعضی مکتب‌ها و سبک‌های فرعی را نیز می‌توان به آن افزود.

تقسیم‌بندی ملک الشعراء بهار برای سبک‌های نثر فارسی

- ۱- دوره سامانی (۳۰۰ تا ۴۵۰ ه. ق.)
 - ۲- دوره غزنوی و سلجوقی اول (۴۰۰ تا ۵۵۰ ه. ق.)
 - ۳- دوره سلجوقی دوم و خوارزمشاهیان، نثر فنی (۵۵۰ تا ۶۱۶ ه. ق.)
 - ۴- دوره سبک عراقی، نثر مصنوع (۶۰۰ تا ۱۲۰۰ ه. ق.)
 - ۵- دوره بازگشت ادبی (۱۲۰۰ تا ۱۳۰۰ ه. ق.)
 - ۶- دوره ساده‌نویسی (۱۳۰۰ تا امروز)
- * مشخص است این تقسیم‌بندی بر مبنای دوره‌های تاریخی (زمان و دوره اثر) است.
- * مکتب‌ها و سبک‌های ادبی معمولاً محصول اوضاع سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و ... هستند.

سبک‌شناسی دوره اول (شعر)

- نخستین آثار نظم زبان فارسی بعد از اسلام، ابتدا در سیستان و سپس در خراسان بزرگ (خراسان کنونی، افغانستان و تاجیکستان، ماوراءالنهر و ترکستان) پدید آمد.
- نام دیگر سبک خراسانی به سبب اوج آن در حکومت سامانیان «سبک سامانی» هم بود.
- سبک خراسانی سه سبک فرعی دارد: ۱- سامانی ۲- غزنوی ۳- سلجوقی
- سبک دوره سلجوقی سبک بینابین است.
- رودکی، فردوسی، ناصر خسرو و ... از شعراء معروف این سبک هستند.

ویژگی‌های زبانی شعر سبک خراسانی

- ۱- سادگی زبان شعر
- ۲- کم بودن لغات عربی - به جز اصطلاحات دینی و علمی - و لغات بیگانه، در مقایسه با دوره‌های بعد
- ۳- تفاوت تلفظ برخی از کلمات در مقایسه با زبان امروز **مثال:** یک - هزار / یک - هزار
- ۴- کهنه و مهجور بودن بخشی از لغات در مقایسه با دوره‌های بعد **مثال:** گبر - جوشن
- ۵- استفاده از دو نشانه برای یک متمم **مثال:** «زدش بر زمین بر به کردار شیر»

ویژگی‌های ادبی شعر سبک خراسانی

- ۱- قالب عمده شعر این دوره، قصیده است؛ قالب‌های مسمط، ترجیع‌بند و مثنوی نیز به تدریج در این دوره شکل می‌گیرد و قالب غزل نیز در اواخر این دوره، رشد می‌یابد.
- ۲- استفاده از آرایه‌های ادبی، طبیعی و در حد اعتدال است.
- ۳- قافیه و ردیف، بسیار ساده است.
- ۴- در توصیف پدیده‌ها، بیشتر از تشبیه حسّی بهره گرفته می‌شود.

ویژگی‌های فکری سبک شعر خراسانی

- ۱- روح شادی و نشاط و خوش‌باشی، در شعر غلبه دارد.
- ۲- شعر واقع‌گراست و توصیفات عمدتاً طبیعی، ساده، محسوس و عینی است.
- ۳- معشوق، عمدتاً زمینی است.
- ۴- بیشتر، روح حماسه بر ادبیات این دوره حاکم است.
- ۵- اشعار پندآموز و اندرزگونه این دوره، ساده است و جنبه عملی و دستوری دارد.
- ۶- مضمون عمده اشعار این سبک، حماسه، مدح و اندرز و ... است.
- ۷- فکر و کلام ساده است؛ یعنی هنوز با پیچیدگی‌های عرفانی، حکمی و اندیشه‌های فلسفی درنیامیخته است.

ویژگی‌های نثر دوره سامانی

- ایجاز و اختصار در لفظ و معنا
 - تکرار فعل یا اسم به حکم ضرورت معنی
 - کوتاهی جملات
 - لغات کم‌کاربرد فارسی در مقایسه با دوره‌های بعد
 - بهره‌گیری کمتر از لغات عربی
 - افزایش کاربرد نشانه‌های جمع فارسی بر جمع عربی
 - ✱ محتوای نثر این دوره بیشتر علمی است.
 - ✱ گاهی نثرهای حماسی، تاریخی و دینی هم دیده می‌شود.
- مثال:** ترجمه تفسیر طبری، تاریخ بلعمی، التفهیم و شاهنامه، منثور ابومنصوری از نمونه‌های موفق این دوره هستند.

ویژگی‌های نثر دوره غزنوی و سلجوقی

- اطناب (جمله‌ها معمولاً طولانی هستند)
 - تمثیل و استشهاد به آیات، احادیث و اشعار
 - حذف افعال به قرینه
 - افزایش کاربرد لغات عربی (نسبت به دوره قبل)
- مثال:** تاریخ بیهقی، قابوس‌نامه، سفرنامه ناصر خسرو، سیاست‌نامه، کیمیای سعادت و کشف‌المحجوب از آثار مطرح این دوره هستند.

درستی یا نادرستی هر یک از موارد زیر را مشخص کنید.

- تمرین ۱ به مجموعه‌ی ویژگی‌هایی که شاعر یا نویسنده در نحوه بیان اندیشه به کار می‌گیرد «سبک شعر» می‌گویند.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۲ با توجه به تعریف سبک و سبک‌شناسی می‌توان گفت سبک‌های شعری محدود هستند. ☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۳ بر اساس نظریه ارسطو سبک‌های شعری شش دسته می‌باشند. ☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۴ سبک فردوسی و سبک بیهقی بر اساس نام شاعر یا نویسنده دسته‌بندی شده‌اند. ☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۵ سبک دوره غزنوی و سبک دوره مشروطه بر اساس محیط جغرافیایی دسته‌بندی شده‌اند. ☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۶ سبک تعلیمی و سبک فکاهی بر اساس موضوع و نوع دسته‌بندی شده‌اند. ☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۷ سبک عرفانی و سبک عالمانه بر یک اساس دسته‌بندی شده‌اند. ☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۸ سبک آذربایجانی و سبک خراسانی بر یک اساس دسته‌بندی شده‌اند. ☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۹ محمدتقی بهار، ملک‌الشعرا، برای شعر فارسی هفت نوع سبک و دوره قائل شده است. ☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۰ بر اساس تقسیم‌بندی سبکی ملک‌الشعرا، بهار از قرن ششم تا دهم و از قرن دهم تا قرن دوازدهم هر کدام یک سبک می‌باشند. ☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۱ در تقسیم‌بندی سبکی ملک‌الشعرا، بهار، سبک‌های عراقی، دوره بازگشت، و دوره مشروطه به ترتیب سبک‌های دوم و چهارم و ششم می‌باشند. ☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۲ سبک شعری تمام طول قرن دوازدهم را سبک بازگشت می‌گویند. ☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۳ تقسیم‌بندی ملک‌الشعرا، بهار بر مبنای حوزه جغرافیایی و تاریخ اثر است. ☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۴ بر بنیاد تقسیم‌بندی ملک‌الشعرا، بهار و با توجه به دوره‌های تاریخی، نثر فارسی به تعداد دوره‌های نظم فارسی سبک دارد. ☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۵ در تقسیم‌بندی دوره‌های سبکی نثر فارسی، دوره سبک عراقی بلافاصله بعد از دوره غزنوی و سلجوقی اول نیامده است. ☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۶ سبک نثر سلجوقی دوم و خوارزمشاهیان را نثر مصنوع می‌گویند. ☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۷ نثر فنی از نظر زمانی بیشترین سال‌های سبکی را دارا است. ☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۸ سبک‌های نثر دوره سامانی، دوره عراقی و دوره بازگشت ادبی به ترتیب اولین، چهارمین و ششمین دوره‌های سبک نثر می‌باشد. ☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۹ سبک نثر بین سال‌های ۵۵۰ تا ۶۱۶ هـ. ق را نثر فنی می‌گویند. ☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۲۰ دوره ساده‌نویسی نثر فارسی بلافاصله پس از نثر مصنوع شکل گرفته است. ☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۲۱ اوضاع سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و ... در تغییر سبک‌ها مؤثر بوده‌اند. ☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۲۲ نخستین آثار نظم فارسی بعد از اسلام ابتدا در خراسان بزرگ و سپس در سیستان پدید آمد. ☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۲۳ به سبک خراسانی به سبب هم‌زمانی با حکومت سامانیان، سبک سامانی نیز می‌گویند. ☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۲۴ سبک خراسانی بر حسب زمان به دو سبک سامانی و غزنوی تقسیم می‌شود. ☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۲۵ سبک شعری دوره غزنوی را باید سبک «بینابین» نام نهاد. ☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۲۶ پیچیدگی زبان و کهنه و مهجور بودن بخشی از لغات در مقایسه با دوره‌های بعد از ویژگی‌های زبانی سبک شعر خراسانی است. ☐ درست ☐ نادرست

- تمرین ۲۷** بهره‌گیری از تشبیه حسی در توصیف پدیده‌ها از ویژگی‌های فکری سبک شعر خراسانی است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۲۸** قالب عمده شعر سبک خراسانی قصیده است و قالب مسمط نیز در اواخر این دوره رشد می‌یابد.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۲۹** در سبک خراسانی استفاده از آرایه‌های ادبی، طبیعی و در حد اعتدال و قافیه و ردیف بسیار ساده است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۳۰** واقع‌گرایی و توصیفات عمدتاً طبیعی، ساده، محسوس و عینی از ویژگی‌های ادبی سبک خراسانی است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۳۱** مضمون عمده شعر سبک خراسانی حماسه، مدح، عرفان و اندرز می‌باشد.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۳۲** آسمانی بودن معشوق و روح شادی و نشاط و خوش باشی از ویژگی‌های فکری یک دوره سبکی هستند.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۳۳** اشعار پندآموز و اندرزگونه سبک خراسانی ساده است و جنبه عملی و دستوری دارد.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۳۴** شعر زیر از رودکی است.
☐ درست ☐ نادرست
- گل بخندید و باغ شد پدرام ای خوشا این جهان، بدین هنگام
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۳۵** شعر زیر از فرخی سیستانی است.
☐ درست ☐ نادرست
- مهتری گر به کام شیر در است شو، خطر کن ز کام شیر بجوی
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۳۶** بهره‌گیری کمتر از لغات عربی از ویژگی‌های نثر دوره غزنوی و سلجوقی می‌باشد.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۳۷** حذف افعال به قرینه از ویژگی‌های نثر دوره سامانی است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۳۸** تمثیل و استشهداد به آیات، احادیث و اشعار از ویژگی‌های نثر دوره غزنوی و سلجوقی است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۳۹** کتاب «التفهیم» و «کشف‌المحجوب» از نظر سبکی در یک دوره نمی‌باشند.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۴۰** کتاب‌های قابوس‌نامه، کیمیای سعادت و تاریخ بیهقی و تاریخ طبری از نظر سبکی همگی در یک سبک جای دارند.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۴۱** شعر زیر از فرخی سیستانی است.
☐ درست ☐ نادرست
- مرا بسود و فرو ریخت هر چه دندان بود نبود دندان لا، بل چراغ تابان بود
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۴۲** عبارت «به روزگار خسرو، اندر وقت بوذرجمهر، رسولی آمد از روم. خسرو بنشست چنانکه رسم ملوک بود؛ و رسول را بار داد و ...» از کتاب قابوس‌نامه می‌باشد.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۴۳** عبارت «ابرهه گفت که دریغا من نشانی بر پیشانی عبدالمطلب دیده بودم که اگر او از بهر خانه حاجت خواستی، من حالی حاجت او بر آوردمی و روا گردانیدمی» از ترجمه تاریخ طبری است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۴۴** عبارت «و بدان که نخستین چیزی که حق تعالی آفرید، قلم را آفرید؛ چنانکه پیغامبر علیه السلام فرمود: اول ما خلق الله تعالی القلم» از کتاب تاریخ بلعمی است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۴۵** شعر مشهور «بوی جوی مولیان آید همی» از فرخی سیستانی است.
☐ درست ☐ نادرست

تست‌های درس هفتم علوم و فنون سال دهم

تست ۱۸ کدام مورد به ترتیب، بیانگر «ویژگی نثر دوره سامانی» و «ویژگی فکری شعر سبک خراسانی» است؟

- (۱) تفاوت تلفظ برخی از کلمات در مقایسه با زبان امروز - توجه به صفا و پالایش درون در سروده‌های این عصر
- (۲) به‌کارگیری لغات کم‌کاربرد فارسی در مقایسه با دوره‌های بعد - استفاده از قافیه و ردیف‌های بسیار ساده
- (۳) تکرار فعل یا اسم به‌حکم ضرورت معنی - غالب بودن روح شادی و نشاط و خوش‌باشی
- (۴) آوردن مترادف‌ها و توصیف‌های فراوان - حاکم بودن روح حماسه بر ادبیات این دوره

تست ۱۹ کدام بیت «فاقد» ویژگی «زبانی» سبک خراسانی است؟

- (۱) چنین آن دو ماهر در آداب ضرب ز هم رد نمودند هفتاد حرب
- (۲) خود و نامداران هزار و دویست تو گفתי کشان بر زمین جای نیست
- (۳) ز فتراک بگشود پیچان کمند بینداخت و آمد میانش به بند
- (۴) کمان به‌زه را به بازو فکند به بند کمر بر بزد تیر چند

تست ۲۰ متن زیر برگزیده‌ای از کدام اثر ادبی است و مربوط به کدام دوره است؟

«پس عبدالمطلب گفت که ایها الملک، من خداوند اشترم نه خداوند خانه و مر این خانه را خداوندی هست و او خود خانه خود را نگاه دارد.»

- (۱) قابوس‌نامه - دوره غزنوی
- (۲) کشف‌المحجوب - دوره غزنوی
- (۳) کیمیای سعادت - دوره سلجوقی
- (۴) ترجمه تفسیر طبری - دوره سامانی

تست ۲۱ بر اساس نظریه ارسطو کدام مثال‌ها به ترتیب بر اساس «موضوع و نوع - قلمرو دانشی - هدف» می‌باشند؟

- (۱) سبک حماسی - سبک فلسفی - سبک تعلیمی
- (۲) سبک عرفانی - سبک عالمانه - سبک فلسفی
- (۳) سبک تعلیمی - سبک عرفانی - سبک فکاهی
- (۴) سبک فکاهی - سبک علمی - سبک تعلیمی

تست ۲۲ ترتیب شش نوع سبک که ملک‌الشعراى بهار برای شعر فارسی در نظر گرفته، در کدام گزینه به‌درستی آمده است؟

- (۱) سبک ترکستانی - عراقی - هندی - بازگشت - مشروطه - معاصر
- (۲) سبک خراسانی - عراقی - هندی - مشروطه - بازگشت - معاصر
- (۳) سبک خراسانی - عراقی - هندی - بازگشت - مشروطه - انقلاب اسلامی
- (۴) سبک ترکستانی - عراقی - هندی - مشروطه - بازگشت - انقلاب اسلامی

تست ۲۳ بر بنیاد تقسیم‌بندی سبک‌های نثر فارسی توسط ملک‌الشعراى بهار، نثر فنی پیش از کدام سبک قرار دارد؟

- (۱) دوره بازگشت ادبی
- (۲) دوره ساده‌نویسی
- (۳) دوره سبک عراقی
- (۴) دوره سلجوقی دوم و خوارزمشاهیان

تست ۲۴ در تقسیم‌بندی سبک‌های شعر فارسی توسط ملک‌الشعراى بهار، سبک‌ها بر کدام اساس آمده‌اند؟

- (۱) بر اساس محیط جغرافیایی و زمان و دوره اثر (تاریخ)
- (۲) بر اساس محیط جغرافیایی و موضوع و نوع
- (۳) بر اساس هدف و قلمرو دانشی و تناسب مخاطب
- (۴) بر اساس زمان و دوره اثر و موضوع و نوع

تست ۲۵ سبک‌های «عالمانه»، «حماسی» و «فکاهی» به ترتیب بر چه اساسی می‌باشند؟

- (۱) بر اساس موضوع و نوع، به تناسب مخاطب، بر اساس هدف
- (۲) به تناسب مخاطب، بر اساس موضوع و نوع، بر اساس هدف
- (۳) بر اساس قلمرو دانشی، بر اساس هدف، به تناسب مخاطب
- (۴) بر اساس قلمرو دانشی، بر اساس هدف، به تناسب مخاطب

تست ۲۶ کدام گزینه از ویژگی‌های سبکی شعر خراسانی نمی‌باشد؟

- (۱) استفاده از دو نشانه برای یک متمم - معشوق عمدتاً زمینی
- (۲) فکر و کلام ساده - در توصیف پدیده‌ها تشبیه‌ها از نوع حسی
- (۳) استفاده بسیار از آرایه‌ها - کهنه و مهجور بودن بخشی از لغات
- (۴) کم بودن لغات عربی - رشد قالب غزل در اواخر این دوره

تست ۲۷ کدام گزینه از ویژگی‌های نثر دوره غزنوی و سلجوقی می‌باشد؟

- (۱) تکرار فعل یا اسم به حکم ضرورت معنی
- (۲) افزایش کاربرد نشانه‌های جمع فارسی بر جمع عربی
- (۳) تمثیل و استشهاد به آیات، احادیث و اشعار
- (۴) بهره‌گیری کمتر از لغات عربی

تست ۲۸ کدام گزینه از ویژگی‌های فکری شعر خراسانی نمی‌باشد؟

- (۱) در توصیف پدیده‌ها بیشتر از تشبیه حسی بهره گرفته شده است.
- (۲) شعر واقع‌گراست و توصیفات عمدتاً محسوس و عینی هستند.
- (۳) اشعار پندآموز، ساده و جنبه عملی و دستوری دارند.
- (۴) روح شادی و نشاط و خوش باشی در شعر غلبه دارد.

تست ۲۹ کدام یک از آثار زیر جزء آثار منثور دوره غزنوی و سلجوقی اول نمی‌باشد؟

- (۱) سیاست‌نامه
- (۲) کشف‌المحجوب
- (۳) کیمیای سعادت
- (۴) التفهیم

تست ۳۰ مرجع ضمیر «او» در شعر زیر کدام شاعر است؟

«شد آن زمانه که شعرش همه جهان بنوشت شد آن زمانه که او شاعر خراسان بود»

- (۱) رودکی
- (۲) فرخی سیستانی
- (۳) شهید بلخی
- (۴) عنصری

تست ۳۱ نویسنده متن زیر کیست؟

«در تبریز «قطران» نام شاعری را دیدم: شعری نیک می‌گفت؛ اما زبان فارسی نیکو نمی‌دانست؛ پیش من آمد؛ دیوان منجیک و دقیقی بیاورد و پیش من بخواند و هر معنی که او را مشکل بود. از من پرسید.»

- (۱) ابوالفضل بیهقی
- (۲) ناصر خسرو
- (۳) ابوعلی بلعمی
- (۴) محمد بن جریر طبری

تست ۳۲ کدام گزینه از نظر ویژگی سبکی نثر سال‌های ۳۰۰ تا ۴۵۰ هـ. ق، با گزینه‌های دیگر هم‌خوانی ندارد؟

- (۱) بهره‌گیری کمتر از لغات عربی
- (۲) اطناب
- (۳) تمثیل و استشهاد به آیات و احادیث
- (۴) حذف افعال به قرینه

برای خرید نسخه چاپی یا تدریس ویدئویی این جزوه به سایت و یا کانال تلگرامی «آموزشگاه مجازی احمدی» مراجعه کنید.

برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد این جزوات و پکیج‌ها به شماره ۰۹۱۲۳۷۰۸۴۷۶ در تلگرام یا واتساپ و یا به صورت SMS پیام بدهید.

Ahmadi63amoozesh.com

@ahmadi63amoozesh

درس دهم

علوم و فنون سال دهم

زبان و ادبیات فارسی و ویژگی‌های سبکی آن در سال‌های ۴۵۰ تا ۶۰۰ هـ. ق

♦ عوامل مهم پیشرفت زبان فارسی تا سال ۴۵۰ هـ. ق

- گرایش شاهان در جلب عالمان و ادیبان به دربار
- لشکرکشی‌ها و فتوحات غزنویان
- توسعه مدارس و مراکز تعلیم

♦ پدیده‌های دیگری که برای زبان فارسی رخ داد

- گسترش فارسی دری و آمیختگی آن با کلمات و لغات نواحی مرکزی و غربی ایران
- درآمیختن زبان فارسی با لغات زبان عربی
- آمیختگی با واژه‌ها، نام‌ها و لقب‌های غیر رایج در عصر غزنوی و سلجوقی
- ✱ در مدارس آن عهد عمدتاً تحصیل علوم دینی و ادبی رایج بود.
- ✱ زبان فارسی به هندوستان و آسیای صغیر نشر و گسترش یافت.
- ✱ زبان فارسی در میان هندوان نه تنها زبان سیاسی و نظامی، بلکه زبانی مقدس قلمداد گردید.

تحولات شعر از ۴۵۰ تا ۶۰۰

♦ تحولات در محدوده خراسان

- تا آغاز قرن ششم شعر پارسی همچنان تحت تاثیر سبک دوره سامانی و غزنوی است.
- موضوع قابل توجه در شعر نیمه دوم قرن ششم علاقه‌مندی شاعران به سرودن غزل‌های لطیف و زیباست.
- انوری و هم سبک او در آوردن مضامین دقیق در غزل کوشیدند.
- سنایی و انوری تحولی در غزل ایجاد کردند که موجب ظهور شاعران بزرگ در قرن هفتم شد.

♦ تحولات در محدوده آذربایجان

- کار شاعران این محدوده، در ادب فارسی تازگی داشت.
- سبک شعری خاقانی و نظامی با آنچه در دیگر نواحی رایج بود، تفاوت داشت.

♦ تحولات در محدوده فارسی و نواحی مرکزی

- ظهور شاعران و نویسندگان مشهوری در اصفهان، همدان، ری و ...
- جمال‌الدین عبدالرزاق اصفهانی از شاعران مطرح این حوزه است.

تنوع موضوعات

- مدح
- هجو
- طنز
- وعظ و حکمت
- داستان‌سرایی
- تغزل
- حماسه

ناصر خسرو و سنایی

- ناصر خسرو به سبب پایبندی به اعتقادات خاص دینی از دربارها کناره گرفت.
- سنایی که ابتدا مدیحه‌گو بود، در دوره دوم از حیات شعری خود به سیر و سلکوت معنوی پرداخت.
- تحول روحی و معنوی سنایی، آغازی برای دگرگونی عمیق در شعر فارسی گردید. آنچنان که به پیروی از وی بسیاری از شاعران به تصوّف و عرفان روی آوردند و شاعران بزرگی چون عطار و مولوی ظهور کردند.
- با خروج شعر از دربارها و ورود آن به خانقاه‌ها دامنه‌ی موضوعات آن، گسترش یافت و بر سادگی بیان، قدرت عواطف، عمق افکار و اندیشه‌هایی که موضوع شعر فارسی بود، افزوده شد و خانقاه‌ها در شمار پشتیبانان و پناهگاه‌های شعر فارسی درآمدند.

مضامین برجسته شعر در اواخر قرن ششم

- تاثیر عمیق حکمت و دانش و اندیشه‌های دینی در شعر این دوره
- بدبینی شاعران نسبت به دنیا و بریدن از آن
- شکایت از روزگار و بیان ناخرسندی فرزنانگان از اوضاع زمانه خویش
- طرح نابسامانی‌های اجتماعی

نثرهای فارسی در سال‌های ۴۵۰ تا ۶۰۰ ه. ق

- تا قبل از سال ۴۵۰ نثر تازه ظهور کرده بود و هنوز در آغاز راه بود.
- این دوره (۴۵۰ تا ۶۰۰) دوره کمال و گسترش نثر فارسی است.
- نیمه دوم قرن پنجم (۴۵۰ تا ۵۰۰) دوره بلوغ نثر فارسی است.
- قرن ششم و اوایل قرن هفتم دوره پختگی و کمال نثر فارسی است.
- در این دوره نثر ساده به کمال می‌رسد و در پایان آن نثر مصنوع نیز رایج می‌شود.

◆ دلایل توجه نویسندگان به فارسی‌نویسی

- گسترش عرفان و تصوّف
- شکل‌گیری دولت سلجوقی

◆ نثر موزون

- ویژگی اصلی آن به‌کارگیری سجع است.
- خواجه عبدالله انصاری این شیوه را به کمال رسانید و سرآمد این نوع نثر شد.
- کتاب «کشف‌الاسرار و عدّه‌الابرار» نوشته ابوالفضل میبیدی، تحت تاثیر نثر خواجه عبدالله انصاری نوشته شده است.

♦ **نثر فنی**

- آوردن آرایه‌های فراوان، امثال و اشعار گوناگون از عربی و پارسی و اصطلاحات علمی و ... است.
- قرن ششم دوره رواج این گونه نثر است.
- «کلیله و دمنه» اثر ابوالمعالی (۵۳۶ هـ. ق) نخستین نمونه نثر فنی است.

ویژگی‌های شعر در سال‌های ۴۵۰ تا ۶۰۰ هـ. ق

♦ **ویژگی‌های زبانی شعر در سال‌های ۴۵۰ تا ۶۰۰**

- ۱- از میان رفتن لغات مهجور فارسی نسبت به سبک خراسانی
- ۲- فراوانی ترکیبات نو
- ۳- کاهش سادگی و روانی کلام و حرکت به سوی دشواری متون
- ۴- ورود لغات زبان ترکی و مغولی به زبان فارسی

♦ **ویژگی‌های ادبی شعر در سال‌های ۴۵۰ تا ۶۰۰**

- ۱- رواج و اوج‌گیری بیشتر قالب‌های شعری، به ویژه غزل و مثنوی
- ۲- رواج داستان‌سرایی و منظومه‌های داستانی
- ۳- توجه بیشتر به آرایه‌های ادبی
- ۴- به‌کارگیری ردیف‌های فعلی و اسمی دشوار در شعر

♦ **ویژگی‌های فکری شعر در سال‌های ۴۵۰ تا ۶۰۰**

- ۱- ورود اصطلاحات عرفانی
- ۲- فراوانی وعظ و اندرز در شعر
- ۳- فاصله گرفتن غزل از عشق زمینی
- ۴- رواج هجو در شعر
- ۵- رواج حس دینی
- ۶- رواج مفاخره، شکایت و انتقاد اجتماعی

ویژگی‌های عمده نثر در سال‌های ۴۵۰ تا ۶۰۰

- ۱- استفاده از آرایه‌های ادبی؛ مانند: موازنه، سجع، مراعات نظیر، تشبیه و ...
- ۲- حذف افعال به قرینه
- ۳- کاربرد لغات مهجور عربی، ترکی و مغولی و اصطلاحات علمی و فنی
- ۴- رواج نثر داستانی، تمثیلی و عرفانی
- ۵- آوردن مترادف‌ها و توصیف‌های فراوان
- ۶- کاربرد آیات، احادیث و اشعار در متن
- ۷- استفاده از ترکیبات دشوار

مثال: قابوس‌نامه، تاریخ بیهقی، چهار مقاله نظامی عروضی، مقامات حمیدی، کلیله و دمنه از آثار موفق این دوره هستند.

درستی یا نادرستی هر یک از موارد زیر را مشخص کنید.

۱. **تمرین** لشکرکشی‌ها و فتوحات غزنویان از عوامل گسترش و پیشرفت زبان و ادب فارسی می‌باشد. ☐ درست ☐ نادرست
۲. **تمرین** تحصیل علوم دینی و ادبی موجب آمیختگی زبان فارسی با واژگان عربی بوده است. ☐ درست ☐ نادرست
۳. **تمرین** لشکرکشی‌های محمود غزنوی موجب گسترش زبان فارسی در آسیای صغیر شد. ☐ درست ☐ نادرست
۴. **تمرین** زبان فارسی در قرون پنجم و ششم در میان هندوان از محبوبیتی خاص برخوردار بوده است. ☐ درست ☐ نادرست
۵. **تمرین** تحوّل که سنایی و عنصری در غزل ایجاد کردند موجب ظهور شاعران بزرگی در غزل در قرن هفتم شد. ☐ درست ☐ نادرست
۶. **تمرین** موضوع قابل توجه در شعر نیمه اول قرن ششم علاقه‌مندی شاعران به سرودن غزل‌های لطیف و زیباست. ☐ درست ☐ نادرست
۷. **تمرین** انوری و هم سبکان او در آوردن مضامین دقیق در غزل بسیار کوشیدند. ☐ درست ☐ نادرست
۸. **تمرین** خاقانی و نظامی از سردمداران سبک آذربایجانی می‌باشند. ☐ درست ☐ نادرست
۹. **تمرین** جمال‌الدین عبدالرزاق اصفهانی از شاعران تأثیرگذار در تغییر سبک شعر خراسانی به عراقی می‌باشد. ☐ درست ☐ نادرست
۱۰. **تمرین** سبک شعر خراسانی در نیمه اول قرن ششم متحوّل شد. ☐ درست ☐ نادرست
۱۱. **تمرین** تأثیرگذاری شاعران بر ادبیات عرب و مضامین شعری آن، از ویژگی‌های شعری اواخر قرن ششم و اوایل قرن هفتم می‌باشد. ☐ درست ☐ نادرست
۱۲. **تمرین** ناصر خسرو که در آغاز مدیحه گوی بود در دوره دوم از حیات شعری خود به سیر و سلوک معنوی پرداخت. ☐ درست ☐ نادرست
۱۳. **تمرین** تحول روحی و معنوی عطار نیشابوری، آغازی برای دگرگونی عمیق در شعر فارسی گردید. ☐ درست ☐ نادرست
۱۴. **تمرین** با خروج شعر از دربارها و ورود آن به خانقاه‌ها دامنه موضوعات شعری محدودتر شد. ☐ درست ☐ نادرست
۱۵. **تمرین** خروج شعر از دربارها و ورود آن به خانقاه‌ها موجب قدرت عواطف، عمق افکار و سادگی بیان آن شد. ☐ درست ☐ نادرست
۱۶. **تمرین** طرح نابسامانی‌های اجتماعی، بدبینی نسبت به دنیا، بیان ناخرسندی فرزنانگان از اوضاع زمانه خویش، از مضامین برجسته شعر پایان سبک خراسانی و آغاز سبک عراقی است. ☐ درست ☐ نادرست
۱۷. **تمرین** نیمه اول قرن پنجم را دوره بلوغ نثر فارسی می‌توان نامید. ☐ درست ☐ نادرست
۱۸. **تمرین** شکل‌گیری دولت سلجوقی و گسترش عرفان و تصوّف موجب توجه نویسندگان به عربی نویسی شد. ☐ درست ☐ نادرست
۱۹. **تمرین** ابوالفضل میبدی نثر موزون را به کمال رساند. آن‌چنان‌که آثار وی سرآمد همه نثرهای موزون می‌باشد. ☐ درست ☐ نادرست
۲۰. **تمرین** عبارت «فرمان بزرگوار از خدای نامدار می‌گوید: بندگان من مرا پرستید و مرا خوانید و مرا دانید که آفریدگار منم؛ کردگار نامدار، بنده نواز آمرزگار منم؛ مرا پرستید که جز من معبود نیست؛ مرا خوانید که جز من مجیب نیست» از خواجه عبدالله انصاری است. ☐ درست ☐ نادرست
۲۱. **تمرین** عبارت «ای کریمی که بخشنده‌ی عطایی؛ و ای حکیمی که پوشنده خطایی؛ و ای صمدی که از ادارک خلق جدایی و...» نمونه‌ای از کتاب کشف‌الاسرار و عده‌الابرار می‌باشد. ☐ درست ☐ نادرست
۲۲. **تمرین** در سبک‌شناسی نثر، نثر موزون پیش از نثر فنی آمده است. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۳ نثر موزون آوردن آرایه‌های ادبی فراوان، امثال و اشعار گوناگون در خلال نثر است. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۴ دوره رواج نثر موزون سرتاسر قرن ششم می‌باشد. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۵ عبارت «اهل دنیا، جویان سه رتبت‌اند و بدان نرسند مگر به چهار خصلت اما آن سه که طلاب آند، فراخی

معیشت است و رفعت منزلت و رسیدن به ثواب آخرت و...» نمونه‌ای از نثر موزون است. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۶ کاهش سادگی و روانی کلام و حرکت به سوی دشواری متون از ویژگی‌های زبانی شعر قرن ششم است. ☐ درست ☐ نادرست

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۷ فراوانی ترکیبات نو، توجه بیشتر به آرایه‌ها و رواج حس ملی به ترتیب از ویژگی‌های زبانی و ادبی و فکری شعر

نیمه دوم قرن پنجم و قرن ششم است. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۸ ورود اصطلاحات عرفانی، هم در نثر و هم در شعر قرن ششم دیده می‌شود. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۹ کوتاهی جملات و رواج نثر داستانی، تمثیلی و عرفانی از ویژگی‌های نثر نیمه دوم قرن پنجم و قرن ششم است. ☐ درست ☐ نادرست

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۰ تکرار فعل یا اسم به حکم ضرورت معنی و استفاده از ترکیبات دشوار از ویژگی‌های نثر نیمه دوم قرن پنجم و

قرن ششم است. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۱ رواج مفاخره، شکایت و انتقاد اجتماعی و فراوانی وعظ و اندرز در شعر، از ویژگی‌های فکری شعر نیمه دوم قرن

پنجم و قرن ششم است. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۲ کاربرد آیات، احادیث و اشعار در متن و افزایش کاربرد نشانه‌های جمع فارسی بر جمع عربی، از ویژگی‌های نثر

یک دوره سبکی نمی‌باشند. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۳ کاربرد لغات مهجور فارسی، ترکی و مغولی و اصطلاحات علمی و فنی از ویژگی‌های نثر قرن ششم است. ☐ درست ☐ نادرست

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۴ ورود اصطلاحات عرفانی و فراوانی ترکیبات نو به ترتیب از ویژگی‌های فکری و زبانی شعر نیمه دوم قرن پنجم

و قرن ششم است. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۵ کاهش سادگی و روانی کلام و حرکت به سوی دشواری متون از ویژگی‌های فکری نثر قرن ششم است. ☐ درست ☐ نادرست

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۶ رواج داستان‌سرایی و به‌کارگیری ردیف‌های فعلی و اسمی ساده از ویژگی‌های ادبی شعر قرن ششم می‌باشد. ☐ درست ☐ نادرست

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۷ ابیات زیر از خاقانی شروانی است. ☐ درست ☐ نادرست

یا تو به دم صبح، سلامی نسپردی

یا صبحدم از رشک، سلامت نرسانید

من نامه نوشتم به کبوتر بسپردم

چه سود که بختم سوی بامت نرسانید

تمرین ۳۸ عبارت «چنین آورده‌اند که نصر بن احمد که واسطه‌ی عقد آل سامان بود و اوج دولت آن خاندان؛ ایام ملک او

بود و اسباب تمنع و علل ترفع در غایت ساختگی بود. خزاین آراسته و لشکر جرّار و بندگان فرمان‌بردار...» از کتاب کلیله

و دمنه نصرالله منشی نمی‌باشد. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۹ از بین آثار «چهارمقاله نظامی عروضی، کشف‌المحجوب، مقامات حمیدی، کلیله و دمنه و کیمیای سعادت» سه

اثر مربوط به دوره غزنوی و سلجوقی اول نمی‌باشند. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۴۰ عبارت «مرد آن بود که در میان خلق بنشیند و برخیزد و بخسبد و بخرد و بفروشد و در بازار در میان خلق ستد

و داد کند و...» از کتاب اسرار التوحید است. ☐ درست ☐ نادرست

تست‌های درس دهم علوم و فنون سال دهم

تست ۳۳ کدام گروه «همگی» شاعران نیمه دوم قرن پنجم و ششم‌اند؟

- (۱) نظامی گنجه‌ای - فردوسی - سنایی - عطار
(۲) ناصرخسرو - شهید بلخی - فرخی سیستانی - خاقانی
(۳) خواجه عبدالله انصاری - کسایی - ناصرخسرو - رودکی
(۴) جمال‌الدین عبدالرزاق اصفهانی - خاقانی - انوری - سنایی

تست ۳۴ با توجه به سبک‌شناسی نظم و نثر سال‌های ۴۵۰ تا ۶۰۰ هـ.ق، چند مورد از موارد زیر صحیح است؟

- (الف) افزایش کاربرد نشانه‌های جمع فارسی بر جمع عربی
(ب) به‌کارگیری ردیف‌های فعلی و اسمی دشوار در شعر
(ج) کاهش سادگی و روانی کلام و حرکت به سوی دشواری متون
(د) تفاوت تلفظ برخی از کلمات در مقایسه با زبان امروز
(هـ) رواج نثر داستانی، تمثیلی و عرفانی
(۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

تست ۳۵ کدام گزینه از عوامل پیشرفت و گسترش زبان و ادبیات فارسی در قرن‌های آغازین نمی‌باشد؟

- (۱) لشکرکشی‌ها و فتوحات غزنویان
(۲) توجه ویژه حکومت عباسی به زبان فارسی
(۳) توسعه مدارس و مراکز تعلیم
(۴) گرایش شاهان در جلب عالمان و ادیبان به دربار

تست ۳۶ کدام گزینه از نظر تاریخ ادبیات صحیح نمی‌باشد؟

- (۱) زبان فارسی در میان هندوان نه تنها زبان سیاسی و نظامی، بلکه زبانی مقدس قلمداد می‌گردید.
(۲) تا حدود نیمه دوم قرن پنجم و آغاز قرن ششم، شعر پارسی همچنان تحت تأثیر سبک دوره سامانی و غزنوی است.
(۳) موضوع قابل توجه در شعر نیمه دوم قرن پنجم، علاقه‌مندی شاعران به سرودن غزل‌های لطیف و زیباست.
(۴) خاقانی و نظامی سبک شعر فارسی را از آنچه در دیگر نواحی ایران یا پیش از آنان رایج بود، متمایز ساختند.

تست ۳۷ کدام دوره را می‌توان دوره بلوغ نثر فارسی دانست؟

- (۱) نیمه اول قرن پنجم (۲) نیمه دوم قرن پنجم (۳) نیمه اول قرن ششم (۴) نیمه دوم قرن ششم

تست ۳۸ کدام دوره را می‌توان دوره پختگی و کمال نثر فارسی دانست؟

- (۱) قرن چهارم و اوایل قرن پنجم
(۲) قرن پنجم و اوایل قرن ششم
(۳) قرن ششم و اوایل قرن هفتم
(۴) قرن هفتم و اوایل قرن هشتم

تست ۳۹ چه کسی نثر موزون را به کمال رساند و چه کتابی تحت تأثیر این نثر نوشته شد؟

- (۱) ابوالفضل میبدی - کشف الاسرار و عده الابرار
(۲) خواجه عبدالله انصاری - کشف الاسرار و عده الابرار
(۳) ابوالفضل میبدی - مرصادالعباد
(۴) خواجه عبدالله انصاری - مرصادالعباد

تست ۴۰ کدام گزینه از نظر تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی صحیح نمی‌باشد؟

- (۱) تا حدود نیمه دوم قرن پنجم و آغاز قرن ششم، شعر پارسی همچنان تحت تأثیر سبک دوره سامانی و غزنوی است.
(۲) تحولی که انوری و منوچهری در غزل ایجاد کردند، باعث شد که در قرن هفتم شاعران بزرگی در غزل ظهور کنند.
(۳) با خروج شعر از دربارها بر قدرت عواطف، عمق افکار و اندیشه‌هایی که موضوع شعر پارسی بود افزوده شد.
(۴) در سده‌های پنجم و ششم نثر ساده به کمال رسید و نثر مصنوع رایج شد و تألیف در موضوعات گوناگون علمی رواج یافت.

تست ۴۱ هر دو مورد کدام گزینه از ویژگی‌های شعر نیمه دوم قرن پنجم و قرن ششم نمی‌باشد؟

(۱) رواج حس دینی - توجه بیشتر به آرایه‌های ادبی

(۲) فراوانی ترکیبات نو - فراوانی وعظ و اندرز در شعر

(۳) بهره‌گیری بیشتر از تشبیه‌های حسی - رواج داستان‌سرایی و منظومه‌های داستانی

(۴) رواج مفاخره، شکایت و انتقاد اجتماعی - کاهش سادگی و روانی کلام

تست ۴۲ کدام گزینه از نظر ویژگی‌های سبکی، با گزینه‌های دیگر در یک دسته جای نمی‌گیرد؟

(۱) اوج‌گیری قالب‌های شعری

(۲) رواج هجو

(۳) رواج داستان‌سرایی

(۴) به‌کارگیری ردیف‌های اسمی دشوار

تست ۴۳ کدام گزینه از مختصات فکری شعر در نیمه دوم قرن پنجم و سراسر قرن ششم نمی‌باشد؟

(۱) فراوانی وعظ و اندرز در شعر

(۲) رواج حس دینی

(۳) رواج مفاخره، شکایت و انتقاد اجتماعی

(۴) توصیفات طبیعی، ساده و محسوس

تست ۴۴ شعر زیر از کدام شاعر است؟

جهانا چه بد مهر و بدخو جهانی

به درد کسان صابری اندر و تو

(۱) رودکی

(۲) فرخی

(۳) منوچهری

(۴) سنایی

تست ۴۵ شعر زیر از کیست؟

من نامه نوشتم به کبوتر بسپر دم

بر باد سپردم دل و جان، تا به تو آرد

(۱) ناصر خسرو

(۲) سنایی

(۳) انوری

(۴) خاقانی

تست ۴۶ کدام مورد از ویژگی‌های عمده نثر فارسی سال‌های ۴۵۰ تا ۶۰۰ نمی‌باشد؟

(۱) رواج نثر داستانی و تمثیلی

(۲) رواج مفاخره شکایت و انتقاد اجتماعی

(۳) استفاده از ترکیبات دشوار

(۴) کاربرد اصطلاحات علمی و فنی

برای خرید نسخه چاپی یا تدریس ویدئویی این جزوه به سایت و یا کانال تلگرامی «آموزشگاه مجازی احمدی» مراجعه کنید.

برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد این جزوات و پکیج‌ها به شماره ۰۹۱۲۳۷۰۸۴۷۶ در تلگرام یا واتساپ و یا به صورت SMS پیام بدهید.

Ahmadi63amoozesh.com

@ahmadi63amoozesh

درس یکم

علوم و فنون سال یازدهم

تاریخ ادبیات در قرن هفتم

- سبک عراقی از اوایل قرن هفتم تا اوایل قرن دهم رواج داشت.
- نجم الدین کبری و عطار نیشابوری توسط مغولان کشته شدند.
- کمال الدین اسماعیل سراینده رباعی زیر و مدّاح جلال الدین خوارزمشاه نیز توسط مغولان در سال ۶۳۵ کشته شد.
- کس نیست که تا بر وطن خود گرید بر حال تباه مردم بد گرید
- دی بر سر مرده‌ای دو صد شیون بود امروز یکی نیست که بر صد گرید
- با پایان خلافت عباسی، زبان رسمی و رایج عربی از رونق افتاد و توجه به زبان فارسی که زبان توده مردم بود، رونق بیشتری گرفت.

◆ دلیل نام‌گذاری سبک عراقی

- بعد از حمله مغول کانون‌های فرهنگی از خراسان به عراق عجم منتقل شد.
- شاعران و نویسندگان بزرگ این دوره غالباً از محدوده عراق عجم (اصفهان، همدان، ری و...) بودند.

◆ دلایل سستی و نابسامانی زبان و ادبیات فارسی

- بسیاری از دانشمندان و ادیبان کشته یا متواری شدند.
- از دربارهای ادب‌دوست و خاندان‌های ادب‌پرور خبری نبود.

◆ عوامل مثبت انتقال قدرت از خراسان به مرکز ایران

- گسترش زبان و ادبیات فارسی در ناحیه عراق عجم و پدید آمدن آثار ارزشمندی در این ناحیه
- ایجاد زمینه‌هایی برای تغییر سبک از خراسانی به عراقی

◆ تأثیرات تغییر سبک از خراسانی به عراقی

- شعر این عصر نرم و دل‌نشین و برخوردار از معانی عمیق و آسمانی شد.
- شاعران از حاکمان روی برتافتند (لذا شعر مردمی‌تر شد).
- قصیده که برای مدح بود از رونق افتاد و غزل که زبان دل و عشق بود گسترش یافت.
- قالب مثنوی نیز برای ظهور اشعار عاطفی، اخلاقی و عرفانی مورد توجه قرار گرفت.
- مثنوی معنوی، حماسه‌ای عرفانی است که قهرمان آن انسان خداجوست.

♦ **نثر در قرن هفتم**

- **ساده‌نویسی:** طبقات ناصری، مرصادالعباد
- **پیچیده نویسی:** تاریخ وصاف، تاریخ جهانگشای جوینی
- پیچیده نویسی عمدتاً برای تاریخ حاکمان وقت به کار می‌رفت.

♦ **معروف‌ترین شاعران و نویسندگان قرن هفتم****مولانا جلال‌الدین بلخی معروف به مولوی**

- مثنوی معنوی و دیوان شمس دو اثر ارزشمند منظوم از مولانا
- فیه ما فیه، مجالس سبعة از آثار منشوری که مولانا گفته و شاگردان نوشته‌اند.
- مکاتیب، مجموعه نامه‌های مولاناست. این اثر، سبک نثر مولانا را بیشتر و بهتر نشان می‌دهد.

سعدی

- فرمانروای ملک سخن
- گلستان به نثر مسجع و بوستان در قالب مثنوی
- اشعار تعلیمی و عاشقانه
- در بیشتر قالب‌های ادبی طبع‌آزمایی کرده است.

فخرالدین عراقی

- صاحب غزل‌های عرفانی زیبا
- مثنوی عشاق‌نامه او مشهور است. (به شیوه تمثیل و حکایت)
- در لمعات، سیر و سلوک عارفانه را در قالب نظم و نثر بیان کرده است.

نجم‌الدین رازی معروف به نجم‌دایه

- از منشیان و نویسندگان توانا و از عارفانه وارسته.
- مرصادالعباد من المبدأ الی المعاد را در بیان سلوک دین و تربیت نفس انسانی نوشت.
- نثر مرصادالعباد گاه ساده و گاه دارای سجع و موازنه است.
- در خلال کتاب اشعاری از خود و شاعران دیگر نقل می‌کند.
- مرصادالعباد نثری شیوا، آراسته و دل‌انگیز دارد و از کتب معتبر عرفانی است.

عظام‌لک جوینی

- از نثر نویسندگان قرن هفتم و مؤلف «تاریخ جهانگشا» می‌باشد.
- خاندان او از افراد بانفوذ حکومت مغولان بودند.
- عظام‌لک از نوجوانی به کارهای دیوانی پرداخت در سفرهای متعددی حضور داشت.
- تاریخ جهانگشا: شرح ظهور چنگیز، تاریخ خوارزمشاهیان، فتح قلعه‌های اسماعیلیه و حکومت جانشینان حسن صباح.
- نثر کتاب «تاریخ جهانگشا» مصنوع و دشوار است.

خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی

- از چهره‌های علمی و سیاسی در عصر ایلخانان
- وزیر مقتدر غازان خان و اولجایتو بود.
- مهم‌ترین کتابش «جامع التواریخ» نام دارد.
- نثر جامع التواریخ نثری عالمانه و پخته می‌باشد.
- ربع رشیدی که در حکم دانشگاه است، از اقدامات مهم فرهنگی اوست.

شمس قیس رازی

- از نویسندگان زبردست قرن هفتم
- المعجم فی معاییر اشعار العجم از آثار اوست.
- این اثر از نخستین و مهم‌ترین آثار در علم عروض، قافیه، بدیع و نقد شعر به شمار می‌رود.
- نثر المعجم در مقدمه مصنوع و در اصل کتاب، ساده و عالمانه است.

تاریخ ادبیات در قرن هشتم

◆ نکات قابل توجه

- به دلیل بی‌اعتقادی مغولان، مذاهب غیر از اسلام، فرصتی برای ابراز عقاید خود یافتند.
- قلمرو بالندگی زبان و فرهنگ فارسی گسترش یافت. (از شبه قاره تا آسیا صغیر)
- عراق عجم و به طور دقیق‌تر شیراز، مرکز ادبی این عصر به شمار می‌رود.
- از رونق افتادن قصیده‌سرایی به سبب از بین رفتن دربارهای ادب‌دوست.
- زبان شعر جز در سروده‌های شاعران شاخصی چون خواجه و حافظ به سستی گرایید.

◆ معروف‌ترین شاعران و نویسندگان قرن هشتم

خواجه کرمانی

- از غزل‌پردازان برجسته قرن هشتم است.
- غزل‌های او بر حافظ تأثیر گذار بوده است.
- چند مثنوی به پیروی از پنج گنج نظامی نوشته است.
- شعر خواجه در مجموع، کمال‌یافته و پخته است.

ابن یمین

- شاعر عصر سربداران و مردی دهقان‌پیشه بود.
- قدرت شاعری او در قطعات اخلاقی اوست.
- قناعت‌پیشگی و بی‌اعتباری دنیا در شعرش مورد تأکید قرار گرفته است.
- وان که محتاج خلق شد خوار است گر چه در علم بوعلی سیناست

حافظ

- با تلفیق عشق و عرفان غزل فارسی را به کمال رسانید.
- لحن سخن او گزنده، طنزآمیز و سرشار از خیرخواهی و اصلاح‌طلبی است.
- در غزل حافظ، فرهنگ گذشته ایران با همه کمال ایرانی-اسلامی رخ می‌نماید.
- به قول خودش شعرش «همه بیت الغزل معرفت» است.

سلمان ساوجی

- در غزل توجه خاصی به سعدی و مولوی داشته است.
- دارای قصایدی نیز در سبک عراقی است.
- مثنوی جمشید و خورشید او به شیوه داستان‌های نظامی است.

عید زاکانی

- نکته‌یابی و انتقادهای ظریف اجتماعی او معروف است.
- تزویر و ریاکاری حاکمان را در آثارش به تصویر می‌کشد.
- در منظومه «موش و گربه» ناهنجاری‌های اجتماعی را به شیوه طنز و تمثیل بیان کرده است.
- رساله دلگشا، اخلاق الاشراف، صد پند از آثار منشور اوست.

حمدالله مستوفی

- از مورخان مشهور ایران
- مولف کتاب «تاریخ گزیده»
- این کتاب، تاریخ پیامبران، خلفای چهارگانه، خلفای بنی‌عباس و تاریخ ایران تا سال ۷۳۰ هـ. ق است.

تاریخ ادبیات در قرن نهم

◆ نکات قابل توجه

- ایران دستخوش حمله بنیان‌برانداز دیگری شد.
- در این عهد علاوه بر مینیاتور، معماری، تذهیب، تاریخ‌نویسی ادامه یافت.
- ادبیات رونقی دوباره یافت و کتاب‌هایی نوشته شد.
- کتاب‌های تحقیقی این دوره سطحی و ادبیات دوره نیز تقلیدی و فاقد نوآوری است.
- پس از مرگ تیمور، شاهرخ از هنرمندان خوش‌نویس و نقاش و شاعر حمایت کرد.
- بایسنقر میرزا، پسر شاهرخ، نیز هنرمند و هنردوست بود و در زمان او هنرمندان قرآن کریم و شاهنامه را به خط خوش نوشتند.

◆ معروف‌ترین شاعران و نویسندگان قرن نهم

جامی

- معروف‌ترین شاعر قرن نهم است.
- بهارستان را به تقلید از گلستان نوشت.
- نفحات الانس را به شیوه تذکره الاولیا عطار نیشابوری در بیان حقایق عرفانی نوشت.
- تحفه الاحرار و مثنوی‌های دیگری به شیوه نظامی سرود.
- نیست به جز عشق در این پرده کس اول و آخر همه عشق است و بس

شاه نعمت‌الله ولی

- از شاعران قرن نهم که در تصوّف و طریقت مقامی بلند داشته (البته در قرن هشتم نیز بوده است).
- سرسلسله‌ی صوفیان نعمت‌اللهی به شمار می‌رود.
- دیوان شعرش مضامین عرفانی دارد.

دولت‌شاه سمرقندی

- از نویسندگان قرن نهم
- تذکره دولت‌شاه را به تشویق امیرعلیشیر نوایی نوشته است.
- این کتاب شرح احوال بیش از صد تن از شاعران ایرانی از آغاز تا زمان مؤلف است.

- * توجه داشتید چه آثاری به نظم و چه آثاری به نثر نوشته شده بودند؟
- * توجه داشتید چه آثاری محتوای عرفانی و چه آثاری محتوای تاریخی داشتند؟
- * توجه داشتید چه آثاری هم نظم و هم نثر بودند؟
- * توجه داشتید چه آثاری به پیروی از نظامی سروده شدند؟
- * توجه داشتید چه آثاری ساده و چه آثاری مسجع یا مصنوع بودند؟
- * توجه داشتید هر شخصیت در چه قالب یا قالب‌های شعری فعالیت داشت؟

درستی یا نادرستی هر یک از موارد زیر را مشخص کنید.

- ۱ تمیزد سبک عراقی از اوایل قرن ششم تا اوایل قرن نهم به مدت ۳۰۰ سال سبک غالب متون ادب فارسی بود.
☐ درست ☐ نادرست
- ۲ تمیزد بزرگانی چون نجم الدین کبری و فریدالدین عطار نیشابوری در یورش ویرانگر مغول کشته شدند.
☐ درست ☐ نادرست
- ۳ تمیزد ابیات زیر از عطار نیشابوری در توصیف حمله مغول به ایران است.
 کس نیست که تا بر وطن خود گرید بر حال تباه مردم بد گرید
 دی بر سر مرده‌ای دو صد شیون بود امروز یکی نیست که بر صد گرید
☐ درست ☐ نادرست
- ۴ تمیزد با حمله مغول کانون‌های فرهنگی از مرکز ایران (عراق عجم) به آذربایجان و شمال غربی کشور منتقل شد.
☐ درست ☐ نادرست
- ۵ تمیزد اولین نشانه‌های تغییر سبک خراسانی از زمان غزنویان آغاز شده اما خراسان هنوز به طور کامل ویران نشده بود.
☐ درست ☐ نادرست
- ۶ تمیزد در پایان سبک خراسانی و آغاز سبک عراقی شاعران و نویسندگان بزرگ، غالباً از اهالی شهرهای عراق عجم (اصفهان، همدان، ری، اراک کنونی و ...) بودند.
☐ درست ☐ نادرست
- ۷ تمیزد در آغاز حمله مغول وضعیت زبان و ادبیات فارسی به نوعی دچار سستی و نابسامانی شد.
☐ درست ☐ نادرست
- ۸ تمیزد با حمله مغول به ایران عوامل مثبتی که موجب رشد زبان و ادبیات و اعتبار ادیبان و دانشمندان باشد نیز به وجود آمد.
☐ درست ☐ نادرست
- ۹ تمیزد شعر سبک عراقی نرم و دلنشین و برخوردار از معانی عمیق انسانی و آسمانی است.
☐ درست ☐ نادرست
- ۱۰ تمیزد سلمان ساوجی در منظومه «موش و گربه» ناهنجاری‌های اجتماعی را به شیوه طنز و تمثیل بیان کرده است.
☐ درست ☐ نادرست
- ۱۱ تمیزد «شمس قیس رازی»، «مولانا» و «فخرالدین عراقی» همگی آثاری به نثر دارند.
☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۱۲ با حمله مغول به ایران قالب‌های شعری جدیدی در شعر پدید آمد و قصیده نیز رونق بیشتری یافت.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۱۳ با حمله مغول به ایران قالب مثنوی برای ظهور عاطفه، اخلاق و عرفان میدان فراخی یافت و غزل نیز گسترش یافت.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۱۴ «تاریخ و صاف» و «تاریخ جهانگشای جوینی» به ترتیب نمونه‌هایی از نثر ساده‌نویسی و پیچیده‌نویسی می‌باشند.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۱۵ ابن یمین از شاعران قرن هفتم است که قدرت شاعری وی بیشتر در قطعات اخلاقی او آشکار است.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۱۶ نثر قرن‌های هفتم تا نهم به دو شیوه «ساده‌نویسی» و «پیچیده‌نویسی» جریان داشت.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۱۷ کتاب‌هایی همچون «طبقات ناصری» و «مرصادالعباد» نمونه‌هایی از ساده‌نویسی در نثر قرن‌های هفتم تا نهم می‌باشند.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۱۸ از میان آثار مولانا «فیه ما فیه» و «مکاتیب» از کتب منثوری است که مولانا گفته و شاگردانش نوشته‌اند.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۱۹ از میان آثار مولانا «فیه ما فیه» سبک نثر وی را بیشتر و بهتر نمودار می‌سازد.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۰ فخرالدین عراقی در هر فصل از کتاب لمعات خود، به یکی از مباحث عرفانی به صورت تمثیل و حکایات پرداخته است.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۱ فخرالدین عراقی در کتاب عشاق‌نامه خود سیر و سلوک عارفانه را در قالب نظم و نثر بیان کرده است.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۲ نجم‌الدین کبری معروف به نجم دایه از منشیان و نویسندگان توانا و عارفان وارسته‌ی قرن هفتم می‌باشد.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۳ عطاملک جوینی از نثرنویسان قرن هفتم است که کتاب تاریخ جهانگشا را با نثر ساده در شرح ظهور چنگیزی نوشت.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۴ خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی وزیر مقتدر غازان‌خان و اولجایتو بود که کتاب جامع‌التواریخ را با نثری عارفانه و پخته نوشته است.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۵ عطاملک جوینی از افراد بانفوذ حکومت مغولان بود و اقدام مهم فرهنگی او تأسیس عمارت ربع رشیدی در تبریز است.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۶ از میان کتب «جامع‌التواریخ»، «تاریخ جهانگشا» و «مرصادالعباد» تنها دو اثر منثور می‌باشند.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۷ در میان کتب «مکاتیب»، «مجالس سبعة»، «عشاق‌نامه» و «مرصادالعباد» تنها یک اثر منظوم است.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۸ عطاملک جوینی نویسنده مهم‌ترین آثار در علم عروض، قافیه، بدیع و نقد شعر به شمار می‌رود.

☐ درست ☐ نادرست

- تمرین ۲۹** کتاب «المعجم فی معاییر اشعار العجم» در مقدمه نثری ساده و در اصل کتاب نثر مصنوع و عالمانه دارد.
☐ نادرست ☐ درست
- تمرین ۳۰** در قرن هشتم با از بین رفتن دربارهای ادب‌دوست ایرانی تبار قالب غزل از رونق افتاد و زبان رو به سستی نهاد.
☐ نادرست ☐ درست
- تمرین ۳۱** اولین نشانه‌های تغییر سبک خراسانی از زمان غزنویان آغاز شده اما خراسان هنوز به طور کامل ویران نشده بود.
☐ نادرست ☐ درست
- تمرین ۳۲** خواجهی کرمانی از شاعران تأثیرگذار بر حافظ است و چند مثنوی به پیروی از پنج گنج نظامی سروده است.
☐ نادرست ☐ درست
- تمرین ۳۳** خواجهی کرمانی از شاعران قرن هشتم است که در شعر خود قناعت‌پیشگی و بی‌اعتباری دنیا را مورد تأکید قرار داده است.
☐ نادرست ☐ درست
- تمرین ۳۴** نجم الدین کبری کتاب مرصادالعباد من المبدأ الی المعاد را در بیان سلوک دین و تربیت نفس انسانی نوشت.
☐ نادرست ☐ درست
- تمرین ۳۵** بیت زیر از ابن یمین می‌باشد.
 وان که محتاج خلق شد خوار است گر چه در علم یوعلی سیناست
- تمرین ۳۶** سلمان ساوجی شعر حافظ را «همه بیت الغزل معرفت» می‌داند و بیت زیر را درباره حافظ سروده است.
☐ نادرست ☐ درست
- شعر حافظ همه بیت الغزل معرفت است آفرین بر نفس دلکش و لطف سخنش
- تمرین ۳۷** سلمان ساوجی در غزل توجه ویژه‌ای به سعدی و مولوی داشته است و در مثنوی نیز منظومه‌ی «جمشید و خورشید» را به سبک نظامی سروده است.
☐ نادرست ☐ درست
- تمرین ۳۸** با حمله مغول به ایران زبان فارسی از رواج افتاد و توجه به زبان عربی رونق بیشتری گرفت.
☐ نادرست ☐ درست
- تمرین ۳۹** «جمشید و خورشید» و «عشاق نامه» به ترتیب آثاری از خواجهی کرمانی و فخرالدین عراقی می‌باشند.
☐ نادرست ☐ درست
- تمرین ۴۰** سلمان ساوجی قصایدی به سبک عراقی داشته و مثنوی «جمشید و خورشید» یکی از آثار اوست.
☐ نادرست ☐ درست
- تمرین ۴۱** کتاب‌های «فیه ما فیه»، «اخلاق الاشراف» و «لمعات» تماماً به نثر نوشته شده‌اند.
☐ نادرست ☐ درست
- تمرین ۴۲** سراینده منظومه «موش و گربه» نویسنده کتاب «اخلاق الاشراف» نیز می‌باشد.
☐ نادرست ☐ درست
- تمرین ۴۳** عطاملک جوینی در کتاب «تاریخ گزیده» به تاریخ پیامبران، خلفای چهارگانه، خلفای بنی عباس و تاریخ ایران تا سال ۷۳۰ می‌پردازد.
☐ نادرست ☐ درست
- تمرین ۴۴** خواجه رشیدالدین، حمدالله مستوفی و دولت‌شاه سمرقندی به ترتیب نویسندگانی از قرن‌های هفتم و هشتم و نهم می‌باشند.
☐ نادرست ☐ درست
- تمرین ۴۵** «ابن یمین»، «خواجهی کرمانی» و «شاه نعمت‌الله ولی» به ترتیب شاعرانی از قرن‌های هفتم و هشتم و نهم می‌باشند.
☐ نادرست ☐ درست

تمرین ۴۶ «خواجوی کرمانی»، «سلمان ساوجی» و «جامی» همگی آثاری به پیروی از نظامی خلق کرده‌اند.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۴۷ جامی از شاعران و نویسندگان برجسته قرن نهم است که آثاری را به تقلید از سعدی، عطار و نظامی خلق کرده است.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۴۸ «نفحات الانفس»، «مرصادالعباد» و «لمعات» همگی آثاری در زمینه عرفان و سیر و سلوک می‌باشند.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۴۹ فخرالدین عراقی صاحب غزل‌های عرفانی زیباست و مثنوی «عشاق نامه» را به پیروی از نظامی سروده است.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۵۰ جامی در هر فصل از کتاب بهارستان به یکی از مباحث عرفانی پرداخته است و سخن را با تمثیل و حکایت به پایان برده است.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۵۱ «تاریخ گزیده»، «تاریخ جهانگشا»، «المعجم فی معاییر اشعار العجم» به ترتیب آثاری مربوط به قرن‌های «هشتم، هفتم و هفتم» می‌باشند.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۵۲ کتاب «تاریخ گزیده» در شرح چنگیز، احوال و فتوحات او، تاریخ خوارزمشاهیان، فتح قلعه‌های اسماعیلیه و حکومت جانشینان حسن صباح است.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۵۳ شعر زیر از جامی است.

☐ درست ☐ نادرست

نیست به جز عشق در این پرده کس
اول و آخر همه عشق است و بس

تمرین ۵۴ شاه نعمت الله ولی از شاعران قرن نهم است که دیوان شعرش مضامین عرفانی دارد.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۵۵ دولتشاه سمرقندی کتابی به تشویق امیر علیشیر نوایی نوشته است که محتوای آن تاریخ مغولان است.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۵۶ «گلستان»، «تاریخ جهانگشا» و «مرصادالعباد» به ترتیب نثرهایی به سبک‌های مسجع، فنی و ساده می‌باشند.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۵۷ عبید زاکانی، جامی، سلمان ساوجی و مولانا همگی هم در زمینه نظم و هم در زمینه نثر آثاری خلق کرده‌اند.

☐ درست ☐ نادرست

تست‌های درس یکم علوم و فنون سال یازدهم

ت۴۷ هر یک از پدیدآورندگان آثار زیر به ترتیب، خالق کدام آثارند؟

«نفحات الأنس، رسالة دلگشا، لمعات، مجالس سبعة»

(۱) تحفة الاحرار، صد پند، عشاق نامه، فیه مافیه

(۲) بهارستان، موش و گربه، اسرارالتوحید، دیوان شمس

(۳) جمشید و خورشید، اخلاق الاشراف، عشاق نامه، تذکرة الاولیا

(۴) تذکرة الاولیاء اخلاق الاشراف، جمشید و خورشید، مثنوی معنوی

تست ۴۸

از دیدگاه «تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی» همه موارد «کاملاً» درست است؛ به جز:

- (۱) فخرالدین عراقی در کتاب لمعات خود سیر و سلوک عارفانه را در قالب نظم و نثر بیان کرده است.
- (۲) خواجه رشیدالدین فضل‌الله کتاب «جامع التواریخ» را به نثری عالمانه و پخته در عصر ایلخانان به نگارش درآورده است.
- (۳) نثر کتاب مرصادالعباد ساده و گاهی دارای سجع و موازنه است و نویسنده آن را در بیان سلوک دین و تربیت نفس انسانی نوشته است.
- (۴) المعجم فی معاییر اشعار العجم از مهم‌ترین آثار در علم عروض، قافیه، بدیع و نقد شعر به شمار می‌رود که نثر آن در مقدمه مسجع و در اصل کتاب مصنوع است.

تست ۴۹

پدید آورندگان «مکاتیب - صد پند - نفحات الانس - عشاق‌نامه» به ترتیب خالق آثار نیز هستند.

- (۱) مجالس سبعة - رساله دلگشا - بهارستان - لمعات
- (۲) فیه ما فیه - تاریخ گزیده - تحفه الاحرار - جامع التواریخ
- (۳) مثنوی معنوی - اخلاق الاشراف - تذکرة الاولیا - تاریخ جهانگشا
- (۴) دیوان شمس - موش و گربه - مرصادالعباد - جمشید و خورشید

تست ۵۰

هر دو اثر کدام گزینه، از یک نویسنده یا شاعر نمی‌باشد؟

- (۱) عشاق‌نامه - لمعات
- (۲) صد پند - موش و گربه
- (۳) تحفه الاحرار - جمشید و خورشید
- (۴) نفحات الانس - بهارستان

تست ۵۱

در هر گزینه یک اثر منظوم و یک اثر منثور وجود دارد به جز

- (۱) نفحات الانس - تحفه الاحرار
- (۲) جمشید و خورشید - جامع التواریخ
- (۳) المعجم فی معاییر اشعار العجم - عشاق‌نامه
- (۴) صد پند - تذکرة دولتشاه

تست ۵۲

کدام گزینه از نظر تاریخ ادبیات صحیح نمی‌باشد؟

- (۱) تذکرة دولتشاه به تشویق امیرعلیشیر نوایی نوشته شده است.
- (۲) جامی، بهارستان را به شیوه تذکرة الاولیای عطار ننوشته است.
- (۳) خواجهی کرمانی مثنوی جمشید و خورشید را به شیوه داستان‌های نظامی سروده است.
- (۴) از میان آثار مولانا «مکاتیب» نثر وی را بیشتر و بهتر نمودار می‌سازد.

تست ۵۳

کدام گزینه از نظر تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی صحیح نمی‌باشد.

- (۱) طبقات ناصری و مرصادالعباد به اسلوب «ساده‌نویسی» نوشته شده‌اند.
- (۲) اولین نشانه‌های تغییر سبک خراسانی از زمان سلجوقیان آغاز شده بود.
- (۳) با پایان یافتن خلافت عباسی، زبان عربی از رواج افتاد و زبان فارسی رونق بیشتری گرفت.
- (۴) سبک عراقی از اوایل قرن ششم تا اوایل قرن نهم سبک غالب متون ادب فارسی بود.

تست ۵۴

مؤلف چند اثر نادرست نوشته شده است؟

«جمشید و خورشید: سلمان ساوجی - جامع التواریخ: عطاملک جوینی - لمعات: جامی - مجالس سبعة: مولانا - رساله دلگشا: عبید زاکانی - تاریخ گزیده: حمدالله مستوفی - تحفه الاحرار: خواجهی کرمانی - عشاق‌نامه: فخرالدین عراقی»

- (۱) دو (۲) سه (۳) چهار (۴) پنج

تست ۵۵

همه نویسندگان زیر آثاری در زمینه تاریخ دارند به جز گزینه‌ی

- (۱) عطاملک جوینی
- (۲) حمدالله مستوفی
- (۳) دولتشاه سمرقندی
- (۴) خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی

تست ۵۶ چند مورد از آثار زیر محتوای عرفانی دارند؟

«دیوان شمس - جمشید و خورشید - مرصادالعباد من المبدأ الی المعاد - تذکره دولتشاه سمرقندی - عشاق نامه - اخلاق الاشراف - تذکرة الاولیا - لمعات»

(۱) سه (۲) چهار (۳) پنج (۴) شش

تست ۵۷ کدام گزینه صحیح نمی‌باشد؟

- (۱) تذکره دولتشاه و صد پند به ترتیب مربوط به قرن‌های هشتم و نهم هستند.
- (۲) جمشید و خورشید و جامع التواریخ به ترتیب مربوط به قرن‌های هشتم و هفتم هستند.
- (۳) لمعات و نفحات الانس به ترتیب مربوط به قرن‌های هفتم و نهم هستند.
- (۴) تاریخ گزیده و تاریخ جهانگشای جوینی به ترتیب مربوط به قرن‌های هشتم و هفتم هستند.

تست ۵۸ آثار کدام گزینه به ترتیب «منظوم - منثور - منظوم» نمی‌باشد؟

- (۱) عشاق‌نامه - بهارستان - جمشید و خورشید
- (۲) موش و گربه - مکاتیب - تحفه الاحرار
- (۳) لمعات - مرصادالعباد - صد پند
- (۴) مثنوی معنوی - المعجم فی معاییر اشعار العجم - دیوان شمس

تست ۵۹ کدام اثر در قالب نظم و نثر می‌باشد؟

(۱) تحفه الاحرار (۲) لمعات (۳) جمشید و خورشید (۴) اخلاق الاشراف

تست ۶۰ در هر گزینه یکی از آثار عبید زاکانی وجود دارد به جز گزینه ...

- (۱) مکاتیب - مرصادالعباد - تاریخ گزیده - عشاق نامه
- (۲) صد پند - جامع التواریخ - جمشید و خورشید - بهارستان
- (۳) تذکرة الاولیا - تذکره دولتشاه سمرقندی - موش و گربه - مجالس سبعة
- (۴) لمعات - المعجم - تاریخ جهانگشا - رساله دلگشا

تست ۶۱ در کدام گزینه دو اثر منثور و یک اثر منظوم وجود ندارد؟

- (۱) جمشید و خورشید - مرصادالعباد - جامع التواریخ
- (۲) تاریخ جهانگشا - تحفه الاحرار - تاریخ و صاف
- (۳) طبقات ناصری - بهارستان - موش و گربه
- (۴) نفحات الانس - تاریخ گزیده - صد پند

تست ۶۲ سراینده کدام شعر صحیح نمی‌باشد؟

- (۱) وان که محتاج خلق شد، خوار است
- (۲) کس نیست که تا بر وطن خود گرید
- (۳) نیست به جز عشق در این پرده کس
- (۴) شکر کند عارف حق، کز همه بردیم سبق
- (۱) گر چه در علم بوعلی سیناست (ابن یمین)
- (۲) بر حال تباه مردم بد گرید (کمال‌الدین اسماعیل)
- (۳) اول و آخر همه عشق است و بس (خواجوی کرمانی)
- (۴) بر زبر هفت طبق، اختر رخشنده شدم (مولوی)

تست ۶۳ همه شاعران زیر در آثار خود توجه ویژه‌ای به آثار نظامی داشته‌اند به جز ...

(۱) خواجوی کرمانی (۲) ابن یمین (۳) سلمان ساوجی (۴) جامی

درس چهارم

علوم و فنون سال یازدهم

سبک‌شناسی شعر دوره عراقی

♦ ویژگی‌های زبانی شعر سبک عراقی

- ۱- چهارچوب زبان همان چهارچوب فارسی قدیم یعنی زبان سبک خراسانی است که تا حدودی مختصات جدید یافته
 - ۲- لغات فارسی اصیل قدیم کم شده و جای آن‌ها را لغات عربی گرفته است.
 - ۳- «می» اندک‌اندک جای «همی» را گرفته است.
 - ۴- «در» به جای «اندر» در حال جایگزین شدن است.
 - ۵- واژگان «ایدون، ایدر، ابا، ابر و ...» بسیار اندک به کار می‌روند.
 - ۶- به کارگیری حرف نشانه «مر» در کنار مفعول جمله کم شده است.
- اساساً مهم‌ترین ویژگی زبانی سبک عراقی درهم‌آمیختگی مختصات نو و کهن است.

♦ ویژگی‌های ادبی شعر سبک عراقی

- ۱- در شعر این دوره کاربرد غزل بیشتر شد و جایگاه تخلص در انتهای آن تثبیت گردید.
- ۲- توجه به علوم ادبی از جمله بیان و بدیع بیشتر شد.
- ۳- به سبب خارج شدن شعر از دربار، قصیده از رونق افتاد.
- ۴- غزل عارفانه و عاشقانه رایج شد.

♦ ویژگی‌های فکری شعر سبک عراقی

- ۱- فکر در این دوره با تاثیرپذیری از مسائل سیاسی و اجتماعی دست‌خوش تغییر شد.
- ۲- مقام معشوق اندک‌اندک متعالی می‌گردد تا آنجا که گاه با معبود یکی می‌شود.
- ۳- توجه به امور اخروی بیشتر می‌شود و تصوف بیشتر رایج می‌شود.
- ۴- بی‌اعتباری دنیا و اعتقاد به قضا و قدر رواج بیشتری می‌یابد.
- ۵- پرهیز از زهد ریایی، توجه به صفا و پالایش درون، برتری عشق بر عقل و ...

مقایسه ویژگی‌های فکری سبک خراسانی و عراقی	
خراسانی	عراقی
ستایش خرد	ستایش عشق
شادی‌گرایی	غم‌گرایی
وصال	فراق

واقع‌گرایی یا توجه به دنیا بیرون	ذهن‌گرایی یا توجه به دنیای درون
رواج روحیه پهلوانی و حماسی	رواج روحیه عرفانی و اخلاقی
باور به اختیار و اراده	باور به قضا و قدر
زمینی بودن معشوق	آسمانی بودن معشوق
بازتاب اندک علوم در شعر	بازتاب بیشتر علوم در شعر

مختصات سبکی نثر در سال‌های ۶۰۰ تا ۹۰۰

♦ ویژگی‌های زبانی نثر سبک عراقی

- ۱- ضعیف شدن نثر فنی و جایگزینی آن با نثر ساده
- ۲- تاریخ‌نویسی به اسلوب ساده (و البته به نثر پیچیده)
- ۳- حاشیه‌نویسی به نثر ساده بر تاریخ‌های قدیم
- ۴- ورود لغات قبایل ترک و مغول مانند ییلاق و قشلاق و قشون و یورش
- ۵- به وجود آمدن سستی و ضعف در ساخت دستوری جملات

♦ چند نکته مهم در مورد نثر سال‌های ۶۰۰ تا ۹۰۰

- در قرن هشتم با سیطره تیموریان بر ایران، نثر فنی از میان می‌رود.
- نثر ساده در اکثر کتاب‌های این دوره جای نثر فنی را می‌گیرد.
- در قرن ششم آثار ساده را به نثر فنی بازمی‌نوشتند.
- در قرن‌های هفتم و هشتم کتاب‌های مشکل را به زبان ساده بازمی‌نویسند.
- ملاحسین واعظ کاشفی کلیله و دمنه را به انشای خود بازگرداند و آن را «انوار سهیلی» نامید.
- تاریخ‌نویسی به اسلوب ساده رواج یافت. البته نمونه‌هایی با نثر پیچیده نیز یافت می‌شود.
- ظفرنامه شامی قدیمی‌ترین تاریخ نوشته شده درباره چنگیز است.
- حاشیه‌نویسی‌های متعددی نیز به نثر ساده بر تاریخ‌های قدیم انجام گرفت.
- نثر ساده این دوره را نمی‌توان فصیح و بلیغ دانست.
- سلطان حسین بایقرا و امیرعلیشیر نوایی در حوزه ادبی هرات، ترکی‌گویی و ترکی‌نویسی را تشویق می‌کردند.
- امیرعلیشیر نوایی چند کتاب از جمله «محاکمه اللغتين» را به ترکی نوشت.
- ظهیرالدین بابر نیز «بابرنامه» را به ترکی نوشت.

♦ ویژگی‌های ادبی نثر سبک عراقی

- ۱- صنایع ادبی جای تعمق و تفکر را گرفت.
- ۲- کتاب‌های مصنوع و متکلف به ظاهرسازی و تصنع پرداختند.
- ۳- استعاره‌های دور از ذهن و آوردن سجع‌های متوالی و بی‌روح

♦ ویژگی‌های فکری نثر سبک عراقی

- ۱- کاسته شدن از صحت و اتقان مطالب و ضعف و انحطاط فکری
- ۲- کم شدن تحقیق و تتبع در بین علما و ادیبان
- ۳- درسی شدن عرفان و شرح اصطلاحات آن و پیچیده جلوه دادن آن

درستی یا نادرستی هر یک از موارد زیر را مشخص کنید.

- ۱ تمرین کاهش لغات فارسی اصیل و جایگزینی آن‌ها با لغات عربی از ویژگی‌های زبانی شعر سبک عراقی است.
☐ نادرست ☐ درست
- ۲ تمرین معشوق شعر سبک خراسانی نسبت به معشوق سبک عراقی جایگاهی کم‌تر دارد.
☐ نادرست ☐ درست
- ۳ تمرین به علت نبودن استادان بزرگ در قرن‌های هفتم تا نهم، تحقیق و تتبع در بین علما و ادیبان قوت می‌گیرد.
☐ نادرست ☐ درست
- ۴ تمرین پرهیز از زهد ریایی، توجه به صفا و پالایش درون و اعتقاد به اختیار از ویژگی‌های فکری سبک عراقی است.
☐ نادرست ☐ درست
- ۵ تمرین غم‌گرایی، فراق، بازتاب بیشتر علوم در شعر و ذهن‌گرایی یا توجه به دنیای درون از مشخصه‌های شعر سبک عراقی است.
☐ نادرست ☐ درست
- ۶ تمرین در نثر قرن‌های هفتم تا نهم نثر فنی کم‌کم قوت می‌گیرد و نثر ساده ضعیف و کم‌کاربرد می‌شود.
☐ نادرست ☐ درست
- ۷ تمرین با سیطره تیموریان نثر فنی کم‌کم جای نثر ساده را می‌گیرد.
☐ نادرست ☐ درست
- ۸ تمرین ملاحسین حسین واعظ کاشفی کتاب کلیله و دمنه را که به نثر فنی بود به سبک نثر دوره خود یعنی نثر ساده بازگرداند.
☐ نادرست ☐ درست
- ۹ تمرین در قرن‌های هفتم و هشتم برخی نویسندگان کتاب‌های مشکل را به زبان ساده بازنویسی می‌کردند.
☐ نادرست ☐ درست
- ۱۰ تمرین در قرن‌های هفتم تا نهم تاریخ‌نویسی به اسلوب ساده رواج یافت.
☐ نادرست ☐ درست
- ۱۱ تمرین کتاب تاریخ جهانگشای جوینی قدیمی‌ترین تاریخ نوشته‌شده درباره تیمور است.
☐ نادرست ☐ درست
- ۱۲ تمرین از ویژگی‌های زبانی نثر قرن‌های هفتم تا نهم ورود لغات ترکی و مغولی به زبان فارسی است.
☐ نادرست ☐ درست
- ۱۳ تمرین سلطان حسین بایقرا و امیرعلیشیر نوایی در حوزه ادبی هرات، فارسی‌نویسی ساده را تشویق می‌کردند.
☐ نادرست ☐ درست
- ۱۴ تمرین سلطان حسین بایقرا چند کتاب از جمله «محاكمة اللغتين» را به ترکی نوشت.
☐ نادرست ☐ درست
- ۱۵ تمرین سستی و ضعف در ساخت دستوری جملات از ویژگی‌های نثر قرن‌های هفتم تا نهم است.
☐ نادرست ☐ درست
- ۱۶ تمرین در نثر قرن‌های هفتم تا نهم تصنع و تکلف، جای تعمق و تفکر را گرفت.
☐ نادرست ☐ درست
- ۱۷ تمرین در شعر سبک عراقی قصیده و مثنوی از رونق افتاده و غزل عارفانه و عاشقانه رواج می‌یابد.
☐ نادرست ☐ درست
- ۱۸ تمرین در قرن هفتم تا نهم با کتاب‌های نثری مواجه می‌شویم که به استعاره‌ها و سجع‌های زیبا آراسته‌شده‌اند.
☐ نادرست ☐ درست

تمرین ۱۹ نثر قرن‌های هفتم تا نهم نثری دارای ضعف و انحطاط فکری است و از صحت و اتقان مطالب کاسته شده است.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۰ در قرن ششم چنین مرسوم بود که نویسندگان نثرهای فنی را به نثرهای ساده بازمی‌گردانند.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۱ متواری ساختن فضلا یا کشتن آن‌ها تأثیر چشم‌گیری در انحطاط فکری نثر دوره مغول دارد. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۲ مدعیان عرفان به درسی کردن عرفان و شرح اصطلاحات و پیچیده جلوه دادن مفاهیم آن پرداختند.

☐ درست ☐ نادرست

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۳ بیت زیر از مولوی است.

آن یکی آمد در یاری نبرد گفت یارش: کیستی ای معتمد؟

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۴ شعر زیر از حافظ است.

غمناک نباید بود از طعن حسود ای دل شاید که چو وایینی خیر تو در این باشد

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۵ بیت زیر از عبید زاکانی است.

آتش است آب دیده مظلوم چون روان گشت خشک و تر سوزد

تمرین ۲۶ «باور به اختیار و اراده» و «ذهن‌گرایی یا توجه به دنیای درون» نمی‌تواند از ویژگی‌های سبکی یک دوره باشد.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۷ «بازتاب بیشتر علوم در شعر» و «ستایش خرد» از ویژگی‌های فکری یک دوره نیستند. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۸ شادی‌گرایی، واقع‌گرایی، آسمانی بودن معشوق و رواج روحیه حماسی از ویژگی‌های فکری یک دوره هستند.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۹ اساساً مهم‌ترین ویژگی ادبی سبک عراقی درهم‌آمیختگی مختصات نو و کهن است. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۰ در سبک عراقی «همی»، «مر»، «اندر» کماکان به قوت خود باقی هستند. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۱ ویژگی‌های زبانی دو سبک عراقی و خراسانی اساساً با یکدیگر تفاوت دارند. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۲ در شعر سبک عراقی واژگانی مانند «ایدون، ایدر، آبا، آبر» به‌ندرت به چشم می‌خورد. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۳ توجه به علوم ادبی از جمله بیان و بدیع در سبک عراقی افزایش می‌یابد. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۴ اساساً مختصات فکری شعر خراسانی و عراقی یکسان بوده و اختلافات جزئی است. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۵ در سبک عراقی غرور و احساسات ملی موجب پیدایش اشعار ملی و میهنی گردید. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۶ بی‌اعتباری دنیا و اعتقاد به قضا و قدر و ستایش خرد از ویژگی‌های سبکی یک دوره نیستند. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۷ «بیلاق، قشلاق، قشون و یورش» از کلمات دخیل زبان ترکی به زبان فارسی می‌باشند. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۸ غزل معروف «من ندانستم از اول که تو بی مهر و وفایی / عهد نابستن از آن به، که ببندی و نپایی» از مولاناست.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۹ بیت «ز یزدان دان نه از ارکان که کوتاه‌دیدگی باشد / که خطی کز خرد خیزد تو آن را از بنان بینی» از اشعار

☐ درست ☐ نادرست

سنایی غزنوی است.

☐ درست ☐ نادرست

تست‌های درس چهارم علوم و فنون سال یازدهم

تست ۶۴ کدام مورد از ویژگی‌های فکری شعر «سبک عراقی» است؟

- (۱) درهم‌آمیختگی مختصات نو و کهن، در شعر این دوره کاملاً بارز است.
- (۲) گرایش به تصوف موجب رواج اندیشه‌هایی مانند بی‌اعتباری دنیا در شعر شد.
- (۳) مدعیان عرفان به شرح اصطلاحات و پیچیده جلوه دادن مفاهیم آن پرداختند.
- (۴) شاعران برای مضمون‌سازی از هر پدیده طبیعی یا هر موضوعی در قلمرو ذهن استفاده کردند.

تست ۶۵ کدام ابیات دارای ویژگی‌های فکری سبک عراقی‌اند؟

(الف) من اگر خارم اگر گل چمن‌آرایی هست	که از آن دست که او می‌کشدم می‌رویم
(ب) نمی‌توان غم دل را به خنده بیرون برد	ز خنده‌رویی گل تلخی از گلاب نرفت
(ج) به سان پرستاره آسمان گردد سحرگاهان	ز سبزه آبدار و سرخ گل وز لاله بستان‌ها
(د) جسم خاک از عشق بر افلاک شد	کوه در رقص آمد و چالاک شد
- (۱) الف، ج (۲) الف، د (۳) ب، ج (۴) ب، د

تست ۶۶ از دیدگاه تاریخ ادبیات همه موارد کاملاً درست است، به جز:

- (۱) بازماندگان تیمور کم و بیش از فرهنگ ایرانی تأثیر پذیرفتند و ادبیات رونقی تازه گرفت و تاریخ‌نویسی نیز ادامه یافت.
- (۲) جامی در کتاب نفحات‌الانس خود به شیوه تحفه‌الاحرار نظامی به بیان حقایق عرفانی و ذکر احوال عارفان پرداخته است.
- (۳) بایسنقر میرزا هنرمند و هنردوست بود و در زمان او هنرمندان قرآن کریم و شاهنامه فردوسی را به خط خوش نگاشتند.
- (۴) پس از مرگ تیمور، شاهرخ با علاقه‌ای که به هنر و فرهنگ اسلامی پیدا کرده بود، از هنرمندان خوش‌نویس، نقاش و شاعر حمایت نمود.

تست ۶۷ از دیدگاه تاریخ ادبیات در متن زیر، به چند مورد «خطا» برخورد می‌کنیم؟

- «نثر فنی کم‌کم در قرن هفتم قوت می‌یابد و در قرن هشتم با سیطره غزنویان بر ایران رواج می‌یابد، تا آن‌جا که نثر فنی در اکثر کتاب‌های این دوره جای نثر ساده را می‌گیرد و نویسندگان، کتاب‌های آسان را به زبان فنی بازنویسی می‌کنند.»
- (۱) چهار (۲) پنج (۳) شش (۴) هفت

تست ۶۸ در قرن دهم، چه کسی کتاب کلیله و دمنه را به زبان ساده فارسی بازنویسی کرد و آن را چه نامید؟

- (۱) ظهیرالدین بابر، بابرنامه (۲) فیض کاشانی، انوار سهیلی
- (۳) ملاحسین واعظ کاشفی، انوار سهیلی (۴) ملاحسین واعظ کاشفی، محاکمه اللغتين

تست ۶۹ به ترتیب چند مورد از ویژگی‌های زیر مربوط به سبک خراسانی و چند مورد مربوط به سبک عراقی است؟

- «رواج روحیه پهلوانی - باور به قضا و قدر - واقع‌گرایی و توجه به دنیای بیرون - بازتاب اندک علوم در شعر - زمینی بودن معشوق - غم‌گرایی - ستایش عشق - وصال»
- (۱) سه - پنج (۲) پنج - سه (۳) شش - دو (۴) چهار - چهار

تست ۷۰ کدام گزینه از ویژگی‌های شعر سبک عراقی نمی‌باشد؟

- (۱) توجه بیشتر به علوم ادبی از جمله بیان و بدیع.
- (۲) چهارچوب زبان همان چهارچوب فارسی قدیم است.
- (۳) قالب مثنوی از رونق افتاد و غزل عارفانه و عاشقانه رواج یافت.
- (۴) رواج بیشتر تصوف و اندیشه‌هایی همچون اعتقاد به قضا و قدر.

تست ۷۱ کدام گزینه از نظر سبک‌شناسی نثر دوره عراقی، صحیح نمی‌باشد؟

- (۱) نثر فنی در قرن هفتم قوت می‌یابد و در قرن هشتم به اوج خود می‌رسد.
- (۲) در قرن ششم چنین مرسوم بود که برخی نویسندگان نثرهای ساده را به نثر فنی باز می‌نوشتند.
- (۳) ظفرنامه شامی قدیمی‌ترین تاریخ نوشته‌شده درباره تیمور است که به اسلوب ساده نوشته‌شده است.
- (۴) به وجود آمدن سستی و ضعف در ساخت دستوری جملات و ورود لغات قبایل ترک و مغول.

تست ۷۲ کدام گزینه در رابطه با سبک نثر دوره عراقی صحیح نمی‌باشد؟

- (۱) در اندیشه ادیبان این دوره، صنایع ادبی جای تعمق و تفکر را گرفت.
- (۲) از صحت و اتقان مطالب کاسته شد و ضعف و انحطاط فکری این دوره را فراگرفت.
- (۳) بازنویسی کتاب‌های مشکل به زبان ساده توسط برخی از نویسندگان در قرن هفتم و هشتم.
- (۴) در این دوره حاشیه‌نویسی‌های متعددی به نثر مصنوع بر تاریخ‌های قدیم انجام گرفت.

تست ۷۳ قدیمی‌ترین تاریخ نوشته‌شده درباره تیمور چه نام دارد؟

- (۱) جامع التواریخ
- (۲) تاریخ گزیده
- (۳) ظفرنامه‌ی شامی
- (۴) تاریخ جهانگشا

تست ۷۴ کدام گزینه از نظر تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی صحیح می‌باشد؟

- (۱) سلطان حسین بایقرا و امیرعلیشیر نوایی در حوزه ادبی هرات فارسی‌نویسی را تشویق می‌کردند.
- (۲) سستی و ضعف در ساخت دستوری جملات از ویژگی‌های نثر قرن‌های هفتم تا نهم است.
- (۳) در شعر سبک عراقی قصیده و مثنوی از رونق افتاده و غزل عارفانه و عاشقانه رواج می‌یابد.
- (۴) توجه به صفا و پالایش درون و اعتقاد به اختیار از ویژگی‌های فکری شعر سبک عراقی است.

تست ۷۵ «محاکمه اللغتين» و «انوار سهیلی» به ترتیب از چه کسانی است؟

- (۱) امیرعلیشیر نوایی - ملا حسین واعظ کاشفی
- (۲) ظهیرالدین بابر - ملا حسین واعظ کاشفی
- (۳) امیرعلیشیر نوایی - علی بن حسین واعظ کاشفی
- (۴) ظهیرالدین بابر - علی بن حسین واعظ کاشفی

تست ۷۶ سراینده بیت زیر چه کسی است؟

آتش است آب دیده مظلوم چون روان گشت خشک و تر سوزد

- (۱) سیف فرغانی
- (۲) عبید زاکانی
- (۳) ابن یمین
- (۴) خواجه کرمانی

تست ۷۷ عبارت «بدان که شریعت، گفت انبیاست و طریقت، کرد انبیاست» دید انبیاست از چه کسی است؟

- (۱) مولانا
- (۲) فخرالدین عراقی
- (۳) عزیزالدین بن محمد نسفی
- (۴) نجم الدین رازی

تست ۷۸ همه موارد از ویژگی‌های نثر دوره عراقی است به جز گزینه ...

- (۱) پیچیده جلوه دادن مفاهیم عرفانی
- (۲) آمدن صنایع ادبی به جای تعمق و تفکر
- (۳) به وجود آمدن سستی و ضعف در ساخت دستوری
- (۴) رواج تاریخ‌نویسی به اسلوب پیچیده

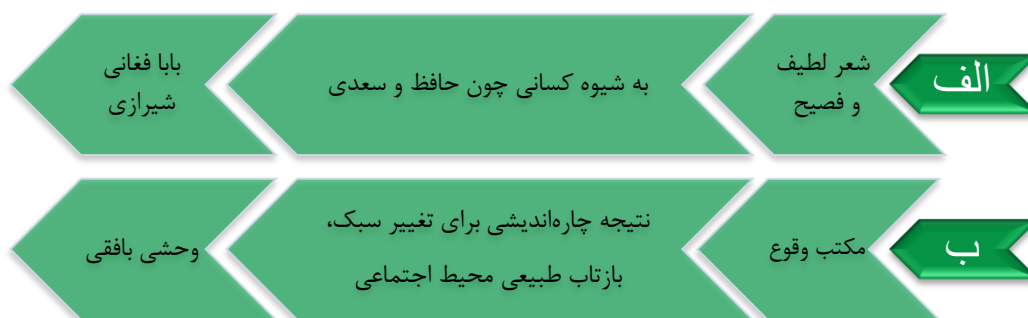
درس هفتم

علوم و فنون سال یازدهم

تاریخ ادبیات در قرن دهم

در این دوره اوضاع ایران و به تبع آن اوضاع ادبیات آشفته بود.

در این سال‌ها دو جریان شعری بیشتر رونق داشت:

چند نکته مهم

- به دلیل تسلط مغولان و تیموریان جایی برای رشد زبان و ادبیات فارسی و ادیبان باقی نماند.
- شاعران این عصر تشخیص داده بودند که سبک عراقی از واقعیت دور شده است. پس باید به‌سوی **حقیقت‌گویی و واقع‌گویی** بازگشت.
- قالب غزل برای پرداختن به مسائل اجتماعی و انتقادهای سیاسی مناسب نبود.
- آشنایی با تفکرات و معارف هندوان کم و بیش در تغییر سبک دخیل بود.

♦ **دربار هند و ادبیات فارسی**

- کم‌توجهی و بی‌مهری شاهان صفوی
- شاعران روی آوردن شاعران به **دربارهای هند**
- شاعرنوازی و ادب‌گرایی سلاطین هند

♦ **برخورد هندوان با ادب فارسی**

- فرهنگ هند در این دوره از فرهنگ ایرانی تأثیر می‌پذیرفت.
- فضای هند از تالیف کتاب و سرودن شعر به زبان فارسی استقبال می‌کردند.
- شاهان گورکانی هند همگی به فارسی سخن می‌گفتند.
- زبان فارسی در شبه قاره هند همه‌گیر و رسمی شد.

♦ **اصفهان نیز از نظر ادبی توسعه یافت.**

- شاهان صفوی در ترویج زبان ترکی نقش بسزایی داشتند.
- شاهان صفوی کم و بیش به زبان فارسی نیز کتاب نوشته یا شعر گفته‌اند.
- علل توجه و علاقه شاهان صفوی به زبان و ادب فارسی
 - برخی از ایشان مقام شیخی داشتند لذا می‌بایست خود را در این مقام فرهنگی نگاه می‌داشتند.
 - با رؤسای مذاهب در تماس نزدیک بودند.
 - رقبایی چون شاهان عثمانی و هندی داشتند.
 - هنرهایی چون قالی‌بافی، سفالگری، شیشه‌سازی، نقاشی، تذهیب و خوشنویسی در دوره صفویه رشد یافت.
 - بهزاد در دوره شاه اسماعیل و رضا عباسی در دوره شاه‌عباس از مفاخر هنر هستند.

♦ **شاعران مطرح قرن دهم****بافغانی شیرازی**

- ✎ از شعرای تأثیرگذار این دوره است.
- ✎ شعرش از نظر دقت، ظرافت و رقت معانی مشهور است.

وحشی بافقی

- ✎ شعرش حد واسط سبک دوره عراقی و هندی است.
- ✎ واقع‌گرایی شاخصه اصلی شعرش است.

محتشم کاشانی

- ✎ در سرودن شعر مذهبی معروف است.
- ✎ ترکیب‌بند عاشورایی «**باز این چه شورش است که در خلق عالم است**» از اوست.

تاریخ ادبیات در قرن یازدهم

- ✎ حکومت صفوی پس از کشاکش‌های به وجود آمده روی کار آمد.
- ✎ حکومت صفوی به شعر ستایشی، درباری و عاشقانه‌های زمینی بی‌توجه بود.
- ✎ شاعران سروده‌های خود را با مضامین پند و اندرز و... همراه کردند.
- ✎ طبقات و گروه‌های بیشتری مدعی شعر و شاعری شدند.
- ✎ به دلیل بهادر ندادن به شعر مدحی، شاعران راهی دیار هند شدند.
- ✎ رفاه اقتصادی موجب توجه بیشتر مردم به امور فرهنگی از جمله شعر شد.
- ✎ قهوه‌خانه‌ها محلی برای مشاعره، مناظره و نقد آثار شاعران شد در این سال‌ها دو جریان شعری بیشتر رونق داشت.

♦ شاعران مطرح قرن یازدهم

کلیم کاشانی

- ✍ در ابداع معانی و خیال‌های رنگین مشهور است.
- ✍ ضرب‌المثل‌ها و الفاظ محاوره سخن او را برجسته ساخته است.
- ✍ وی با به کار بردن مضمون‌های ابداعی فراوان «خلاق المعانی ثانی» لقب گرفت.

صائب تبریزی

- ✍ معروف‌ترین شاعر سبک هندی است.
- ✍ از پرکارترین شاعران زبان فارسی است.
- ✍ تکبیت‌های غزلش شاهکارهایی از ذوق و اندیشه‌اند.
- ✍ بسیاری از تکبیت‌هایش به صورت ضرب‌المثل رواج یافته‌اند.
- ✍ صائب را خداوندگار مضامین تازه شعری دانسته‌اند.

بیدل دهلوی

- ✍ دارای غزل‌های خیال‌انگیز و مضمون‌های بدیع و گاه دوره از ذهن است.
- ✍ مضمون‌های پیچیده و استعاره‌های رنگین، خیال‌انگیز و سرشار از ایهام و تخیل شاعرانه، از ویژگی‌های عمده شعرش است.

درستی یا نادرستی هر یک از موارد زیر را مشخص کنید.

- ۱ تمرین ☐ درست ☐ نادرست
بابا فغانی شیرازی پرچم‌دار شعری است که به شیوه کسانی چون سعدی و حافظ بوده است.
- ۲ تمرین ☐ درست ☐ نادرست
مکتب وقوع در قرن نهم نتیجه چاره‌اندیشی شاعران برای تغییر سبک و رهایی از گرفتاری تقلید بود.
- ۳ تمرین ☐ درست ☐ نادرست
شاعران قرن دهم ادامه پایبندی به سنن ادبی را راه نجات زبان و ادب فارسی می‌دانستند.
- ۴ تمرین ☐ درست ☐ نادرست
بی‌مهری شاهان صفوی از دلایل عمده روی آوردن شاعران به دربارهای هند می‌باشد.
- ۵ تمرین ☐ درست ☐ نادرست
از دلایل تغییر سبک عراقی می‌توان به آشنایی با تفکرات و معارف هندوان اشاره کرد.
- ۶ تمرین ☐ درست ☐ نادرست
زبان فارسی در شبه قاره هند قوت یافته و شاهان گورکانی هند به این زبان سخن می‌گفتند.
- ۷ تمرین ☐ درست ☐ نادرست
هم‌زمان با رشد ادبیات در هند، اصفهان که پایتخت و محل اجتماع شعرا و فضلا بود، از دیدگاه ادبی تضعیف می‌شد.
- ۸ تمرین ☐ درست ☐ نادرست
علاوه بر هند، خراسان، آذربایجان و نواحی مرکزی ایران به کانون‌های مهمی برای شاعران و دانشمندان تبدیل می‌شد.
- ۹ تمرین ☐ درست ☐ نادرست
برخی از شاهان صفوی علاوه بر ترویج و نفوذ زبان ترکی در ایران به زبان فارسی نیز کتاب نوشته یا شعر سروده‌اند.

تمرین ۱۰ بیدل دهلوی با به کار بردن مضمون‌های ابداعی فراوان، زبان غزل قرن یازدهم را به افق خیال عامه نزدیک کرده است.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۱۱ توجه شاهان عثمانی و هندی به مسائل فرهنگی از عوامل توجه شاهان صفوی به زبان و فرهنگ فارسی است.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۱۲ سبک شعر بابا فغانی شیرازی حد واسط سبک دوره عراقی و سبک هندی است و واقع‌گرایی شاخصه اصلی آن است.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۱۳ بابا فغانی از شاعران قرن نهم است که شعرش از نظر دقت، ظرافت و رقت معانی مشهور است.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۱۴ محتشم کاشانی از شاعران مشهور قرن یازدهم است که شعر مذهبی او معروف و ترکیب‌بند عاشورایی‌اش زبانزد است.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۱۵ بیت زیر از کلیم کاشانی است.

☐ درست ☐ نادرست

بخیه کفشم اگر دندان نما شد عیب نیست خنده می‌آرد همی بر هرزه گردی‌های من

تمرین ۱۶ حکومت صفوی از شعر ستایشی، درباری و عاشقانه استقبال نمود و موجبات پیشرفت آن را فراهم کرد.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۱۷ بی‌توجهی شاهان صفوی به اشعار درباری و عاشقانه، مضامین پند و اندرز، توصیف و بیان امور طبیعی را افزایش داد.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۱۸ فضلی هند از تألیف کتاب و سرودن شعر به زبان فارسی و بها دادن به فرهنگ آن روی برمی‌تافتند.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۱۹ در دوره مغولان و تیموریان رشد زبان و ادبیات فارسی و شاعران با سرعت بیشتری ادامه یافت.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۰ در دوره صفوی طبقات و گروه‌های بیشتری مدعی شعر و شاعری شدند و همچنین در این دوره تمثیلات کهن به مضامین تازه و به زبان جدید بیان شد.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۱ در دربارهای هند، هم‌زمان با حکومت صفوی، بازار قصیده و مدح با کم توجهی و بی‌مهری همراه شد.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۲ بهزاد در دوره شاه عباس و رضا عباسی در دوره شاه اسماعیل از مفاخر هنر ایرانند.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۳ رفاه اقتصادی مردم در دوره صفوی موجب توجه بیشتر مردم به امور فرهنگی از جمله ادبیات بود.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۴ کلیم کاشانی، صائب تبریزی و وحشی بافقی از شاعران مطرح قرن یازدهم می‌باشد.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۵ صائب را خداوندگار مضامین تازه شعری می‌دانند. او از پرکارترین شاعران فارسی زبان است.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۶ کلیم کاشانی را به سبب به کار بردن غزل‌های خیال‌انگیز و به کار بردن مضمون‌های دور از ذهن «خلاق المعانی ثانی» نامیده‌اند.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۷ قالب غزل با توجه به نقش و سابقه‌ی کاربردش قالب مناسبی برای بیان مسائل اجتماعی و سیاسی نبود.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۸ مضمون‌های پیچیده و استعاره‌های رنگین، خیال‌انگیز و سرشار از ابهام و تخیل‌های رمزآمیز شاعرانه از ویژگی‌های عمده شعر بیدل است.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۹ بیت زیر از از بیدل دهلوی است.

☐ درست ☐ نادرست

غرقه‌ی وهیم و نه این محیط از تنک‌آبی کناری بیش نیست

تمرین ۳۰ «مضمون‌های بدیع و گاه دور از ذهن» و «استفاده از الفاظ محاوره» به ترتیب از ویژگی‌های شعری بیدل دهلوی و صائب تبریزی است.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۱ بیدل دهلوی به ابداع معنای و خیال‌های رنگین مشهور است و این ویژگی به غزل‌های او لطف و ویژه‌ای بخشیده است.

☐ درست ☐ نادرست

تست‌های درس هفتم علوم و فنون سال یازدهم

ت۷۹ از دیدگاه تاریخ ادبیات کدام مورد غلط است؟

(۱) بعد از ظهور شاعران بزرگی چون سعدی و حافظ در دوره عراقی به دلیل تسلط طولانی مدت مغولان و تیموریان جایی برای رشد زبان و ادبیات فارسی باقی نماند.

(۲) مکتب وقوع نتیجه چاره‌اندیشی شاعران برای تغییر سبک و رهایی از گرفتاری تقلید بود و بازتاب طبیعی محیط اجتماعی قرن دهم به شمار می‌رفت.

(۳) هرچند شاهان صفوی در ترویج و نفوذ زبان ترکی در ایران نقش بسزایی داشتند؛ اما به زبان فارسی اصلاً علاقه‌ای نشان نداده‌اند.

(۴) اوضاع اجتماعی و سیاسی ایران در قرن دهم به‌طور کلی و وضع ادبیات نیز به تبع آن آشفته شده بود.

ت۸۰ سبک شعر کدام شاعر، حد واسط سبک دوره عراقی و سبک هندی است و شاخصه اصلی آن چیست؟

(۱) وحشی بافقی، واقع‌گرایی (۲) محتشم کاشانی، مرثیه‌سرایی

(۳) بابا فغانی شیرازی، ظرافت و رقت معانی (۴) کلیم کاشانی، ابداع معانی و خیال‌های رنگین

ت۸۱ کدام عبارات، از نظر تاریخ ادبیات درست است؟

الف) کلیم کاشانی از شاعران بزرگ قرن دهم به خَلَق المعانی ثانی شهرت یافت.

ب) بهزاد در دوره شاه عباس و رضا عباسی در دوره شاه اسماعیل از مفاخر هنرند.

ج) مکتب وقوع در قرن دهم نتیجه چاره‌اندیشی شاعران برای رهایی از تقلید بود.

د) درسبک هندی بازسازی اندرزها و تمثیل‌های کهن به شیوه نو در شعر رواج یافت.

(۱) ب - ج (۲) ج - د (۳) الف - ب (۴) الف - د

ت۸۲ هر دو اثر کدام گزینه، از یک نویسنده یا شاعر نمی‌باشد؟

(۱) هم‌زمان با رشد ادبیات در هند، اصفهان که پایتخت و محل اجتماع شعرا و فضلا بود از دیدگاه ادبی تضعیف می‌شد.

(۲) مضمون‌های پیچیده و استعاره‌های رنگین، و سرشار از ابهام و تخیل‌های رمزآمیز از ویژگی‌های عمده شعر بیدل است.

(۳) سبک شعری بابا فغانی شیرازی حد واسط دوره عراقی و سبک هندی است و واقع‌گرایی شاخصه اصلی آن است.

(۴) کلیم کاشانی را به سبب غزل‌های خیال‌انگیز و به کار بردن مضمون‌های دور از ذهن «خلاق المعانی ثانی» نامیده‌اند.

تست ۸۳ «بیدل دهلوی، محتشم کاشانی، بابا فغانی شیرازی و کلیم کاشانی» به ترتیب شاعران کدام قرن می‌باشند؟

(۱) یازده، ده، ده، یازده (۲) یازده، یازده، ده، ده

(۳) ده، ده، یازده، یازده (۴) ده، یازده، یازده، ده

تست ۸۴ عبارت «او را به سبب سرودن غزل‌های خیال‌انگیز و به کار بردن مضمون‌های بدیع و گاه دور از ذهن می‌شناسیم»

معرف کدام شاعر است؟

(۱) کلیم کاشانی (۲) صائب تبریزی (۳) بیدل دهلوی (۴) وحشی بافقی

تست ۸۵ شاعر مقابل کدام توضیح نادرست است؟

(۱) سبک شعرش حد واسط سبک دوره عراقی و دوره هندی است. (وحشی بافقی)

(۲) شعرش از نظر دقت، ظرافت و رقت معانی مشهور است. (محتشم کاشانی)

(۳) ضرب‌المثل‌ها و الفاظ محاوره سخن او را برجسته کرده است. (کلیم کاشانی)

(۴) برخی از تک بیت‌های غزلش شاهکارهایی از ذوق و اندیشه‌اند. (صائب تبریزی)

تست ۸۶ در متن زیر از نظر تاریخ ادبیات چند غلط وجود دارد؟

«وابسته نبودن شعر به دربار و از بین رفتن طبقه مدیحه‌سرایان درباری باعث شد که طبقات و گروه‌های کمتری مدعی شعر و شاعری شوند. از سوی دیگر بها دادن به شعر ستایشی در دربار صفوی موجب شد شاعران مدیحه‌سرا برای امرار معاش یا ثروت‌اندوزی راهی دیار هند شوند؛ زیر آنجا به رسم دربارهای قدیم ایران، هنوز بازار غزل و ستایش رواج داشت. رفاه اقتصادی مردم در دوره صفوی توجه مردم را به امور فرهنگی از جمله ادبیات کاهش داده بود.»

(۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

تست ۸۷ کدام گزینه از نظر تاریخ ادبیات صحیح نمی‌باشد؟

(۱) شعر بابا فغانی شیرازی به شیوه سعدی و حافظ شبیه بود.

(۲) شاهان صفوی کم و بیش به زبان فارسی کتاب نوشته یا شعر گفته‌اند.

(۳) فضلی هند از تألیف کتاب و سرودن شعر به زبان فارسی استقبال می‌کردند.

(۴) بهزاد در دوره شاه‌عباس و رضا عباسی در دوره شاه اسماعیل از مفاخر هنرند.

تست ۸۸ شعر زیر از کیست؟

«غرقه وهمیم و نه این محیط از تنگ‌آبی کناری بیش نیست»

(۱) صائب تبریزی (۲) بیدل دهلوی (۳) بابا فغانی شیرازی (۴) کلیم کاشانی

تست ۸۹ سراینده شعر زیر چه کسی است؟

جان به لب داریم و همچون صبح خندانیم ما دست و تیغ عشق را زخم نمایانیم ما

(۱) صائب تبریزی (۲) کلیم کاشانی (۳) بیدل دهلوی (۴) وحشی بافقی

تست ۹۰ «واقع‌گرایی» و «ظرافت و رقت معانی» به ترتیب ویژگی شعری کدام شاعران است؟

(۱) وحشی بافقی بابا فغانی شیرازی (۲) بابا فغانی شیرازی وحشی بافقی

(۳) بیدل دهلوی صائب تبریزی (۴) صائب تبریزی بیدل دهلوی

تست ۹۱ کدام گزینه صحیح نمی‌باشد؟

(۱) شاعران صفوی کم و بیش به زبان فارسی علاقه نشان داده‌اند.

(۲) در قرن دهم آذربایجان نیز از کانون‌های تجمع مهم شاعران بود.

(۳) مکتب وقوع بازتاب طبیعی محیط اجتماعی قرن یازدهم بود که راه به جایی نبرد.

(۴) شاهان گورکانی هند، همگی به فارسی سخن می‌گفتند.

درس دهم

علوم و فنون سال یازدهم

شعر در قرن‌های یازدهم و نیمه اول قرن دوازدهم

- سبک هندی از اوایل قرن یازدهم تا اواسط قرن دوازدهم هجری قمری به مدت ۱۵۰ سال رواج داشت.
- حکومت صفوی به شهر مدحی و درباری و عاشقانه بهایی نمی‌داد.
- شاعران به موضوعاتی مثل اندرز، مضمون‌آفرینی و باریک‌اندیشی روی آوردند.
- شعر از حوزه تصرف شاعران باسواد و آگاه به فنون ادب خارج شد و در دست عامه قرار گرفت.

فواید ورود عامه به شاعری: مضمون‌ها و قلمروهای تازه.

معایب ورود عامه به شاعری: خارج شدن شعر از استواری و سلامت پیشین خود.

شعر سبک هندی

♦ ویژگی‌های زبانی شعر سبک هندی

- ۱- ورود زبان کوچه و بازار به شعر که روح تازه‌ای به شعر دمید.
- ۲- دایره واژگان شهر گسترش یافت و بسیاری از لغات قدیمی از صحنه شعر رخت بربست.
- ۳- می‌توان گفت زبان شعر سبک هندی، زبان جدید فارسی است و از مختصات زبان قدیم در آن خبری نیست.
- ۴- رواج لغاتی چون نزاکت، قالی، شیشه، پل، بخیه، سفال و...
- ۵- ورود لغات مربوط به مذاهب و آداب و رسوم هندوان به حوزه شعر.
- ۶- کم شدن کاربرد لغات عربی و رواج لغات ترکی و ضعف زبان فارسی
- ۷- زبان سبک هندی زبانی واقع‌گراست زیرا زبان حقیقی مردم آن دوره بوده است.
- ۸- در مجموع بی‌توجهی به زبان، بی‌دقتی در کاربرد جمله‌ها و ترکیب‌ها و ورود واژه‌های عامیانه در شعر این دوره کاملاً مشهود است.

♦ دلایل حذف ویژگی‌های سبکی زبان قدیم

- ۱- حملات پی در پی بیگانگان که به نابودی کتابخانه‌ها و از بین رفتن آثار کهن منجر شد. فضلا دیگر با کتب قدیم و در نتیجه با زبان قدیم مأنوس نبودند.
- ۲- تغییر جغرافیایی حوزه‌های شعری و تاثیر پذیرفتن از نواحی گوناگون.

♦ ویژگی‌های ادبی شعر سبک هندی

- ✍ بدیع و بیان جز به صورت طبیعی و تصادفی کمتر استفاده شده است.
- ✍ رواج تشبیه، استفاده از تلمیحات رایج، حُسن تعلیل، حس‌آمیزی، تمثیل، اسلوب معادله.
- ✍ قالب مسلط غزل است؛ اما غزلی که گاه به چهل بیت می‌رسد و تکرار قافیه در آن امری طبیعی است.
- ✍ می‌توان گفت قالب حقیقی شعر مفردات است.
- ✍ استفاده از ردیف‌های طولانی و خوش‌آهنگ مانند؛ خواهم شدن، می‌شود پیدا، می‌برد مرا، دیگر است و ...

♦ ویژگی‌های فکری شعر سبک هندی

- ✍ شعر سبک هندی شعری معنی‌گرا است نه صورت‌گرا و شاعران به معنی بیشتر توجه دارند تا به زبان.
- ✍ شاعران برای مضمون‌سازی، از هر پدیده‌ای در عالم طبیعت یا هر موضوعی در قلمرو ذهن استفاده کردند.
- ✍ شعر در تک بیت خلاصه می‌شود و طول و عرض معنا از یک بیت بیشتر نمی‌رود.
- ✍ شاعران این دوره معمولاً مطالب فلسفی، عرفانی و غنایی گذشتگان را به شیوه خود بازگو می‌کردند.
- ✍ کوشش شاعر سبک هندی مضمون‌یابی و ارائه خیال خاص و معنی برجسته است. یعنی یافتن فکری جزئی اما تازه و نگفته و بیان آن به صورتی اعجاب‌انگیز.

نثر در قرن‌های یازدهم و نیمه اول قرن دوازدهم

در کتاب‌های این دوره ۳ نوع نثر می‌توان دید: نثر ساده، نثر مصنوع، نثر بینابین

♦ الف - نثر ساده

- مراد از نثر ساده در این دوره، نثر مرسل در آثاری مانند تاریخ بلعمی نیست.
- در نثر ساده این دوره، لغات و ترکیبات عربی، اشاره به آیات و احادیث و درآمیختگی شعر و نثر یافت می‌شود.
- در نثر این دوره علاوه بر کتاب‌هایی که در ایران نوشته شده‌اند، کتاب‌هایی نیز در خارج از ایران به زبان فارسی نوشته شده است.

○ آثار زیر به نثر ساده در این دوره نوشته شده‌اند، در مورد آثار زیر باید به این موارد دقت داشته باشیم:

- ✍ نوع نثر (ساده، مصنوع، بنیابین)
- ✍ نام مؤلف
- ✍ موضوع اثر
- ✍ نوشته شده در داخل یا خارج کشور.
- کتاب‌هایی که در خارج از ایران نوشته شده‌اند:
 - ۱- کتب دارا شکوه در هند (به نثر ساده)
 - ۲- شرفنامه بدلیسی در عثمانی (به نثر ساده)
 - ۳- بدایع الوقایع واصفی در ماوراءالنهر (به نثر ساده)

○ کتاب‌هایی که در ایران نوشته شده‌اند:

- ۱- تذکر شاه طهماسب؛ از شاه طهماسب صفوی، در زمینه تاریخ (به نثر ساده)
- ۲- عالم آرای عباسی؛ از اسکندر بیگ ترکمان، در زمینه تاریخ (به نثر ساده)
- ۳- رشحات عین الحیات؛ از علی بن حسین واعظ کاشفی، در زمینه عرفان (به نثر ساده)
- ۴- مجالس المؤمنین؛ از قاضی نورالله شوشتری، در زمینه زندگی‌نامه (به نثر ساده)
- ۵- جامع عباسی؛ از شیخ بهایی، در زمینه فقه (به نثر ساده)

◆ ب - نثر مصنوع

- از این نوع نثر در فرمان‌ها، منشآت و دیباچه‌ی کتاب‌ها استفاده می‌شد.
- نثر فنی این دوره حلاوت و فخامت نثر فنی قرن‌های ششم و هفتم را ندارد و هر چه هست تکلف و بی‌ذوقی و غلط‌پردازی است.

- ۱- دیباچه شرفنامه بدلیسی (به نثر مصنوع)
- ۲- دیباچه عیار دانش (به نثر مصنوع)
- ۳- عباس‌نامه؛ از وحید قزوینی (به نثر مصنوع)
- ۴- محبوب‌القلوب؛ از میرزا برخوردار فراهی (به نثر مصنوع)

◆ ج - نثر بینابین

- نثری است نه چندان ساده و نه چندان دشوار.
- می‌توان گفت قصد نویسنده در اصل آسان‌نویسی بوده است هر چند امروزه روان و آسان به نظر نمی‌رسد.

- ۱- حبیب السیر؛ از خواند میر (در نثر بینابین)
- ۲- احسن التواریخ؛ از حسن بیگ روملو (در نثر بینابین)

نثر در قرن‌های یازدهم و نیمه اول قرن دوازدهم

♦ ویژگی‌های زبانی نثر این دوره

- ✍ در آمیختگی نظم و نثر
- ✍ کاربرد وجه وصفی
- ✍ جمع بستن با «ات» که علاوه بر کلمات عربی (محاربات) در واژه‌های فارسی (گیلان‌ات) و ترکی و مغولی (بیلاقات) نیز به چشم می‌خورد.
- ✍ مطابقت صفت و موصوف به تقلید از عربی
- ✍ آوردن تتابع اضافات در مقام تعارف و تمجید از بزرگان یا به سبب قرینه پردازی و موازنه
- ✍ آوردن جملات طولانی
- ✍ کاربرد افعال با پیشوندهای متعدد
- ✍ فراوانی لغات ترکی و مغولی

♦ ویژگی‌های ادبی نثر این دوره

- ✍ نثر این دوره از دیدگاه ادبی ارزش والایی ندارد. زیرا به زبان عامیانه نزدیک است و متن‌های ادبی نیز با تصنع و تکلف همراه است.
- ✍ انحطاط ادبی در این زمان از دوره تیموری بیشتر شده است.
- ✍ استفاده از آیات، احادیث و عبارات عربی رواج بیشتری یافته و در تلمیح نمودار شده است.
- ✍ کاربرد شعرهای ضعیف در متن کتاب‌های نثر که غالباً سروده خود مؤلفان است.
- ✍ بی‌دقتی در ذکر تاریخ و حوادث تاریخی و رواج مدح و چاپلوسی، نثر را از رونق انداخته است.
- ✍ آمیزش زبان فارسی با دیگر زبان‌ها (مغولی، ترکی، عربی و ...) نگارش کتاب‌هایی با عنوان فرهنگ لغت را رواج داده است.

♦ ویژگی‌های فکری نثر این دوره

- ✍ به علت فساد و تیره‌بختی چند قرن گذشته، کشتار مردم و فرار دسته جمعی افراد باذوق و آزاده و کشته‌شدن یا مردن آنان از گرسنگی و فقر موجب شد ایران از نویسندگان قوی‌دست خالی ماند.
- ✍ تاریخ‌نگاری از جمله عرصه‌هایی بود که از این حادثه بزرگ متأثر گردید. چنانکه تواریخ عمومی این دوره در کنار نهادهای سیاسی و فرهنگی صفویه در جهت نهادینه کردن فرهنگ تشیع گام برداشتند.

درستی یا نادرستی هر یک از موارد زیر را مشخص کنید.

۱. سبک هندی از اوایل قرن دهم تا اواسط قرن یازدهم به مدت ۱۵۰ سال در تاریخ ادبیات فارسی رواج داشت.
☐ درست ☐ نادرست
۲. در سبک هندی شعر از حوزه تصرف شاعران عامه خارج شد و در تصرف شاعران باسواد و آگاه به فنون ادب قرار گرفت.
☐ درست ☐ نادرست
۳. قرارگیری شعر در میان عامه مردم، مضمون‌ها و قلمروهای تازه‌ای در شعر وارد کرد که حرکت سودمندی در شعر بود.
☐ درست ☐ نادرست
۴. ورود زبان کوچه و بازار به شعر، استفاده مجدد از لغات ادبی قدیم و گسترش دایره واژگان در شعر از ویژگی‌های زبانی شعر سبک هندی است.
☐ درست ☐ نادرست
۵. «اسکندر بیک ترکمان» نویسنده یکی از کتاب‌های «داراشکوه»، «جامع عباسی»، «عالم‌آرای عباسی» و «عباس نامه» می‌باشد.
☐ درست ☐ نادرست
۶. حملات پی‌درپی مغول و تیموریان و ازبکان و به تبع آن نابودی کتابخانه‌ها و از بین رفتن آثار کهن، از دلایل حذف ویژگی‌های زبان قدیم است.
☐ درست ☐ نادرست
۷. تغییر جغرافیایی حوزه‌های شعری در نقاط مختلف ایران از دلایل حذف ویژگی‌های زبانی سبک قدیم است.
☐ درست ☐ نادرست
۸. افزایش استفاده از واژگانی مانند (نزاکت، قالی، شیشه، پل، بخیه، سفال و...) در شعر سبک هندی دیده می‌شود.
☐ درست ☐ نادرست
۹. لغات مربوط به مذاهب و آداب و رسوم هندوان در شعر سبک هندی مشاهده می‌شود.
☐ درست ☐ نادرست
۱۰. حملات تیموریان و ازبکان، سبب رواج لغات ترکی و عربی شد که ضعف زبان فارسی را در پی داشت.
☐ درست ☐ نادرست
۱۱. حسن تعلیل، اسلوب معادله، تلمیح و حس‌آمیزی و تمثیل از آرایه‌های پرکاربرد شعر سبک هندی می‌باشند.
☐ درست ☐ نادرست
۱۲. حسن بیگ روملو و علی بن حسین واعظ کاشفی به ترتیب مولف کتاب‌های محبوب‌القلوب و رشحات عین الحیات می‌باشند.
☐ درست ☐ نادرست
۱۳. شاعران سبک هندی از آرایه‌های ادبی، بدیع و بیان به صورت اغراق‌آمیز در اشعار استفاده می‌کردند.
☐ درست ☐ نادرست
۱۴. ردیف‌های شعری در سبک هندی معمولاً بلند و طولانی هستند.
☐ درست ☐ نادرست
۱۵. شعر سبک هندی شعری صورت‌گراست و شاعران به لفظ بیش از معنا توجه دارند.
☐ درست ☐ نادرست
۱۶. آثار سبک هندی همچون آثار فردوسی و مولانا و عطار و سنایی آثاری عمیق و پر محتوا می‌باشند.
☐ درست ☐ نادرست
۱۷. هر سه کتاب احسن التواریخ، محبوب‌القلوب و عباس‌نامه به سبک متفاوتی نوشته شده‌اند.
☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۱۸ در سبک هندی محتوا و مضمون در یک بیت خلاصه می‌شود و طول و عرض معنا از یک بیت فراتر نمی‌رود.
☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۱۹ عالم‌آرای عباسی و جامع عباسی هر دو در محتوای تاریخ و به نثر ساده نوشته شده‌اند.
☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۰ شاعران سبک هندی مطالب فلسفی و عرفانی و غنائی گذشتگان را در شعر خود بازگو می‌کردند.
☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۱ مطالب فلسفی عرفانی و غنائی گذشتگان در شعر شاعران سبک هندی به صورت پیچیده‌تر بیان شده است.
☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۲ زبان شعر سبک هندی، به نحوی زبان جدید فارسی است و از مختصات زبان قدیم مخصوصاً سبک خراسانی در آن خبری نیست.
☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۳ شرفنامه بدلیسی، بدایع الوقایع و عالم‌آرای عباسی از کتب نثر ساده‌ای هستند که در خارج از ایران نوشته شده‌اند.
☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۴ بدایع الوقایع واصفی، داراشکوه و شرفنامه بدلیسی به ترتیب در ماوراءالنهر، هند و عثمانی نوشته شده‌اند.
☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۵ کتب داراشکوه و شرفنامه بدلیسی به ترتیب در عثمانی و هند نوشته شده‌اند.
☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۶ در مجموع زبان سبک هندی را می‌توان زبانی واقع‌گرا و دور از ویژگی‌های زبانی قدیم دانست.
☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۷ کاربرد شعرهای ضعیف در متن کتاب‌های نثر از ویژگی‌های زبانی نثر سبک هندی است.
☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۸ شرفنامه بدلیسی و عالم‌آرای عباسی به ترتیب توسط شاه‌طهماسب صفوی و اسکندر بیگ ترکمان نوشته شده است.
☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۹ تذکره شاه‌طهماسب و جامع عباسی هر دو محتوای تاریخی دارند.
☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۰ مجالس المومنین و جامع عباسی به ترتیب تالیف قاضی نورالله شوشتری و شیخ بهایی می‌باشند.
☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۱ هیچ کدام از کتاب‌های مجالس المومنین، جامع عباسی و عالم‌آرای عباسی در خارج از ایران نوشته نشده‌اند.
☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۲ هیچ کدام از کتاب‌های تذکره شاه‌طهماسب، رشحات عین الحیات و مجالس المومنین محتوای فقهی محسوب نمی‌شوند.
☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۳ قالب مسلط در سبک هندی غزل است ولی شاعر سبک هندی در حقیقت تک‌بیت‌گو است.
☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۴ هیچ کدام از کتاب‌های شرفنامه بدلیسی، رشحات عین الحیات و مجالس المومنین توسط شیخ بهایی نوشته نشده است.
☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۵ هیچ‌کدام از کتاب‌های عباس‌نامه، جامع عباسی و داراشکوه به نثر مصنوع نوشته نشده است.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۶ بی‌توجهی به زبان، بی‌دقتی در کاربرد جمله‌ها و ترکیب‌ها و ورود واژگان عامیانه در شعر سبک هندی کاملاً مشهود است.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۷ روی آوردن افراد کم‌اطلاع و عامی شعر را از استواری و سلامت پیشین خود دور ساخت و این موضوع برای آینده ادبیات زبان‌بار بود.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۸ نثر سبک هندی به سه نثر ساده، فنی و مصنوع تقسیم می‌شود.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۹ کاربرد وجه وصفی، مطابقت صفت و موصوف به تقلید از عربی و آوردن جملات طولانی از ویژگی‌های زبانی نثر دوره سبک هندی است.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۴۰ میرزا برخوردار فراهی نویسنده هیچ‌کدام از کتاب‌های حبیب‌السییر، احسن‌التواریخ و محبوب‌القلوب نیست.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۴۱ دیباجه شرفنامه بدلیسی و احسن‌التواریخ از نظر سبکی به ترتیب با عباس‌نامه و کتاب حبیب‌السییر یکسان می‌باشند.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۴۲ بدایع الوقایع واصفی و مقدمه شرفنامه بدلیسی از نظر سبکی یکسان نمی‌باشند.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۴۳ تذکره شاه‌طهماسب، مجالس‌المومنین و عالم‌آرای عباسی در سه محتوای متفاوت نوشته شده‌اند.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۴۴ رشحات عین‌الحیات در زمینه عرفان و در ماوراءالنهر نوشته شده است.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۴۵ در دوره صفویه در فرمان‌ها و منشآت و دیباجه‌ی کتاب‌ها از نثر ساده استفاده می‌شده است.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۴۶ عباس‌نامه وحید قزوینی و شرفنامه‌ی بدلیسی از جمله کتبی هستند که تماماً به یک شیوه نوشته شده‌اند.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۴۷ «خواندمیر» نویسنده هیچ‌کدام از کتاب‌های «محبوب‌القلوب»، «عباس‌نامه»، «حبیب‌السییر» و «تذکره شاه طهماسب» نمی‌باشد.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۴۸ دیباجه عیار دانش، احسن‌التواریخ و مجالس‌المومنین به سه سبک ساده، بینابین و مصنوع نوشته شده‌اند.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۴۹ نثر مصنوع دوره هندی از نظر حلاوت و فخامت از نثر فنی قرن‌های ششم و هفتم پخته‌تر و قابل قبول‌تر است.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۵۰ فراوانی لغات ترکی و مغولی، آوردن تتابع اضافات و درآمیختگی نظم و نثر از ویژگی‌های زبانی نثر سبک هندی است.

☐ درست ☐ نادرست

تست‌های درس دهم علوم و فنون سال یازدهم

تست ۹۲ ویژگی‌های ادبی سبک هندی در همهٔ ابیات مشهود است؛ به جز:

- (۱) گر عشقم آشکار شد انکار من مکن
- (۲) از بس که گرفتار به خون خوردن خویشم
- (۳) نیست ممکن عشق را در سینه پنهان داشتن
- (۴) صبح از جان‌های روشن یاد می‌آید مرا
- کآتش به پنبه کس نتواند نهان کند
- انگشت ندامت نتوانم به دهان برد
- قرب این آینه طوطی می‌کند زنگار را
- شام از تاریکی تن یاد می‌آید مرا

تست ۹۳ در کدام ابیات ویژگی ادبی «سبک هندی» مشهود است؟

- (الف) طریق عقل را بر عشق رجحان می‌دهد زاهد
- (ب) لباس مرگ بر اندام عالمی زیباست
- (ج) هر کجا غم نیست آنجا زندگانی مشکل است
- (د) خزینهٔ گهر ماست معنی رنگین
- (ه) در این درگاه بی‌چونی همه لطف است و موزونی
- عصایی بهتر از صد شمع کافوری است اعمی را
- چه شد که کوتاه و زشت این قبا به قامت ماست
- زین سبب آدم به تعجیل از بهشت آمد برون
- پردن از دو جهان است تیغ جرأت ما
- چه صحرائی، چه خضرائی، چه درگاهی، نمی‌دانم

(۱) الف - ب - ه (۲) الف - ج - د (۳) ب - ج - د (۴) الف - د - ه

تست ۹۴ نثر هر یک از آثار زیر، به ترتیب، چگونه است؟

«شرفنامهٔ بدلیسی، محبوب‌القلوب، احسن‌التواریخ، دارا شکوه»

- (۱) مصنوع، ساده، بینابین، ساده
- (۲) ساده، بینابین، مصنوع، ساده
- (۳) ساده، بینابین، مصنوع، مصنوع
- (۴) ساده، مصنوع، بینابین، ساده

تست ۹۵ در کدام بیت، ویژگی «ادبی سبک هندی» به چشم نمی‌خورد؟

- (۱) دوری از ما مکن ای چشم بد از روی تو دور
- (۲) در سر مرده‌دلان شور ندیده است کسی
- (۳) دامن شادی چو غم آسان نمی‌آید به دست
- (۴) سختی رسد از چرخ به نازک‌سخنان بیش
- زان که جانی تو و از جان نتوان بود صبور
- نفس گرم ز کافور ندیده است کسی
- پسته را خون می‌شود دل تا لبی خندان کند
- با سنگ سر و کار بود شیشه‌گری را

تست ۹۶ هر یک از آثار زیر به ترتیب، نمونه کدام نوع نثر است؟

«دیباچه عیار دانش، احسن‌التواریخ، عالم‌آرای عباسی»

- (۱) بینابین، مصنوع، ساده
- (۲) بینابین، ساده، مصنوع
- (۳) مصنوع، بینابین، ساده
- (۴) ساده، مصنوع، بینابین

تست ۹۷ نثر کدام آثار، به ترتیب «مصنوع، ساده و بینابین» است؟

- (۱) عباس‌نامه، عیار دانش، محبوب‌القلوب
- (۲) دیباچهٔ شرفنامه بدلیسی، داراشکوه، حبیب‌السیر
- (۳) محبوب‌القلوب، احسن‌التواریخ، دیباچه عیار دانش
- (۴) شرفنامه بدلیسی، تذکرهٔ شاه طهماسب، احسن‌التواریخ

تست ۹۸ کدام آثار، به ترتیب در زمینهٔ «فقه، عرفان و زندگی‌نامه» نوشته شده است؟

- (۱) اسرارالتوحید، تذکرهٔ الاولیا، چهارمقاله
- (۲) مرصادالعباد، مجالس‌المؤمنین، بدایع الوقایع
- (۳) جامع عباسی، عین‌الحیات، مجالس‌المؤمنین
- (۴) حبیب‌السیر، عین‌الحیات، سرگذشت حاجی بابای اصفهانی

تست ۹۹ کدام گزینه با توجه به سبک هندی صحیح نمی‌باشد؟

- (۱) لغات مربوط به مذاهب و آداب و رسوم هندوان در این دوره به حوزه شعر وارد شد.
- (۲) کاربرد لغات عربی کم شده و لغات ترکی رواج یافته و زبان فارسی تقویت گردید.
- (۳) دایره واژگان شعر گسترش یافت و بسیاری از لغات ادبی قدیم از صحنه شعر رخت بربست.
- (۴) زبان کوچه و بازار به شعر راه یافت و از این رهگذر روح تازه‌ای در زبان شعر دمیده شد.

تست ۱۰۰ کدام گزینه از دلایل حذف ویژگی‌های سبکی قدیم در دوره سبک هندی است؟

- (۱) روی آوردن طبقات مختلف مردم به عالم ادبیات که عمدتاً آموخته‌های ادبی لازم را نداشتند.
- (۲) از بین رفتن سلطه حکومت بغداد در ایران و کم شدن کاربرد لغات عربی.
- (۳) بی‌توجهی به زبان، بی‌دقتی در کاربرد جمله‌ها و ترکیب‌ها و ورود واژه‌های عامیانه در شعر.
- (۴) تغییر جغرافیایی حوزه‌های شعری در نقاط مختلف ایران و تأثیر پذیرفتن از زبان‌های نواحی دیگر.

تست ۱۰۱ کدام گزینه در مورد ویژگی ادبی سبک هندی صحیح نمی‌باشد؟

- (۱) استفاده از تلمیحات غریب و نادر و آرایه‌هایی همچون حُسن تعلیل، حس آمیزی، تمثیل و اسلوب معادله.
- (۲) استفاده از ردیف‌های طولانی و خوش‌آهنگ مانند «خواهم شدن، می‌شود پیدا» در شعر این دوره رایج است.
- (۳) قالب مسلط در این دوره غزل است اما غزل‌هایی که گاه به چهل بیت هم می‌رسد و تکرار قافیه در آن امری طبیعی است.
- (۴) به دلیل کم‌توجهی شاعران کوچه و بازار به آرایه‌های ادبی بدیع و بیان جز به صورت طبیعی کمتر استفاده شده است.

تست ۱۰۲ کدام گزینه با توجه به ویژگی فکری سبک هندی صحیح نمی‌باشد؟

- (۱) شعر در سبک هندی بیشتر در تک‌بیت خلاصه می‌شود و طول و عرض معنا از یک بیت فراتر نمی‌رود.
- (۲) شاعران این دوره معمولاً مطالب فلسفی، عرفانی و غنایی گذشتگان را به شیوه خود بازگو می‌کردند.
- (۳) شعر سبک هندی صورت‌گراست نه معنی‌گرا و شاعران به آرایه‌ها بیشتر از زبان و معنا توجه داشتند.
- (۴) کوشش شاعران برای یافتن فکری جزئی اما تازه و نگفته و بیان آن به صورتی اعجاب‌انگیز.

تست ۱۰۳ چند مورد از آثار زیر جزء نثرهای ساده در دوره سبک هندی می‌باشند؟

«بدیع الوقایع - جامع عباسی - عباس نامه - احسن التواریخ - رشحات عین الحیات - تذکره شاه‌طهماسب - مقدمه شرف‌نامه بدلیسی - محبوب‌القلوب - عالم‌آرای عباسی»

- (۱) دو (۲) سه (۳) چهار (۴) پنج

تست ۱۰۴ کدام کتاب جزو کتاب‌هایی که در خارج از ایران نوشته شده‌اند، نمی‌باشد؟

- (۱) کتب داراشکوه (۲) شرف‌نامه بدلیسی (۳) بدایع الوقایع واصفی (۴) رشحات عین الحیات

تست ۱۰۵ نوع نثر «احسن التواریخ - دیباجة‌ی عیار دانش - رشحات عین الحیات» به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- (۱) بینابین - مصنوع - ساده (۲) ساده - مصنوع - بینابین
(۳) بینابین - ساده - مصنوع (۴) ساده - بینابین - مصنوع

تست ۱۰۶ نوع نثر چند مورد از آثار زیر اشتباه است؟

«عباس نامه: ساده - مجالس المومنین: بینابین - بدایع الوقایع واصفی: مصنوع - شرف‌نامه بدلیسی: ساده - رشحات عین الحیات: ساده - محبوب‌القلوب: مصنوع - مقدمه عیار دانش: بینابین - حبیب السیر: مصنوع - احسن التواریخ: بینابین»

- (۱) سه (۲) چهار (۳) پنج (۴) شش

ت۱۰۷ مؤلف چند اثر به درستی نوشته شده است؟

(احسن التواریخ: حسن بیگ روملو) (محبوب‌القلوب: وحید قزوینی) (جامع عباسی: شیخ بهایی) (رشحات عین الحیات:

قاضی نورالله شوشتری) (حبیب السیر: خواند میر) (عالم‌آرای عباسی: اسکندر بیگ ترکمان)

(۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

ت۱۰۸ موضوع کدام اثر فقه، تاریخ یا عرفان نمی‌باشد؟

(۱) عالم‌آرای عباسی (۲) رشحات عین الحیات (۳) مجالس المومنین (۴) جامع عباسی

ت۱۰۹ کدام گزینه صحیح نمی‌باشد؟

(۱) بدایع الوقایع و شرف‌نامه بدلیسی جزء آثاری هستند که خارج از ایران نوشته شده‌اند.

(۲) جامع عباسی و مجالس المومنین به ترتیب در زمینه تاریخ و زندگی‌نامه می‌باشند.

(۳) نثر عباس‌نامه و احسن التواریخ به ترتیب مصنوع و بینابین می‌باشد.

(۴) حبیب السیر و رشحات عین الحیات به ترتیب از خواند میر و علی بن حسین واعظ کاشفی می‌باشند.

ت۱۱۰ کدام گزینه از دیدگاه سبک‌شناسی درباره نثر دوره هندی صحیح نیست؟

(۱) به سبب نزدیکی به زبان عامیانه نثر این دوره از تکلف و تصنع به دور است.

(۲) کاربرد افعال با پیشوندهای متعدد و فراوانی لغات ترکی و مغولی.

(۳) مطابقت صفت و موصوف به تقلید از عربی و کاربرد وجه وصفی.

(۴) انحطاط ادبی در این زمان از دوره تیموری بیشتر شده است.

ت۱۱۱ سراینده کدام بیت صحیح نمی‌باشد؟

(۱) به یک کرشمه که در کار آسمان کردی هنوز می‌پرد از شوق چشم کوب‌ها (صائب تبریزی)

(۲) ای گل که موج خنده‌ات از سر گذشته است آماده باش گریه‌ی تلخ گلاب را (بیدل دهلوی)

(۳) ز منجنیق فلک سنگ فتنه می‌بارد من ابله‌انه گریزم به آبگینه حصار (عرفی شیرازی)

(۴) تو این عهدی که با من بسته بودی مگر بهر شکستن بسته بودی (طالب آملی)

ت۱۱۲ هر دو مورد کدام گزینه از ویژگی‌های سبکی نثر دوره هندی نمی‌باشد؟

(۱) کاربرد افعال با پیشوندهای متعدد - درآمیختگی نظم و نثر

(۲) فراوانی لغات ترکی و مغولی - جمع بستن با «ات» در واژه‌های فارسی

(۳) به وجود آمدن سستی و ضعف در ساخت دستوری جملات - مطابقت صفت و موصوف به تقلید از عربی

(۴) کاربرد وجه وصفی - آوردن جملات طولانی

برای خرید نسخه چاپی یا تدریس ویدئویی این جزوه به سایت و یا کانال تلگرامی «آموزشگاه مجازی احمدی» مراجعه کنید.

برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد این جزوات و پکیج‌ها به شماره ۰۹۱۲۳۷۰۸۴۷۶ در تلگرام یا واتساپ و یا به صورت SMS پیام بدهید.

Ahmadi63amoozesh.com

@ahmadi63amoozesh

درس یکم

علوم و فنون سال دوازدهم

تاریخ ادبیات قرن‌های دوازدهم و سیزدهم (دوره بازگشت و بیداری)

- در دوره‌های افشاریه، زندیه و ابتدای قاجار، شکوفایی قابل توجهی در تاریخ ادبیات ایران دیده نمی‌شود.
- انجمن‌های ادبی اصفهان (توسط مشتاق اصفهانی) نشاط (توسط عبدالوهاب نشاط)، خاقان (توسط فتحعلی شاه) در این دوره تشکیل شدند.
- هدف این انجمن‌ها راهیابی بخشیدن شعر فارسی از تباهی و انحطاط اواخر دوره صفوی و دوره‌های بعد از آن بود.
- سبک بازگشت، سبک واسط سبک هندی و بیداری بود.

دوره بازگشت:

- ۱- تاراج کتابخانه اصفهان و ارتباط مجدد اهل ذوق با ادب کهن.
- ۲- توجه به ادبیات در دربار قاجاریه و رونق بازار شعر و شاعری و مدح شاهان.
- ۳- تضعیف جامعه بر اثر شکست ایران از روسیه تزاری.

عوامل تأثیرگذار در ایجاد

نهضت بازگشت ادبی

- قصیده‌سرایان** ← سبک خراسانی و عهد سلجوقی ← صبای کاشانی، قآنی شیرازی، سروش اصفهانی
- غزل‌سرایان** ← به سبک عراقی و سعدی و حافظ ← نشاط اصفهانی، فروغی بسطامی و مجمر اصفهانی
- ✖ شاعران این دوره باعث نوآوری و تکامل قابل توجهی در شعر فارسی نشدند.
- ✖ شاعران دوره بازگشت زبان شعر را از حالت سستی اواخر سبک هندی نجات دادند.
- ✖ اگر نهضت بازگشت به پا نشده بود، چه بسا زبان فاخر شعر فارسی دچار سستی و ضعف بیشتری می‌شد.
- ✖ هائف اصفهانی از معروف‌ترین شاعران این عهد است.
- ✖ صبای کاشانی پرچمدار بازگشت ادبی و شاخص‌ترین شاعر این دوره است.

دو شاعر مطرح بازگشت ادبی

صبای کاشانی

- فتحعلی خان صبای کاشانی پرچمدار بازگشت ادبی و شاخص‌ترین شاعر این دوره است.
- در مثنوی، قصیده و غزل دست داشت.
- «گلشن صبا» (به تقلید از بوستان) و «خداوند نامه» را از خود به یادگار گذاشت.
- خداوند نامه حماسه‌ای مذهبی در بیان معجزات پیامبر (ص) و دلیری‌های حضرت علی (ع) است.
- شعر «به نام خداوند بینش نگار / خرد آفرین آفرینش نگار» از اوست.

نشاط اصفهانی

- میرزا عبدالوهاب نشاط در نظم و نثر فارسی مهارت داشت.
- مجموعه آثار منظوم و منثور او با عنوان گنجینه نشاط باقی است.
- نشاط هر چند قصاید بلندی دارد به ویژه از نظر غزل‌سرایی در بین هم‌روزگاران خود تا حدی کم‌نظیر است.
- «هوای خود چو نهادم، رضای او چو گزیدم / جهان و هر چه در او، جز به کام خویش ندیدم»، از سروده‌های اوست.

دوره بیداری یا مشروطه

- از اواسط دوره قاجار شعر دوره بازگشت با انتقاد روبه‌رو شد.
 - موضوعات جدید در جامعه و ادبیات پیش آمد و اصطلاحات و لغات غربی وارد شعر شد.
 - شعر بین مردم آمد و صدای فریاد آنان شد و شاعران خود را وقف مردم کردند.
 - شاعران دوره بیداری به محتوا بیش از صور خیال و جنبه‌های شاعرانه توجه داشتند.
 - انتشار افکار آزادی‌خواهانه و تحولات سیاسی و اجتماعی در ایران و جهان، کشور را به نوآوری و نوگرایی کشاند.
- عوامل فوق موجب حرکتی در ایران شد که هم، ضد استبداد و هم ضد استعمار بود و در نهایت به صدور فرمان مشروطیت با امضای مظفرالدین شاه در سال ۱۳۲۴ هـ. ق انجامید.

دوره مشروطه

◆ عوامل مؤثر در ایجاد نهضت مشروطه

- ۱- تأثیر جنگ‌های نافرجام ایران و روس.
- ۲- توجه مردم به واقعیت‌ها و امکانات فتنی دنیای جدید.
- ۳- کوشش‌های عباس میرزا، ولیعهد فتحعلی شاه، در روی آوردن به دانش و فنون نوین.
- ۴- اعزام دانشجویان ایرانی به خارج از کشور برای تحصیل.
- ۵- رواج صنعت چاپ و روزنامه‌نویسی و ترجمه و نشر کتاب‌های غربی.
- ۶- تأسیس مدرسه دارالفنون به فرمان امیرکبیر و آموزش دانش‌های نوین در آن.

◆ وضعیت عمومی زبان و ادبیات در دوره بیداری (مشروطه)

- شعرای آزادی‌خواه و گروهی از روش‌فکران به نقد شرایط موجود پرداختند.
- ملک‌الشعرا بهار، نسیم شمال، میرزا فتحعلی آخوندزاده، عبدالرحیم طالبوف و میرزا آقاخان کرمانی از شعرای آزادی‌خواه و روشنفکر این دوره هستند.
- ادبیات بیداری یا مشروطه ادبیاتی است که گویای اوضاع، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی آن روزگار است.
- آزادی، وطن، قانون‌خواهی و مبارزه با استبداد و استعمار از مفاهیم نو در دوره مشروطه هستند.

◆ مفاهیم زیر نیز در دوره مشروطه مطرح شدند:

- ✍ بحث از حقوق اجتماعی، برانگیختن احساسات ملی و میهنی.
- ✍ توجه به فراگیری علوم و فنون جدید، پیکار با بیگانه و بیگانه‌خواهی.
- ✍ انتقاد از نابسامانی‌ها، نفی عقاید خرافی در جامعه و سخن از حقوق زنان.

♦ شعر در دوره مشروطه

- شعر زبان محاوره را برگزید تا قابل فهم‌تر باشد و مفاهیم جدید را با زبانی ساده انتقال دهد.
- نهضت ساده‌نویسی همراه با نهضت آزادی‌خواهی شکل گرفت.
- شعر بیان هنرمندانه واقعیات و برای بهبود زندگی که از طریق روزنامه‌ها و مطبوعات در اختیار مردم قرار می‌گرفت.
- در عصر بیداری به دلیل تمرکز عمده فعالیت‌ها در تهران، شعر و ادب هم در تهران جلوه بیشتری داشت.
- بعد از تهران، تبریز از بازار سیاسی و مطبوعاتی پُررونقی برخوردار بود.

دوره بیداری

♦ برخی از شاعران دوره بیداری

محمدتقی بهار (ملک‌الشعراي بهار)

- ✍ هم از زبان فارسی و ادبیات کهن و هم مسائل روز جامعه آگاهی داشت.
- ✍ در سبک خراسانی با زبانی حماسی شعر می‌سرود.
- ✍ علاوه بر تحقیق و تدریس در حوزه سیاست و روزنامه‌نویسی فعالیت داشت.
- ✍ تاریخ مختصر احزاب سیاسی ایران، سبک‌شناسی، تاریخ تطوّر نظم فارسی، دیوان اشعار، تصحیح‌های ارزشمند و مقالات علمی از او به یادگار مانده است.
- ✍ شعر «من نگویم که مرا از قفس آزاد کنید/ قفسم برده به باغی و دلم شاد کنید» از سروده‌های اوست.

ادیب‌الممالک فراهانی

- ✍ میرزا محمدصادق امیری فراهانی نام او بود که بعدها از جانب مظفرالدین شاه به ادیب‌الممالک ملقب شد.
- ✍ فعالیت اصلی‌اش روزنامه‌نگاری بود و سردبیری روزنامه مجلس را بر عهده داشت.
- ✍ دیوان او شامل قصاید، ترجیع‌بندها و مسمط‌هایی است که بسیاری از حوادث و اوضاع آن دوره را بیان می‌کند.
- ✍ در قصیده بیشتر از قالب‌های دیگر طبع‌آزمایی کرده است.
- ✍ مضامین وطنی، سیاسی و اجتماعی در شعرش آشکارتر است.
- ✍ بیت «جنگ ننگ است در شریعت من / جز پی پاس دین و حفظ وطن» از سروده‌های اوست.

سید اشرف‌الدین گیلانی

- ✍ به نسیم شمال مشهور بود.
- ✍ با اشعار ساده و عامیانه‌اش در میان مردم جایگاه مناسبی پیدا کرد.
- ✍ شعرهایش به زبان ساده و طنزآمیز در راه مبارزه با استبداد و عشق به وطن بود.
- ✍ اشعارش در روزنامه «نسیم شمال» به چاپ می‌رسید و در بیداری مردم بسیار مؤثر بود.
- ✍ بیت «غلغلی انداختی در شهر تهران ای قلم / خوش حمایت می‌کنی از شرع قرآن ای قلم» از سروده‌های اوست.

ایرج میرزا

- ✍ در به‌کارگیری تعبیرات عامیانه و اشعار ساده و روان مهارت داشت.
- ✍ در طنز، هجو و هزل چیره‌دست بود.
- ✍ با وجود اندیشه‌های نوگرایانه در شعرش، نمی‌توان او را از شاعران آزادی‌خواه مشروطه نامید.
- ✍ از شعرهای غربی ترجمه‌هایی دارد و قطعه «قلب مادر» یکی از آن‌هاست.
- ✍ بیت «داد معشوقه به عاشق پیغام / که کند مادر تو با من جنگ» از سروده‌های اوست.

عارف قزوینی

- ✦ شاعر وطنی و از موسیقی‌دانان بزرگ عهد مشروطیت بود.
- ✦ عرصه هنر او تصنیف‌ها و ترانه‌های میهنی بود که در برانگیختن مردم و آزادی‌خواهی مؤثر بود.
- ✦ شعر عارف ساده و به دور از پیچیدگی بود.
- ✦ او مضامین وطن‌دوستی و ستیز با نادانی را با آوازی زیبا و پرشور می‌خواند.
- ✦ بیت «از خون جوانان وطن لاله دمیده / از ماتم سرو قدشان سرو خمیده» از سروده‌های اوست.

فرخی یزدی

- ✦ از شاعران شاخص این دوره است که او را به سبب آزادی‌خواهی به زندان انداختند.
- ✦ تحت تأثیر شاعران گذشته به ویژه مسعود سعد و سعدی بود.
- ✦ آشنایی با سعدی طبع وی را شکوفا ساخت.
- ✦ در دوره هفتم مجلس نماینده مردم یزد شد ولی دست از اندیشه‌های آزادی‌خواهانه و وطن‌دوستی برنداشت و در نهایت جانش را در راه آزادی فدا کرد.
- ✦ بیت «آن زمان که بنهادم سر به پای آزادی / دست خود ز جان شستم از برای آزادی» از سروده‌های اوست.

میرزاده عشقی

- ✦ سید محمدرضا میرزاده عشقی، شاعر، روزنامه‌نگار، نمایشنامه‌نویس و نظریه‌پرداز دوره مشروطه بود.
- ✦ در روزنامه‌اش «قرن بیستم» به افشاگری اعمال پلید و مقاصد شوم رجال خائن پرداخت.
- ✦ عشقی به دلیل اندیشه‌های سیاسی، اجتماعی و وطن‌پرستانه‌اش، در جوانی به دست رضاخان ترور شد.
- ✦ مهم‌ترین اثرش، نمایشنامه منظوم «ایده آل» یا «سه تابلوی مریم» است.
- ✦ بیت «گر این چنین به خاک وطن شب سحر کنم / خاک وطن چو رفت چه خاکی به سر کنم» از سروده‌های اوست.

♦ نثر فارسی در قرن‌های دوازده و سیزده (دوره بیداری)

- ✦ دگرگونی‌های موجود نثر را به سمت سادگی و بی‌پیرایگی سوق می‌دهد.
- ✦ رواج و گسترش روزنامه‌نگاری، روی آوردن به ترجمه و ادبیات داستانی و تغییر مخاطب نوشته‌ها از این عوامل‌اند.
- ✦ قائم‌مقام فراهانی، ناصرالدین شاه قاجار، عبدالرحیم طالبوف، میرزا آقاخان کرمانی، زین‌العابدین مراغه‌ای، علامه دهخدا و ... از پیشگامان نثر ساده این دوره هستند.
- ✦ موضوعات و حوزه‌های نثر دوره مشروطه: **روزنامه‌نگاری، داستان‌نویسی، نمایشنامه‌نویسی، ترجمه، تحقیقات ادبی و تاریخی و ...**

روزنامه‌نگاری

- ✦ در اول مشروطه، بیشتر نویسندگان مطالب خود را در قالب مقاله در روزنامه‌ها منتشر می‌کردند.
- ✦ روزنامه‌های «صوراسرافیل» با مدیریت میرزا جهانگیرخان صوراسرافیل و «نسیم شمال» با مدیریت و نویسندگی سید اشرف‌الدین گیلانی از مهمترین این روزنامه‌ها بودند.
- ✦ این روزنامه‌ها مسائل سیاسی و اجتماعی و ... را با لحنی انتقادی و طنزآمیز بیان می‌کردند.
- ✦ مجله «بهار» که نشریه ادبی محسوب می‌شد به وسیله میرزا یوسف خان اعتصامی آشتیانی (پدر پروین اعتصامی) منتشر می‌شد.
- ✦ دو مجله «دانشکده» و «نوبهار» با مدیریت ملک‌الشعراى بهار به عرصه ظهور رسیدند.

داستان‌نویسی

- ✍ داستان‌نویسی به شیوه جدید (رمان‌نویسی) در ادبیات کلاسیک فارسی سابقه ندارد.
- ✍ پیش از مشروطه، نویسندگان، رمان‌نویسی را از طریق ترجمه‌ی رمان‌های تاریخی غربی آغاز کردند.
- ✍ در عصر مشروطه بیشترین رویکرد نویسندگان به رمان‌های تاریخی بود.
- ✍ رمان «شمس و طغرا» از محمدباقر میرزا خسروی است.
- ✍ رمان‌های «شمس‌الدین و قمر» و «داستان باستان» از میرزا حسن‌خان بدیع‌می‌باشد.

نمایشنامه‌نویسی

- ✍ نمایشنامه‌نویسی نوع ادبی جدید در ایران است و به این شکل غربی‌اش در ادب کهن سابقه ندارد.
- ✍ این نوع ادبی در دوره ناصرالدین‌شاه با رفت‌وآمد ایرانیان به اروپا رواج یافت.
- ✍ اولین کسی که به نوشتن نمایشنامه فارسی پرداخت میرزا آقا تبریزی بود که چند نمایشنامه کوتاه تألیف کرد.
- ✍ زبان این نمایشنامه‌ها مانند نثر داستانی قبل از مشروطه ساده، روان، بی‌تکلف و عوام‌فهم بود.

ترجمه

- ✍ از عوامل مهم در رشد آگاهی و تحول اندیشه ایرانیان در سال‌های قبل از مشروطه بود.
- ✍ ترجمه آثار اروپایی در ایران با تأسیس چاپخانه در زمان فتحعلی‌شاه آغاز شد.
- ✍ «سرگذشت حاجی‌بابا اصفهانی» اثر جیمز موریه توسط «میرزا حبیب اصفهانی» ترجمه شد.

تحقیقات ادبی

- ✍ به علت اشتغال اهل قلم به روزنامه‌نویسی، تحقیقات ادبی و تاریخی در دوره مشروطه جاذبه‌ای نداشت.
- ✍ «تاریخ بیداری ایرانیان» تألیف ناظم‌الاسلام کرمانی با موضوع تاریخ مشروطه تنها اثر قابل‌توجه است.

♦ برخی از نویسندگان دوره بیداری

قائم‌مقام فراهانی

- ✍ از معروف‌ترین نویسندگان و سیاستمداران این دوره است.
- ✍ علاوه بر خدمات و اقدامات بزرگ سیاسی در ادبیات نیز بسیار مؤثر بود.
- ✍ قبل از وی سبک نویسندگان فارسی با تکلف و تصنع همراه بود.
- ✍ او تکلف در نثر را از بین برد و مسائل عصر را با کاربرد زبان و اصلاحات رایج و آمیخته به شعر و ضرب‌المثل‌های لطیف به سبک گلستان سعدی نوشت و موجب اقبال عامه به نثر گردید.
- ✍ عبارات کوتاه او نیز گاه موزون و مسجع‌اند.
- ✍ قائم‌مقام احیاکننده نثر فارسی است و «منشآت» مهم‌ترین اثر اوست.

علامه علی‌اکبر دهخدا

- ✍ از پیشگامان نثر جدید فارسی است، شعر هم می‌سرود.
- ✍ با روزنامه صوراسرافیل همکاری داشت.
- ✍ مجموعه نوشته‌های طنزآمیز سیاسی-اجتماعی او با عنوان «چرند و پرند» در آن روزنامه منتشر می‌شد.

- ✍ دهخدا بعدها در استانبول روزنامه «سروش» را منتشر کرد.
- ✍ دهخدا در رواج نثر ساده و عامیانه که بعدها در داستان‌های محمدعلی جمال‌زاده و صادق هدایت به کار رفت، نقش مؤثری داشت.
- ✍ حاصل پژوهش‌های او در فرهنگ‌نویسی کتاب ارزشمند «لغتنامه» است که مفصل‌ترین کتاب لغت زبان فارسی محسوب می‌شود.
- ✍ «امثال و حکم» از دیگر آثار علامه دهخداست.

برای خرید نسخه چاپی یا تدریس ویدئویی این جزوه به سایت و یا کانال تلگرامی «آموزشگاه مجازی احمدی» مراجعه کنید.

برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد این جزوات و پکیج‌ها به شماره ۰۹۱۲۳۷۰۸۴۷۶ در تلگرام یا واتساپ و یا به صورت SMS پیام بدهید.

Ahmadi63amoozesh.com

@ahmadi63amoozesh

درستی یا نادرستی هر یک از موارد زیر را مشخص کنید.

- تمرین ۱** انجمن‌های ادبی اصفهان و خاقان به ترتیب توسط سروش اصفهانی و فتحعلی شاه قاجار اداره می‌شدند.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۲** دوره بازگشت ادبی سبک بین سبک هندی و سبک دوره بیداری می‌باشد.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۳** تاراج کتابخانه اصفهان که سبب شد تعدادی از کتاب‌های کتابخانه‌ی سلطنتی به دست مردم افتد، از عوامل تأثیرگذار در نهضت بازگشت ادبی بود.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۴** شاعران دوره مشروطه به صور خیال و جنبه‌های شاعرانه کمتر از محتوا توجه داشتند.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۵** صبای کاشانی، فروغی بسطامی و سروش اصفهانی در قصیده‌سرایی به تقلید از سبک شاعران خراسانی و عهد سلجوقی پرداختند.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۶** فرخی یزدی در دوره پنجم مجلس نماینده مردم یزد شد و بیت زیر از سروده‌های اوست
 آن زمان که بنهادم سر به پای آزادی
 دست خود ز جان شستم از برای آزادی
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۷** فتحعلی خان صبای کاشانی، پرچمدار بازگشت ادبی و شاخص‌ترین شاعر این دوره است که آثاری چون گنجینه صبا و خداوند نامه را از خود به یادگار گذاشت.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۸** بیت زیر از آثار مولف خداوندنامه است.
 به نام خداوند بینش نگار
 خرد آفرین آفرینش نگار
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۹** میرزا عبدالوهاب نشاط اصفهانی هر چند غزلیات بسیاری دارد، به ویژه از نظر قصیده سرایی در بین هم‌روزگاران خود تا حدی کم‌نظیر است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۰** در عصر مشروطه بیشترین رویکرد نویسندگان به رمان‌های تاریخی بود چرا که این نوع رمان‌ها نسبت به رمان‌های سیاسی در دسر کمتری داشت.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۱** شاعران عصر مشروطه قالب‌های شعری گذشته را برای بیان مسائل و پدیده‌های تازه مناسب نمی‌دیدند.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۲** تأسیس مدرسه دارالفنون به فرمان امیر کبیر و توجه شاهان قاجاری به شعر و ادبیات از عوامل موثر در بازگشت ادبی بودند.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۳** رمان «شمس و طغرا» از محمدباقر میرزا خسروی و رمان «شمس‌الدین و قمر» از میرزا حسن خان بدیع می‌باشد.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۴** تأثیر جنگ‌های نافرجام ایران و روس و رواج صنعت چاپ و روزنامه‌نویسی و ترجمه و نشر کتاب‌های غربی از عوامل موثر در بیداری و مشروطه بودند.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۵** اعزام دانشجویان ایرانی به خارج از کشور برای تحصیل و کوشش‌های عباس میرزا، ولیعهد فتحعلی شاه، از عوامل موثر در بیداری و مشروطه بودند.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۶** کسانی چون ناصرالدین‌شاه قاجار، عبدالرحیم طالبوف، میرزا آقاخان کرمانی و ادیب‌الممالک فراهانی از نویسندگان پیشگام ساده‌نویسی بودند.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۷** روزنامه «صوراسرافیل» به مدیریت میرزا جهانگیرخان صوراسرافیل و مجله «بهار» به مدیریت ملک‌الشعرا بهار چاپ می‌شد.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۸** اندیشه‌های روشنفکران و افکار آزادی خواهانه جامعه را به سوی تحولی بزرگ سوق می‌داد که سرانجام به صدور فرمان مشروطیت توسط ناصرالدین شاه قاجار انجامید.
☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۱۹ فن ترجمه در زمان فتحعلی شاه آغاز شد. از میان مهم‌ترین آثار ترجمه‌شده می‌توان از «سرگذشت حاجی‌بابای اصفهانی» اثر جیمز موریه نام برد.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۲۰ میرزا فتحعلی آخوندزاده، میرزا آقاخان کرمانی و عبدالرحیم طالبوف از جمله روشنفکرانی بودند که به نقد شرایط دوره مشروطه می‌پرداختند.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۲۱ توجه به ادبیات در دربار قاجار و تضعیف جامعه بر اثر شکست ایران از روسیه، از عوامل تأثیرگذار بر دوره مشروطه می‌باشند.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۲۲ انتقاد از نابسامانی‌ها، سخن از حقوق زنان و نفی عقاید خرافی از مفاهیم نو ظهور در دوره مشروطه بودند.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۲۳ با وجود اینکه روزنامه نسیم شمال در رشت منتشر می‌شد، بیشتر مردم تهران آن را می‌خواندند. می‌توان گفت بعد از تهران، رشت از بازار سیاسی و مطبوعاتی پرونق‌تری برخوردار بود.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۲۴ روزنامه‌نگاری، روی آوردن به ترجمه و ادبیات داستانی بر اثر ارتباط با اروپا از عوامل تأثیرگذار در تغییر سبک نثر دوره مشروطه بودند.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۲۵ شعر «جنگ ننگ است در شریعت من / جزء پی پاس دین و حفظ وطن» از سروده‌های سید اشرف‌الدین گیلانی است.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۲۶ بیت «من نگویم که مرا از قفس آزاد کنید / قفسم برده به باغی و دلم شاد کنید» از سروده‌های ملک‌الشعراى بهار است.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۲۷ سوز و شوری که در شعر عارف نمایان است، نشان از دردمندی و عشق او به میهن است. شعر زیر از تصنیف معروف اوست.

درست ☐ نادرست ☐

ای مرغ سحر چو این شب تار
بگذاشت ز سر سیاهکاری
یاد آر ز شمع مرده یاد آر

تمرین ۲۸ عارف قزوینی در طنز، هجو و هزل چیره‌دست بود؛ اما عرصه هنر وی تصنیف‌ها و ترانه‌های میهنی‌ای بود که در برانگیختن مردم و آزادی‌خواهی نقش بسیار مؤثری داشت.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۲۹ بیت زیر بیتی از ترجمه‌های منظوم ایرج میرزا است.

داد معشوقه به عاشق پیغام که کند مادر تو با من جنگ

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۳۰ عارف قزوینی شاعر وطنی و از موسیقی‌دانان بزرگ عهد مشروطیت بود. شعر عارف ساده و دور از پیچیدگی است.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۳۱ آزادی، وطن، قانون خواهی و مبارزه با استبداد و استعمار از مهم‌ترین مفاهیم دوره مشروطه بودند.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۳۲ نشاط اصفهانی، فروغی بسطامی و سروش اصفهانی غزل‌سرایی به سبک حافظ و سعدی و دیگر شاعران سبک عراقی را پیش گرفتند.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۳۳ مولف «گنجینه نشاط» بیت زیر را سروده است.

هوای خود چو نهادم رضای او چو گزیدم جهان و هر چه در او جز به کام خویش ندیدم

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۳۴ شاعران دوره بازگشت ادبی هر چند نتوانستند زبان شعر را از حالت سستی در اواخر سبک هندی دریابورند اما باعث نوآوری و تکامل قابل توجهی در شعر فارسی شدند.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۳۵ محمدعلی جمال‌زاده و صادق هدایت از جمله کسانی هستند که از سبک نثر علامه علی اکبر دهخدا در داستان‌هایشان بهره برده‌اند. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۶ نسیم شمال از شاعران عهد مشروطه است. شعرهای او به زبان ساده و طنزآمیز در راه مبارزه با استبداد و عشق به وطن است. بیت زیر یکی از سروده‌های اوست. ☐ درست ☐ نادرست

جنگ ننگ است در شریعت من جز پی پاس دین و حفظ وطن
فرخی یزدی تحت تأثیر شاعران گذشته، به ویژه مسعود سعد و سعدی بود. آشنایی با مسعود سعد، طبع فرخی را شکوفا ساخت. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۸ فرخی یزدی شاعر، روزنامه‌نگار، نمایشنامه‌نویس و نظریه‌پرداز دوره مشروطیت بود. مهم‌ترین اثر او نمایشنامه منظوم «ایده آل» یا «سه تابلوی مریم» است. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۹ بیت زیر از میرزاده عشقی است.
گر این چنین به خاک وطن شب سحر کنم
خاک وطن چو رفت، چه خاکی به سرکنم؟ ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۴۰ «سه تابلوی مریم»، «نسیم شمال» و «تاریخ مختصر احزاب سیاسی ایران» به ترتیب از میرزاده عشقی، سید اشرف‌الدین گیلانی و ادیب‌الممالک فراهانی است. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۴۱ ادیب‌الممالک فراهانی که سردبیری روزنامه قرن بیستم را بر عهده داشت در قالب‌های قصیده، ترجیع‌بند و مسقط طبع آزمایی کرده است. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۴۲ میرزا محمدصادق امیری فراهانی که بعدها از جانب ناصرالدین‌شاه به ادیب‌الممالک ملقب شد، فعالیت اصلی‌اش روزنامه‌نگاری بود و در قصیده بیشتر از قالب‌های دیگر طبع آزمایی کرده است. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۴۳ در سال‌های انقلاب مشروطه در نثر فارسی دگرگونی‌هایی به وجود می‌آید که نثر را به سمت پیچیدگی سوق می‌دهد. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۴۴ دو مجله «بهار» و «دانشکده» با مدیریت ملک‌الشعراى بهار و مجله «نوبهار» به‌وسیله میرزا یوسف خان اعتصامی چاپ می‌شد. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۴۵ اولین کسی که در ایران به نوشتن نمایشنامه فارسی پرداخت میرزا آقا تبریزی بود که چند نمایشنامه کوتاه تألیف کرد. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۴۶ تحقیقات ادبی و تاریخی در محدوده تاریخ مشروطه از موضوعات پرجاذبه محسوب می‌شد. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۴۷ «تاریخ بیداری ایرانیان» و «داستان باستان» به ترتیب از ناظم اسلام کرمانی و محمدباقر میرزا خسروی می‌باشند. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۴۸ قائم‌مقام فراهانی احیاکننده نثر فارسی است و «منشآت» مهم‌ترین اثر قائم‌مقام است. ☐ درست ☐ نادرست

تست‌های درس یکم علوم و فنون سال دوازدهم

تست ۱۱۳ کدام آثار همگی مربوط به «دوره بیداری» است؟

- (۱) سبک‌شناسی - داستان باستان - امثال و حکم - منشآت
- (۲) چرند و پرند - تاریخ احزاب سیاسی - سه تابلوی مریم - گلشن صبا
- (۳) سرگذشت حاجی‌بابا اصفهانی - شمس و طغرا - گنجینه نشاط - ایده‌آل
- (۴) شمس‌الدین و قمر - خداوند نامه - تاریخ تطور نظم فارسی - تاریخ بیداری ایرانیان

تست ۱۱۴ از دیدگاه تاریخ ادبیات همه موارد «کاملاً» درست هستند، به جز.....

- (۱) نثر در عصر بیداری به سمت سادگی و بی‌پیرایگی سوق داده شده و روزنامه‌نگاری، ترجمه و ادبیات داستانی رواج پیدا کرد.
- (۲) از پیشگامان نثر ساده در عصر بیداری می‌توان به قائم‌مقام فراهانی، زین‌العابدین مراغه‌ای و عبدالرحیم طالبوف، اشاره کرد.
- (۳) مهم‌ترین روزنامه‌های قرن ۱۲ و ۱۳ که در بردارنده مطالب سیاسی، اجتماعی و گاه علمی بود روزنامه‌های «صوراسرافیل» و «نسیم شمال» است.
- (۴) مجله بهار به وسیله ملک‌الشعراى بهار و مجله «دانشکده» و «نوبهار» با مدیریت میرزا یوسف خان اعتصامی آشتیانی به عرصه ظهور رسیدند.

تست ۱۱۵ سراینده کدام بیت «غلط» معرفی شده است؟

- (۱) جنگ ننگ است در شریعت من ز پی پاس دین و حفظ وطن (ادیب الممالک فراهانی)
- (۲) آن زمان که بنهادم سر به پای آزادی دست خود ز جان شستم از برای آزادی (عارف قزوینی)
- (۳) غلغلی انداختی در شهر تهران ای قلم خوش حمایت می‌کنی از شرع قرآن ای قلم (سید اشرف‌الدین گیلانی)
- (۴) گر این چنین به خاک وطن شب سحر کنم خاک وطن چو رفت چه خاکی به سر کنم (میرزاده عشقی)

تست ۱۱۶ از دیدگاه تاریخ ادبیات، در متن زیر، چند خطا یافت می‌شود؟

«فرخی یزدی از شاعران عصر بیداری است که او را به سبب آزادی خواهی، به زندان انداختند. تحت تأثیر شاعران گذشته، به ویژه خاقانی و سعدی بوده است. در دوره پنجم مجلس نماینده مردم یزد شد. بیت زیر سرآغاز یکی از سروده های اوست.»

«از خون جوانان وطن لاله دمیده
از ماتم سرو قدشان سرو خمیده»
(۱) دو (۲) سه (۳) چهار (۴) پنج

تست ۱۱۷ کدام مورد از دیدگاه تاریخ ادبیات، «غلط» است؟

- (۱) فرخی یزدی، تحت تأثیر شاعران گذشته، به ویژه خاقانی و حافظ بود و آشنایی با این شاعران طبع وی را شکوفا ساخت.
- (۲) ایرج میرزا، در به کارگیری تعبیرات عامیانه و آفرین اشعاری ساده و روان مهارت بسیار داشت. در طنز و هجو و هزل، چیره دست بود.

(۳) ادیب‌الممالک فراهانی، فعالیت اصلی‌اش روزنامه‌نگاری بود. سردبیری روزنامه مجلس را به عهده داشت. در قصیده بیشتر از قالب‌های دیگر طبع آزمایی کرد.

(۴) بهار، با زبان حماسی و در سبک خراسانی شعر می‌سرود. از او در جایگاه پژوهشگر، آثاری مانند تاریخ تطوّر نظم فارسی، سبک‌شناسی و... به جای مانده است.

تست ۱۱۸ نوع نثر دهخدا در «چرند و پرند» مورد توجه چه کسانی در نویسندگی قرار گرفت؟

- (۱) جلال آل احمد صادق هدایت
- (۲) جلال آل احمد سیمین دانشور
- (۳) محمدعلی جمال‌زاده صادق هدایت
- (۴) محمدعلی جمال‌زاده سیمین دانشور

تست ۱۱۹ کدام گزینه از نظر تاریخ ادبیات صحیح نمی‌باشد؟

- (۱) شاعران دوره مشروطه به صور خیال و جنبه‌های شاعرانه کمتر از محتوا توجه داشتند.
- (۲) آزادی، وطن، قانون خواهی و مبارزه با استبداد و استعمار از مهم‌ترین مفاهیم دوره مشروطه بودند.
- (۳) انجمن‌های ادبی اصفهان و خاقان به ترتیب توسط مشتاق اصفهانی و فتحعلی شاه اداره می‌شدند.
- (۴) نشاط اصفهانی و صبای کاشانی از شاعرانی هستند که به قصیده‌سرایی به سبک شاعران عهد سلجوقی می‌پرداختند.

تست ۱۲۰ کدام گزینه از نظر تاریخ ادبیات دوره مشروطه صحیح است؟

- (۱) نشاط اصفهانی هرچند غزل‌هایی دارد به ویژه از نظر قصیده‌سرایی در بین هم‌روزگاران خود تا حدی کم‌نظیر است.
 - (۲) رواج صنعت چاپ و روزنامه‌نویسی و ترجمه و نشر کتاب‌های غربی از عوامل ایجاد نهضت بازگشت ادبی هستند.
 - (۳) روزنامه صوراسرافیل و مجله بهار به ترتیب توسط میرزا جهانگیرخان صوراسرافیل و میرزا یوسف اعتصامی چاپ می‌شد.
 - (۴) کسانی چون عبدالرحیم طالبوف، میرزا آقا کرمانی و ادیب‌الممالک فراهانی از نویسندگان پیشگام ساده‌نویسی بودند.
- تست ۱۲۱ «میرزا حسن خان بدیع، میرزا حبیب اصفهانی و میرزا یوسف اعتصامی» به ترتیب در چه زمینه‌ای فعالیت داشتند؟

- (۱) داستان‌نویسی - نمایشنامه‌نویسی - روزنامه‌نگاری
- (۲) نمایشنامه‌نویسی - ترجمه - داستان‌نویسی
- (۳) داستان‌نویسی - ترجمه - روزنامه‌نگاری
- (۴) داستان‌نویسی - نمایشنامه‌نویسی - ترجمه

تست ۱۲۲ همه افراد زیر، در روزنامه‌نگاری فعال بودند به جز ...

- (۱) میرزاده عشقی
- (۲) ادیب‌الممالک فراهانی
- (۳) عارف قزوینی
- (۴) علامه دهخدا

تست ۱۲۳ در بین افراد زیر چند نفر به روزنامه‌نگاری مشغول بودند؟

- «ادیب‌الممالک فراهانی - میرزاده عشقی - ایرج میرزا - سید اشرف‌الدین گیلانی - میرزا یوسف اعتصامی - محمدباقر میرزا خسروی - علامه دهخدا - میرزا آقا تبریزی - ملک‌الشعرا بهار - میرزا جهانگیرخان صوراسرافیل»
- (۱) پنج
 - (۲) شش
 - (۳) هفت
 - (۴) هشت

تست ۱۲۴ مؤلفان «شمس و طغرا - حاجی‌بابای اصفهانی - داستان باستان» به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- (۱) میرزا حسن خان بدیع، جیمز موریه، محمدباقر میرزا خسروی
- (۲) محمدباقر میرزا خسروی، جیمز موریه، میرزا حسن خان بدیع
- (۳) محمدباقر میرزا خسروی، میرزا حبیب اصفهانی، میرزا حسن خان بدیع
- (۴) میرزا حسن خان بدیع، میرزا حبیب اصفهانی، محمدباقر میرزا خسروی

تست ۱۲۵ مؤلف چند اثر به‌درستی نوشته‌شده است؟

- «تاریخ بیداری ایرانیان: میرزا آقا تبریزی - سه تابلوی مریم: میرزاده عشقی - تاریخ مختصر احزاب سیاسی ایران: ناظم‌الاسلام کرمانی - خداوند نامه: نشاط اصفهانی - شمس‌الدین و قمر: میرزا حسن خان بدیع - ترجمه حاجی‌بابای اصفهانی: میرزا حبیب خراسانی - منشآت: ادیب‌الممالک فراهانی»

- (۱) دو
- (۲) سه
- (۳) چهار
- (۴) پنج

تست ۱۲۶ کدام گزینه از نظر تاریخ ادبیات دوره بازگشت و دوره مشروطه صحیح می‌باشد؟

- (۱) در سال‌های انقلاب مشروطه در نشر فارسی دگرگونی‌هایی به وجود آمد که نشر را به سمت پیچیدگی سوق داد.
- (۲) ادیب‌الممالک فراهانی سردبیری روزنامه مجلس را بر عهده داشت و فعالیت اصلی‌اش قصیده‌سرایی بود.
- (۳) فرخی یزدی در دوره هفتم مجلس نماینده مردم یزد شد. آشنایی با مسعود سعد طبع فرخی را شکوفا ساخت.
- (۴) مهم‌ترین اثر عشقی «ایده آل» است و روزنامه «قرن بیستم» توسط عشقی منتشر می‌شد.

تست ۱۲۷ سراینده کدام شعر نادرست نوشته‌شده است؟

- (۱) گر این چنین به خاک وطن شب سحر کنم
 - (۲) تا ز باغ خاطرت گل‌های شادی بشکفد
 - (۳) هوای خود چو نهادم رضای او چو گزیدم
 - (۴) جنگ ننگ است در شریعت من
- (۱) خاک وطن چو رفت، چه خاکی به سر کنم (میرزاده عشقی)
 - (۲) هرچه در دل تخم کین داری، به زیر خاک کن (ملک‌الشعرا بهار)
 - (۳) جهان و هر چه در او، جز به کام خویش ندیدم (صبای کاشانی)
 - (۴) جز پی پاس دین و حفظ وطن (ادیب‌الممالک فراهانی)

تست ۱۲۸ عبارات «از موسیقی‌دانان بزرگ عهد مشروطیت»، «از پیشگامان نثر ساده‌نویسی دوره مشروطه»، «نویسنده

اولین نمایشنامه فارسی»، «نویسنده مطالب طنزآمیز چرند و پرند» به ترتیب معرف کدام شخصیت‌ها می‌باشد؟

(۱) عارف قزوینی، زین‌العابدین مراغه‌ای، میرزا آقا تبریزی، میرزا جهانگیرخان صوراسرافیل

(۲) فرخی یزدی، عبدالرحیم طالبوف، ناظم الاسلام کرمانی، میرزا جهانگیرخان صوراسرافیل

(۳) میرزاده عشقی، میرزا آقا تبریزی، ناظم الاسلام کرمانی، علامه دهخدا

(۴) عارف قزوینی، ناصرالدین‌شاه قاجار، میرزا آقا تبریزی، علامه دهخدا

تست ۱۲۹ کدام شخصیت جزو پیشگامان ساده‌نویسی در نثر نمی‌باشد؟

(۱) ناصرالدین‌شاه قاجار (۲) عبدالرحیم طالبوف (۳) زین‌العابدین مراغه‌ای (۴) میرزا حبیب اصفهانی

تست ۱۳۰ کدام گزینه از نظر تاریخ ادبیات صحیح نمی‌باشد؟

(۱) از میان مهم‌ترین آثار ترجمه‌شده می‌توان از «ترجمه سرگذشت حاجی‌بابای اصفهانی» اثر میرزا حبیب اصفهانی نام برد.

(۲) میرزا عبدالوهاب نشاط اصفهانی هرچند غزل‌های بسیاری دارد به‌ویژه از نظر قصیده‌سرایی در بین هم‌روزگانش کم‌نظیر است.

(۳) محمدعلی جمال‌زاده و صادق هدایت از جمله افرادی هستند که از نثر علامه دهخدا تأثیر پذیرفته‌اند.

(۴) فعالیت اصلی ادیب‌الممالک روزنامه‌نگاری بود و او در قصیده بیشتر از قالب‌های دیگر طبع‌آزمایی کرده است.

تست ۱۳۱ کدام گزینه از عوامل بیداری جامعه در دوره مشروطه نمی‌باشد؟

(۱) توجه به واقعیت‌ها و امکانات فنی دنیای جدید.

(۲) رواج صنعت چاپ و روزنامه‌نویسی و ترجمه و نشر کتاب‌های غربی.

(۳) توجه به ادبیات در دربار قاجاریه و رونق بازار شعر و شاعری.

(۴) کوشش‌های عباس میرزا در روی آوردن به دانش و فنون نوین.

تست ۱۳۲ کدام موارد از نظر تاریخ ادبیات صحیح می‌باشند؟

الف- در عصر مشروطه بیشترین رویکرد نویسندگان به رمان‌های تاریخی بود.

ب- ترجمه آثار اروپایی در ایران با تأسیس چاپخانه در زمان فتحعلی شاه قاجار شد.

ج- اولین کسی که به نوشتن نمایشنامه فارسی پرداخت، محمدباقر میرزا خسروی بود.

د- تحقیقات ادبی و تاریخی در محدوده تاریخی مشروطه از موضوعات پرجاذبه بود.

(۱) الف - ب (۲) ج - د (۳) الف - ج (۴) ب - د

تست ۱۳۳ توضیح مقابل کدام موارد در مورد شخصیت معرفی‌شده صحیح نمی‌باشد؟

الف- او با تغییر سبک نگارش، موجب اقبال عامه به نثر گردید. (قائم‌مقام فراهانی)

ب- از مترجمین تأثیرگذار در ساده‌نویسی نثر دوره مشروطه. (میرزا آقا تبریزی)

ج- از روزنامه‌نگاران فعال در دوره مشروطه. (زین‌العابدین مراغه‌ای)

د- از محققین حوزه‌های تاریخی و ادبی در محدوده تاریخی مشروطه است. (ناظم الاسلام کرمانی)

(۱) الف - ج (۲) ب - د (۳) الف - د (۴) ب - ج

تست ۱۳۴ هر دو مورد کدام گزینه جز پیشگامان نثر ساده دوره مشروطه می‌باشند؟

(۱) ناصرالدین‌شاه قاجار - میرزا آقاخان کرمانی (۲) عبدالرحیم طالبوف - میرزا آقا تبریزی

(۳) علامه دهخدا - میرزا جهانگیرخان صوراسرافیل (۴) زین‌العابدین مراغه‌ای - میرزا یوسف اعتصامی

درس چهارم

علوم و فنون سال دوازدهم

ویژگی‌های سبک بازگشت

سبک بازگشت تغییر و تحول چندانی در شیوه‌ها و ویژگی‌های سخن به وجود نیاورد. بلکه بازگشتی به دوره‌های **خراسانی** و **عراقی** بود. از آنجاکه ویژگی‌های این دو سبک در پایه‌های دهم و یازدهم بیان شده است، از تکرار آن خودداری می‌کنم.

ویژگی‌های سبکی شعر دوره مشروطه

♦ ویژگی‌های زبانی شعر دوره مشروطه

- ✂ سادگی و روانی از بارزترین شاخصه‌های زبان شعر عصر بیداری است.
- ✂ شعر به دلیل موقعیت اجتماعی و انقلابی، برای عامه مردم قابل فهم است.
- ✂ شاعران شعر را متناسب با زبان و فهم مردم عادی، محاوره‌ای بیان می‌کردند.
- ✂ شعر به عنوان زبان بُرنده نهضت در اختیار روزنامه‌ها قرار گرفت.
- ✂ در شعر برخی از شاعران توجه به واژگان کهن مانند؛ بادافره، خلیدن، گلخن و ... دیده می‌شود.
- ✂ دایره واژگانی شعر با توجه به ارتباط با اروپا و ظهور علوم و فنون جدید، گسترش یافت و بسیاری از واژه‌های نو و فرنگی از جمله واژه‌ها و اصطلاحات انگلیسی، روسی، فرانسوی و ترکی وارد شعر شد.
- ✂ گروهی مانند **ملک‌الشعراى بهار** و **ادیب‌الممالک فراهانی** به زبان پرصلابت گذشته وفادار ماندند.
- ✂ گروهی هم مانند **سید اشرف‌الدین گیلانی** و **عارف قزوینی** به زبان ساده و صمیمی کوچه و بازار روی آوردند و از واژه‌ها و اصطلاحات موسیقی عامیانه و حتی واژگان فرنگی بهره بردند.

♦ کم‌توجهی کاربرد جمله‌ها و ترکیب‌های زبانی در شعر

- ۱- اغلب شاعران صرفاً به محتوا گرایش داشتند.
- ۲- برخی شاعران تسلط کافی برای ادبیات کهن نداشتند.
- ۳- شاعران برای آگاه‌سازی مردم و انتشار آثار در روزنامه‌ها ناگزیر بودند به شتاب شعر بسرایند.

♦ ویژگی‌های ادبی شعر دوره مشروطه

- ✂ قالب‌های شعری کم و بیش مانند گذشته ادامه یافت و تغییر چندانی نداشت.
- ✂ توجه به قالب‌های قصیده و مثنوی در شعر **ملک‌الشعراى بهار** و **ادیب‌الممالک فراهانی** بیشتر است.
- ✂ شاعرانی که به زبان مردم کوچه و بازار شعر می‌گفتند به قالب‌های مستزاد، چهارپاره و سرودن ترانه و تصنیف رغبت بیشتری داشتند.
- ✂ شاعرانی که به زبان مردم عادی شعر می‌گفتند به آرایه‌های بیانی و بدیعی و سنت‌های ادبی کمتر پایبند بودند.

✂ شاعران این دوره تخیلات سراینده‌گان پیشین را در نظر داشتند. نمونه‌ای از این تخیلات را در پاره‌ای از اشعار میرزاده عشقی می‌توان دید.

✂ گروه سنت‌گرا (بهار و ادیب‌الممالک و ...) از نظر موسیقی و عروض، بسیار پایبند به سنت‌های ادبی بودند.

✂ گروهی که به زبان کوچه و بازار شعر می‌گفتند، پایبندی و التزام کمتری به موسیقی و عروض و سنت‌های ادبی داشتند.

♦ ویژگی‌های فکری شعر دوره مشروطه

✂ شعر مشروطه همراه با تغییرات زمانه از نظر درون‌مایه نیز تحول چشمگیری داشت.

✂ نگرش شاعران از کلی‌نگری و ذهنیت گرایی به جزئی‌نگری و عینیت گرایی تغییر کرد.

✂ مضامین کلی و ذهنی، مسائل اخلاقی، عارفانه سرایی و غزل‌گویی کارایی خود را از دست دادند.

✂ مضامین سیاسی، اجتماعی و وطنی رونق یافت.

شاخص‌ترین درون‌مایه‌های شعر عصر بیداری

الف- آزادی

- مفهوم آزادی در شعر این دوره، مترادف با مفهوم دموکراسی غربی است.
- مردم در جامعه و سرنوشت سیاسی و اقتصادی خود نیز دارای حق و اختیار هستند.

ب- وطن

- وطن با مفهوم امروزی، در این دوره وارد شعر و ادبیات فارسی شد.
- مفهوم وطن بسیار مورد توجه بزرگانی مانند **ملک‌الشعراى بهار**، **علامه دهخدا** و **ادیب‌الممالک فراهانی** قرار گرفت.

ج- قانون

- قانون و قانون مداری **بنیادی‌ترین تفکر** و خواست مشروطه‌خواهان گردید.

د- تعلیم و تربیت جدید

- با ظهور مطبوعات و گسترش آن در جامعه آگاهی همگانی افزایش یافت و لزوم تعلیم و تربیت عمومی با نگاه جدید آن، مورد توجه مردم و شاعران قرار گرفت.

ه- توجه به مردم

- از بارزترین ویژگی‌های ادبیات دوره بیداری، توجه به مردم است.
- شاعران خواست‌ها و علایق توده مردم، نیازها و کاستی‌های محرومان جامعه را موضوع سخن خود قرار دادند و به دفاع از کارگران و ضعیفان توجه داشتند.
- جایگاه زنان در اجتماع نیز مورد توجه شاعران عصر بیداری قرار گرفت.
- **ابوالقاسم لاهوتی** و **فرخی یزدی** از شاخص‌ترین شاعران این حوزه‌اند.

و- دانش‌ها و فنون نوین

- ضرورت‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی موجب توجه به دانش‌ها و فنون جدید شد.
- شاعران نیز در کنار دیگر روشن‌فکران به این موضوع پرداختند و مضامین و اصطلاحات و واژگان مربوط به آن در سخنشان فراوان به چشم می‌خورد.

ویژگی‌های سبکی نثر دوره مشروطه

◆ ویژگی‌های زبانی نثر دوره مشروطه

- ✍ در نثر این دوره واژه‌ها و ترکیب‌های عربی ناآشنا کمتر می‌شود.
- ✍ به دلایل گوناگون بسیاری از لغات انگلیسی، ترکی، فرانسوی و ... به نثر فارسی وارد می‌شود.
- ✍ عبارت‌های وصفی و دور و دراز و لفظ‌پردازی‌های بیجا در نامه‌ها و نوشته‌ها کاهشی آشکار می‌یابد.
- ✍ نثر این دوره ساده و قابل فهم است.
- ✍ در ساختار و ترکیب دستوری کلام نیز، جمله‌ها درست‌تر و با طبیعت زبان هم آهنگ‌تر است.

◆ ویژگی‌های ادبی نثر دوره مشروطه

- ✍ نثر فارسی حتی پیش‌تر از شعر فارسی در دوره بیداری، قید و بندهای نثر مصنوع و فنی را کنار می‌گذارد و ساده می‌شود.
- ✍ صنایع ادبی از نثر جدا می‌شود و نثر در خدمت بیان خواست و آمال مردم به شکلی پویا ظاهر می‌گردد.
- ✍ یکی از ضعف‌های تکنیکی در اغلب داستان‌های دوران مشروطه، حضور روای سوم شخص در بعضی صحنه‌های داستان و سخن گفتن او با خواننده است که امروزه کاربرد چندانی ندارد.
- ✍ اغلب نویسندگان این دوره، داستان را مطابق ذوق عامه نوشتند و سبک نویسندگی آنان مطابقت کاملی با ادبیات داستانی جدید نداشت.

◆ ویژگی‌های فکری نثر دوره مشروطه

- ✍ به‌طور کلی درون‌مایه‌هایی که برای شعر دوره بیداری بیان شد، در نثر نیز مورد توجه نویسندگان بود.
- ✍ نثر در این دوره با ویژگی‌هایی چون نوگرایی، تجدّدخواهی و آزادی‌طلبی و با هدف تأثیر بر عامه مردم گسترش یافت.
- ✍ از شاخه‌های ارزنده‌ای که در نثر عصر بیداری چشم‌نواز است، طنز سیاسی-اجتماعی است.
- ✍ دشمنی با استعمار و استبداد نیز، یکی از موضوعاتی بود که در نثر روزنامه‌ای بسیار مورد توجه قرار گرفت.
- ✍ بسیاری از نثرهای دوره بیداری به‌ویژه نثر داستانی به موضوع تنقّر از خرافات می‌پردازد.
- ✍ حقوق مدنی زنان از جمله موضوعاتی است که در کنار تعلیم و تربیت نوین و همگانی مورد توجه نویسندگان بود.

درستی یا نادرستی هر یک از موارد زیر را مشخص کنید.

۱. **تسریع** سادگی و روانی از بارزترین ویژگی‌های زبان شعر در دوره بازگشت می‌باشد. ☐ درست ☐ نادرست
۲. **تسریع** شاعرانی همچون ملک‌الشعرا بهار و عارف قزوینی به زبان پرصلابت گذشته وفادار ماندند. ☐ درست ☐ نادرست
۳. **تسریع** سید اشرف‌الدین گیلانی از جمله شاعرانی است که در عصر مشروطه به زبان ساده و صمیمی کوچه و بازار روی آورد. ☐ درست ☐ نادرست
۴. **تسریع** گرایش به محتوا و عدم تسلط کافی بر ادبیات کهن از دلایل کم‌توجهی به زبان در دوره مشروطه می‌باشد. ☐ درست ☐ نادرست
۵. **تسریع** از میان مضامین دوره مشروطه «وطن» بنیادی‌ترین تفکر و خواست مشروطه خواهان بود. ☐ درست ☐ نادرست
۶. **تسریع** از بارزترین ویژگی‌های دوره بیداری توجه به مردم است شاعران در این دوره به انعکاس خواست‌ها و علائق توده مردم پرداختند. ☐ درست ☐ نادرست
۷. **تسریع** با توجه به ویژگی‌های زبانی دوره مشروطه می‌توان گفت دایره واژگانی نسبت به قبل محدودتر شد. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۸ کم‌توجهی کاربرد جمله‌ها و ترکیب‌های زبانی در شعر، در دوره بیداری دیده می‌شود.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۹ در عصر مشروطه شاعرانی مانند ادیب‌الممالک فراهانی به قالب‌هایی همچون مستزاد و چهارپاره توجه بیشتری داشتند.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۱۰ تنفر از خرافات، حقوق مدنی زنان و تعلیم و تربیت نوین و همگانی، از موضوعات قابل توجه نویسندگان بود.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۱۱ در عصر مشروطه شاعرانی که به زبان مردم کوچه و بازار شعر می‌گفتند، به قالب‌هایی مثل مستزاد و چهارپاره و نیز سرودن ترانه و تصنیف رغبت بیشتری داشتند.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۱۲ قوی‌ترین تغییرات در عصر مشروطه در قلمرو فکری رخ می‌دهد و مضامین و اندیشه‌های تازه‌ای به شعر وارد می‌شود.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۱۳ یکی از ضعف‌های تکنیکی در اغلب داستان‌های دوران مشروطه، حضور راوی سوم شخص در بعضی صحنه‌های داستان و سخن گفتن او با خواننده است.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۱۴ نوگرایی، تجددخواهی و آزادی‌طلبی و تأثیر بر عامه مردم از ویژگی‌های نثر دوره مشروطه می‌باشد.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۱۵ در عصر مشروطه، نگرش شاعران و نویسندگان از جزئی‌نگری و عینیت‌گرایی به کلی‌نگری و ذهنیت‌گرایی تغییر یافت.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۱۶ در عصر مشروطه مضامین کلی و ذهنی، مسائل اخلاقی، عارفانه‌سرایی و غزل‌گویی تا حد زیادی کارایی خود را از دست داد.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۱۷ نویسندگان دوره مشروطه، داستان را مطابق ذوق عامه مردم می‌نوشتند و سبک نویسندگی آنان مطابقت کاملی با ادبیات داستانی جدید داشت.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۱۸ درون‌مایه‌های نثر دوره مشروطه نیز مانند نظم این دوره موضوعاتی همچون آزادی، وطن، قانون و... می‌باشد.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۱۹ آزادی، وطن، قانون، تعلیم و تربیت و توجه به مردم را می‌توان اصلی‌ترین درون‌مایه‌های شعر عصر بیداری نامید.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۲۰ «وطن» از مفاهیم بارز شعر مشروطه است و بسیار مورد توجه بزرگانی چون ملک‌الشعرای بهار، علامه دهخدا و ادیب‌الممالک فراهانی قرار گرفت.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۲۱ میرزاده عشقی و فرخی یزدی از شاخص‌ترین شاعرانی هستند که به موضوع «توجه به مردم» در عصر مشروطه پرداختند.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۲۲ در شعر بعضی از شاعران دوره مشروطه واژگان کهنی همچون «بادافره، خلیدن، گلخن و...» دیده می‌شود.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۲۳ شعر زیر از ملک‌الشعرای بهار است.

در محیط طوفان‌زا ماهرانه در جنگ است ناخدای استبداد با خدای آزادی

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۲۴ نثر فارسی از زمان قائم‌مقام فراهانی تا حدودی از پیچیدگی فاصله گرفته بود و به سمت سادگی و روانی پیش می‌رفت.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۲۵ درون‌مایه نثر که در سال‌های نزدیک به مشروطه، آزادی و آزادی‌خواهی بود، در این دوره با لحن شدیدتر ادامه یافت.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۲۶ انتشار آثار در روزنامه‌ها موجب شتاب بیشتر در سرایش شعرها بود که این عامل از دلایل کم‌توجهی به زبان محسوب می‌شود. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۷ در نثر دوره مشروطه واژه‌ها و ترکیب‌های عربی ناآشنا بیشتر می‌شود و به دلایل گوناگون بسیاری از لغات انگلیسی، ترکی، فرانسوی و ... به نثر فارسی وارد می‌شود. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۸ در دوره مشروطه عبارات‌های وصفی دور و دراز و لفظ‌پردازی‌های بیجا در نامه‌ها و نوشته‌ها افزایش می‌یابد. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۹ شاعرانی که به زبان مردم کوچه و بازار شعر می‌گفتند به آرایه‌های بیانی و بدیعی و سنت‌های ادبی توجه بیشتری داشتند. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۰ شاعران دوره بیداری از جمله میرزاده عشقی تخیلات سراینده‌گان پیشین را در نظر داشتند. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۱ از ویژگی‌های زبانی نثر دوره مشروطه این است که: قید و بندهای نثر مصنوع و فنی را کنار می‌گذارد و گزارشی و ساده می‌شود. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۲ در نثر مشروطه صنایع ادبی به کمک نثر می‌آید و نثر در خدمت بیان خواست و آمال مردم به شکلی پویا ظاهر می‌گردد. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۳۳ دشمنی با استعمار و استبداد یکی از موضوعاتی بود که در نثر روزنامه‌ای بسیار مورد توجه قرار گرفت. ☐ درست ☐ نادرست

تست‌های درس چهارم علوم و فنون سال دوازدهم

تست ۱۳۵ همه موارد از شاخص‌ترین درون‌مایه‌های شعر عصر بیداری است؛ به جز:

- (۱) توجه به مردم، آزادی
- (۲) تعلیم و تربیت جدید، قانون
- (۳) دانش‌ها و فنون جدید، وطن
- (۴) معنی‌گزینی و ابهام در شعر، مدح و هجو

تست ۱۳۶ با توجه به سبک عصر بیداری همه موارد درست است؛ به جز؟

- (۱) شعر در این دوره عمومیت یافت و به عنوان زبان برنده نهضت در اختیار روزنامه‌ها قرار گرفت.
- (۲) به علت تسلط کافی شاعران بر ادبیات کهن، توجه زیادی به کاربرد جمله‌ها و ترکیب‌های زبانی در این عصر شده‌است.
- (۳) شاعران گاه با تأثیرپذیری از اوضاع اجتماع، نوآوری‌هایی در عرصه تخیل پدید آوردند. مانند پاره‌ای از اشعار میرزاده عشقی.
- (۴) شاعرانی که به زبان مردم کوچه و بازار شعر می‌گفتند به قالب‌هایی مانند مستزاد، چهارپاره، ترانه و تصنیف رغبت بیشتری داشتند.

تست ۱۳۷ کدام گزینه در رابطه با سبک دوره مشروطه نادرست است؟

- (۱) شعر این دوره به دلیل موقعیت اجتماعی و انقلابی برای عامه مردم قابل فهم است.
- (۲) شاعرانی مانند ملک‌الشعرای بهار و عارف قزوینی به زبان پرصلابت گذشته وفادار ماندند.
- (۳) کم‌توجهی کاربرد جمله‌ها و ترکیب‌های زبانی در شعر، در دوره بیداری دیده می‌شود.
- (۴) در عصر مشروطه مضامین کلی و ذهنی مانند عارفانه سرایی تا حد زیادی کارایی خود را از دست داد.

تست ۱۳۸ با توجه به سبک مشروطه همه گزینه‌ها صحیح می‌باشند، به جز

- (۱) شاعرانی که به زبان کوچه و بازار شعر می‌سرودند به آرایه‌های بیانی و بدیعی توجه بیشتری داشتند.
- (۲) شاعران دوره بیداری از جمله میرزاده عشقی تخیلات سراینده‌گان پیشین را در نظر داشتند.
- (۳) نثر فارسی در این دوره از پیچیدگی فاصله گرفته و به سمت سادگی و روانی پیش رفت.
- (۴) عبارات‌های وصفی دور و دراز و لفظ‌پردازی‌های بیجا، در نامه‌ها و نوشته‌ها کاهش می‌یابد.

تست ۱۳۹ کدام گزینه از نظر سبک‌شناسی دوره مشروطه صحیح نمی‌باشد؟

- (۱) تنفر از خرافات، حقوق مدنی زنان و تعلیم و تربیت نوین و همگانی، از موضوعات قابل توجه نویسندگان بود.
- (۲) دشمنی با استعمار و استبداد یکی از موضوعاتی بود که در نثر روزنامه‌ای بسیار مورد توجه قرار گرفت.
- (۳) از میان مضامین دوره مشروطه، موضوع «وطن» بنیادی‌ترین تفکر و خواست مشروطه خواهان بود.
- (۴) ابوالقاسم لاهوتی و فرخی یزدی از شاخص‌ترین شاعرانی هستند که به موضوع «توجه به مردم» پرداختند.

تست ۱۴۰ کدام دو شاعر از واژه‌ها و اصطلاحات موسیقی عامیانه و حتی واژه‌های فرنگی در شعر خود بهره برده‌اند؟

- (۱) نسیم شمال - عارف قزوینی
 - (۲) ملک‌الشعرا بهار - علامه دهخدا
 - (۳) فرخی یزدی - ایرج میرزا
 - (۴) میرزاده عشقی - ابوالقاسم لاهوتی
- تست ۱۴۱** کدام شاعران با آگاهی از سنت‌های ادبی به زبان پرصلاطت گذشته وفادار ماندند؟
- (۱) ایرج میرزا - ملک‌الشعرا بهار
 - (۲) ملک‌الشعرا بهار - ادیب‌الممالک فراهانی
 - (۳) ایرج میرزا - فرخی یزدی
 - (۴) فرخی یزدی - ادیب‌الممالک فراهانی

تست ۱۴۲ کدام گزینه در مورد ویژگی ادبی شعر و نثر دوره مشروطه صحیح نمی‌باشد؟

- (۱) گروهی که مطابق زبان کوچه و بازار شعر می‌سرودند، پایبندی و التزام کمتری به موسیقی و عروض داشتند.
- (۲) شاعرانی که به زبان کوچه و بازار شعر می‌سرودند به قالب‌هایی مثل مستزاد و چهار پاره رغبت بیشتری داشتند.
- (۳) صنایع ادبی از نثر جدا می‌شود و نثر در خدمت بیان خواست و آمال مردم به شکلی پویا ظاهر می‌گردد.
- (۴) اکثر نویسندگان، داستان را مطابق ذوق عامه مردم نمی‌نوشتند و سبک آنان مطابقت کاملی با ادبیات داستانی جدید داشت.

تست ۱۴۳ شاعران دوره بیداری تخیلات سراینده‌گان پیشین را در نظر داشتند و گاه با تأثیرپذیری از اوضاع اجتماعی نوآوری‌هایی در عرصه تخیل پدید آوردند. نمونه این تخیلات را در پاره‌ای از اشعار می‌توان دید.

- (۱) ایرج میرزا
- (۲) عارف قزوینی
- (۳) میرزاده عشقی
- (۴) فرخی یزدی

تست ۱۴۴ توجه به قالب‌های قصیده و مثنوی در شعر کدام‌یک از شاعران دوره مشروطه بیشتر است؟

- (۱) ادیب‌الممالک فراهانی
- (۲) میرزاده عشقی
- (۳) عارف قزوینی
- (۴) نسیم شمال

تست ۱۴۵ سروده زیر از کیست؟

گریه را به مستی بهانه کردم شکوه ما ز دست زمانه کردم
آستین چو از چشم برگرفتم سیل خون به دامن روان کردم

- (۱) عارف قزوینی
- (۲) ملک‌الشعرا بهار
- (۳) علامه دهخدا
- (۴) میرزاده عشقی

تست ۱۴۶ کدام گزینه از دلایل کم‌توجهی کاربرد جمله‌ها و ترکیب‌های زبانی در شعر دوره بیداری نمی‌باشد؟

- (۱) اغلب شاعران صرفاً به محتوا گرایش داشتند.
- (۲) شاعران ناگزیر بودند به شتاب شعر بسرایند.
- (۳) سادگی و روانی و پرهیز از پیچیدگی زبان.
- (۴) عدم تسلط در ادبیات کهن.

برای خرید نسخه چاپی یا تدریس ویدئویی این جزوه به سایت و یا کانال تلگرامی «آموزشگاه مجازی احمدی» مراجعه کنید.

برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد این جزوات و پکیج‌ها به شماره ۰۹۱۲۳۷۰۸۴۷۶ در تلگرام یا واتساپ و یا به صورت SMS پیام بدهید.

Ahmadi63amoozesh.com
@ahmadi63amoozesh

درس هفتم

علوم و فنون سال دوازدهم

تاریخ ادبیات قرن چهاردهم (دوره معاصر و انقلاب اسلامی)

الف- دوره معاصر تا انقلاب اسلامی

- ✍ منظور از ادبیات معاصر، آثار ادبی هستند که پس از مشروطیت پدید آمدند.
- ✍ پیدایش شعر معاصر با رویدادهایی مانند انقلاب مشروطیت، پایان سلسله قاجار و سلطنت رضاشاه همراه بود.
- ✍ در ادبیات دوره معاصر، نوآوری‌ها، اندیشه‌های باستان‌گرا و گاهی گرایش به شعرهای ترجمه‌ای مورد توجه قرار گرفت.
- ✍ آزادی‌های موقت محمدرضا شاه موجب گسترش و تثبیت ادبیات شد.

شعر دوره معاصر

- ✍ شعر دوره معاصر را بیشتر با عنوان «شعر نو» می‌شناسیم.
- ✍ تقی رفعت و افرادی مانند بانو شمس کسمایی، ابوالقاسم لاهوتی، جعفر خاмене‌ای و در نهایت نیمایوشیج، تلاش‌هایی در تغییر شعر فارسی از نظر قالب و محتوا داشتند که آن‌ها را پیشگامان شعر نو خواندند.
- ✍ تصرف نیما در ماهیت شعر قدیم و ارائه ماهیتی نو از آن، به تغییر در قالب و ویژگی‌های سخن شاعران قدیم انجامید.
- ✍ نیمایوشیج؛ زبان، تخیل، احساس، معنی، فرم و ساختار شعر را متحول کرد.
- ✍ شروع واقعی شعر نو را از سال ۱۳۰۰ یعنی اندکی پیش از به سلطنت رسیدن رضاخان می‌دانیم.

شعر معاصر

♦ چهار دوره مهم در شعر معاصر

دوره اول

- ✍ دوره سلطنت رضاخان (از سال ۱۳۰۴ تا شهریور ۱۳۲۰)
- ✍ دوره درخشش نیما و جدال بر سر شعر کهنه و نو

دوره دوم

- ✍ از آغاز حکومت محمدرضا تا کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲
- ✍ فضای سیاسی آزادتری نسبت به دوره قبل در ایران حاکم بود.
- ✍ اشعار نیما و دیگر نوگرایان، در برخی نشریات مانند روزگار نو و سخن منتشر می‌شد.
- ✍ مهم‌ترین حادثه ادبی این دوره تشکیل اولین کنگره نویسندگان و شاعران ایران در تیر ۱۳۲۵ بود.
- ✍ نیما در این کنگره شعر «آی آدم‌ها» را خواند و پس از آن شیوه نیما در کنار شعر سنتی رواج یافت.
- ✍ شعر نوع تغزلی در این دوره شروع می‌شود.

دوره سوّم

- ✂ از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ تا قیام ۱۵ خرداد ۱۳۴۲
- ✂ بار دیگر استبداد حاکم می‌شود.
- ✂ در این دوره «شعر نو تغزلی» که از دوره قبل شروع شده بود، به تدریج راه خود را ادامه داد.
- ✂ شعر نو تغزلی در دهه ۱۳۲۰ و اوایل ۱۳۳۰ از گسترده‌ترین جریان‌های زمان خود شد.
- ✂ نوعی سرخوردگی و یأس در میان روشن‌فکران و شعرا پیدا شد.
- ✂ جریان سمبولیسم اجتماعی یا شعر نو حماسی نیز رواج یافت.

دوره چهارم

- ✂ از سال ۱۳۴۲ تا ۱۳۵۷
- ✂ مسیر عمده شعر همچنان اجتماعی و حماسی است.
- ✂ این دوره را باید دوره کمال جریان‌های ادبی دوره‌های پیشین به حساب آورد.
- ✂ شاعران بهتر و هنری‌تر از گذشته به جوهر شعر دست یافتند.
- ✂ مضمون شعر شاعران بیشتر نقد اجتماعی است.

◆ معروف‌ترین شاعران دوره معاصر

پروین اعتصامی، فریدون تولّی، محمدحسین شهریار، نادر نادرپور، فریدون مشیری، نصرت رحمانی، فروغ فرخزاد، منوچهر شیبانی، اسماعیل شاهرودی، مهدی اخوان ثالث، احمد شاملو، سیاوش کسرای، منوچهر آتشی، پرویز ناتل خانلری، حمید مصدق، مهدی حمیدی شیرازی، هوشنگ ابتهاج، محمدرضا شفیعی کدکنی و ...

پروین اعتصامی

- ✂ نام اصلی او رخشنده اعتصامی است و در خانواده‌ای اهل ادب به دنیا آمد.
- ✂ یوسف اعتصام‌الملک آتشیانی (مدیر مجله «بهار») پدر او بود.
- ✂ پروین در قصیده به سبک ناصرخسرو و به روانی و لطافت سعدی شعر می‌سراید.
- ✂ اوج سخن پروین در قطعات اوست که در آن‌ها به شیوه انوری و سنایی توجه دارد.
- ✂ برخی از اشعار او به‌صورت مناظره میان دو انسان، جاندار یا شیء است.
- ✂ شعر «در آن سرای که زن نیست، انس و شفقت نیست / در آن وجود که دل مرده، مرده است روان» از سروده‌های اوست.

سید محمدحسین بهجت تبریزی (شهریار)

- ✂ از بزرگ‌ترین شاعران غزل‌سرای معاصر است که علاوه بر شعر فارسی، به ترکی آذری نیز شعر می‌سراید.
- ✂ منظومه «حیدربابایه سلام» شهریار از شاهکارهای شعر ترکی است.
- ✂ به بزرگان دین به‌ویژه حضرت علی (ع) ارادت خاصی داشت و چند شعر ارزنده با این مضمون دارد.
- ✂ از غزل‌سرایان نامی ایران، به‌ویژه حافظ تأثیر فراوان پذیرفته است.
- ✂ بیت «باز امشب ای ستاره تابان نیامدی / باز ای سپیده شب هجران نیامدی» از سروده‌های اوست.

علی اسفندیاری (نیماوشیچ)

- ✂ نیما بنیان‌گذار شعر نو است. او کوشید شعر را به هنجار نثر و سادگی نزدیک کند.
- ✂ از واژگان روزمره، عامیانه و نو بهره برد و از نوآوری و به کار گرفتن ترکیب‌های تازه نه‌راسید.
- ✂ نیما در سال ۱۳۰۱ هـ. ش منظومه «افسانه» را منتشر کرد که به‌عنوان بیانیه شعر نو است.

- ✦ جریان نوگرایی شعر نیما، با سرایش «ققنوس» در سال ۱۳۱۶ تثبیت شد.
- ✦ نیما در ققنوس تغییراتی در اصول و ضوابط شعر سنتی ایجاد کرد و تجدیدی را که از مشروطه شروع شده بود و به افسانه او رسیده بود، تکامل بخشید.
- ✦ نیما را به خاطر این نوآوری‌ها «پدر شعر نو» دانسته‌اند.
- ✦ ویژگی‌هایی مثل: تغییر در آوردن جایگاه قافیه، نگاه نو و نگرش عاطفی به واقعیات ملموس، سیر آزاد تخیل، نزدیکی به ادبیات نمایشی، از مهم‌ترین ویژگی‌های شعر افسانه‌ی نیماست.

مهدی اخوان ثالث

- ✦ یکی از موفق‌ترین رهروان شعر نیمایی است.
- ✦ بیان روایی و داستانی، حماسی بودن زبان، کهن‌گرایی، به کارگیری ترکیبات زیبا و خوش‌آهنگ و برخی از کاربردهای نحوی سبک خراسانی از ویژگی‌های شعر اوست.
- ✦ «آخر شاهنامه»، «زمستان» و «از این اوستا» از بهترین مجموعه‌های شعر معاصر هستند.
- ✦ او در بیشتر مجموعه‌هایش مثل «زمستان» زبان نمادین دارد.

نثر دوره معاصر

- نثر دوره معاصر را بیشتر با **نثر داستانی** می‌شناسیم.
- قالب‌هایی مثل ادبیات نمایشی، سفرنامه، مقاله و ... در آثار نثر این دوره دیده می‌شود.
- زمینه‌های گرایش به رمان‌نویسی و نثر داستانی را عبدالرحیم طالبوف و زین‌العابدین مراغه‌ای با سفرنامه‌های خیالی خود ایجاد نمودند.

◆ نخستین‌ها و اولین‌ها

- ۱- نخستین رمان تاریخی ← شمس و طغرا ← محمدباقر میرزا خسروی
- ۲- اولین رمان اجتماعی ← تهران مخوف ← مرتضی مشفق کاظمی (۱۳۰۱)
- ۳- آغاز نثر داستانی ← یکی بود، یکی نبود ← محمدعلی جمال‌زاده (۱۳۰۱)
- ۴- اولین نمایشنامه ← جعفرخان از فرنگ برگشته ← حسن مقدم (۱۳۰۱)

◆ داستان‌نویسی نوین

نویسندگان نسل اول

- ۱- صادق هدایت ← سگ ولگرد
- ۲- بزرگ علوی ← چشم‌هایش
- ۳- صادق چوبک ← تنگسیر

نویسندگان سبک تلفیقی

- ۱- آل احمد با «مدیر مدرسه»
- ۲- سیمین دانشور با «سووشون»
- ۳- تقی مدرّسی
- ۴- محمود اعتماد زاده
- ۵- غلامحسین ساعدی
- ۶- جمال میرصادقی

♦ دوران مقاومت در ادبیات داستانی فارسی

- ✍ بعد از خرداد ۱۳۴۲ شکل گرفت.
- ✍ در این دوران مضمون رمان‌ها و داستان‌ها غالباً مبارزه و پایداری است.
- ✍ بر اغلب داستان‌های این دوره، اضطراب سیاسی و ترس از بدفرجامی و زندان حاکم است.
- ✍ روی آوردن به داستان کوتاه، ترجمه آثار داستانی آمریکای لاتین، همدردی با ستم‌کشیدگان دنیا در این دوره آشکار است.

♦ نویسندگان مقاومت

- ۱- احمد محمود ← همسایه‌ها
- ۲- علی محمد افغانی ← شوهر آهو خانم
- ۳- هوشنگ گلشیری ← برّه گمشده راعی
- ۴- امین فقیری ← دهکده پرمال

♦ معروف‌ترین نویسندگان دوره معاصر

سید محمدعلی جمال‌زاده

- ✍ او را با مجموعه داستان «یکی بود، یکی نبود» آغازگر داستان‌نویسی فارسی به شیوه نوین می‌دانند.
- ✍ در اصفهان به دنیا آمد و در تهران تحصیل کرد و به کشورهای چوچون لبنان، فرانسه و آلمان رفت.
- ✍ در داستان بیشتر از محتوا به سبک نویسندگی و کاربرد کلمات عامیانه توجه دارد.
- ✍ از نثر زین‌العابدین مراغه‌ای در «سیاحت‌نامه ابراهیم بیگ» و علی‌اکبر دهخدا در «چرند و پرند» تأثیر پذیرفته است.
- ✍ «راه‌آب نامه» و «تلخ و شیرین» از دیگر آثار او هستند.

جلال آل احمد

- ✍ در خانواده‌ای مذهبی به دنیا آمد. در نجف درس طلبگی خواند و پس از بازگشت به احزاب سیاسی پیوست و معلم بود.
- ✍ اولین داستانش با عنوان «زیارت» در مجله سخن چاپ شد.
- ✍ «دید و بازدید» و «سه‌تار» از دیگر داستان‌های او هستند.
- ✍ مشهورترین اثرش داستان بلند «مدیر مدرسه» است.
- ✍ نمونه نثر پرشتاب یا بریده‌بریده جلال که به «نثر تلگرافی» معروف است در «مدیر مدرسه» دیده می‌شود.
- ✍ جلال علاوه بر داستان در تئنگاری، سفرنامه نویسی، مقاله‌نویسی انتقادی و ترجمه نیز توانا است.
- ✍ «خسی در میقات» سفرنامه حج اوست.
- ✍ مجموعه مقاله‌های «ارزیابی شتاب‌زده» از نوشته‌های دیگر اوست.

سیمین دانشور

- ✍ متولد شیراز و دانش‌آموخته دکترای زبان و ادبیات فارسی از دانشگاه تهران است.
- ✍ اولین تجربه داستان‌نویسی سیمین دانشور «آتش خاموش» بود و بعدها «شهری چون بهشت» را منتشر کرد.
- ✍ با «سووشون» که اوضاع اجتماعی مردم فارسی در خلال جنگ جهانی دوم است، به اوج نویسندگی خود رسید.
- ✍ چند سال نیز با مجله‌هایی مثل نقش، نگار، کتاب ماه، کیهان و آرش همکاری داشت.
- ✍ از دانشور ترجمه‌هایی نیز از داستان‌ها و نمایشنامه‌های نویسندگان مشهور خارجی برجای مانده است.

ب) دوره انقلاب اسلامی تا امروز

در این دوره ادبیات نیز همراه با دیگر ابعاد زندگی مردم ایران دستخوش تحول شد. بعد از قیام ۱۳۴۲ تکاپو و فعالیت جنبش‌های سیاسی و ... بیشتر شد. این تحولات موجب شکل گرفتن جریانی در تاریخ ادبیات فارسی شد که سرآغاز آن قبل از انقلاب ۱۳۵۷ است اما به جهت آنکه این جریان با پیروزی انقلاب تثبیت شد، آن را تحت عنوان «ادبیات انقلاب اسلامی» بررسی می‌کنیم.

شعر در دوره انقلاب اسلامی

- شاعران این دوره موضوعاتی چون جهاد، شهادت، ایثار، آزادی و عشق را در آثار خویش بیشتر به کار گرفتند.
- از آنجاکه طنز و انتقاد اجتماعی در این دوره رشد نمود، مضامین طنزآمیز نیز در آثار ادبی این دوره دیده می‌شود.

♦ درون‌مایه سروده‌ها و نوشته‌های دوران انقلاب اسلامی

- ۱- محکوم کردن استبداد و بی‌عدالتی
- ۲- ستایش آزادی و آزادی‌خواهان
- ۳- ترسیم افق‌های روشن و امیدبخش پیروزی (برخلاف ادبیات ناامید و مأیوس قبل از انقلاب)
- ۴- تکریم شهید و فرهنگ شهادت با تکیه بر اسطوره‌های ملی و تاریخی
- ۵- طرح اسوه‌های تاریخی به‌ویژه تاریخ اسلام مانند پیامبر اکرم (ص) و حضرت علی (ع) و ...
- ۶- بازتاب رنج‌ها و مظلومیت ملت‌های مسلمانی مانند فلسطین، لبنان و افغانستان

♦ زبان و قالب شعرهای دوره انقلاب

- ✎ زبان شعر این دوره تغییر می‌یابد؛ یعنی روح حماسی اشعار دوران مقاومت که با موجی از عرفان آمیخته شده است، موجب تحول و دگرگونی زبان و محتوای شعر می‌شود.
- ✎ علاوه بر شعر سنتی، به‌ویژه غزل، رباعی و دوبیتی در قالب‌های نو؛ مانند نیمایی و سپید هم، طبع‌آزمایی کرده‌اند.

♦ استمرار ادبیات معاصر در عصر انقلاب در ۳ شاخه مجزا

- ۱- حمید سبزواری، قیصر امین‌پور، سید علی موسوی گرمارودی، سید حسن حسینی و نصرالله مردانی
✎ پس از پیروزی انقلاب با ارزش‌های آن هماهنگ شدند.
✎ با پشتوانه ادبی و تلفیق آن با ارزش‌های نوین به عنوان جریانی کمال‌یافته و پیش‌کسوت شناخته می‌شوند.
- ۲- هوشنگ ابتهاج، حسین منزوی، علی‌محمد افغانی، محمود دولت‌آبادی
✎ پس از پیروزی انقلاب به همان روال گذشته، که در زمینه‌هایی از ادبیات جهان متأثر بود ادامه دادند.
✎ گروهی از این‌ها به خارج از کشور رفتند و در آنجا به فعالیت ادبی خود ادامه دادند و گروهی هم در کشور.
- ۳- سلمان هراتی، علیرضا قزوه
✎ شاخه جوان ادبیات انقلاب که کلاً پس از انقلاب در حوزه ادبیات فعالیت کرده‌اند.
✎ بن‌مایه‌ها و تصاویر شعری را از حال و هوای انقلاب و موضوعات و مفاهیم رایج در آن دریافت کردند.

♦ حال و هوای شعر دوره انقلاب

- ✍ شاعران جنبه‌های حماسی، عرفانی و مذهبی نهضت اسلامی را در شعر انعکاس دادند.
- ✍ با آغاز جنگ تحمیلی و تحریک عواطف دینی و ملی فرهنگ دفاع مقدس به شعر فارسی راه یافت.
- ✍ با تأثیر فرهنگ جنگ، نگرش حماسی در زبان و محتوای شعر این دوره تأثیر گذاشت.
- ✍ موضوعاتی مثل مبارزه، دفاع، ایثار، شهادت، پایداری، شجاعت، میهن‌دوستی رواج یافت.

♦ قالب‌های شعری دوره انقلاب

- در سال‌های آغازین اقبال به شعر نیمایی کم‌رنگ بود ولی دیری نپایید که شعر نیمایی جای خود را در شعر انقلاب باز کرد. البته بدون اینکه مانند قالب‌های سنتی عمومیت پیدا کند.
- هر چه از سال‌های اول انقلاب می‌گذرد، اقبال به شعر نیمایی بیشتر می‌شود.
- در ادامه توجه به چهارپاره، قصیده، ترکیب‌بند و بحر طویل نیز دیده می‌شود.
- گاه نوآوری‌هایی در قالب‌های شعری ایجاد می‌شود؛ مانند قالب «غزل - مثنوی» (ادغام غزل با مثنوی)

♦ چند تن از شاعران دوران انقلاب

قیصر امین‌پور

- ✍ شاعر و نویسنده انقلاب است.
- ✍ با مجموعه شعر «در کوچه آفتاب» توانایی خود را در ادبیات انقلاب نشان داد.
- ✍ با آثاری چون «تنفس صبح»، «آیین‌های ناگهان»، منظومه «ظهر روز دهم» و سرانجام با «دستور زبان عشق» جایگاه خویش را در شعر انقلاب تثبیت کرد.
- ✍ نثر امین‌پور ساده اما عمیق و عاطفی است.
- ✍ «طوفان در پرانتز»، «بی‌بال پریدن» و «سنت و نوآوری در شعر معاصر» از آثار منثور اوست.

سید علی موسوی گرمارودی

- ✍ از پیش‌تازان شعر مذهبی قبل از انقلاب است و پس از انقلاب نیز به آرمان‌های مذهبی و فادار ماند.
- ✍ در غزل و قصیده بیشتر طبع‌آزمایی کرده است.
- ✍ اشعار سپید او نیز قابل توجه‌اند.
- ✍ «صدای سبز» و «خواب ارغوانی»، «برآشفتن گیسوی تاک» و «گوشواره عرش» از آثار شعری اوست.

سلمان هراتی

- ✍ از شاعران نواندیش و معروف شعر انقلاب بود.
- ✍ این معلم خوش‌ذوق در سال ۱۳۶۵ در یک حادثه رانندگی جان خود را از دست داد.
- ✍ از سلمان هراتی، مجموعه‌های «از آسمان سبز»، «از این ستاره تا آن ستاره» ویژه نوجوانان و «دری به خانه خورشید» به یادگار مانده است.

نثر در دوره انقلاب اسلامی

- ✎ نثر این دوره به ویژه در داستان‌نویسی ادامه می‌یابد و تجربه‌های بدیع، مورد توجه نویسندگان قرار می‌گیرد.
- ✎ تکامل ادبیات داستانی بر خلاف شعر تا حدودی به طور طبیعی رواج یافت.
- ✎ علاوه بر تغییراتی که در محتوا اتفاق افتاد، تغییراتی هم در فنون و سبک داستان رخ داد.
- ✎ بر خلاف شعر در داستان‌نویسی دهه شصت جایگاه نسل جوان کم‌رنگ تر است.
- ✎ اغلب نویسندگان موفق، پیشکسوتان و کسانی هستند که تجربه نویسندگی سال‌های قبل از انقلاب را دارند.
- ✎ اینان از طریق دانستن زبان بیگانه یا خواندن ترجمه داستان‌های خارجی تجربیات نوینی را به صورت داستان عرضه کردند.

نویسندگانی که نویسندگی را پیش از انقلاب آغاز کرده اند:

- ۱- محمود دولت‌آبادی ← روزگار سپری شده مردم سالخورده
- ۲- احمد محمود ← مدار صفر درجه، زمین سوخته
- ۳- اسماعیل فصیح ← زمستان ۶۲
- ۴- هوشنگ گلشیری ← آینه‌های دردار

◆ نسل جوان و نثر ادبیات انقلاب اسلامی

این نسل کار خود را با داستان کوتاه آغاز کرد و ادامه داد.

- ✎ ادبیات داستانی و نثر پس از انقلاب در شکل فراگیر خود در داستان کوتاه جلوه‌گر شد.
- ✎ گرایش شدید این نسل به آثار و نوشته‌های سیاسی، اجتماعی و انقلابی باعث رونق فضای نشر و نگارش در کشور شد.
- ✎ شرایط سیاسی و ... اهل فکر و فرهنگ را دو دسته کرد: ۱- نویسندگان حامی نظام اسلامی ۲- نویسندگان دگراندیش
- ✎ علی مؤذنی، سید مهدی شجاعی، احمد دهقان، محمدرضا سرشار، رضا امیر خانی، حبیب احمدزاده و مصطفی مستور از نویسندگان مطرح این دوره هستند.

◆ سال‌های پس از جنگ

- ✎ دوران اوج شکوفایی رمان‌نویسی در ایران بود که تقریباً در سراسر دهه هفتاد تداوم یافت.
- ✎ داستان‌نویسان مذهبی به ثبت خاطرات حماسه‌های دوران جنگ و عوالم معنوی آن پرداختند.
- ✎ نویسندگان جناح دیگر کوشیدند با دیدی جزئی‌نگر به تضادها و تناقض‌های روحی انسان معاصر بپردازند.
- ✎ در دهه هفتاد و پس از آن گرایش به خاطره‌نگاری و زندگی‌نامه‌نویسی نیز رشد چشمگیری یافت.
- ✎ نثر ادبی (قطعه ادبی) و ادبیات نمایشی نیز در این دوره قابل اعتنا و توجه است.

◆ چند تن از نویسندگان دوران انقلاب

محمد رضا سرشار

- ✦ معروف به «رضا رهگذر» از نویسندگان مشهور معاصر در حوزه نویسندگی کودکان و نوجوانان است.
- ✦ قصه‌نویسی، قصه‌گویی تدریس و فعالیت در نشریات و مباحث پژوهشی ادبیات کودک و نوجوان از مهم‌ترین حوزه‌های فعالیت اوست.
- ✦ فعالیت‌های مطبوعاتی در مجله‌های رشد، دانش‌آموز، قلمرو، سوره، پویش
- ✦ «اگه بابا بمیره» و «مهاجر کوچک» از آثار او در حوزه قصه‌های کودک و نوجوان است.

علی مؤذنی

- ✦ در عرصه داستان کوتاه، داستان بلند، رمان، نمایشنامه و فیلم‌نامه فعالیت دارد.
- ✦ در حوزه ادبیات دفاع مقدس رویکردی خاص و عمیق به مسائل دارد.
- ✦ «ظهور»، «سفر ششم»، «ملاقات در شب آفتابی» و «دل‌ویزتر از سبز» از آثار اوست.

سید مهدی شجاعی

- ✦ در رشته ادبیات نمایشی (دراماتیک) تحصیل کرده است.
- ✦ در چند روزنامه و مجله مثل جمهوری اسلامی، رشد جوان و صحیفه همکاری داشت.
- ✦ رشته اصلی‌اش ادبیات نمایشی بود و چند نمایشنامه هم چاپ کرده است.
- ✦ در داستان‌نویسی، ادبیات کودک و نوجوان و قطعه ادبی نیز آثاری دارد.
- ✦ «بدوک» از فیلم‌نامه‌های اوست.
- ✦ «ضیافت»، «جای پای خون» و «کشتی پهلوگرفته» حاصل تجربه‌های داستانی او خصوصاً در زمینه ادبیات مذهبی هستند.

درستی یا نادرستی هر یک از موارد زیر را مشخص کنید.

- ۱ تمرین در ادبیات معاصر، نوآوری‌ها، اندیشه‌های باستان‌گرا و گاهی گرایش به شعرهای ترجمه‌ای مورد توجه قرار گرفت. ☐ درست ☐ نادرست
- ۲ تمرین تقی رفعت، بانو شمس کسمایی و جعفر خامنه‌ای از جمله کسانی بودند که در تغییر شعر فارسی از نظر قالب و محتوا پیش‌قدم بودند. ☐ درست ☐ نادرست
- ۳ تمرین مهم‌ترین حادثه ادبی دوره اول شعر معاصر تشکیل اولین کنگره نویسندگان و شاعران می‌باشد. ☐ درست ☐ نادرست
- ۴ تمرین محمود اعتمادزاده، تقی مدرسی، جمال میرصادقی، صادق چوبک، از نویسندگان مربوط به یک دوره هستند. ☐ درست ☐ نادرست
- ۵ تمرین از بین جلال آل احمد، محمود اعتمادزاده، بزرگ علوی و جمال میرصادقی تنها یک نفر موسوم به نویسندگان نسل اول می‌باشد. ☐ درست ☐ نادرست
- ۶ تمرین دوره سوم شعر معاصر از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ تا قیام ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ است که تحولاتی در جامعه ایرانی اتفاق افتاد و بار دیگر استبداد حاکم شد. ☐ درست ☐ نادرست
- ۷ تمرین نیما شعر «آی آدم‌ها» را در دوره دوم شعر معاصر خواند. شعر نو تغزلی نیز در این دوره شروع شد. ☐ درست ☐ نادرست

- تمرین ۸** دوره سوم شعر معاصر که از سال ۱۳۳۲ تا ۱۳۴۲ است دوره کمال جریان‌های ادبی دوره‌های پیشین است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۹** در دوره چهارم شعر معاصر شاعران بهتر و هنری‌تر از گذشته به جوهر شعر دست یافتند و مضمون شعر آن‌ها بیشتر نقد اجتماعی است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۰** علی‌محمد افغانی، محمود اعتمادزاده و جلال آل احمد از نویسندگان سبک تلفیقی می‌باشند.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۱** رمان‌های «همسایه‌ها»، «بره گمشده راعی»، «شوهر آهو خانم» و «دهکده پرمال» به ترتیب متعلق به احمد محمود، امین فقیری، علی‌محمد افغانی و هوشنگ گلشیری می‌باشند.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۲** نثر ساده دوره معاصر را بیشتر با نثر داستانی می‌شناسیم اما قالب‌هایی مثل ادبیات نمایشی، سفرنامه، مقاله و... نیز در این دوره دیده می‌شود.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۳** اوج شاعری پروین اعتصامی در قصاید اوست که در آن‌ها به شیوه انوری و سنایی توجه دارد.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۴** پروین اعتصامی به همراه انعکاس اوضاع نامطلوب سیاسی - اجتماعی، به مضامین اخلاقی و پند و اندرز نیز روی می‌آورد.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۵** بعد از خرداد ۱۳۴۲ دوران مقاومت در ادبیات داستانی فارسی شکل گرفت. علی‌محمد افغانی و امین فقیری از شناخته‌شده‌ترین نویسندگان این دوره هستند.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۶** نمونه نثر پرشتاب و بریده‌بریده جلال آل احمد را که از آن با عنوان «نثر تلگرافی» یاد می‌کنند، در داستان «مدیر مدرسه» به کمال دیده می‌شود.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۷** روی آوردن به داستان کوتاه، ترجمه آثار داستانی آمریکای لاتین و همدردی با ستم‌کشیدگان دنیا و کثرت نویسندگان از ویژگی‌های نثر دوره مقاومت می‌باشند.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۸** شعر زیر از سروده‌های پروین اعتصامی است.
 در آن سرای که زن نیست انس و شفقت نیست
 در آن وجود که دل مرده، مرده است روان
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۹** محمدحسین بهجت تبریزی متخلص به شهریار از غزل‌سرایانی است که از حافظ تأثیر فراوان پذیرفته است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۲۰** بیت زیر از سروده‌های شهریار است.
 باز امشب ای ستاره تابان نیامدی
 باز ای سپیده شب هجران نیامدی
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۲۱** علی اسفندیاری معروف به نیمایوشیج بنیان‌گذار شعر نو است. او در سال ۱۳۰۴ منظومه «افسانه» را منتشر کرد که به‌عنوان بیانیه شعر نو است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۲۲** نیما در منظومه «افسانه» تغییراتی در اصول و ضوابط شعر سنتی ایجاد کرد و تجدیدی را که از آغاز مشروطه آغاز شده بود و به «ققنوس» رسیده بود تکامل بخشید.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۲۳** بیان روایی و داستانی، حماسی بودن زبان، کهن‌گرایی، به‌کارگیری ترکیبات زیبا و خوش‌آهنگ و برخی از کاربردهای نحوی سبک خراسانی از ویژگی‌های شعر اخوان ثالث است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۲۴** شعر اخوان ثالث شعری اجتماعی است اخوان در بیشتر مجموعه‌هایش از جمله «افسانه» زبانی نمادین دارد.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۲۵** سرخوردگی و یاس در میان روشنفکران و شعرا و شروع جریان سمبولیسم اجتماعی مربوط به دوره سوم شعر معاصر می‌باشند.
☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۲۶ دوره دوم شعر معاصر، دوره درخشش نیما و جدال بر سر شعر کهنه و نو می‌باشند.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۲۷ «آخر شاهنامه»، «زمستان» و «از این اوستا» از جمله آثار مهدی اخوان ثالث می‌باشند.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۲۸ جلال آل احمد در سفرنامه نویسی و مقاله‌نویسی انتقادی و ترجمه نیز توانا بود و «خسی در میغات» از مجموعه مقالات اوست.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۲۹ از بین آثار «دید و بازدید»، «ارزیابی شتاب‌زده»، «سه‌تار»، «تلخ و شیرین» و «زیارت» تنها یک اثر از آثار جلال آل احمد نمی‌باشد.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۳۰ زمینه‌های گرایش به رمان‌نویسی و نثر داستانی را به معنای نوین آن، عبدالرحیم طالبوف و زین‌العابدین مراغه‌ای با سفرنامه‌های خیالی خود ایجاد نمودند.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۳۱ شروع «شعر نو حماسی» و «شعر نو تغزلی» به ترتیب مربوط به دوره‌های سوم و چهارم شعر معاصر می‌باشند.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۳۲ از سال ۱۳۴۲ تا سال ۱۳۵۷ دوره چهارم شعر معاصر می‌باشد و مسیر عمده شعر همچنان اجتماعی و حماسی است.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۳۳ «تهران مخوف» و «جعفرخان از فرنگ برگشته» به ترتیب از مرتضی مشفق کاظمی و حسن مقدم می‌باشند.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۳۴ محمدعلی جمال‌زاده، مرتضی مشفق کاظمی و حسن مقدم به ترتیب نخستین رمان‌های تاریخی، اجتماعی و نمایشنامه را نوشته‌اند.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۳۵ محمدباقر میرزا خسروی نخستین رمان اجتماعی را با نام شمس و طغرا نوشت.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۳۶ نثر داستانی معاصر و اولین رمان اجتماعی به نام‌های «یکی بود، یکی نبود» و «تهران مخوف» هر دو در سال ۱۳۰۱ منتشر شدند.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۳۷ داستان‌نویسی نوین با افرادی چون صادق هدایت، بزرگ علوی و صادق چوبک گسترش یافت.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۳۸ «سگ ولگرد»، «تنگسیر» و «چشم‌هایش» به ترتیب از آثار صادق هدایت، بزرگ علوی و صادق چوبک می‌باشند.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۳۹ جلال آل احمد، جمال میر صادقی، غلامحسین ساعدی، تقی مدرسی، امین فقیری و سیمین دانشور همگی از نویسندگان سبک تلفیق می‌باشند.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۴۰ «زمین سوخته»، «ظهور» و «از آسمان سبز» به ترتیب نثر، نثر و شعر و شعری می‌باشند.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۴۱ احمد محمود، علی محمد افغانی، غلامحسین ساعدی و امین فقیری از نویسندگان نثر دوره مقاومت می‌باشند.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۴۲ «یکی بود یکی نبود» و «تلخ و شیرین» هر دو از آثار محمدعلی جمال‌زاده می‌باشند.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۴۳ دوره سوم شعر معاصر از آغاز حکومت محمدرضا پهلوی تا کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ می‌باشد که فضای سیاسی آزادتری نسبت به دوره قبل بر ایران حاکم بود.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۴۴ آنچه شعر پروین اعتصامی را از دیگران متمایز می‌کند، شکل تصرف وی در مضامین و کیفیت ارائه آن‌هاست.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۴۵ هیچ یک از کتاب‌های «همسایه‌ها»، «بره گمشده راعی» و «دهکده پرمال» از نوشته‌های امین فقیری نیست.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۴۶ رخشنده اعتصامی معروف به پروین اعتصامی در قصیده به سبک مسعود سعد سلمان و به روانی و لطافت سعدی شعر می‌سرود. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۴۷ نیمایوشیج در سال ۱۳۰۱ ه. ش منظومه «ققنوس» را منتشر کرد که به عنوان بیانیه شعر نو است. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۴۸ جریان نوگرایی شعری نیما با سرایش منظومه افسانه در سال ۱۳۱۶ تثبیت شد. نیما در این سال‌ها (۱۳۰۱ تا ۱۳۱۶) چارچوب و طرح کلی خود را به بهترین شکل ممکن تدوین کرد. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۴۹ هیچ یک از رمان‌های «دهکده پرملال»، «شوهر آهو خانم» و «همسایه‌ها» از رمان‌های هوشنگ گلشیری نیست. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۵۰ یکی از رمان‌های «همسایه‌ها»، «تنگسیر» و «شوهر آهو خانم» از آثار سیمین دانشور می‌باشد. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۵۱ هر کدام از رمان‌های «همسایه‌ها»، «سووشون»، «تهران مخوف» و «سگ ولگرد» مربوط به یک دوره از نثر معاصر می‌باشند. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۵۲ «سگ ولگرد»، «مدیر مدرسه»، «شوهر آهو خانم» و «تنگسیر» هیچ کدام از رمان‌های مربوط به نثر دوره مقاومت نمی‌باشند. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۵۳ شمس و طغرا و «جعفرخان از فرنگ برگشته» به ترتیب نخستین رمان‌های تاریخی و اجتماعی ایران می‌باشد. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۵۴ جلال آل احمد، احمد محمود، علی محمد افغانی و امین فقیری همگی از نویسندگان موسوم به نثر دوره مقاومت می‌باشند. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۵۵ جمال‌زاده در داستان بیشتر از اینکه به سبک نویسندگی و کاربرد کلمات عامیانه توجه داشته باشد، به محتوا توجه دارد. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۵۶ سبک نثر زین‌العابدین مراغه‌ای در «سیاحت‌نامه ابراهیم بیگ» و «علی‌اکبر دهخدا در «چرند و پرند» بر سبک نثر جمال‌زاده تأثیر داشته‌اند. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۵۷ در دوره سوم شعر معاصر، شعر نو تغزلی که از دوره قبل شروع شده بود به تدریج راه خود را ادامه داد و از طرف حکومت نیز تقویت می‌شد. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۵۸ «جدال بر سر شعر کهنه و نو» و «شروع شعر نو تغزلی» به ترتیب مربوط به دوره‌های دوم و سوم شعر معاصر می‌باشند. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۵۹ اولین داستان جلال آل احمد با عنوان «مدیر مدرسه» در مجله سخن چاپ شد و «خسی در میغات» سفرنامه حج او می‌باشد. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۶۰ اولین تجربه داستانی سیمین دانشور «شهری چون بهشت» می‌باشد. سیمین بعدها «آتش خاموش» را منتشر کرد و با رمان «سووشون» به اوج نویسندگی خود رسید. ☐ درست ☐ نادرست

ب) دوره انقلاب اسلامی

تمرین ۶۱ طنز و انتقاد اجتماعی در دوره انقلاب اسلامی رشد نمود. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۶۲ شاعران عصر انقلاب علاوه بر قالب‌های سنتی، در قالب‌های نو مانند نیمایی و سپید نیز شعر سرودند. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۶۳ سلمان هراتی و علیرضا قزوه و قیصر امین‌پور از جمله شاعرانی هستند که کار ادبی خود را در زمان بعد از انقلاب آغاز کردند. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۶۴ محمدرضا سرشار از نویسندگان معروف انقلاب است که در عرصه داستان کوتاه، داستان بلند، رمان، نمایشنامه و فیلم‌نامه قلم می‌زند. ☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۶۵ «ظهور»، «ملاقات در شب آفتابی» و «دلاویز تر از سبز» از آثار علی مؤذنی می‌باشند.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۶۶ با وقوع جنگ تحمیلی، نگرش حماسی در زبان و محتوای شعر انقلاب راه یافت.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۶۷ علی مؤذنی در رشته ادبیات نمایشی (دراماتیک) تحصیل کرده و به‌طور جدی کار نوشتن را در قالب‌های مختلف ادبی ادامه داد.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۶۸ «ظهور»، «ضیافت» و «بدوک» به ترتیب متعلق به محمدرضا سرشار، علی مؤذنی و سید مهدی شجاعی می‌باشند.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۶۹ «بدوک»، «مهاجر کوچک» و «ملاقات در شب آفتابی» به ترتیب از آثار سید مهدی شجاعی، محمدرضا سرشار و علی مؤذنی می‌باشند.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۷۰ علی مؤذنی در حوزه ادبیات دفاع مقدس نیز رویکردی خاص و عمیق به مسائل دارد. «ملاقات در شب آفتابی» از جمله آثار اوست.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۷۱ از میان آثار «دلاویز تر از سبز»، «جای پای خون»، «مهاجر کوچک» و «سفر ششم» تنها دو اثر متعلق به علی مؤذنی می‌باشند.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۷۲ هر چه از سال‌های اول انقلاب می‌گذرد اقبال به شعر نیمایی بیشتر می‌شود.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۷۳ قیصر امین‌پور با مجموعه شعر «آیین‌های ناگهان» توانایی خود را در ادبیات انقلاب نشان داد و با آثاری همچون «تنفس صبح» جایگاه خویش را در شعر انقلاب تثبیت کرد.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۷۴ نثر قیصر امین‌پور پیچیده اما عمیق و عرفانی است. «طوفان در پراونتز» از نمونه نثرهای امین‌پور است.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۷۵ «طوفان در پراونتز»، «بی‌بال پریدن» و «سنت و نوآوری در شعر معاصر» از آثار منثور قیصر امین‌پور هستند.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۷۶ «ضیافت» از فیلم‌نامه‌ها و «جای پای خون» و «کشتی پهلوگرفته» حاصل تجربه‌های داستانی سید مهدی شجاعی می‌باشند.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۷۷ «ظهر روز دهم»، «بی‌بال پریدن» و «در کوچه آفتاب» همگی جزو آثار منظوم قیصر امین‌پور می‌باشند.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۷۸ سید علی موسوی گرمارودی از پیش‌تازان شعر مذهبی قبل از انقلاب است که پس از انقلاب نیز به آرمان‌ها و اهداف مذهبی و انقلابی وفادار مانده است.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۷۹ سید علی موسوی گرمارودی بیشتر در قالب شعر سپید طبع آزمایی کرده است، اما اشعار قصیده و غزل او نیز قابل توجه‌اند.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۸۰ «خواب ارغوانی»، «از آسمان سبز» و «تنفس صبح» به ترتیب از آثار قیصر امین‌پور، سلمان هراتی و سید علی موسوی گرمارودی می‌باشند.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۸۱ «دری به خانه خورشید»، «برآشفتن گیسوی تاک» و «دستور زبان عشق» به ترتیب از آثار سلمان هراتی، سید علی موسوی گرمارودی و قیصر امین‌پور می‌باشند.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۸۲ در نثر دوره انقلاب تنها، تغییراتی در محتوا رخ داد و هیچ‌گونه تغییری در فنون و سبک داستان مشاهده نشد.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۸۳ در داستان‌نویسی دهه شصت جایگاه نسل جوان کم‌رنگ‌تر است و اغلب نویسندگان موفق در این دوره پیشکسوتان می‌باشند.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۸۴ حسین منزوی، علی‌محمد افغانی و محمود دولت‌آبادی از جمله کسانی هستند که بعد از انقلاب به همان روال گذشته به حیات ادبی خویش ادامه دادند.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۸۵ «روزگار سپری شده مردم سالخورده»، «مدار صفر درجه» و «زمین سوخته» به ترتیب از آثار محمود دولت‌آبادی، احمد محمود و اسماعیل فصیح می‌باشند.

☐ درست ☐ نادرست

تمرین ۸۶ «آینه‌های دردبار»، «زمستان ۶۲» و «مدار صفر درجه» به ترتیب از آثار هوشنگ گلشیری، اسماعیل فصیح و احمد محمود می‌باشند.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۸۷ «مدار صفر درجه»، «همسایه‌ها» و «زمین سوخته» هر سه از آثار احمد محمود می‌باشند.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۸۸ ادبیات داستانی و نثر پس از انقلاب در آثار نسل جوان در شکل فراگیر خود در قالب رمان جلوه‌گر شد.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۸۹ سال‌های جنگ، دوران اوج شکوفایی رمان‌نویسی در ایران بود که تقریباً در سراسر دهه شصت تداوم یافت.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۹۰ علی مؤذنی، سید مهدی شجاعی، احمد دهقان و مصطفی مستور از نویسندگان داستانی نسل انقلاب به شمار می‌آیند.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۹۱ حمید سبزواری، قیصر امین‌پور و هوشنگ ابتهاج از گروه شاعرانی هستند که به عنوان جریانی کمال‌یافته و پیش‌کسوت شناخته می‌شوند.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۹۲ اغلب نویسندگان موفق در داستان‌نویسی دهه شصت پیشکسوتان و کسانی هستند که تجربه نویسندگی سال‌های قبل انقلاب را دارند.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۹۳ در دهه هفتاد و پس از آن گرایش به خاطره‌نگاری و زندگی‌نامه‌نویسی نیز رشد چشمگیری یافت و آثار قابل توجهی در این حوزه پدید آمد.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۹۴ محمدرضا سرشار معروف به «رضا رهگذر» از نویسندگان مشهور معاصر در حوزه نویسندگی کودکان و نوجوانان است.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۹۵ در دوران انقلاب توجه به چهار پاره، قصیده، ترکیب‌بند و بحر طویل به کلی از بین می‌رود.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۹۶ «صدای سبز»، «خواب ارغوانی» و «گوشواره عرش» همگی از آثار سید علی موسوی گرمارودی هستند.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۹۷ «برآشتن گیسوی تاک»، «در کوچه آفتاب» و «صدای سبز» همگی از آثار سید علی موسوی گرمارودی هستند.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۹۸ از میان آثار «آگه بابا بمیره»، «ظهور» و «مهاجر کوچک» تنها یک اثر متعلق به محمدرضا سرشار می‌باشد.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۹۹ از سلمان هراتی «دری به خانه خورشید» و «از این ستاره تا آن ستاره» ویژه نوجوانان به یادگار مانده است.

درست ☐ نادرست ☐

تمرین ۱۰۰ «از این ستاره تا آن ستاره»، «دری به خانه خورشید» و «از آسمان سبز» همگی از آثار سلمان هراتی می‌باشند.

درست ☐ نادرست ☐

تست‌های درس هفتم علوم و فنون سال دوازدهم

تست ۱۴۷ کدام عبارت در خصوص شعر یا نثر معاصر «درست» است؟

- (۱) تصرف نیما در ماهیت شعر قدیم و ارائه ماهیتی نو از آن به تغییر قالب و ویژگی‌های سخن شاعران قدیم انجامید.
- (۲) از مهم‌ترین رویدادهای دوره سوم شعر معاصر ظهور شعر نو تغزلی و تشکیل اولین کنگره نویسندگان و شاعران بود.
- (۳) تقی مدرسی، غلامحسین ساعدی و جمال میرصادقی با روی آوردن به مضامین مبارزه و پایداری از نویسندگان دوره مقاومت هستند.
- (۴) داستان‌نویسی با افرادی مانند صادق هدایت، جلال آل احمد و سیمین دانشور که به نویسندگان نسل اول معروفند، آغاز شد.

تست ۱۴۸ از دیدگاه تاریخ ادبیات کدام مورد نادرست است؟

- (۱) در دهه هفتاد و پس از آن، گرایش به خاطره نگاری، زندگی‌نامه نویسی، نثر ادبی و ادبیات نمایشی قابل توجه است.
- (۲) «بدوک» حاصل تجربه‌های داستانی سید مهدی شجاعی و «ضیافت» و «جای پای خون» از فیلم‌نامه‌های مشهور اوست.
- (۳) برخلاف شعر، در داستان‌نویسی دهه شصت، جایگاه نسل جوان کم‌رنگ‌تر است و اغلب نویسندگان از پیش‌کسوتان هستند.
- (۴) کانون نویسندگان ایران، پس از پیروزی انقلاب، فعالیت خود را مجدد آغاز کرد و به خاطر کشمکش سیاسی- عقیدتی، در نهایت به انشعاب حزب توده از آن انجامید.

تست ۱۴۹ نویسنده متن زیر چه کسی است و از کدام اثر برگزیده شده است؟

«رفتن هردومان را باهم قبول نمی‌کرد؛ می‌گفت رائد برو؛ وقتی برگشت، نوبت حامد و ما که گفتیم - مثل همیشه - یا هر دو یا هیچ‌کدام؛ پدر پاسخ داد که: پس هیچ‌کدام»

- (۱) محمدرضا سرشار - کشتی پهلوگرفته
- (۲) احمد یوسف زاده - آن بیست‌وسه نفر
- (۳) محمدرضا سرشار - اگه بابا بمیره
- (۴) سید مهدی شجاعی - دو کبوتر، دو پنجره، یک پرواز

تست ۱۵۰ کدام عبارت از دیدگاه تاریخ ادبیات «درست» است؟

- (۱) نخستین رمان تاریخی دوره معاصر «تهران مخوف» اثر مرتضی مشفق کاظمی است.
 - (۲) جریان نوگرایی شعر معاصر با سرودن «افسانه» نیمایوشیچ در سال ۱۳۱۶ تثبیت شد.
 - (۳) جلال آل احمد، بزرگ علوی و سیمین دانشور از جمله نویسندگان نسل اول دوره معاصرند.
 - (۴) تنها نمونه ادبیات نمایشی چند نمایشنامه از میرزا آقا تبریزی بود که در دوره ناصرالدین شاه نگارش یافت.
- تست ۱۵۱ پدیدآورندگان «ظهور - گوشواره عرش - تلخ و شیرین - آتش خاموش» به ترتیب، دارای کدام آثار دیگر

نیز هستند؟

- (۱) ضیافت - زمستان ۶۲ - زیارت - سووشون
 - (۲) سفر ششم - صدای سبز - راه‌آب نامه - شهری چون بهشت
 - (۳) دلاویزتر از سبز - خواب ارغوانی - یک بود، یکی نبود - زمستان
 - (۴) ملاقات در شب آفتابی - برآشفتن گیسوی تاک - زمین سوخته - دیدوبازدید
- تست ۱۵۲ نویسنده «داستان باستان - جای پای خون - همسایه‌ها - تهران مخوف» به ترتیب، چه کسانی هستند؟

- (۱) میرزا حسن خان بدیع - سید مهدی شجاعی - جمال زاده - محمد باقر میرزا خسروی
 - (۲) میرزا حسن خان بدیع - سید مهدی شجاعی - احمد محمود - مشفق کاظمی
 - (۳) میرزا حبیب خراسانی - علی مؤذنی - جمال زاده - محمدباقر میرزا خسروی
 - (۴) محمد باقر میرزا خسروی - علی مؤذنی - احمد محمود - مشفق کاظمی
- تست ۱۵۳ پدیدآورندگان «خسی در میقات - راه‌آب‌نامه - زمستان - شهری چون بهشت» به ترتیب، دارای آثاری مانند
- نیز هستند.

- (۱) سه تار - یکی بود یکی نبود - همسایه‌ها - سووشون
- (۲) دید و بازدید - دهکده پرمال - آخر شاهنامه - تنگسیر
- (۳) مدیر مدرسه - تلخ و شیرین - از این اوستا - آتش خاموش
- (۴) ارزیابی شتابزده - شوهر آهو خانم - چشمهایش - سگ ولگرد

تست ۱۵۴ چند اثر درست، معرفی شده است؟

(زیارت: جلال آل احمد) (شهری چون بهشت: سیمین دانشور) (راه‌آب‌نامه: علی اکبر دهخدا) (دهکدهٔ پرمال: احمد محمود)
(برهٔ گمشدهٔ راعی: هوشنگ گلشیری) (جعفرخان از فرنگ برگشته: مشفق کاظمی) (دید و بازدید: علی محمد افغانی) (تهران
مخوف: مشفق کاظمی)

(۱) سه (۲) چهار (۳) پنج (۴) شش

تست ۱۵۵ کدام نویسندگان «همگی» در داستان‌نویسی «سبک تلفیقی» را برگزیدند؟

(۱) محمود اعتمادزاده، صادق چوبک، احمد محمود (۲) جلال آل احمد، علی محمد افغانی، امین فقیری
(۳) غلامحسین ساعدی، جمال میرصادقی، تقی مدرسی (۴) سیمین دانشور، بزرگ علوی، هوشنگ گلشیری
تست ۱۵۶ در دوران معاصر، پس از نویسندگان نسل اول، چه کسانی وارد ادبیات داستانی شدند و سبک آنان چه بود؟

(۱) صادق هدایت، بزرگ علوی، جلال آل احمد (سبک نوین)
(۲) صادق چوبک، سیمین دانشور، بزرگ علوی (سبک تلفیقی)
(۳) غلامحسین ساعدی، صادق هدایت، صادق چوبک (سبک نوین)
(۴) آل احمد، غلامحسین ساعدی، جمال میرصادقی (سبک تلفیقی)

تست ۱۵۷ در همه گزینه‌ها، به محورهای نویسندگی محمدرضا سرشار، اشاره شده است؛ به جز:

(۱) فعالیت در مباحث پژوهشی ادبیات کودک و نوجوان
(۲) قصه‌نویسی و قصه‌گویی، تدریس و فعالیت در نشریات تخصصی
(۳) نوشتن فیلم‌نامه «جای پای خون» بر اساس تجربه‌های داستانی
(۴) فعالیت‌های مطبوعاتی در مجله‌های رشد دانش‌آموز، قلمرو، سوره، پویش

تست ۱۵۸ پدیدآورندگان آثار: «گوشوارهٔ عرش، زمین سوخته، ظهر روز دهم»، خالق کدام آثار نیز هستند؟

(۱) صدای سبز، زمستان ۶۲، تنفس صبح (۲) در کوچهٔ آفتاب، مهاجر کوچک، آینه‌های ناگهان
(۳) خواب ارغوانی، مدار صفر درجه، دستور زبان عشق (۴) برآشتن گیسوی تاک، آینه‌های درداری، بی بال پریدن

تست ۱۵۹ باتوجه به نثر دورهٔ انقلاب اسلامی، آثار نویسندگان دههٔ شصت، در کدام گزینه تماماً درست است؟

(۱) مدار صفر درجه، زمین سوخته، آینه‌های درداری
(۲) زمستان ۶۲، داستان باستان، جای پای خون
(۳) ملاقات در شب آفتابی، دلاویزتر از سبز، داستان باستان
(۴) مدیر مدرسه، روزگار سپری شدهٔ مردم سالخورده، کشتی پهلوگرفته

تست ۱۶۰ در بین آثار زیر در مجموع چند اثر متعلق به جلال آل احمد و قیصر امین‌پور است؟

«سه‌تار - ضیافت - ملاقات در شب آفتابی - آینه‌های ناگهان - صدای سبز - همسایه‌ها - دید و بازدید - تنفس صبح -
شوهر آهو خانم - جای پای خون - از آسمان سبز»

(۱) سه (۲) چهار (۳) پنج (۴) شش

تست ۱۶۱ در بین آثار زیر به ترتیب چند اثر متعلق به جمال‌زاده و احمد محمود می‌باشد؟

«سیاحت‌نامه ابراهیم بیگ - زمین سوخته - برهٔ گمشده راعی - تنگسیر - آتش خاموش - همسایه‌ها - مدیر مدرسه - تلخ
و شیرین - مدار صفر درجه - تهران مخوف - شمس و طغرا»

(۱) یک - دو (۲) دو - دو (۳) یک - سه (۴) دو - سه

تست ۱۶۲ نویسندگان کدام گزینه تماماً جزء نویسندگان سبک تلفیقی محسوب می‌شوند؟

(۱) غلامحسین ساعدی - جمال میرصادقی - سیمین دانشور

(۲) جلال آل احمد - صادق چوبک - غلامحسین ساعدی

(۳) جلال آل احمد - سیمین دانشور - احمد محمود

(۴) تقی مدرسی - محمود اعتماد زاده - محمدعلی جمال‌زاده

تست ۱۶۳ «نخستین رمان تاریخی»، «اولین نمایشنامه» و «نخستین رمان اجتماعی» به ترتیب توسط چه کسانی نوشته

شده است؟

(۱) محمدعلی جمال‌زاده - حسن مقدم - میرزا حسن خان بدیع

(۲) میرزا حسن خان بدیع - مرتضی مشفق کاظمی - صادق چوبک

(۳) مرتضی مشفق کاظمی - محمود اعتماد زاده - صادق هدایت

(۴) محمدباقر میرزا خسروی - حسن مقدم - مرتضی مشفق کاظمی

تست ۱۶۴ آثار کدام گزینه، جزء آثار شناخته‌شده‌ترین نویسندگان دوره مقاومت می‌باشند؟

(۱) دهکده پرملال، شهری چون بهشت، همسایه‌ها (۲) مدار صفر درجه، شوهر آهو خانم، برّه گمشده راعی

(۳) تهران مخوف، شوهر آهو خانم، شهری چون بهشت (۴) برّه گمشده راعی، دهکده پرملال، تنگسیر

تست ۱۶۵ مولف چند اثر نادرست نوشته شده است؟

(چشم‌هایش: بزرگ علوی) (برّه گمشده راعی: امین فقیری) (دری به خانه خورشید: قیصر امین‌پور) (برآشتن گیسوی تاک:

سید علی موسوی گرمارودی) (راه آب نامه: جلال آل احمد) (شوهر آهو خانم: علی محمد افغانی) (جای پای خون: علی مؤذنی)

(زمستان: مهدی اخوان ثالث) (اگه بابا بمیره: محمدرضا سرشار) (تهران مخوف: مرتضی مشفق کاظمی) (آتش خاموش: سیمین

دانشور)

(۱) دو (۲) سه (۳) چهار (۴) پنج

تست ۱۶۶ نویسندگان «شهری چون بهشت، زمین سوخته، ضیافت» به ترتیب صاحب کدام آثار می‌باشند ؟

(۱) آتش خاموش - دهکده پرملال - مدیر مدرسه (۲) آتش خاموش - مدار صفر درجه - زمستان ۶۲

(۳) سووشون - همسایه‌ها - جای پای خون (۴) دید و بازدید - مدار صفر درجه - مدیر مدرسه

تست ۱۶۷ نویسندگان «ظهور - برّه گمشده راعی - یکی بود، یکی نبود» به ترتیب خالق کدام آثار می‌باشند ؟

(۱) ملاقات در شب آفتابی - آینه‌های دردبار - تلخ و شیرین (۲) سفر ششم - آینه‌های ناگهان - تهران مخوف

(۳) کشتی پهلو گرفته - زمین سوخته - دید و بازدید (۴) طوفان در پرانتز - دهکده پرملال - راه آب نامه

تست ۱۶۸ آثار کدام گزینه همگی نثر می‌باشند ؟

(۱) جای پای خون - آینه‌های دردبار - سنت و نوآوری در شعر معاصر (۲) تهران مخوف - دستور زبان عشق - ضیافت

(۳) از این اوستا - برّه گمشده راعی - زمین سوخته (۴) مهاجر کوچک - گوشواره‌ی عرش - زمستان ۶۲

تست ۱۶۹ مؤلف آثار تمام گزینه‌ها به‌درستی آمده است به‌جز گزینه‌ی

(۱) (تنگسیر: صادق چوبک) (دهکده پرملال: امین فقیری)

(۲) (روزگار سپری‌شده مردم سالخورده: احمد محمود) (دید و بازدید: جلال آل احمد)

(۳) (شوهر آهو خانم: علی محمد افغانی) (چشم‌هایش: بزرگ علوی)

(۴) (زمستان ۶۲: اسماعیل فصیح) (تلخ و شیرین: محمدعلی جمال‌زاده)

تست ۱۷۰ «رواج جریان سمبولیسم اجتماعی»، «دوره کمال جریان‌های ادبی» و «شروع شعر نو تغزلی» به ترتیب مربوط به

دوره‌های چندم شعر معاصر می‌باشند؟

- (۱) دوره دوم - دوره سوم - دوره چهارم
(۲) دوره دوم - دوره چهارم - دوره سوم
(۳) دوره سوم - دوره دوم - دوره چهارم
(۴) دوره سوم - دوره چهارم - دوره دوم

تست ۱۷۱ کدام گزینه از نظر تاریخ ادبیات دوره معاصر صحیح نمی‌باشد؟

- (۱) پروین اعتصامی در قصیده به سبک ناصر خسرو و به روانی و لطافت سعدی شعر می‌سراید.
(۲) آنچه شعر پروین را از دیگران متمایز می‌کند، شکل تصرف وی در مضامین و کیفیت ارائه آن‌هاست.
(۳) اوج سخن پروین اعتصامی در مثنوی‌های اوست که به شیوه‌ی فرخی و عنصری توجه دارد.
(۴) مصراع «در آن سرای که زن نیست، انس و شفقت نیست» از سروده‌های پروین اعتصامی است.

تست ۱۷۲ هر دو اثر کدام گزینه از یک مؤلف نمی‌باشد؟

- (۱) آتش خاموش - شهری چون بهشت
(۲) ضیافت - مدیر مدرسه
(۳) بره گمشده راعی - آینه‌های دردار
(۴) مدار صفر درجه - همسایه‌ها

تست ۱۷۳ در کدام گزینه نویسندگانی منسوب به «مقاومت»، «نسل اول» و «سبک تلفیق» دیده می‌شود؟

- (۱) احمد محمود - بزرگ علوی - صادق چوبک
(۲) امین فقیری - صادق هدایت - غلامحسین ساعدی
(۳) محمود اعتمادزاده - صادق هدایت - جلال آل احمد
(۴) علی محمد افغانی - جمال میرصادقی - تقی مدرسی

تست ۱۷۴ در کدام گزینه آثار دیگری از نویسندگان «ظهور، زیارت، تلخ و شیرین، همسایه‌ها» به ترتیب دیده می‌شود؟

- (۱) جای پای خون - شهری چون بهشت - خسی در میغات - مدار صفر درجه
(۲) ملاقات در شب آفتابی - دید و بازدید - یکی بود یکی نبود - زمین سوخته
(۳) بدوک - سه تار - سیاحت نامه‌ی ابراهیم بیگ - دهکده پر ملال
(۴) دلاویزتر از سبز - کشتی پهلوگرفته - راه‌آب نامه - زمستان ۶۲

تست ۱۷۵ در کدام گزینه به ترتیب آثاری از «محمود دولت‌آبادی، صادق چوبک، سید مهدی شجاعی و قیصر امین‌پور» دیده

می‌شود؟

- (۱) روزگار سپری‌شده مردم سالخورده - زمستان ۶۲ - کشتی پهلوگرفته - تنفس صبح
(۲) روزگار سپری‌شده مردم سالخورده - تنگسیر - جای پای خون - تنفس صبح
(۳) دلاویزتر از سبز - تنگسیر - جای پای خون - آینه‌های دردار
(۴) دلاویزتر از سبز - زمستان ۶۲ - بدوک - آینه‌های ناگهان

تست ۱۷۶ کدام آثار به ترتیب «نثر - نظم - نثر - نظم» می‌باشند؟

- (۱) تلخ و شیرین - دری به خانه خورشید - دهکده پر ملال - بی بال پریدن
(۲) خسی در میغات - طوفان در پراتنز - شوهر آهو خانم - صدای سبز
(۳) از آسمان سبز - ظهر روز دهم - کشتی پهلوگرفته - برآشتن گیسوی تاک
(۴) ملاقات در شب آفتابی - از این اوستا - مهاجر کوچک - گوشواره عرش

تست ۱۷۷ در بین آثار زیر به ترتیب چند اثر منظوم و چند اثر منثور وجود دارد؟

«خواب ارغوانی - تنفس صبح - دید و بازدید - راه‌آب‌نامه - سنت و نوآوری در شعر معاصر - افسانه - از این اوستا - گوشواره عرش - آینه‌های دردآرد - از آسمان سبز»

(۴) ۴-۶

(۳) ۷-۳

(۲) ۵-۵

(۱) ۶-۴

تست ۱۷۸ داستان «دو کبوتر، دو پنجره، یک پرواز» اثر کیست؟

(۴) رضا رهگذر

(۳) علی موذنی

(۲) محمود دولت‌آبادی

(۱) سید مهدی شجاعی

برای خرید نسخه چاپی یا تدریس ویدئویی این جزوه به سایت و یا کانال تلگرامی «آموزشگاه مجازی احمدی» مراجعه کنید.

برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد این جزوات و پکیج‌ها به شماره ۰۹۱۲۳۷۰۸۴۷۶ در تلگرام یا واتساپ و یا به صورت SMS پیام بدهید.

Ahmadi63amoozesh.com

@ahmadi63amoozesh

درس دهم

علوم و فنون سال دوازدهم

سبک‌شناسی دوره معاصر و انقلاب اسلامی

الف- سبک‌شناسی ادبیات معاصر تا انقلاب اسلامی

ویژگی‌های زبانی شعر ادبیات معاصر

- ۱- لغات و ترکیبات امروزی و جدید وارد شعر شده است.
- ۲- دست شاعر برای استفاده از همه واژه‌ها باز است.
- ۳- سادگی و روانی زبان شعر و جمله‌بندی‌های ساده، کاملاً چشمگیر است.

ویژگی‌های ادبی شعر ادبیات معاصر

- ۱- تغییر در قالب‌های شعری مشهود است و واحد شعر بیشتر بند است نه بیت.
- ۲- آرایه‌های بیانی و بدیعی به صورت طبیعی وارد شعر می‌شود.
- ۳- علاوه بر قالب‌های سنتی قالب نیمایی و سپید پرکاربرد است.
- ۴- در اشعار نو مصراع‌ها از نظر تعداد پایه‌های آوایی هم‌اندازه نیستند.
- ۵- ابهام در شعر معاصر پسندیده است و معنی‌گریزی، از ویژگی‌های شعر این دوره است.
- ۶- صور خیال جدید و نو هستند و تکرار تصاویر شاعران دوره‌های قبل نیستند.
- ۷- گرایش به نماد در تصاویر شعری بیشتر می‌شود.
- ۸- انتخاب وزن، متناسب با لحن طبیعی گفتار و زبان شعر است.

ویژگی‌های فکری شعر ادبیات معاصر

- ۱- معشوق مانند دوره‌های آغازین شعر فارسی زمینی است.
- ۲- مخاطب شعر عامه مردم هستند.
- ۳- تفکر شاعر بیشتر زمینی و پیرامون امور دنیوی است.
- ۴- موضوع شعر محدود نیست و بسیار تنوع دارد و شاعر برای انتخاب موضوع آزاد است.
- ۵- مفاهیم خصوصی، سیاسی و اجتماعی بسیار مورد توجه شاعران است.
- ۶- لحن شاعر صمیمانه و متواضعانه است.
- ۷- مدح، ذم و هجو در شعر این دوره کم است.

ویژگی‌های زبانی نثر ادبیات معاصر

- ۱- شماری از واژه‌های اروپایی به زبان فارسی راه یافته‌اند.
- ۲- از واژه‌های عربی نسبت به گذشته کاسته شده است.
- ۳- بسیاری از واژه‌ها، کنایات و اصطلاحات عامیانه وارد نثر داستانی این دوره شده‌اند.
- ۴- نثر داستانی به شدت تحت تأثیر گفتار و محاوره اقشار اجتماعی ایران است.
- ۵- بسیاری از افعال حذف می‌شوند و ساختار نحوی جمله‌ها به هم می‌ریزد و کوتاهی جملات و فعل‌ها در کلام فراوان دیده می‌شود.

ویژگی‌های ادبی نثر ادبیات معاصر

- ۱- در این دوره گونه‌های نثر فنی و مصنوع جایگاهی ندارند.
- ۲- توصیف پدیده‌ها و شخصیت‌ها در نثر این دوره عینی، کوتاه، بیرونی و مشخص است.
- ۳- قالب و ساختار داستانی متنوع و گوناگون است؛ سفرنامه، خاطره، داستان کوتاه و بلند، نثر تحقیقی و دانشگاهی، رمان، نمایشنامه و ... مورد توجه نویسندگان است.
- ۴- در نثر این دوره سبک‌های متفاوتی در داستان‌نویسی وجود دارد؛ مانند سبک جمال‌زاده، آل احمد و ...

ویژگی‌های فکری نثر ادبیات معاصر

- ۱- نثر داستانی این دوره تنوع مضمون دارد؛ مانند داستان‌های اقلیمی، شهری، کودکانه، زنانه و ...
- ۲- رمان‌های تاریخی، سیاسی، علمی، فلسفی و ... نگاشته می‌شود.
- ۳- اساطیر یونانی، رومی، هندی و عبری ردپای آشکاری در داستان‌نویسی معاصر دارند.
- ۴- مکتب‌های فلسفی و ادبی قرن نوزدهم و بیستم اروپا مانند رمانتیسم، در ادبیات داستانی این دوره حضوری آشکار و تأثیرگذار دارند.
- ۴- از موضوعات عمده داستان، در این دوره می‌توان به عشق، انسان، ستیز با خرافات، آموزش و پرورش، نفت، مسائل زنان، روشن‌فکری، سرمایه‌داری، کارگری، سیاست، استبداد، انقلاب، جنگ و ... اشاره کرد.
- ۵-

ب- سبک‌شناسی دوره انقلاب اسلامی**ویژگی‌های زبانی شعر دوره انقلاب**

- ۱- زبان و واژگان شعری در قصاید دوره انقلاب به سبک خراسانی نزدیک است.
- ۲- واژگان متناسب با دین، جبهه، جنگ، شهادت، ایثار، وطن‌دوستی در شعر و نثر این دوره بیشتر شد.
- ۳- باستان‌گرایی و علاقه فراوان به استفاده از واژه‌های کهن در زبان شعر این دوره محسوس است.
- ۴- آشنایی‌زدایی زبانی و روی آوردن به ترکیب‌های بدیع و بی‌سابقه که در نتیجه روی آوردن به مفاهیم انتزاعی حاصل شده است.

ویژگی‌های ادبی شعر دوره انقلاب

- ۱- در دهه‌های چهل و پنجاه شعر نیمایی مورد توجه روشن‌فکران بود، اما بعد از پیروزی انقلاب، قالب‌های سنتی مورد توجه قرار گرفت و شیوه نیمایی به‌ویژه در میان جوانان و انقلابیون تا حدودی از رونق افتاد و قالب‌های قصیده و غزل رایج شدند.
- ۲- در شعر سنتی این دوره تقلید از سبک عراقی و خراسانی و تمایل به آن‌ها زیاد است.
- ۳- گرایش به خیال‌بندی، شعر برخی شاعران این دوره را گاه به شعر بیدل و صائب نزدیک کرده است.
- ۴- در سال‌های نخستین، شعر این دوره از تمثیل و نمادگرایی کمتر بهره گرفته است و شاعران به صراحت بیان روی آورده‌اند، اما به تدریج با الهام از فرهنگ اسلامی تمثیل و نماد در ادبیات راه پیدا کرد.

ویژگی‌های فکری شعر دوره انقلاب

- ۱- شاعران به مفاهیم و مضامین اسلامی به‌ویژه فرهنگ عاشورایی توجه نمودند.
- ۲- روح حماسه و عرفان در شعر این دوره آشکار است. در حماسه بعد زمینی غلبه دارد و در عرفان بعد آسمانی، تلفیق این دو را در غزل حماسی انقلاب می‌توان دید.
- ۳- روی آوردن به مفاهیم انتزاعی در شعر این دوره آشکار است.
- ۴- فرهنگ دفاع مقدس یکی از اصلی‌ترین درون‌مایه‌های شعر این دوره است.

ویژگی‌های زبانی نثر دوره انقلاب

- ۱- زبان داستان‌ها به‌ویژه در زمان جنگ بیشتر عامیانه است.
- ۲- ساده‌نویسی که در دوره‌های پیشین شروع شده بود، در این دوره نیز ادامه یافت.
- ۳- بسیاری از واژه‌های مربوط به فرهنگ ایثار و شهادت و مبارزه و مقاومت، وارد زبان داستان این دوره شد.

ویژگی‌های ادبی نثر دوره انقلاب

- ۱- از پایان دهه پنجاه تا پایان دهه شصت، گرایش به داستان بلند بیشتر بود (در صورتیکه قبل از انقلاب اقبال به داستان کوتاه وجود داشت) این روند از آغاز دهه هفتاد شکل دیگر به خود گرفت و گرایش به داستان کوتاه بیشتر شد.
- ۲- در دهه نخست انقلاب، دوری از سبک‌های جدید داستان دیده می‌شود اما به تدریج به‌ویژه بعد از جنگ، گرایش به سبک‌های جدید داستان‌نویسی مانند جریان سیال ذهن بیشتر می‌شود و نیز در دهه هشتاد شاهد داستانک نویسی (مینی مال) و مدرن نویسی هستیم.
- ۳- گرایش به برخی داستان‌های دیگر مانند خاطره، قطعه ادبی، سفرنامه، شرح حال و نوشته‌های ادبی تحقیقی رایج شد.

ویژگی‌های فکری نثر دوره انقلاب

- ۱- تنوع موضوع‌ها یکی از خصایص برجسته ادبیات داستانی پس از انقلاب است.
- ۲- دگرگونی‌های بنیادی، مانند مقاومت هشت ساله مردم سرچشمه‌ای برای نویسندگان بعد انقلاب شد.
- ۳- اندیشه حاکم بر داستان‌های دهه اول پس از انقلاب، ابتدا سیاسی و در مرحله بعد، اجتماعی شد.
- ۴- بی‌توجهی به مادیات، دعوت به اخلاقیات، استکبارستیزی، مبارزه با بی‌عدالتی اجتماعی، استقبال از شهادت و فرهنگ ایثار و دفاع از وطن از مضامین نثر این دوره است.
- ۵- یکی از ویژگی‌ها ادبیات داستانی معاصر تا پیش از انقلاب، غیر دینی و گاه ضد دینی بوده آن است، حتی مبارزه با اصل اسلام، در حالیکه بعد انقلاب چهره دین و دینداری در داستان‌ها بسیار مطلوب است.
- ۶- تفکر انسان‌گرایانه (اومانیزم) که در آثار قبل از انقلاب وجود داشت، گاهی در برخی از آثار بعد انقلاب به گونه‌ای کمرنگ مشاهده می‌شود.

درستی یا نادرستی هر یک از موارد زیر را مشخص کنید.

- تمرین ۱** در دوره معاصر سادگی و روانی زبان شعر و جمله‌بندی‌های ساده در شعر کاملاً چشمگیر است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۲** در دوره معاصر دست شاعر برای انتخاب واژگان بسته است و بسیاری از واژگان قابلیت استفاده در شعر را ندارد.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۳** در دوره معاصر به سبب تسلط شاعران بر ادبیات گذشته، آرایه‌های بیانی و بدیعی به‌صورت افراطی در شعر به کار گرفته شد.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۴** اساطیر یونانی، رومی، هندی و عبری ردپای آشکاری در داستان‌نویسی معاصر دارند.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۵** در اشعار نو تساوی طولی مصراع‌ها رعایت نمی‌شود و مصراع‌ها از نظر تعداد پایه‌های آوایی هم‌اندازه نیستند.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۶** در دوره معاصر صور خیال و تشبیه و استعاره‌ها تصاویر شاعران دوره‌های قبل هستند.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۷** در دوره معاصر آرایه‌ها به‌صورت طبیعی به کار می‌روند و گرایش به نماد در تصاویر شعری کمتر می‌شود.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۸** معشوق در ادبیات معاصر مانند دوره‌های آغازین شعر فارسی زمینی است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۹** روح حماسه و عرفان در شعر دوره انقلاب آشکار است و شاعران به مفاهیم و مضامین اسلامی توجه دارند.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۰** در دوره معاصر موضوع شعر محدود است و شاعر برای انتخاب موضوع آزاد نیست.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۱** در دوره معاصر مفاهیم خصوصی، سیاسی و اجتماعی بسیار مورد توجه شاعران قرار گرفته‌اند.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۲** در دهه‌های چهل و پنجاه، قالب‌های سنتی بیشتر مورد توجه روشن‌فکران بود اما بعد از پیروزی انقلاب شعر نیمایی مورد توجه قرار گرفت.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۳** در سال‌های نخستین دوره انقلاب از تمثیل و نمادگرایی کمتر بهره گرفته‌اند و شاعران به‌صراحت بیان روی آوردند.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۴** در دوره معاصر لحن شاعر صمیمانه و متواضعانه است و مدح و ذم و هجو در شعر این دوره بسیار کم است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۵** در نثر دوره معاصر از واژه‌های عربی نسبت به دوره گذشته کاسته شده و شماری از واژه‌های اروپایی به زبان فارسی راه یافته است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۶** در دهه نخست انقلاب، گرایش و توجه به سبک‌های جدید داستان بیشتر می‌شود.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۷** در نثر دوره معاصر بسیاری از افعال حذف می‌شوند و ساختار نحوی جمله‌ها به هم می‌ریزد و کوتاهی جملات و فعل‌ها در کلام فراوان دیده می‌شود.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۸** در نثر دوره معاصر توصیف پدیده‌ها و شخصیت‌ها، ذهنی، کوتاه و درونی و انتزاعی است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۱۹** در نثر دوره معاصر قالب و ساختار داستانی متنوع و گوناگون است و نثر فنی و مصنوع همچون گذشته به کار می‌رود.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۲۰** در نثر دوره معاصر، سبک‌های متنوعی همچون سبک جمال‌زاده، سبک آل احمد و سبک هدایت وجود دارد.
☐ درست ☐ نادرست

- تمرین ۲۱** در دوره معاصر با توجه به تغییراتی که در قالب‌های شعری رخ داد، بیت واحد شعر قرار گرفت.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۲۲** نثر دوره معاصر از نظر مضموع تنوع دارد و رمان‌های تاریخی، سیاسی، علمی، فلسفی و ... نگاشته می‌شوند.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۲۳** از پایان دهه پنجاه تا پایان دهه شصت، گرایش به داستان‌های کوتاه بیشتر از داستان بلند است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۲۴** مکتب‌های فلسفی و ادبی قرن نوزدهم و بیستم اروپا در ادبیات داستانی معاصر حضوری آشکار و تأثیرگذار دارند.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۲۵** عشق، ستیز با خرافات، نفت، آموزش و پرورش، سرمایه‌داری و کارگری از موضوعات عمده داستان‌ها در نثر معاصر هستند.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۲۶** زبان و واژگان شعری در قصاید دوره انقلاب به سبک عراقی نزدیک است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۲۷** ابهام در شعر معاصر پسندیده است و معنی‌گریزی، از ویژگی‌های شعر این دوره است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۲۸** باستان‌گرایی و علاقه فراوان به استفاده از واژه‌های کهن در زبان شعر دوره معاصر محسوس است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۲۹** آشنایی‌زدایی زبانی یکی از مشخصه‌های شعر دوره معاصر است که در نتیجه روی آوردن به مفاهیم انتزاعی حاصل شده است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۳۰** در اوایل پیروزی انقلاب شعر نیمایی نسبت به قالب‌های سنتی بیشتر مورد توجه شاعران قرار گرفت.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۳۱** گرایش به خیال‌بندی، شعر برخی شاعران دوره انقلاب را به شعر بیدل و صائب نزدیک کرده است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۳۲** غزل حماسی دوره انقلاب ترکیبی از بُعد زمینی و بعد آسمانی است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۳۳** فرهنگ دفاع مقدس یکی از اصلی‌ترین درون‌مایه‌های شعر دوره انقلاب است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۳۴** در دوره انقلاب علاوه بر روی آوردن به مفاهیم انتزاعی می‌توان روح حماسی و عرفان را نیز در شعر این دوره دید.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۳۵** در دوره انقلاب زبان داستان‌ها به‌ویژه در زمان جنگ عامیانه است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۳۶** در دوره انقلاب ساده‌نویسی که در دوره‌های پیش شروع شده بود، از رونق افتاد و گرایش به پیچیده نویسی بیشتر شد.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۳۷** در دوره معاصر تفکر شاعر بیشتر زمینی و پیرامون امور دنیوی است و مخاطب شعر عامه مردم هستند.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۳۸** از آغاز دهه هفتاد گرایش به داستان کوتاه همانند دوره قبل از انقلاب کمتر شد.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۳۹** در دوره معاصر نثر داستانی به‌شدت تحت تأثیر گفتار و محاوره اقشار اجتماعی ایران است.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۴۰** پس از جنگ، گرایش به سبک‌های جدید داستان‌نویسی مانند جریان سیال ذهن بیشتر می‌شود.
☐ درست ☐ نادرست
- تمرین ۴۱** پس از انقلاب قالب‌هایی مانند قطعه ادبی، سفرنامه، شرح حال و نوشته‌های ادبی-تحقیقی بیشتر می‌شود.
☐ درست ☐ نادرست

تست‌های درس دهم علوم و فنون سال دوازدهم

تست ۱۷۹ کدام مورد بیانگر ویژگی «ادبی» شعر معاصر است؟

- (۱) ابهام پسندیده است و معنی‌گریزی از ویژگی‌های شعر این دوره است.
- (۲) صور خیال، جدید و نو نیستند و تکرار تصاویر شاعران دوره‌های قبل هستند.
- (۳) موضوع شعر محدود نیست و بسیار تنوع دارد و شاعر برای انتخاب موضوع آزاد است.
- (۴) سادگی و روانی زبان شعر و جمله‌بندی‌های ساده در شعر معاصر کاملاً چشمگیر است.

تست ۱۸۰ همه موارد، بیانگر ویژگی‌های «سطح ادبی» شعر معاصر است، به جز:

- (۱) انتخاب وزن، متناسب با لحن طبیعی گفتار و زبان شعر است.
- (۲) صور خیال، جدید و نو هستند و تکرار تصاویر شاعران دوره‌های قبل نیستند.
- (۳) سادگی و روانی زبان شعر و جمله‌بندی‌های ساده در شعر معاصر کاملاً چشمگیر است.
- (۴) ابهام در شعر معاصر پسندیده است و معنی‌گریزی از ویژگی‌های شعر این دوره است.

تست ۱۸۱ کدام یک، از ویژگی‌های داستان‌نویسی دوره انقلاب اسلامی نیست؟

- (۱) اندیشه حاکم بر داستان‌های دهه اول انقلاب اسلامی سیاسی و اجتماعی بودن است.
- (۲) گرایش به خاطره، قطعه ادبی، سفرنامه و شرح حال رایج شد.
- (۳) زبان داستان‌ها به ویژه در زمان جنگ بیشتر ادبی است.
- (۴) تفکر اومانیستی در برخی آثار این دوره کمرنگ است.

تست ۱۸۲ همه موارد از ویژگی‌های فکری شعر انقلاب اسلامی است؛ به جز:

- (۱) روی آوردن به مفاهیم انتزاعی در شعر این دوره آشکار است.
- (۲) شاعران به مضامین اسلامی به ویژه فرهنگ عاشورایی روی آوردند.
- (۳) روح حماسه در بُعد آسمانی آن، در مثنوی‌های این دوره غلبه دارد.
- (۴) فرهنگ دفاع مقدس یکی از اصلی‌ترین درون مایه‌های شعر این دوره است.

تست ۱۸۳ کدام عبارت، از لحاظ تاریخ ادبیات کاملاً درست است؟

- (۱) در دهه نخست انقلاب اسلامی گرایش به پیچیده‌نویسی در داستان رواج یافت.
- (۲) از اواخر دهه ۵۰ تا اواخر دهه ۶۰، گرایش به داستان‌های کوتاه بیش از رمان بود.
- (۳) باستان‌گرایی و علاقه به استفاده از واژگان کهن در زبان شعر انقلاب اسلامی کاملاً محسوس است.
- (۴) تفکر انسان‌گرایانه (اومانیسم) در دوران قبل و بعد از انقلاب اسلامی به شکل چشمگیری وجود داشت.

تست ۱۸۴ کدام گزینه از ویژگی‌های سبک‌شناسی دوره انقلاب اسلامی نیست؟

- (۱) باستان‌گرایی و علاقه‌ی فراوان به استفاده از واژه‌های کهن در زبان شعر این دوره محسوس است.
- (۲) علاوه بر قالب‌های سنتی، قالب نیمایی و سپید پرکاربرد است.
- (۳) در شعر سنتی این دوره تقلید از سبک عراقی و خراسانی و تمایل به آن‌ها زیاد است.
- (۴) روی آوردن به مفاهیم انتزاعی در شعر این دوره آشکار است.

تست ۱۸۵ کدام گزینه از ویژگی‌های شعر معاصر نمی‌باشد؟

- (۱) گرایش به نماد در تصاویر شعری بیشتر می‌شود.
- (۲) مخاطب شعر عامه مردم هستند.
- (۳) تفکر شاعر بیشتر زمینی و پیرامون امور دنیوی است.
- (۴) موضوع شعر محدود نیست و بسیار تنوع دارد.

تست ۱۸۶ چند مورد از ویژگی‌های زیر مربوط به سطح فکری شعر معاصر است؟

الف- مدح و ذم و هجو در شعر این دوره بسیار کم است.

ب- در حماسه بعد زمینی غلبه دارد و در عرفان بعد آسمانی

ج- معنی‌گرایی از ویژگی‌های شعر این دوره است.

د- روی آوردن به مفاهیم انتزاعی در شعر این دوره آشکار است.

ه- معشوق، مانند دوره‌های آغازین زمینی است.

و- لحن شاعر صمیمی و متواضعانه است.

۱) یک ۲) دو ۳) سه ۴) چهار

تست ۱۸۷ کدام گزینه از ویژگی‌های نثر دوره انقلاب اسلامی نمی‌باشد؟

۱) از پایان دهه پنجاه تا پایان دهه شصت، گرایش به داستان‌های کوتاه، بیشتر از داستان‌های بلند است.

۲) گرایش به برخی قالب‌های دیگر مانند خاطره، قطعه ادبی، سفرنامه و نوشته‌های ادبی- تحقیقی رایج شد.

۳) بعد از جنگ، گرایش به سبک‌های جدید داستان‌نویسی مانند جریان سیال ذهن بیشتر می‌شود.

۴) تفکر انسان‌گرایانه گاهی در برخی از آثار این دوره به گونه‌ای کم‌رنگ مشاهده می‌شود.

تست ۱۸۸ کدام گزینه از نظر سبک‌شناسی دوره معاصر نادرست است؟

۱) توصیف پدیده‌ها و شخصیت‌ها در نثر این دوره ذهنی، کوتاه و انتزاعی است.

۲) نثر این دوره تنوع مضمون دارد و رمان‌های تاریخی و سیاسی و علمی و ... نوشته می‌شود.

۳) نثر داستانی این دوره به شدت تحت تأثیر گفتار و محاوره اقشار اجتماعی است.

۴) صور خیال جدید و نو هستند و گرایش به نماد در تصاویر شعری بیشتر می‌شود.

تست ۱۸۹ کدام موارد از ویژگی‌های سبکی نثر دوره انقلاب می‌باشند؟

الف- اندیشه حاکم بر داستان‌های دهه اول پس از پیروزی انقلاب، ابتدا اجتماعی و در مرحله بعد سیاسی است.

ب- ساده‌نویسی در این دوره ادامه می‌یابد و زبان داستان‌ها به‌ویژه در زمان جنگ بیشتر عامیانه است.

ج- آشنایی زدایی زبانی و روی آوردن به ترکیب‌های بدیع و بی‌سابقه از مشخصه‌های نثر این دوره است.

د- تفکر انسان‌گرایانه (اومانیزم) گاهی در برخی از آثار بعد از انقلاب به گونه‌ای کم‌رنگ مشاهده می‌شود.

۱) الف - ب ۲) ج - د ۳) الف - ج ۴) ب - د

تست ۱۹۰ کدام گزینه از ویژگی‌های ادبی شعر معاصر نمی‌باشد؟

۱) افزایش نماد در تصاویر شعری

۲) انتخاب وزن متناسب با لحن طبیعی گفتار

۳) گرایش به خیال‌بندی در شعر برخی شاعران

۴) گرایش به معنی‌گرایی

برای خرید نسخه چاپی یا تدریس ویدئویی این جزوه به سایت و یا کانال تلگرامی «آموزشگاه مجازی احمدی» مراجعه کنید.

برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد این جزوات و پکیج‌ها به شماره ۰۹۱۲۳۷۰۸۴۷۶ در تلگرام یا واتساپ و یا به صورت SMS پیام بدهید.

Ahmadi63amoozesh.com

@ahmadi63amoozesh

فصل سوم

تحلیل و سبک‌شناسی

ظاهراً تاریخ ادبیات حفظی و سبک‌شناسی یادگرفتنی است ولی هیچ مبحث یادگرفتنی‌ای بدون حفظ کردن قسمتی از درس میسر نخواهد بود؛ یعنی برای سبک‌شناسی نیز شما حتماً باید ویژگی‌های مربوط به هر سبک را حفظ کنید و با آموختن اصول سبک‌شناسی، بتوانید اشعار و عبارات را تحلیل سبک‌شناسانه کنید.

تاریخ و تاریخ ادبیات چه ارتباطی با سبک‌شناسی دارد؟

همان‌طور که گفته شد، یکی از عوامل تأثیرگذار در شرایط اجتماعی و مردم و هنر و ادبیات، تغییر حکومت‌هاست. پس ابتدا به ارتباط تاریخ با ادبیات می‌پردازیم و سپس به سبک‌شناسی آثار در برهه‌های تاریخی متفاوت.

همان‌طور که می‌دانیم تغییر و به وجود آمدن سبک‌ها در دوره‌های تاریخی خاصی شکل گرفته است. مثلاً شروع سبک خراسانی، همزمان با روی کار آمدن اولین حکومت‌های ایرانی مخصوصاً ساسانیان است که یک اتفاق تاریخی خاص است. یا شروع سبک عراقی با حمله خانمان‌سوز چنگیز مغول است که بدون شک نقطه عطفی در تاریخ ایران است. شروع سبک هندی با ضعف جانشینان تیمور و قدرت گرفتن صفویه همراه است. شروع سبک بازگشت نیز با ضعف دولت صفویه. سبک مشروطه یا بیداری نیز با یک اتفاق تاریخی مهم و اثرگذار یعنی آگاهی مردم (بیداری) و یا توجه به قانون (مشروطه) همراه است. سبک معاصر نیز با شروع حکومت پهلوی و سبک انقلاب اسلامی نیز با پایان حکومت پهلوی و آغاز انقلاب اسلامی همراه است. همان‌طور که می‌بینید هر سبک ارتباط مستقیمی با اتفاقات تاریخی دارد. برای اینکه بتوانید در تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی درک بهتری داشته باشید بهتر است آشنایی مختصری با شروع و پایان حکومت‌های ایران داشته باشید.

کتاب‌های شما از هخامنشیان تا امروز را بررسی می‌کنند، من نیز این ۲۵۰۰ سال را به اختصار برای شما معرفی می‌کنم.

توجه: نکته مهم در این تاریخ‌ها، تقریبی بودن آن‌هاست. چرا که گاهی با روی کار آمدن حکومتی، حکومت قبلی به طور کلی از بین نرفته است. مثلاً با روی کار آمدن سلجوقیان، حکومت غزنوی به طور کل از بین نرفته است و تا سال‌های بعد حکومت مستقل، ولی کوچکی داشته است. غزنویان در سال ۴۳۲ از غزان بیابان‌گرد سلجوقی در دندانقان شکست می‌خورند ولی خود ابوالفضل بیهقی از سال ۴۴۸ تا ۴۷۰ در دستگاه غزنویان مشغول تألیف تاریخ بیهقی بوده است. یا کلیله و دمنه نصرالله منشی بین سال‌های ۵۳۸ تا ۵۴۲ در دستگاه بهرامشاه غزنوی تألیف شده است و این نشان می‌دهد با قدرت گرفتن سلجوقیان، حکومت غزنوی به طور کل از بین نرفته است. پس تاریخ‌های زیر تا حدودی تقریبی هستند. تاریخ سبک‌ها نیز تقریبی هستند. مثلاً وقتی می‌گوییم سبک عراقی از سال ۶۰۰ تا ۹۰۰ است، این یک تاریخ تقریبی است چرا که حمله چنگیز و تغییر و تحول اساسی از سال ۶۱۶ به بعد اتفاق افتاده است. پس ترتیب سلسله‌ها و حکومت‌های زیر را با تاریخ تقریبی آن‌ها یاد می‌گیرید.

حکومت‌هایی که تقریباً تأثیری در تاریخ و ادبیات ندارند مطرح نشده‌اند؛ مانند سلوکیان، گاوباریان، باوندیان، علویان طبرستان، زیاریان، بوییان، سربداران، جلایریان، مظفریان و ...

هخامنشیان (۵۹۹ ق.م تا ۳۳۰ ق.م)

اشکانیان (۲۵۰ ق.م تا ۲۲۴ م)

ساسانیان (۲۲۴ م تا ۶۵۱ م)

توجه: این تاریخ، تاریخ تقریبی ظهور اسلام است.

هجرت پیامبر اسلام

توجه: هجرت پیامبر مبنای تاریخ قمری و شمسی است.

خلفای راشدین (۱۱ تا ۴۰ ه.ق)

خلفای اموی (۴۰ ه.ق تا ۱۳۲ ه.ق)

خلفای عباسی (۱۳۲ ه.ق تا ۶۵۶ ه.ق) **توجه:** از زمان مأمون به بعد ایرانیان توسط طاهر به حکومت نیمه‌مستقلی

می‌رسند. لذا از زمان طاهریان به بعد حکومت‌های ایرانی مطرح می‌شوند.

طاهریان (۲۰۷ ه.ق تا ۲۵۹ ه.ق)

صفاریان (۲۴۰ ه.ق تا ۳۴۲ ه.ق)

سامانیان (۲۹۱ ه.ق تا ۳۹۵ ه.ق)

غزنویان (۳۵۱ ه.ق تا ۵۸۳ ه.ق)

سلجوقیان (۴۲۰ ه.ق تا ۵۹۰ ه.ق)

توجه: همانطور که از تاریخ‌ها مشخص است، گاه اوایل یک حکومت با اواخر

حکومت دیگر در یک دوره است.

خوارزمشاهیان (۵۴۷ ه.ق تا ۹۲۸ ه.ق) **توجه:** واضح است که پایان خوارزمشاهیان اوایل قرن هفتم است.

ایلخانان (۶۵۴ ه.ق تا ۷۳۶ ه.ق) **توجه:** حمله مغول به ایران در سال ۶۱۶ ه.ق بوده است.

دودمان‌های محلی (۷۳۷ ه.ق تا ۱۰۰۰ ه.ق)

تیموریان (۷۷۰ ه.ق تا ۹۱۱ ه.ق)

صفویان (۹۰۷ ه.ق تا ۱۱۴۸ ه.ق)

توجه: (شاه‌عباس ۹۷۸ تا ۱۰۳۸ زندگی کرد و از سال ۹۹۶ پادشاه بود).

افشاریان (۱۱۴۸ ه.ق تا ۱۲۱۰ ه.ق)

زندیان (۱۱۶۳ ه.ق تا ۱۲۱۰ ه.ق)

قاجاریان (۱۲۱۰ ه.ق تا ۱۳۴۴ ه.ق) (۱۱۷۰ ه.ش تا ۱۳۰۴ ه.ش)

پهلوی (۱۳۰۴ ه.ش تا ۱۳۵۷ ه.ش) **توجه:** از این تاریخ به بعد، تاریخ‌ها به شمسی آمده است.

جمهوری اسلامی (از ۱۳۵۷ ه.ش)

سبک‌شناسی

شما پیش از آنکه اصطلاح سبک‌شناسی در ادبیات را بشنوید بارها و بارها به سبک‌شناسی در زمینه‌های دیگر پرداخته‌اید. مثلاً به سبک‌شناسی و نوع خواندن خواننده‌های مختلف پرداخته‌اید. یا به سبک بازی یک بازیگر توجه کرده‌اید و یا به سبک پوشش مردم در دهه‌های گذشته یا مثلاً در زمان شاه پرداخته‌اید. شما همچنین به سبک جُک‌گفتن یا خاطره تعریف کردن دوستانتان توجه کرده‌اید. مثلاً علی خیلی با آب‌وتاب خاطره‌ای را تعریف می‌کند و حسین خیلی مختصر و کوتاه. هر اتفاقی

می‌تواند سبک مخصوص به خود را داشته باشد. مثلاً یک میوه‌فروش می‌تواند سبزیجات و مرکبات را از هم جدا بچیند و میوه‌فروش دیگری می‌تواند با توجه به رنگ چیدمانی را در مغازه خود در نظر بگیرد و دیگری برحسب قیمت. پس همان‌طور که می‌بینید سبک‌شناسی در هر زمینه‌ای می‌تواند جلوه کند. یکی از معروف‌ترین سبک‌شناسی‌ها سبک نوع فوتبال است. مثلاً تیم بارسلونا یا تیم‌های تحت هدایت پپ گوآردیولا به‌صورت شناور بازی می‌کنند و تیم‌های آمریکای جنوبی تهاجمی و تیم ملی ما در زمان کیروش به‌صورت تدافعی بازی می‌کرد. همه این توجهات نسبت به این موضوعات به‌نوعی سبک‌شناسی بودند. شما چه موضوعاتی را سبک‌شناسی کرده‌اید یا به چه موضوعاتی توجه سبک‌شناسانه داشته‌اید؟

سبک‌شناسی در ادبیات

سبک‌شناسی در ادبیات، به بررسی همه جوانب آثار ادبی (چه نظم و چه نثر) می‌پردازد. در سبک‌شناسی، گاه به نوع واژگان و جملات توجه می‌کنیم، گاه به آرایه‌های ادبی و قالب‌ها و گاه به محتوای آثار. گاهی به اندازه جمله‌ها توجه می‌کنیم، گاه به وزن مصراع‌ها و گاهی به نکات اخلاقی و عاطفی. گاهی ترکیبات اضافی و وصفی را بررسی می‌کنیم، گاهی اضافه‌های استعاری و تشبیهی. گاهی شاد و غمبار بودن یک اثر ادبی را بررسی می‌کنیم و گاه به برخورد یک شاعر یا نویسنده با آرایه‌های ادبی دقت می‌کنیم. گاهی پرگویی و اطناب یک نفر توجه ما را به خود جلب می‌کند و گاه ایجاز و اختصار دیگری. گاهی تکرار تصاویر و تشبیهات ما را با فضای بیرون و طبیعت پیوند می‌زند و گاه درون‌گرایی یک شاعر ما را به اندیشه و تفکر به موضوعات ذهنی هدایت می‌کند. گاهی کلمات عربی متعدد یک اثر ما را آزار می‌دهد و گاه کلمات عامیانه اثر دیگری ما را نوازش می‌کند. گاهی شاعری با معشوقه‌اش با خواش و تمنا و از سر نیاز صحبت می‌کند و گاهی شاعری دیگر چنین رفتاری ندارد. گاهی موضوعات ملی-میهنی بیشتر مطرح می‌شود گاه موضوعات دینی و شرعی. گاهی ادبیات در خدمت عشق است گاه در خدمت عرفان. گاهی در خدمت سلطان گاه علیه آنان. گاه همه واژگان برای عموم مردم قابل‌فهم و آشناست و گاه واژگان کهن و متروک بیش از حد انتظار است. گاهی واژگان یک شعر تماماً فارسی است و گاه واژگان بیگانه از زبان‌های عربی، ترکی، مغولی و ... در ادب فارسی حاضر می‌شود. شاعری به لفظ توجه می‌کند و دیگری به محتوا و دیگری به هر دو. برای شاعری آنچه می‌خواهد بگوید (محتوا) مهم است و برای شاعر دیگر، آن‌گونه که می‌خواهد بگوید (فُرم). بسیار تفاوت‌ها و تمایزات و اختلاف سبک‌ها در آثار شاعران و نویسندگان در دوره‌های مختلف وجود دارد. سبک‌شناسی می‌کوشد که اشتراکات هر دوره را مشخص کند و تمایز آن‌ها را با دوره‌های بعدی یا افراد دیگر نشان دهد. در سطرهای گذشته به اشتراکات و اختلافات سبکی متفاوتی اشاره کردم. گاه به واژگان و جملات اشاره کردم (قلمرو زبانی) گاه به نکات ادبی و بلاغی (قلمرو ادبی) و گاه به محتوا (قلمرو فکری). درست حدس زده‌اید! می‌خواهم بگویم کلیه ویژگی‌های تمام آثار ادبی (چه نظم و چه نثر) را می‌توانیم در ۳ زمینه دسته‌بندی کنیم:

۱- ویژگی‌ها یا سطح زبانی

۲- ویژگی‌ها یا سطح ادبی

۳- ویژگی‌ها یا سطح فکری

با این تقسیم‌بندی بهتر می‌توانیم خصوصیات یا ویژگی‌های هر سبک را دسته‌بندی کنیم؛ یعنی بگوییم در فلان دوره این ویژگی‌های زبانی وجود دارد و در فلان دوره این ویژگی‌ها. یا بگوییم در فلان زمان محتوای آثار ادبی این‌گونه بوده و در زمانه دیگر به‌گونه‌ای دیگر.

همان‌طور که ما می‌توانیم دوره‌های مختلف را با هم مقایسه کنیم، می‌توانیم نوع ویژگی‌های ادبی مکان‌های مختلف را نیز بررسی کنیم. مثلاً بگوییم در مرکز کشور بیشتر به این مسائل می‌پردازند و در غرب کشور به مسائل دیگر. یا یکی دیگر از

سبک‌شناسی‌های ادبی، سبک‌شناسی فردی شاعران یا نویسندگان است. مثلاً بگوئیم سبک حافظ این‌گونه است و سبک سعدی آن‌گونه. حتی آثار مختلف یک شخص را بررسی کنیم، مثلاً بگوئیم: سبک سعدی در غزلیات این‌گونه است و در بوستان گونه‌ای دیگر و در گلستان فلان است و در قصاید بهمان است. پس در سبک‌شناسی می‌توانیم نگاه‌های دقیق‌تر و جزئی‌تری نیز داشته باشیم. کتاب درسی، سبک‌شناسی را در سطح دوره بررسی کرده است و به ویژگی‌های سبکی فردی نویسندگان و شاعران پرداخته است. در این جزوه نیز الگوی کار ما، کتاب و کنکور است. با این حال در خلال توضیحات نکاتی سبک‌شناسانه در مورد شاعران و نویسندگان ارائه می‌شود.

برای آموزش سبک‌شناسی هرکس می‌تواند شیوه‌ی متفاوتی را در نظر بگیرد. من شیوه‌ای را در نظر گرفته‌ام که فواید بسیاری دارد. اولاً اینکه بسیار منظم و با دسته‌بندی‌هایی مناسب مطالب را ارائه کرده‌ام. ثانیاً مطالب بسیار خلاصه و در عین حال بسیار جامع است. یعنی در کمترین زمان بیشترین نکات را می‌آموزید. ثالثاً به جای بیان کلی مطالب به جزئی‌نگری پرداخته و برای تمام ویژگی‌های زبانی و ادبی و فکری مهم، مثالی به همراه تحلیل کامل آورده‌ام. رابعاً مسیر آموزش، تمرین و تست‌زنی که الگوی آموزش کنکور است در این درس‌نامه به‌طور دقیق رعایت شده است. یعنی ابتدا درس‌نامه به‌طور کامل و مفصل ارائه شده است سپس تمریناتی آورده شده و پس از آن از بهترین تست‌های تألیفی استفاده شده است.

در این جزوه ابتدا به‌طور کامل به شما آموزش داده‌ام برای تحلیل یک اثر ادبی در هر زمینه‌ای باید به چه نکاتی توجه کنید یعنی تمام مواردی که در قلمرو زبانی باید توجه داشته باشید؛ تمام مواردی که در قلمروی ادبی باید توجه داشته باشید؛ و تمام مواردی که در قلمرو فکری باید توجه داشته باشید را آورده‌ام. در پایان این مرحله شما تحلیل کامل یک اثر ادبی (چه نظم و چه نثر) را آموخته‌اید. بخش بعدی جزوه بخش سبک‌های متفاوت ادبیات است. یعنی به‌طور بسیار کامل به شما یاد می‌دهم که در هر دوره‌ای آثار ادبی کدام ویژگی‌های زبانی و ادبی و فکری را داشته‌اند. نکته حائز اهمیت این است که شما برای اینکه بتوانید سبک خراسانی را بیاموزید، حتماً باید سبک‌های دیگر را نیز بشناسید و آن‌ها را با هم مقایسه کنید؛ یعنی دانستن ویژگی‌های سبک یک دوره بدون توجه به ویژگی‌های سبکی دوره‌های دیگر، کاری بی‌فایده و عبث است. به‌طور مثال شما باید بی‌توجهی، یا کم‌توجهی به معشوق را در سبک خراسانی دیده باشید تا جایگاه والای معشوق عراقی را درک کنید. شما باید روانی و سادگی سیاست‌نامه را دیده باشید تا تصنع و تکلف آثار منثور قرن هفتم به بعد را درک کنید. شما باید ملی‌گرایی شاعران سبک خراسانی را خوانده باشید تا دین‌گرایی شاعران سبک عراقی را درک کنید. تفاوت‌ها و تمایزهاست که شما را در سبک‌شناسی قوی می‌کند نه حفظ کردن ویژگی‌های یک سبک.

پس روال کاری این جزوه این است که ابتدا تحلیل را یاد بگیریم و سپس تشخیص بدهیم مواردی که در تحلیل استخراج کرده‌ایم ویژگی کدام سبک است.

در سبک‌شناسی نکات دیگری نیز قابل ذکر است. مثلاً ممکن است در دوره‌ی عراقی بیتی وجود داشته باشد که ویژگی مشهود سبک خراسانی در آن باشد. این اتفاق بسیار طبیعی است. سبک‌شناسی موارد پرتکرار و پربسامد را بررسی می‌کند نه موارد استثنا را.

نکته‌ی دیگر اشتراکات سبک‌هاست. مثلاً ممکن است یک ویژگی در دو دوره و سبک وجود داشته باشد، لذا به محض دیدن یک ویژگی نباید بیت یا عبارتی را به دوره خاصی منسوب کنیم، بلکه باید ابیات و عبارات را در زمینه‌های مختلف زبانی و ادبی و فکری و زیرمجموعه‌های بسیار هر یک بررسی کنیم، تا بتوانیم سبک یک اثر را به درستی تشخیص بدهیم. سبک‌شناسی یک علم محدود و بسته نیست. مثلاً این‌گونه نیست که شما با یادگرفتن چند نکته زبانی و ادبی و فکری بتوانید تمام آثار را به‌درستی بررسی کنید. به‌طور مثال در کتاب فنون یازدهم گفته است چون در این بیت فلان واژه آمده است و این واژه پیش از سبک هندی نبوده است، پس این بیت برای دوره سبک هندی است!

این ادعا درست است اما یادگرفتن این موارد چندان راحت نیست. توجه ما در آموزش و طرح تست‌ها بر معقولات است! در ادامه مهم‌ترین مواردی که در سطوح زبانی و ادبی و فکری باید مورد توجه قرار بگیرد، بیان می‌شود.

توجه: علاوه بر نکات تاریخی و تاریخ ادبیات، تسلط در بدیع و بیان و دستور و عروض و قافیه برای تحلیل متون در سبک‌شناسی بسیار ضروری است.

تحلیل و بررسی سبکی

در سطح ادبی توجه به قالب‌های ادبی، توجه به وزن اشعار و از همه مهم‌تر توجه به آرایه‌های ادبی کافی است. اطلاعات شما و توانایی شما در موارد مطرح شده کافی است.

در سطح فکری نیز توجه به محتوای ابیات و عبارت و توجه به ویژگی‌های فکری سبک‌های مختلف برای تحلیل کافی است.

اما در سطح زبانی به دلیل گستردگی این سطح، لازم است شما با نمونه‌ها و مثال‌های بیشتری آشنا شوید.

سطح زبانی

سطح زبانی به موضوعاتی پیرامون دستور زبان فارسی می‌پردازد. برای راحتی کار در دستور زبان، ما آن را به صرف و نحو تقسیم می‌کردیم. در سبک‌شناسی سطح زبانی را به ۲ سطح واژگان و جمله تقسیم می‌کنیم.

الف - سطح واژگان: در این سطح آنچه که مربوط به واژگان یک اثر ادبی است، مورد بررسی قرار می‌گیرد. مثلاً اینکه واژگان این اثر فارسی یا بیگانه هستند، یا متروک و فراموش شده هستند یا محاوره و ... یا توجه به ساختمان واژگان (ساده، مشتق، مرکب و ...) و روابط معنایی واژگان از قبیل ترادف، تضاد، تضمّن و تناسب، نوع گزینش و همچنین درست‌نویسی واژه‌ها بررسی می‌شود.

ب - سطح نحوی و جملات: در اینجا متن از دید ترکیبات و قواعد دستوری، کاربردهای دستور تاریخی، کوتاهی و بلندی جمله‌ها، ساده یا پیچیده بودن جملات و ... بررسی می‌شود.

توجه: کسی در سبک‌شناسی موفق‌تر است که نگاه دقیق‌تر و اصطلاحاً سنسور حساس‌تری داشته باشد و نگذارد ویژگی‌ای از چشمانش پنهان بماند. چرا که ممکن است همان ویژگی، ویژگی خاص یک اثر در یک سبک و وجه تمایز آن باشد.

بررسی قلمروی زبانی ابیات و عبارات

در مثال‌های زیر فقط به بررسی ویژگی زبانی مدنظر پرداخته‌ایم، ممکن است بیت یا عبارت مثال، ویژگی‌های زبانی و ادبی و فکری شاخص دیگری داشته باشد. ولی برای جا افتادن بهتر موضوع مدنظر، فقط به آن ویژگی پرداخته‌ام. از طرفی در موارد زیر ترتیب زمانی ویژگی‌ها را در نظر نگرفته‌ام، تا دانش‌آموز فقط خود ویژگی را فارغ از بحث سبکی یاد بگیرد.

مواردی که از نظر سطح زبانی قابل توجه هستند.

۱: کم بودن لغات عربی

ز دستان سامی و از نیرمی
و آن ما رفته گیر و می‌اندیش
چرا هرگز نمی‌گویی چه شد عشقی و یارانش
بعد عمری کامدی بنشین زمانی پیش ما
راه هزار چاره‌گر از چارسو بستم

تو پور گو پیلتن رستمی
کاروان شهید رفت از پیش
چرا در این چنین رویی نشان از ما نمی‌جویی
چیسست باز این زود رفتن یا چنین دیر آمدن
زلفت هزار دل به یکی تار مو بستم

- «چون روزی چند برآمد، همه به سرِ کارِ خویش باز شدند، همان بیدادی و درازدستی بر دست گرفتند و ملک نوشیروان را به چشم کودکی نگاه می‌کردند و هر گردن‌کشی چنان می‌دانستند که نوشیروان را او بر تخت پادشاهی نشانده است، اگر خواهد او را پادشاه دارد و اگر نخواهد ندارد. نوشیروان تن می‌زد و با ایشان روزگاری می‌گذرانید تا بر این چند سال بگذشت.»

۲: زیاد بودن لغات عربی

سرم به دنیی و عقبی فرونمی‌آید
زمانه حامل هجر است و لابد
ولیکن اوستادان مجرب
که عاشق قدر وصل آنگاه داند
مریم بکر معانی را منم روح‌القدس
دشمنند این عقل و فعلت را حریفان حسد
جرمی نکرده‌ام که عقوبت کند ولیک
تبارک‌الله از این فتنه‌ها که در سر ماست
نهد یک روز بار خویش حامل
چنین گفتند در کتب اوایل
که کافر گردد از هجران عاجل
عالم ذکر معالی را منم فرمانروا
منکردند این سحر و معجز را رفقایان ریا
مردم به شرع می‌نکشند ترک مست ما

- و محاسن این کتاب را نهایت نیست و کدام فضیلت از این فراتر که از امت به امت و ملت به ملت رسید و مردود نگشت. (کلیله‌ودمنه)
- صیت عدل و رأفت او بر وجه روزگار باقی است و ذکر یأس و سیاست او در صدور تواریخ مثبت. (کلیله‌ودمنه)
- طوفان بلا چنان بالا گرفته که کشتی حیات را گذر بر جداول ممات متعین گشته. (نفثه‌المصدور)

۳: کهنه و مهجور بودن بخشی از لغات

خوش بود بر نوای بلبل و گل
دل سپردن به رامش و بگماز
بگماز: شراب
وین فژه پیر ز بهر تو مرا خوار گرفت
برهاناد از او ایزد جبّار مرا
فژه: شخصی که پیوسته آلوده باشد.

تو قلب فسرده زمینی
از درد، ورم نموده یک چند
فسرده: یخ‌زده

این چه ژاژ است این چه کفر است و فشار
پنبه‌ای اندر دهان خود فشار
ژاژ: سخن بیهوده
فشار: بیهوده‌گویی

آغاز کار شاهنامه از گردآورنده ابومنصور المعمری دستور ابومنصور عبدالرزاق عبدالله فرّخ. اول ایدون گوید درین نامه که تا جهان بود مردم گرد دانش گشته‌اند و سخن را بزرگ داشته ...

دستور: وزیر
ایدون: این چنین

۴: کوتاهی جملات

تو کجایی تا شوم من چاکرت
اگر تو خصم باشی نروم ز پیش تیرت
چارقت دوزم کنم شانه سرت
و گرم تو سیل باشی نگریم از نشیت

- من برخاستم و کسان فرستادم و قوم حاضر آمدند، پیش امیر رفتیم چون بنشستیم امیر حال با ایشان باز گفت و ملطفه مرا داد تا برایشان خواندم. (تاریخ بیهقی)
- غلامان در خشم شدند و دست به سلاح بردند و قصد کردند که با ایشان جنگ کنند و به زور مال بستانند. سبکتگین گفت: من جنگ نکنم و با شما بدین کار باز نایستم. (سیاست‌نامه)

۵: بلندی جملات

بلای غمزه نامهربان خون خوارت
بر لفظ زمانه هر شب‌انروزی
چه خون که در دل یاران مهربان انداخت
بسیار شنیده‌ای کلامش را (ناصرخسرو)
همچنان در قهر جباران به تیغ ذوالفقار
هیچ‌کس انباز و یار حیدر کرار نیست (ناصرخسرو)

- درود و سلام و تحیت و صلوات ایزدی بر ذات معظم و روح مقدس مصطفی و اصحاب و یاران و اتباع او باد. (کلیله و دمنه)
- و وفور درود آفرینش بر نور حدیقه آفرینش و نور حدقه اهل بینش، خاتم انبیا، محمد مصطفی باد، درودی که از توی آن بوی اخلاص به مشام مشتاقان قدس رسد. (جهانگشای جوینی)

۶: سادگی زبان ابیات و عبارات

رودکی چنگ برگرفت و نواخت
شنیده‌ام که بهشت آن کسی تواند یافت
دل من همی‌داد روزی گدایی
در دل همان محبت پیشینه باقی است
باده انداز کو سرود انداخت
که آرزو برساند به آرزومندی
که باشد مرا روزی از تو جدایی
آن دوستی که بود در این سینه باقی است

- چنین گویند که عبدالله بن طاهر امیری عادل بوده است؛ گورش به نیشابور است و ما دیدیم و زیارت کردیم و پیوسته مردمان آنجا می‌باشند و حاجت‌ها می‌خواهند و خدای تعالی حاجت‌های ایشان روا می‌کند. (سیاست‌نامه)

۷: کاهش سادگی زبان و حرکت به سوی دشواری متون

توان در بلاغت به سحبان رسید
بخت را در گلیم بایستی
گر من در این سرای نبینم در آن سرای
ای فضول و هم‌عقبی آدم از جنت چه دید؟
نه در کنه بی‌چون سحبان رسید
این سپیدی برص که در بصر است
امروز جای خویش، چه باید بصر مرا؟
عبرت است آنجا که صاحب‌خانه مهمان می‌شود!
چندان‌که به دست چپ شماری
عاشق بکشی به تیر غمزه

- پس آن صحیفه اصل را پیش نهادم و به عبارت خویش نقل کردن گرفتم و مشاطه چرب‌دست فکرت را در آرایش لعبتان شیرین‌شمال دست برگشودم و دانای آشکار و نهان داند از نهان‌خانه‌ی فکرت هیچ صاحب سخن، متاعی در بازار خود نبستم. (مرزبان‌نامه)

۸: حذف افعال

- تا کی می صبح و شکر خواب بامداد هشیار گرد هان که گذشت اختیار عمر
نه باغ ماند و نه بستان که سرو قامت تو برت و ولوله در باغ و بوستان انداخت
- به صواب آن نزدیک‌تر که مزدوری چند حاضر آرم. (کلیله و دمنه)
 - در بلاها باز است و انواع آفت به من محیط و راه مخوف. (کلیله)
 - هر که به طاعت از دیگران کم است و به نعمت بیش، به صورت توانگر است و به معنی درویش. (گلستان)

۹: تکرار افعال

- گویند جماعتی از مستحقان قصه به هارون برداشتند که «ما بندگان خداییم و فرزندان روزگاریم و بعضی اهل قرآن و علمیم و بعضی خداوندان شرفیم و ...»

۱۰: آوردن مترادفات

- در خبر است از سرور کائنات و مفخر موجودات و رحمت عالمیان و صقوت آدمیان و تتمه دور زمان، محمد مصطفی صلی الله و علیه و آله و سلم ...

۱۱: ترکیبات نو

- در خراب‌آباد دنیای دنی چون عنکبوت تار و پود زندگی دام مگس کردن چرا
تو کافر دل نمی‌بندی نقاب زلف و می‌ترسم که محرابم بگرداند خم آن دلس‌تان‌ایرو
- تو در کار خود متحیر گردی که قومی نوآیین کار فرو گرفته‌اند. (بیهقی)
 - فوجی به مکران خواهیم فرستاد تا عیسی مغرور را براندازد که عادی‌گونه شده است. (بیهقی)

۱۲: ترکیبات دشوار

- رنج خود و راحت یاران طلب سایه‌خورشید سواران طلب

۱۳: کاربرد «همی» به جای «می»

- او همی‌بخشد و همی‌گوید تو همی‌بخشی و همی‌خندی
همی تا خسرو غازی خداوند جهان باشد جهان چون ملکش آبادان و چون بختش جوان باشد
چشم کوتاه‌نظران بر ورق صورت خوبان خط همی بیند و عارف قلم صنع خدا را
- و حدیث رستم بر آن جمله است که ابوالقاسم فردوسی شاهنامه به شعر کرد و بنام سلطان محمود کرد و چندین روز همی‌برخواند و ... (تاریخ سیستان)
 - درویشی را دیدم که سر بر آستان کعبه همی‌مالید و می‌گفت یا غفور و یا رحیم ... (گلستان)
 - باری به مجلس او در کتاب شاهنامه همی‌خواندند در زوال مملکت ضحاک ... (گلستان)

۱۴: «ی» استمرار در پایان

- شده بر بدی دست دیوان دراز
نجستی به جز کژی و کاستی
- به نیکی نرفتی سخن جز به راست
نکردی به بخشش درون راستی
- فضیل بن عیاض گفتی: «اگر دعای من مستجاب گشتی، جز برای سلطان عادل دعا نکردمی».
- یکی از متعبدان در بیشه زندگانی کردی و برگ درختان خوردی. (گلستان)

۱۵: کاربرد «ابا»، «ابر»، «ایدون»، «ایدر»، «ازیرا»، «اندر»

- جوانیش را خوی بد یار بود
یکی لشکری خواهم انگيختن
- ابر کتف ضحاک جادو دو مار
زبان راستی را بیاراسته
- ازیرا که پرورده پادشاه
ورایدون که زین کار هستم گناه
- دل و جانم ایدر بماند همی
گهرها یک اندر دگر ساخته
- ابا بد همیشه به پیکار بود
ابا دیو مردم برآمیختن
- بُرسست و برآورد از ایران دمار
خرد خیره کرده ابر خواسته
- نباید که باشد به جز پارسا
جهان آفرینم ندارد نگاه
- مژه خون دل برفشانند همی
ز هرگونه گردن برافراخته
- درویش اندر آمد و سنگ در سرش کوفت. گفتا تو کیستی و مرا این سنگ چرا زدی؟
- سلطان مصالح خویش اندر هلاک من همی‌بیند. به جز خدای عزوجل پناهی نمی‌بینم.

۱۶: دو حرف اضافه برای یک متمم

- به رنج اندر است ای خردمند گنج
ستاره بر او بر شگفتی فزود
- به گیتی درون سال سی شاه بود
بر او تاختن کرد ناگاه مرگ
- نیابد کسی گنج نابرده رنج
به خاک اندرون روشنائی فزود
- به خوبی چو خورشید بر گاه بود
نهادش به سر بر یکی تیره ترگ
- یکی را از بزرگان به محفلی اندر همی‌ستودند و در اوصاف جمیلش مبالغه می‌کردند. مریدی گفت پیر را «چه کنم کز خلاق به رنج اندرم» از بس که به زیارت من همی‌آیند ...

۱۷: جهش ضمیر

- چنان به موی تو آشفته‌ام به بوی تو مست
دیر آمدی ای نگار سرمست
- باور از مات نباشد تو در آینه نگه کن
همان شهر ایرانش آمد به یاد
- که نیستم خبر از هر چه در دو عالم هست
زودت ندهیم دامن از دست
- تا بدانی که چه بوده است گرفتار بلا را
همی برکشید از جگر سرد باد

۱۸: رای حرف اضافه

- باد بر بوی نسیم زلف بلبل در ختن
به مهلتی که سپهرت دهد ز راه مرو
- روی خوش و آواز خوش دارند هر یک لذتی
همی‌داد مژده یکی را دگر
- نافه را چندان دهد دم تا جگر پر خون کند
تو را که گفت که این زال ترک دستان گفت
- بنگر که لذت چون بود محبوب خوش‌آواز را
که بخشود بر بی‌گانه دادگر

۱۹: رای فک اضافه

- یاد باد آنکه سر کوی توأم منزل بود
گر تشنگان بادیه را جان به لب رسید
چون تو در بستان درافکندی نقاب
ماه روزه است و مرا شربت هجران روزی
- معلم را عادت بود که نقشه نیمه‌کاری با خود به کلاس آورد. (سهراب سپهری)
- پادشاهی او راست زبیده و خدایی او راست درخورنده. (تاریخ جهانگشای جوینی)

۲۰: کاربرد «مر»

- مر خداوند عقل و دانش را
هرکه وفادار تو باشد به طبع
- گفت ای ملک چو گرد آمدن خلقی موجب پادشاهی است تو مر خلق را پریشان برای چه می‌کنی؟ (گلستان)

۲۱: مطابقت صفت و موصوف به تقلید از عربی

- سواران ترکان تنی هفت هشت
فروغ رویت اندازی سوی خاک
- بر آن دشت نخجیرگه برگذشت
عجایب نقش‌ها سازی سوی خاک

۲۲: کاربرد وجه وصفی

- بحر وکان در نظرم چشم تر است و لب خشک
نشسته بر تن ما لاغری چو نقش حصیر
- رفته تا پای به گنج از دل خرسند مرا
شکستگی نرود از قلمروی تن ما

۲۳: ورود و کثرت لغاتی چون قالی، شیشه، پل، بخیه، سفال و ...

- نسیم دامن او گر وزد گاه خرامیدن
هر جزوم از شکسته دلی موج می‌زند
از نزاکت رنگ اگر بر چهره گل بشکند
قامت خم مانع عمر سبک رفتار نیست
از شکایت رخنه دل می‌شود ناسورتر
- سحر بی‌پرده گردد غنچه تصویر قالی را
من شیشه‌ریزه‌ام حذر از پایمالی‌ام
خار از بی‌طاقتی در چشم بلب‌لب بشکند
سیل از رفتن نمی‌ماند اگر پل بشکند
بخیه این زخم، دندان بر جگر افشردن است

۲۴: گسترش دایره واژگانی

- بس نیست چشم نرم تو را پرده‌های خواب؟
نمی‌تپد دل خون‌گشته در غبار هوس
عینک بینایی ما دوربین افتاده است
خمیازه کشیدیم به‌جای قدح می
می‌توان دل را به آهی کرد از غم‌ها سبک
سعی روزی با بلای بی‌امان جوشیدن است
بیدل خوشم از عارض گلگون به خط سبز
به بازار هوس شغل چه سودا داشتیم یارب
- کز مخمل دوخوابه کنی رخت خواب را
سراغ قهوه به جام شراب دشوار است
فیض شبیه از شب آدینه می‌یابیم ما
ویران شود این شهر که میخانه ندارد
یک فلاخن می‌کند آواره چندین سنگ را
بیشتر در گردش از باد تفنگ است آسیا
فارغ ز می‌ام ساخته کیفیت بنگی
زیان و سود رفت و مانده بر جا ننگ دلّالی

۲۵: واژه‌های عامیانه

باز آمد در چمن یاد از صفیر بلبل
سرنگون فکر چون مینای خالی سوختم

رنگ گل طرف عذار بوی سنبل کاکلی
مصراع موزون نکردم در زمین قلقلی

همانطور که ملاحظه می‌کنید این توجهات و دسته‌بندی‌ها بسیار فراتر از تصوّر شما و مجال جزوه‌کنکوری من است. اگر اینگونه نبود تا مورد صدم هم می‌شد ادامه داد. پس همانطور که گفته شد، برای پرهیز از اطناب، در ادامه تمام مواردی که در کتاب‌های سه‌گانه علوم و فنون در سه قلمروی زبانی و ادبی و فکری آمده است را به ترتیب درس‌های کتب سه‌گانه می‌آورم.

ویژگی‌های مطرح شده در کتاب‌های علوم و فنون به تفکیک قلمروها

توجه: برای بسیاری از تیتراهای زیر مثال‌هایی در درسنامه و در تست‌ها وجود دارد. بهتر است خودتان نیز

برای هر تیتیر یک مثال مقابل آن بنویسید. (البته برای تیتراهایی که به مثال نیاز دارند).

ویژگی‌های مطرح شده در قلمرو زبانی در ۳ کتاب علوم و فنون به ترتیب از سال دهم تا دوازدهم

۱: سادگی زبان

۲: کم بودن لغات عربی

۳: تفاوت تلفظ

۴: کهنه و مهجور بودن بخشی از لغات

۵: استفاده از دو نشانه برای یک متمم

۶: کوتاهی جملات

۷: لغات کم‌کاربرد فارسی

۸: بهره‌گیری کمتر از لغات عربی

۹: افزایش کاربرد نشانه‌های جمع فارسی بر جمع عربی

۱۰: اطناب

۱۱: حذف افعال به قرینه

۱۲: افزایش کاربرد لغات عربی (نسبت به دوره قبل)

۱۳: از میان رفتن لغات مهجور فارسی نسبت به سبک خراسانی

۱۴: فراوانی ترکیبات نو

۱۵: کاهش سادگی و روانی کلام و حرکت به سوی دشواری متون

۱۶: ورود لغات زبان ترکی و مغولی به زبان فارسی

۱۷: کاربرد لغات مهجور عربی، ترکی، مغولی و اصطلاحات علمی و فنی

۱۸: حذف افعال به قرینه

۱۹: آوردن مترادف‌ها

۲۰: استفاده از ترکیبات دشوار

۲۱: هم‌زمانی مختصات خراسانی و مختصات عراقی

- ۲۲: کم‌شدن لغات فارسی اصیل و جایگزینی آن‌ها با لغات عربی
- ۲۳: جایگزینی «می» به جای «همی»
- ۲۴: جایگزینی «در» به جای «اندر»
- ۲۵: کم‌شدن کاربرد واژگانی مانند «ایدون، ایدر، ابا، ابر و ...»
- ۲۶: کم‌شدن به کارگیری «مر» در کنار مفعول
- ۲۷: درآمیختگی مختصات نو و کهن در سبک عراقی
- ۲۸: کلمات دخیل در فارسی مانند بیلاق، قشلاق، قشون، یورش
- ۲۹: به وجود آمدن سستی و ضعف در ساخت دستوری جملات نثر
- ۳۰: وارد شدن زبان کوچه و بازار
- ۳۱: گسترش دایره واژگانی
- ۳۲: از بین رفتن لغات ادبی قدیم
- ۳۳: ورود لغاتی چون: نزاکت، قالی، شیشه، پل، بخیه، سفال و ... در سبک هندی
- ۳۴: ورود لغات مربوط به آداب و رسوم هندوان
- ۳۵: کم‌شدن لغات عربی و رواج لغات ترکی
- ۳۶: بی‌توجهی به زبان، بی‌دقتی در کاربرد جمله‌ها و ترکیب‌ها و ورود واژه‌های عامیانه
- ۳۷: کاربرد وجه وصفی
- ۳۸: جمع بستن با «ات»
- ۳۹: مطابقت صفت و موصوف به تقلید از عربی
- ۴۰: آوردن تتابع اضافات
- ۴۱: آوردن جملات طولانی
- ۴۲: کاربرد افعال با پیشوندهای متعدد
- ۴۳: فراوانی لغات ترکی و مغولی
- ۴۴: سادگی و روانی و صمیمی بودن جملات (کوچه‌بازاری بودن جملات و واژگان)
- ۴۵: محاوره‌ای بودن زبان
- ۴۶: اصطلاحات موسیقی عامیانه و حتی واژگان فرنگی
- ۴۷: توجه به واژگان کهن از جمله: بادافراه، خلیدن، گلخن و ...
- ۴۸: گسترش دایره واژگانی و اصطلاحات انگلیسی و روسی و فرانسوی و ترکی
- ۴۹: کم‌توجهی کاربرد جمله‌ها و ترکیب‌های زبانی
- ۵۰: کمتر شدن واژگان عربی ناآشنا و بسیاری استفاده از لغات انگلیسی و ترکی و فرانسوی
- ۵۱: سازگاری بیشتر جمله‌ها با طبیعت زبان
- ۵۲: لغات و ترکیبات امروزی و جدید
- ۵۳: دست شاعر برای استفاده از همه واژه‌ها باز است
- ۵۴: سادگی و روانی زبان شعر (جمله‌بندی‌های ساده)
- ۵۵: ورود واژگان اروپایی

۵۶: کمی واژگان عربی

۵۷: ورود واژه‌ها، کنایات و اصطلاحات عامیانه

۵۸: گفتار و محاوره اقشار اجتماعی

۵۹: حذف بسیاری از افعال و به هم خوردن ساختار نحوی جملات و کوتاهی جملات

ویژگی‌های مطرح شده در قلمرو ادبی در ۳ کتاب علوم و فنون به ترتیب از سال دهم تا دوازدهم

- ۱: توجه به قالب‌های ادبی اشعار از جمله رونق گرفتن یک قالب شعری یا از رونق افتادن بعضی از قالب در دوره‌های متفاوت و یا استفاده از قالب‌های محدود یا متنوع در دوره‌های مختلف.
- ۲: رواج گونه‌های متفاوتی از اشعار از جمله منظومه‌های حماسی، عرفانی، داستانی و ...
- ۳: استفاده از آرایه‌های ادبی به مقدار طبیعی و در حد اعتدال
- ۴: استفاده از قافیه و ردیف ساده
- ۵: در توصیف بیشتر از تشبیه حسی بهره گرفته می‌شود.
- ۶: ایجاز و اختصار در لفظ و معنا
- ۷: تمثیل و استشهاد به آیات و احادیث و اشعار و نثر در ادوار مختلف
- ۸: توجه بیشتر یا کمتر یا متعادل به آرایه‌های ادبی
- ۹: به کارگیری ردیف‌های فعلی و اسمی و دشوار
- ۱۰: استفاده از آرایه‌های ادبی مانند موازنه و سجع و مراعات‌نظیر و تشبیه و ... در نثر
- ۱۱: رواج نثر داستانی و تمثیلی و عرفانی
- ۱۲: آمدن تخلص در پایان شعر
- ۱۳: توجه به علوم ادبی به ویژه بیان و بدیع
- ۱۴: صنایع ادبی جای تعمق و تفکر را گرفت.
- ۱۵: نثرهای مصنوع و متکلف با سجع‌های بی‌روح و استعاره‌های پی در پی.
- ۱۶: استفاده کم و طبیعی و تصادفی از بدیع و بیان.
- ۱۷: استفاده از آرایه‌هایی مانند تشبیه، تلمیح‌های رایج، حس‌آمیزی، حُسن تعلیل، اسلوب معادله، تمثیل و ...
- ۱۸: تکرار قافیه
- ۱۹: تک بیت گویی
- ۲۰: استفاده از ردیف‌های طولانی و خوش‌آهنگ
- ۲۱: تکلف و بی‌ذوقی و غلط‌پردازی
- ۲۲: کاربرد شعرهای ضعیف در متن کتاب‌های منشور
- ۲۳: نوآوری در عرصه تخیل
- ۲۴: حضور راوی سوم شخص در داستان‌های دوره مشروطه
- ۲۵: نوشتن داستان مطابق ذوق عامه
- ۲۶: عدم تساوی مصراع‌ها
- ۲۷: ابهام و معنی‌گریزی

۲۸: جدید بودن صور خیال

۲۹: توجه به نماد

۳۰: انتخاب وزن متناسب با لحن طبیعی گفتار و زبان شعر

۳۱: توصیف عینی، کوتاه، بیرونی و مشخص از پدیده‌ها

۳۲: تنوع قالب‌های نثر از جمله داستانتک، داستان کوتاه، رمان، سفرنامه، خاطره، قطعه ادبی، زندگی‌نامه، نثر تحقیقی و ...

۳۳: تقلید از سبک‌های پیشین در انواع قلمروها و به خصوص تقلید در غزل و قصیده

۳۴: گرایش به خیال‌بندی

۳۵: صراحت بیان و توجه کمتر به تمثیل و نمادگرایی

۳۶: گرایش به داستان‌های بلند یا کوتاه

۳۷: دوری یا گرایش به سبک‌های جدید داستان نویسی

ویژگی‌های مطرح شده در قلمرو فکری در ۳ کتاب علوم و فنون به ترتیب از سال دهم تا دوازدهم

۱: غلبه روح شادی و نشاط و خوش باشی

۲: واقع‌گرا بودن شعر و توصیفات طبیعی و ساده و محسوس و عینی

۳: زمینی بودن شعر

۴: حاکم بودن روح حماسه

۵: پندآموز و اندرزگونه بودن و جنبه عملی و دستوری داشتن اشعار

۶: مضمون حماسی، مدح و اندرز در اشعار

۷: ساده بودن فکر و کلام

۸: محتوای علمی، حماسی، تاریخی و دینی در نثر

۹: ورود اصطلاحات عرفانی

۱۰: فراوانی وعظ و اندرز در شعر

۱۱: فاصله گرفتن غزل از عشق زمینی

۱۲: رواج هجو در شعر

۱۳: رواج حسی دینی

۱۴: رواج مفاخره، شکایت و انتقاد اجتماعی

۱۵: نثرهای عرفانی

۱۶: ستایش خرد

۱۷: ستایش عشق

۱۸: شادی‌گرایی

۱۹: غم‌گرایی

۲۰: وصال

۲۱: فراق

۲۲: واقع‌گرایی و توجه به دنیای بیرون

۲۳: ذهنی‌گرایی و توجه به دنیای درون

- ۲۴: رواج روحیه پهلوانی و حماسی
۲۵: رواج روحیه عرفانی و اخلاقی
۲۶: زمینی بودن معشوق
۲۷: آسمانی بودن معشوق
۲۸: باور به اراده و اختیار
۲۹: باور به قضا و قدر و جبرگرایی
۳۰: بازتاب اندک علوم در شعر
۳۱: بازتاب بیشتر علوم در شعر
۳۲: رواج بیشتر تصوف
۳۳: بی‌اعتباری دنیا
۳۴: توجه به پالایش درون
۳۵: برتری عشق بر عقل
۳۶: ستایش عشق
۳۷: ضعف و انحطاط فکری
۳۸: تضعیف تحقیق و تتبع
۳۹: درسی کردن عرفان و شرح اصطلاحات و پیچیده‌جلوه دادن مفاهیم عرفانی
۴۰: معنی‌گرا بودن شعر
۴۱: بهره‌گیری از هر پدیده‌ای برای مضمون‌یابی
۴۲: گنجاندن معنا در یک بیت
۴۳: بازگویی مطالب فلسفی و عرفانی و غنایی گذشتگان به شیوه خود
۴۴: مضمون‌یابی، ارائه خیال خاص، معنی برجسته
۴۵: بیان اعجاب‌انگیز افکار جزئی
۴۶: نهادینه کردن افکار تشیع
۴۷: تاریخ‌نگاری
۴۸: ورود مضامین و اندیشه‌های تازه به شعر
۴۹: جزئی‌نگری و عینیت‌گرایی به جای کلی‌نگری و ذهنیت‌گرایی
۵۰: کم‌شدن مسائل اخلاقی، عارفانه، غزل‌گویی و ...
۵۱: آزادی
۵۲: وطن
۵۳: قانون
۵۴: تعلیم و تربیت جدید
۵۵: توجه به مردم
۵۶: دانش‌ها و فنون نوین
۵۷: نوگرایی و تجددخواهی

- ۵۸: طنز سیاسی-اجتماعی
۵۹: دشمنی با استعمار و استبداد
۶۰: تنفر از خرافات در نثر داستانی
۶۱: حقوق مدنی زنان
۶۲: مخاطب شعر عامه مردم
۶۳: تنوع موضوعات شعری
۶۴: توجه بیشتر به موضوعات خصوصی، سیاسی و اجتماعی
۶۵: صمیمانه و متواضع بودن لحن شاعر
۶۶: کم شدن مدح و ذم و هجو
۶۷: تنوع مضمون در داستان‌ها
۶۸: اساطیر یونانی، رومی، هندی و عبری در داستان‌ها
۶۹: حضور مکاتب فلسفی و ادبی اروپا در ادبیات داستانی این دوره
۷۰: موضوعات عشق، انسان، ستیز با خرافه، آموزش و پرورش، نفت، مسائل زنان، روشن‌فکری، سرمایه‌داری، کارگری، سیاست، استبداد، انقلاب، جنگ و ...
۷۱: توجه به مفاهیم و مضامین اسلامی به ویژه مضامین عاشورایی
۷۲: اشعاری با ترکیب حماسه و عرفان
۷۳: فرهنگ دفاع مقدس
۷۴: تنوع موضوعات
۷۵: اندیشه‌های سیاسی و اجتماعی
۷۶: بی‌توجهی به مادیات، دعوت به اخلاقیات، استکبار ستیزی، مبارزه با بی‌عدالتی اجتماعی، استقبال از شهادت و فرهنگ ایثار و دفاع از وطن
۷۷: انعکاس دین و دینداری
۷۸: تفکر انسان‌گرایانه

مختصات سبکی ارائه شده برای هر سبک در ۳ کتاب درسی به ترتیب از سال دهم تا دوازدهم

سبک‌شناسی زمانی بهتر معنا پیدا می‌کند که به مقایسه سبک‌ها بپردازید. همانطور که در آغاز این فصل اشاره کردم، شما زمانی ویژگی سبکی یک دوره را بهتر یاد می‌گیرید و متوجه می‌شوید که آن را با دوره دیگر مقایسه کنید. در جداول زیر تمام ویژگی‌های زبانی و ادبی و فکری شعر و نثر سبک‌های هفت‌گانه (خراسانی، عراقی، هندی، بازگشت، بیداری، معاصر و انقلاب اسلامی) در حد کتاب درسی به ترتیب آمده است و امکان مقایسه و تحلیل و حتی حفظ کردن را برای شما آسان‌تر کرده است. این جداول را خوب بخوانید و بررسی کنید زیرا حداقل ۳ سوال از ۹ سوال از این قسمت می‌آید.

مختصات سبکی شعر سال‌های ۳۰ تا ۴۵۰	زبانی	سادگی زبان شعر / کم بودن لغات عربی - به جز اصطلاحات دینی و علمی - و لغات بیگانه در مقایسه با دوره‌های بعد / تفاوت تلفظ برخی از کلمات در مقایسه با زبان امروز مثلاً یک - هزار / کهنه و مهجور بودن بخشی از لغات در مقایسه با دوره‌های بعد مانند گبر - جوشن / استفاده از دو نشانه برای یک مضم.
	ادبی	قالب عمده شعر در این دوره قصیده است، قالب‌های مسمط، ترجیع‌بند و مثنوی نیز به تدریج در این دوره شکل می‌گیرد و قالب غزل نیز در اواخر این دوره رشد می‌یابد. / استفاده از آرایه‌های ادبی طبیعی و در حد اعتدال است. / قافیه و ردیف بسیار ساده است. / در توصیف پدیده‌ها بیشتر از تشبیه حسی بهره گرفته می‌شود.
	فکری	روح شادی و نشاط و خوش‌باشی در شعر غلبه دارد. / شعر واقع‌گراست و توصیفات عمدتاً طبیعی، ساده، محسوس و عینی است. / معشوق عمدتاً زمینی است. / بیشتر روح حماسه بر ادبیات این دوره حاکم است. / اشعار پندآموز و اندرز گونه این دوره ساده است و جنبه عملی و دستوری دارد. / مضمون عمده اشعار این سبک، حماسه، مدح و اندرز و ... است. / فکر و کلام ساده است؛ یعنی هنوز با پیچیدگی‌های عرفانی و حکمی و اندیشه‌های فلسفی درنمی‌میخته است.
مختصات سبکی شعر سال‌های ۳۰۰ تا ۴۵۰	دوره سامانی	ایجاز و اختصار در لفظ و معنا / تکرار فعل یا اسم به حکم ضرورت معنی / کوتاهی جملات / لغات کم کاربرد فارسی در مقایسه با دوره‌های بعد / بهره‌گیری کمتر از لغات عربی / افزایش کاربرد نشانه‌های جمع فارسی بر جمع عربی.
	دوره غزنوی و سلجوقی	اطناب / تمثیل و استشهاد به آیات و احادیث و اشعار / حذف افعال به قرینه / افزایش کاربرد لغات عربی نسبت به دوره قبل.
مختصات سبکی شعر سال‌های ۴۵۰ تا ۶۰۰	زبانی	از میان رفتن لغات مهجور فارسی نسبت به سبک خراسانی / فراوانی ترکیبات نو / کاهش سادگی و روانی کلام و حرکت به سوی دشواری متون / ورود لغات زبان ترکی و مغولی به فارسی.
	ادبی	رواج و اوج‌گیری بیشتر قالب‌های شعری، به ویژه غزل و مثنوی / رواج داستان سرایی و منظومه‌های داستانی / توجه بیشتر به آرایه‌های ادبی / به کارگیری ردیف‌های فعلی و اسمی دشوار.
	فکری	ورود اصطلاحات عرفانی / فراوانی وعظ و اندرز در شعر / فاصله گرفتن غزل از عشق زمینی / رواج هجو در شعر / رواج حس دینی / رواج مفاخره و شکایت و انتقاد اجتماعی.

مختصات سبکی نثر
سال‌های ۴۵۰ تا ۶۰۰

استفاده از آرایه‌های ادبی؛ مانند: موازنه، سجع و تشبیه ... / حذف افعال به قرینه / کاربرد لغات مهجور عربی، ترکی و مغولی و اصطلاحات علمی و فنی / رواج نثر داستانی و تمثیلی و عرفانی / آوردن مترادف‌ها و توصیف‌های فراوان / کاربرد آیات و احادیث و اشعار در متن / استفاده از ترکیبات دشوار.

زبانی	چهارچوب زبان همان چهارچوب فارسی قدیم است. / لغات اصیل قدیم کم شده و جای آن‌ها را لغات عربی گرفته است. / «می» اندک اندک جای «همی» را گرفته است. / «در» به جای «اندر» در حال جایگزینی و «ایدون، ایدر، ابا، ای و ...» بسیار اندک شده / کم شدن به کارگیری «مر» در کنار مفعول.
ادبی	کاربرد غزل بیشتر شده و جایگاه تخلص در انتهای آن تثبیت شده است. / توجه به علوم ادبی از جمله بیان و بدیع / شعر از دربار خارج شده؛ قصیده از رونق افتاده و غزل عارفانه و عاشقانه رواج یافته است.
فکری	ستایش عشق / غم‌گرایی / فراق / ذهن‌گرایی یا توجه به دنیای درون / رواج روحیه عرفانی و اخلاقی / باور به قضا و قدر / آسمانی بودن معشوق / بازتاب بیشتر علوم در شعر / پرهیز از زهد ریایی / توجه به صفا و پالایش درون / برتری عشق بر عقل / بی اعتباری دنیا.

زبانی	ضعیف شدن نثر فنی و جایگزینی آن با نثر ساده / تاریخ نویسی به اسلوب ساده (و البته به نثر پیچیده) / حاشیه نویسی به نثر ساده بر تاریخ‌های قدیم / ورود لغات قبایل ترک و مغول مانند: بیلاق و قشلاق و قشون و یورش / به وجود آمدن سستی و ضعف در ساخت دستوری جملات.
ادبی	صنایع ادبی جای تعمق و تفکر را گرفت. / در کتاب‌های مصنوع و متکلف بیشتر به ظاهر سازی و تصنع پرداختند. / به استعاره‌های دور از ذهن و آوردن سجع‌های متوالی و بی‌روح روی آوردند.
فکری	کاسته شدن از صحت و اتقان مطالب و ضعف و انحطاط فکری / کم شدن تحقیق و تتبع در بین علما و ادیبان / درسی شدن عرفان و شرح اصطلاحات آن و پیچیده جلوه دادن آن.

زبانی	روی آوردن طبقات مختلف موجب شد زبان کوچه و بازار به شعر راه یابد و روح تازه‌ای در زبان شعر دمیده شد. / دایره واژگان شعر گسترش یافت و بسیاری از لغات قدیم از صحنه شعر رخت برپست. / رواج واژگانی چون نزاکت، قالی، شیشه، پل، بخیه، سفال و ... / ورود لغات مربوط به مذاهب و آداب و رسوم هندوان / کم شدن کاربرد لغات عربی و رواج لغات ترکی و ضعف زبان فارسی / واقع‌گرا بودن زبان شعر / بی‌توجهی به زبان، بی‌دقتی در کاربرد جمله‌ها و ترکیب‌ها و ورود واژه‌های عامیانه در شعر
ادبی	کم شدن کاربرد بدیع و بیان به علت کم‌توجهی شاعران کوچه و بازار به آرایه‌ها / رواج آرایه‌های «تشبیه، تلمیحات رایج، حسن تعلیل، حس‌آمیزی، تمثیل و اسلوب معادله» در شعر برخی شاعران / قالب مسلط غزل است. / تکرار قافیه در غزل امری طبیعی است. / استفاده از ردیف‌های طولانی و خوش آهنگ مانند «خواهم شدن، می‌شود پیدا، می‌برد مرا و ...»
فکری	شعر هندی شعری معنی‌گراست نه صورت‌گرا و توجه بیشتر به معنی / طول و عرض معنا از یک بیت فراتر نمی‌رود. / بازگویی مطالب فلسفی و عرفانی و غنایی گذشته به شیوه شاعران این دوره / مضمون‌یابی و ارائه خیال خاص و معنی برجسته

زبانی	مختصات سبکی نثر سال‌های ۹۰۰ تا ۱۱۰۰
ادبی	
فکری	

در آمیختگی نظم و نثر / کاربرد وجه وصفی / جمع بستن با «ات» در کلمات فارسی و مغولی مانند گیلانات و بیلاقات / مطابقت صفت و موصوف به تقلید از عربی / آوردن تتابع اضافات در مقام تعارف و تمجید / آوردن جملات طولانی / کاربرد افعال با پیشوندهای متعدّد / فراوانی لغات ترکی و مغولی تصنع و تکلف در نثرهای ادبی / استفاده بیشتر از آیات و احادیث و عبارات عربی مخصوصاً در آرایه‌ی تلمیح / کاربرد شعرهای ضعیف در متن کتاب‌های نثر که معمولاً سروده خود مولف است. / بی‌دقتی در ذکر تاریخ و حوادث تاریخی / رواج مدح و چاپلوسی / نگارش کتاب‌هایی با عنوان فرهنگ لغت. خالی بودن ایران از نویسنده زبردست به دلیل هجوم مغول و ... / تاریخ نویسی این عهد بیشتر در جهت پیشبرد اهداف حکومت صفوی یعنی نهادینه کردن تشیع بود.

مختصات سبکی شعر و نثر دوره بازگشت	با توجه به اینکه در دوره بازگشت، شاعران و نویسندگان از اسلوب‌های گذشته پیروی می‌کردند، مختصات سبکی این دوره در دوره‌های گذشته آمده است.
--------------------------------------	---

زبانی	مختصات سبکی شعر دوره مشروطه سال‌های ۱۲۰۰ تا ۱۳۰۰
ادبی	
فکری	

بارزترین ویژگی این دوره سادگی و روانی است. / زبان محاوره‌ای و متناسب با زبان و فهم مردم عادی است. / واژه‌ها و اصطلاحات موسیقی عامیانه و حتی واژه‌های فرنگی / توجه با واژگان کهن (بادافره، خلیدن، گلخن و ...) در شعر برخی از شاعران این دوره / گسترش دایره واژگانی (انگلیسی، فرانسوی، روسی و ترکی) / کم‌توجهی کاربرد جمله‌ها و ترکیب‌های زبانی. قالب‌های شعری گذشته ادامه یافت. / مستزاد و چهارپاره و نیز سرودن ترانه و تصنیف در شاعرانی که به زبان کوچه و بازار شعر می‌سرودند. / پایبندی کمتر به آرایه‌های بیانی و بدیعی و سنت‌های ادبی / بعضی شاعران تخیلات سرایندگان پیشین را در نظر داشتند و گاه نوآوری در عرصه تخیل داشتند. / پایبندی و الزام کمتر به موسیقی و عروض در شعر شاعرانی که به زبان کوچه و بازار شعر می‌سرودند. ورود مضامین و اندیشه‌های تازه / نگرش از کلی‌نگری و ذهنیت‌گرایی به جزئی‌نگری و عینیت‌گرایی تغییر کرد. / از دست رفتن کارایی مسائل کلی و ذهنی و مسائل اخلاقی و عارفانه‌سرایی و غزل‌گویی / ورود مسائل سیاسی و اجتماعی و وطنی / آزادی / وطن / قانون / تعلیم و تربیت نوین / توجه به مردم / دانش‌ها و فنون نوین.

زبانی	مختصات سبکی نثر دوره مشروطه سال‌های ۱۲۰۰ تا ۱۳۰۰
ادبی	
فکری	

کمرشدن واژگان و ترکیبات عربی ناآشنا / ورود لغات انگلیسی و ترکی و فرانسوی / کاهش عبارت‌های وصفی و دور و دراز و لفظ‌پردازی‌های بیجا / ساده و قابل فهم بودن / هم‌آهنگی جملات با طبیعت زبان از نظر ساختار و ترکیبات دستوری. دوری از نثر فنی و مصنوع / ساده و گزارشی‌شدن نثر / جداسدن صنایع ادبی از نثر / حضور راوی سوم شخص در بعضی صحنه‌های داستان و سخن گفتن او با خواننده / مطابقت داستان‌ها با ذوق عامه مردم و عدم مطابقت کامل با ادبیات داستانی جدید. درون‌مایه‌های شعر این دوره در نثر این دوره نیز مشاهده می‌شود. / نوگرایی، تجددخواهی و آزادی‌طلبی با هدف تأثیر بر عامه مردم / طنز سیاسی و اجتماعی / دشمنی با استعمار و استبداد / تنفر از خرافات / توجه به حقوق مدنی زنان.

مختصات سبکی شعر دوره معاصر سال‌های ۱۳۰۰ تا ۱۳۵۷	زبانی	ورود لغات و ترکیبات امروزی و جدید به شعر / بازبودن دست شاعر برای استفاده از همه واژه‌ها / سادگی و روانی زبان شعر و چشمگیر بودن جمله‌بندی‌های ساده در شعر معاصر.
	ادبی	رواج شعر نو نیمایی / مقبول‌شدن سنت‌شکنی‌ها در قالب شعر و موسیقی و قافیه / تغییر در قالب‌های شعری / واحد شعر بند است نه بیت / آرایه‌های بیانی و بدیعی به صورت طبیعی وارد شعر می‌شود. / علاوه بر قالب‌های سنتی، قالب نیمایی و سپید پرکاربرد است. / عدم تساوی طولی مصراع‌ها در اشعار نو و عدم تساوی تعداد پایه‌های آوایی / پسندیده‌بودن ابهام در شعر معاصر / معنی‌گریزی / صور خیال جدید و نو هستند و تکرار تصاویر شاعران دوره‌های قبل نیستند. / بیشتر شدن گرایش به نماد در تصاویر شعری / انتخاب وزن، متناسب با لحن طبیعی گفتار و زبان شعر.
	فکری	معشوق مانند دوره‌های آغازین شعر فارسی زمینی است. / مخاطب شعر عامه مردم هستند. / تفکر شاعر، بیشتر زمینی و پیرامون امور دنیوی است. / موضوع شعر محدود نیست و بسیار تنوع دارد و شاعر برای انتخاب موضوع آزاد است. / مفاهیم خصوصی، سیاسی و اجتماعی بسیار مورد توجه شاعران است. / لحن شاعر صمیمانه و متواضعانه است. / مدح و ذم و هجو در این دوره بسیار کم است.
مختصات سبکی نثر دوره معاصر سال‌های ۱۳۰۰ تا ۱۳۵۷	زبانی	راه‌یافتن شماری از واژگان اروپایی به زبان فارسی / کم شدن واژه‌های عربی / وارد شدن بسیاری از واژه‌ها، کنایات و اصطلاحات عامیانه در نثر این دوره / نثر این دوره به شدت تحت تاثیر گفتار و محاوره اقشار اجتماعی ایران است. / بسیاری از افعال حذف می‌شوند و ساختار نحوی جمله‌ها به هم می‌ریزد. / کوتاهی جملات و فعل‌ها در کلام فراوان دیده می‌شود.
	ادبی	نثر فنی و مصنوع در این دوره جایگاهی ندارد. / توصیف پدیده‌ها و شخصیت‌ها در نثر این دوره عینی، کوتاه، بیرونی و مشخص است. / قالب و ساختار داستانی متنوع و گوناگون است: سفرنامه، خاطره، داستان کوتاه و بلند، نثر تحقیقی و دانشگاهی، رمان، نمایشنامه و ... / تنوع سبک در نثر مانند: سبک جمال‌زاده، سبک آل احمد، سبک هدایت و سبک دولت آبادی.
	فکری	تنوع مضمون در نثر داستانی؛ مانند داستان‌های اقلیمی، شهری، کودکانه، زنانه و ... / رمان‌های تاریخی و سیاسی، علمی، فلسفی و ... نوشته می‌شوند. / اساطیر یونانی، رومی، هندی و عبری ردپای آشکاری در داستان نویسی معاصر دارند. / مکتب‌های فلسفی و ادبی قرن نوزدهم و بیستم اروپا مانند رمانتیسم در ادبیات داستانی این دوره حضوری آشکار و تاثیرگذار دارند. / موضوعات عمده داستان‌های این دوره؛ عشق، انسان، ستیز با خرافات، آموزش و پرورش، نفت، مسائل زنان، روشن‌فکری، سرمایه‌داری، کارگری، سیاست، استبداد، انقلاب، جنگ و ده‌ها موضوع دیگر است.
مختصات سبکی شعر دوره انقلاب سال‌های ۱۳۵۷ تا امروز	زبانی	زبان و واژگان شعری در قصاید دوره انقلاب به سبک خراسانی نزدیک است. / افزایش واژگان متناسب با جبهه و جنگ، شهادت، ایثار و وطن‌دوستی / باستان‌گرایی و علاقه فراوان به استفاده از واژگان کهن / آشنایی‌زدایی زبانی و روی آوردن به ترکیبات بدیع و بی‌سابقه در نتیجه روی آوردن به مفاهیم انتزاعی.
	ادبی	در دهه چهل و پنجاه، شعر نیمایی مورد توجه روشن‌فکران بود؛ اما بعد از پیروزی انقلاب، قالب‌های سنتی مورد توجه قرار گرفت و شیوه نیمایی به ویژه در میان جوانان تا حدودی از رونق افتاد و قالب غزل و قصیده رایج شد. / در شعر سنتی این دوره تقلید از سبک عراقی و خراسانی و تمایل به آن‌ها زیاد است. / گرایش به خیال‌بندی، شعر برخی از شاعران این دوره را گاه به شعر بیدل و صائب نزدیک کرده است. / در سال‌های نخستین از تمثیل و نمادگرایی کمتر بهره می‌گرفتند ولی به تدریج تمثیل و نماد در ادبیات راه پیدا کرد.
	فکری	توجه به مفاهیم و مضامین اسلامی، به ویژه فرهنگ عاشورایی / روح حماسه و عرفان در شعر این دوره آشکار است. (در حماسه بُعد زمینی غلبه دارد و در عرفان بُعد آسمانی) تلفیق این دو را در غزل حماسی انقلاب می‌توان دید. / روی آوردن به مفاهیم انتزاعی در شعر این دوره آشکار است. / فرهنگ دفاع مقدس یکی از اصلی‌ترین درون‌مایه‌های شعر این دوره است.

مختصات سبکی نثر دوره انقلاب سال‌های ۱۳۵۷ تا امروز	زبانی	زبان داستان‌ها به ویژه در زمان جنگ عامیانه است. / ساده‌نویسی که در دوره‌های پیش شروع شده بود، در این دوره نیز ادامه یافت. / ورود بسیاری از واژه‌های مربوط به فرهنگ ایثار و شهادت و مبارزه و مقاومت به زبان داستان‌ها.
	ادبی	بیشتر شدن گرایش به داستان بلند، نسبت به داستان کوتاه، از پایان دهه پنجاه تا پایان دهه شصت. در صورتی که قبل از انقلاب اقبال به داستان کوتاه، هم در میان مردم و هم در نویسندگان وجود داشت. / از آغاز دهه هفتاد گرایش به داستان کوتاه بیشتر شد. / دوری از سبک‌های جدید داستان در دهه نخست انقلاب / بعد از انقلاب، گرایش به سبک‌های جدید داستان‌نویسی مانند جریان سیال ذهن بیشتر می‌شود. / در دهه هشتاد شاهد داستان‌نویسی (مینی‌مال) و مدرن‌نویسی هستیم. / گرایش به برخی سبک‌های دیگر مانند خاطره، قطعه‌ی ادبی، سفرنامه، شرح حال و نوشته‌های ادبی-تحقیقی رایج شد.
	فکری	تنوع موضوعها / دگرگونی‌های بنیادی، مانند مقاومت هشت ساله و استکبار ستیزی، سرچشمه‌ای برای نویسندگان بعد از انقلاب شد. / اندیشه‌های حاکم بر داستان‌های دهه اول پس از انقلاب، ابتدا سیاسی و در مرحله بعد اجتماعی است. / بی‌توجهی به مادیات، دعوت به اخلاقیات، استکبارستیزی، مبارزه با بی‌عدالتی اجتماعی، استقبال از شهادت و فرهنگ ایثار و دفاع از وطن از مضامین نثر این دوره است. / یکی از ویژگی‌های ادبیات داستانی قبل انقلاب، غیر دینی و گاه ضد دینی بودن آن است که حتی گاهی مبارزه با اصل اسلام و تعالیم آن دیده می‌شد، در حالی که در ادبیات بعد انقلاب چهره دین و دین‌داری در داستان‌ها بسیار مطلوب منعکس شده است. / تفکر انسان‌گرایانه (اومانیزم) که در آثار قبل از انقلاب وجود داشت، گاهی در برخی از آثار بعد انقلاب به گونه‌ای کم‌رنگ مشاهده می‌شود.

برای خرید نسخه چاپی یا تدریس ویدیویی این جزوه به سایت و یا کانال تلگرامی «آموزشگاه مجازی احمدی» مراجعه کنید.

برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد این جزوات و پکیج‌ها به شماره ۰۹۱۲۳۷۰۸۴۷۶ در تلگرام یا واتساپ و یا به صورت SMS پیام بدهید.

Ahmadi63amoozesh.com
@ahmadi63amoozesh

تست‌های تحلیلی سبک‌شناسی

تست ۱۹۱ کدام مورد بیانگر ویژگی سبکی نثر زیر نیست؟

«سالی چند بماندند که ملک بنام کودکی بود و کس هیبت نداشت و هیچ سپاه گرد نیامد تا شاپور بزرگ شد. پس چون پنج سال برآمد، عقل و تدبیر اندرو بدید و نخستین چیزی که از عقل و ادب شاپور بدیدند یک شب بر بام کوشک خفته بود به تیسفون»

- (۱) کوتاهی جملات
(۲) ایجاز و اختصار در لفظ و معنا
(۳) بهره‌گیری بیشتر از لغات عربی
(۴) تکرار فعل یا اسم به حکم ضرورت معنی

تست ۱۹۲ کدام بیت «فائد» ویژگی‌های سبک هندی است؟

- (۱) هر چه ز نیک و بد است چون همه در دست اوست
(۲) از سر پر آرزو دل زردرویی می‌کشد
(۳) چو خورشید است پیدا راز عشق از سینۀ عاشق
(۴) رتبه آزادگی بنگر که نخل میوه‌دار
بر من مسکین چرا خط خطا می‌کشد
عاقل از بالای جاهل زردرویی می‌کشد
نباشد نامه پیچیده صحرائ قیامت را
از حجاب سرو نتوانست سر بالا کند

تست ۱۹۳ کدام موارد، از ویژگی‌های «فکری» سبک خراسانی محسوب می‌شود؟

- (الف) حاکم بودن روح حماسه بر ادبیات این دوره.
(ب) واقع‌گرا بودن شعر، محسوس و عینی بودن آن و سادگی توصیفات.
(ج) بهره گرفتن از تشبیهات حسی در توصیف پدیده‌ها.
(د) رشد قالب غزل در اواخر این دوره.

- (۱) الف - ب
(۲) الف - د
(۳) ب - د
(۴) ب - ج

تست ۱۹۴ در همه ابیات ویژگی‌های «فکری» سبک عراقی مشهود است، به جز:

- (۱) می صوفی افکن کجا می‌فروشد
(۲) بیا که هائف میخانه دوش با من گفت
(۳) نعمت عاجل و اجل به تو داد از ملکان
(۴) خبر از عشق نبوده است و نباشد همه عمر
که در تابم از دست زهد ربایی
که در مقام رضا باش و ز قضا مگریز
زان که ضایع نشود هر چه به جای تو کند
هر که او را خبر از شنت و رسوایی هست

تست ۱۹۵ ویژگی‌های زبانی «سبک خراسانی» در کدام مصراع‌ها مشهود است؟

- (الف) به رنج اندر است ای خردمند گنج
(ب) یک است ابله‌هان را شتاب و شکیب
(ج) چه پرسی کزین پس نبینی تو کام
(د) به فتراک بر بست پیچان کمند
(ه) کمان را بمالید رستم به چنگ

- (۱) الف - ب - د
(۲) الف - ج - د
(۳) ب - ج - د
(۴) ب - ج - ه

تست ۱۹۶ همه موارد از ویژگی‌های عمده نثر فارسی در سبک عراقی است؛ به جز:

- (۱) حذف افعال به قرینه - کاربرد لغات مهجور
(۲) رواج نثر داستانی، تمثیلی و عرفانی - اطناب
(۳) استفاده از آرایه‌های ادبی در نثر - استفاده از ترکیبات دشوار
(۴) کاربرد فراوان آیات، احادیث و اشعار در متن - کوتاهی جملات

تیت ۱۹۷ همه گزینیه‌ها بیانگر ویژگی‌های زبانی ابیات زیر است؛ به جز ...

«آس شدم زیر آسیای زمانه
زاد همی ساز و شغل خویش همی پز
نیسته خواهم شدن همی به کرانه
چند پزی شغل نای و شغل چغانه»

- (۱) کاربرد شبکه معنایی تناسب.
- (۲) کاربرد تاریخی دستور و کوتاهی جمله‌ها.
- (۳) کمی واژگان غیر فارسی و وجود واژگان کهن.
- (۴) ساده و عینی بودن ظاهر شعر و ذهنی و معنوی بودن نتیجه آن.

تیت ۱۹۸ سبک شعری کدام بیت، متفاوت با سایر ابیات است؟

- (۱) بسوزند چوب درختان بی‌بر
- (۲) بدان کوش تا زود دانا شوی
- (۳) به قد تو گویی سروی است در میان قبا
- (۴) دوی عاشق دلخسته را معشوق می‌داند

تیت ۱۹۹ همه موارد از ویژگی‌های فکری سبک عراقی است؛ به جز:

- (۱) فراوانی زهدستایی و وعظ و اندرز در شعر، رواج مفاخره، شکایت و انتقاد اجتماعی
- (۲) به کارگیری ردیف‌های فعلی و اسمی دشوار در شعر، رواج داستان‌سرایی
- (۳) رواج هجو و هزل در شعر، فاصله گرفتن غزل از عشق زمینی
- (۴) رواج حس دینی، گسترش عرفان و تصوّف

تیت ۲۰۰ در کدام گزینه یکی از مشخصه‌های اصلی قلمرو فکری سبک عراقی وجود ندارد؟

- (۱) بیا تا در این شیوه چالش کنیم
- (۲) سعادت به بخشایش داور است
- (۳) چو دولت نبخشد سپهر بلند
- (۴) نه سختی رسید از ضعیفی به مور

تیت ۲۰۱ در همه گزینه‌ها ویژگی فکری سبک عراقی وجود دارد، به جز گزینه‌ی

- (۱) ترسم که صرفه‌ای نبرد روز بازخواست
- (۲) روی تو مگر آینه‌ی لطف الهی است
- (۳) ساقیا برخیز و در ده جام را
- (۴) حافظ ز غم از گریه نپرداخت به خنده

تیت ۲۰۲ در همه ابیات ویژگی ادبی سبک عراقی وجود دارد به جز گزینه‌ی

- (۱) به شکرخنده ز تنگ شکر شورانگیز
- (۲) چون کشد وسمه کمان دو کمان‌خانه ابروت
- (۳) چشمه نوش است یا کان نمک یا جام می
- (۴) گر چه در عالم خاک است مقام لیکن

تیت ۲۰۳ در همه ابیات ویژگی ادبی سبک هندی وجود دارد به جز گزینه‌ی

- (۱) برق عالم سوز در زنجیر خس باشد چرا
- (۲) هوس هر چند گستاخ است، عذرش صورتی دارد
- (۳) عشق دارد در لباس شرم پنهان حُسن را
- (۴) ای بی‌وفا برو که بر این عهدهای سست

تذکره ۲۰۴ در کدام گزینه ویژگی‌های سبک هندی دیده نمی‌شود؟

- (۱) اگر چه قامت سرو اعتدال را دارد
 - (۲) دل مجروح مرا آگهی از جان دادند
 - (۳) پیش راه شکوه خونین نگیرد خامشی
 - (۴) قسمت ما چون کمان از صید خود خمیازه‌ای است
- کجا نزاکت آن نونهال را دارد؟
جان غمگین مرا مژده‌ی جانان دادند
بخیه نتواند عنان‌داری کند خوناب را
هر چه داریم از برای دیگران داریم ما

تذکره ۲۰۵ در کدام بیت هیچ‌یک از ویژگی‌های سبک خراسانی وجود ندارد؟

- (۱) صاف کن دل را که بر خار و گل این بوستان
 - (۲) مجنبید از ایدر مگر جان من
 - (۳) چنان کرد رویش جهاندار ساز
 - (۴) به مهر تو دارم روان را نوید
- حکم جاری باشد از روشن روانی آب را
ز تن بگسلد پاک‌یزدان من
که پیران مر او را ندانست باز
چنین چیره شد بر دلم بر امید

تذکره ۲۰۶ در همه ابیات ویژگی‌های مشترکی از سبک خراسانی وجود دارد به‌جز...

- (۱) چون تو که باشد به جهان اندرون
 - (۲) دست او همچو درختی است که چشم همه خلق
 - (۳) و این پاکی که اندر مذهب توست اندر آبستی
 - (۴) سراسر زمانه پر از جنگ بود
- چون تو ملک‌زاده ز مادر نژاد
به بهار و به خزان بر گل و برگ و بر اوست
به آب اندر نگه کردن همه مزد و ثوابستی
به جویندگان بر جهان تنگ بود

تذکره ۲۰۷ در همه ابیات ویژگی‌های مشترکی از سبک خراسانی وجود دارد به‌جز گزینه‌ی

- (۱) در آن زمان که ز دریای بیکران بگذشت
 - (۲) گاه در موکب شاهانه تو جوشن‌پوش
 - (۳) کمان آر و بر گستان آر و ببر
 - (۴) چو سوفارش آمد به پهنای گوش
- بسی میان بیابان به بی‌کرانه فتاد
گاه در مجلس فرخنده تو باده‌گسار
کمند آر و گرز گران آر و گبر
ز شاخ گوزنان برآمد خروش

تذکره ۲۰۸ در کدام بیت هیچ‌یک از ویژگی‌های فکری سبک خراسانی دیده نمی‌شود؟

- (۱) بقاش باد که از تیغ او و بازوی اوست
 - (۲) ترک من بر دل من کامروا گشت و رواست
 - (۳) از درخت باردارش بازنشناسی ز دور
 - (۴) به نعمت‌ها رسند آن‌ها که ورزیدند نیکی‌ها
- بنای کفر خراب و بنای دین آباد
از همه ترکان چون ترک من امروز کجاست؟
چون فراز آیی بدو در زیر برگش بار نیست
به شدت‌ها رسند آن‌ها که بشکستند پیمان‌ها

تذکره ۲۰۹ در همه ابیات ویژگی‌های فکری مشترکی از سبک خراسانی وجود دارد به‌جز گزینه‌ی ...

- (۱) کشتی خرد است دست در وی زن
 - (۲) دانش بجوی اگر ت نبرد از راه
 - (۳) زنه‌ار به توفیق بهانه نکنی ز آنک
 - (۴) گر بر دل تو عقل پادشاه است
- تا غرقه نگردی اندر این دریا
این گنده پیر شوی‌کش رعنا
معدور ندارند بدین خرد و کلان را
مهتر ز تو در خلق پادشاه نیست

تذکره ۲۱۰ در همه ابیات ویژگی‌های فکری سبک مشروطه وجود دارد به‌جز گزینه‌ی

- (۱) دل چه می‌خواهم نباشد در حدیث عشق دوست
 - (۲) تا چند چو صید بد گرفتار دد و دام
 - (۳) ز انقلابی سخت جاری سیل خون باید نمود
 - (۴) نارفیقان چون به یکرنگان دورنگی می‌کنند
- جان چه کار آید نگرده گر فدای انقلاب
از دام برون آمده صیاد بگیرید
وین بنای سست‌پی را سرنگون باید نمود
از چه تفسیر دورنگی را زرنگی می‌کنند

تست ۲۱۱ در کدام گزینه ویژگی فکری متفاوتی از سبک عراقی وجود دارد؟

- (۱) به قمارخانه رفتم همه پاکباز دیدم
 - (۲) واعظان کاین جلوه در محراب و منبر می‌کنند
 - (۳) می‌خور که شیخ و حافظ و مفتی و محتسب
 - (۴) برو به کار خود ای واعظ این چه فریاد است
- چه به صومعه رسیدم همه زاهد ریایی
چون به خلوت می‌روند آن کار دیگر می‌کنند
چون نیک بنگری همه تزویر می‌کنند
مرا فتاد دل از ره تو را چه افتاده است

تست ۲۱۲ با توجه به ویژگی‌های سبکی، سبک کدام بیت در مقابل آن نادرست نوشته شده است؟

- (۱) گر رهد دستم ز دست این گروه خودپرست
 - (۲) تا به تلخی‌های زهر چشم او خو کرده‌ام
 - (۳) عاشق چه کند گر نکشد بار ملامت
 - (۴) تا ببینند مگر نور تجلی جمال
- با فداکاری گذارم سر به پای انقلاب (مشروطه)
می‌شمارم باده‌ی شیرین، جواب تلخ را (هندی)
با هیچ دلاور سپر تیر قضا نیست (عراقی)
همچو موسی آرنی گوی به میقات آیند (خراسانی)

تست ۲۱۳ مفهوم واژه «آزادی» در همه گزینه‌ها یکسان است به جز گزینه‌ی

- (۱) ز بندگی تو دارم چو سوسن آزادی
 - (۲) عار دارند اسیران تو از آزادی
 - (۳) نام آزادی ز بدکشیان نمی‌آمد به ننگ
 - (۴) از علایق خط آزادی ندارد هیچ کس
- ولی تو سرو خرامان ز بندگان آزاد
ننگ دارند گدایان تو از سلطانی
کشور ویران ما را بود اگر احرار خوب
دام‌ها از ریشه زیر خاک باشد سرو را

تست ۲۱۴ همه ابیات حداقل به یکی از مفاهیم اصلی دوره مشروطه اشاره دارند به جز بیت

- (۱) می‌تواند تا شدن فرمانروا جان عزیز
 - (۲) نقد جان را رایگان در راه آزادی دهیم
 - (۳) روز شادی نیست در شهری که از هر گوشه‌اش
 - (۴) خلیل وطن را ز نمرودیان بین
- همچو ماه مصر در چاه وطن باشد چرا
گر به جیب و کیسه ما مفلسان نقدینه نیست
بینوایان بهر نان هر شب نواخوانی کنند
به جان، آتش از دردهای درونی

تست ۲۱۵ مفهوم کدام بیت به بنیادی‌ترین خواست مشروطه خواهان اشاره دارد؟

- (۱) یا رب تو نگهبان دل اهل وطن باش
 - (۲) امروز امید همه زی مجلس شورا است
 - (۳) اصلاح ز نامرد خواهید که نبود
 - (۴) کو مرد دلیری که به بازوی توانا
- کامید بدیشان بود ایران کهن را
سر باید کأسوده نگه دارد تن را
یک‌مرتبه، شمشیرزن و دایره‌زن را
بزدايد از این چشمه، گل و لای و لجن را

تست ۲۱۶ با توجه به مختصات فکری، سبک کدام بیت نادرست می‌باشد؟

- (۱) رشته جانم کی آرد تاب شمع روی تو
 - (۲) دنیا نیززد آنکه پریشان کنی دلی
 - (۳) قوت دست دعا گردد ز بی‌برگی زیاد
 - (۴) تا جهان باقی است باقی باد ایران بزرگ
- چون چراغ عقل را با شور عشقت تاب نیست (خراسانی)
زنهار بدمکن که نکرده است عاقلی (عراقی)
هست در خشکی گشایش پنجه شمشاد را (هندی)
دوستانش کامیاب و دشمنانش نامراد (بیداری)

تست ۲۱۷ با توجه به ویژگی‌های ادبی سبک کدام بیت صحیح نیست؟

- (۱) چو دم ز نافه‌ی زلف تو می‌زند خواجه
 - (۲) دل برای گوهری از راه چشمم رفته است
 - (۳) پیش پای فکر رنگین هیچ راهی دور نیست
 - (۴) وای بر شهری که در آن مزد مردان درست
- جهان شمامه‌ی مشک تتار می‌گردد (عراقی)
هر که را گوهر نیاید، در دل دریا چه کار؟ (خراسانی)
چون حنا یک شب به هندستان رساند خویش را (هندی)
از حکومت غیر حبس و کشتن و تبعید نیست (مشروطه)

ت۲۱۸

با توجه به مختصات زبانی سبک‌ها، سبک کدام بیت صحیح نوشته نشده است.

- (۱) ندارد بخیه‌ای غیر از فشردن بر جگر دندان
 - (۲) جز جفا با اهل دانش مر فلک را کار نیست
 - (۳) گر تو گویی «چون نهان کرد ایزد از ما راز خویش؟»
 - (۴) مرا بارد از دیدگان اشک خونی
- اگر بر دل رسد زخمی ز دوران اهل غیرت را (هندی)
ز آنکه دانا را سوی نادان بسی مقدار نیست (خراسانی)
من چه گویم؟ گویم از حکم خدای ایدون سزید (عراقی)
بر احوال ایران و حال کنونی (مشروطه)

ت۲۱۹

مفهوم «وطن» در کدام بیت متفاوت است؟

- (۱) در سفر زود خجالت کشد از دعوی خویش
 - (۲) تا نیاید پا به سنگت از وطن بیرون میا
 - (۳) شور احیای وطن گر در دل پاکت نبود
 - (۴) زر میندوز که چون خانه پر از شهد شود
- در وطن هر که سبکبار نماید خود را
دانه تا در خوشه است از آسیا آسوده است
رفته بود از ترک و تازی هستی ایران به باد
آن زمان وقت جلای وطن زنبور است

ت۲۲۰

در همه گزینه‌ها می‌توان «گسترش دایره واژگانی» را مشاهده کرد، به‌جز گزینه‌ی

- (۱) خمیازه کشیدیم به جای قدح می
 - (۲) کنون که در چمن آمد گل از عدم به وجود
 - (۳) عینک بینایی ما دوربین افتاده است
 - (۴) به بازار هوس شغل چه سودا داشتیم یا رب
- ویران شود این شهر که میخانه ندارد
بنفشه در قدم او نهاد سر به سجود
فیض شنبه از شب آدینه می‌یابیم ما
زیان و سود رفت و مانده بر جا ننگ دلالی

ت۲۲۱

در هر گزینه یکی از واژگانی که به‌طور شاخص در سبک هندی به‌کاررفته‌اند، دیده می‌شود به‌جز گزینه‌ی

- (۱) قامت خم مانع عمر سبک‌رفتار نیست
 - (۲) از شکایت رخنه دل می‌شود ناسورتر
 - (۳) از نزاکت رنگ اگر بر چهره گل بشکند
 - (۴) می‌شوند از سرد مهری دوستان از هم جدا
- سیل از رفتن نمی‌ماند اگر پل بشکند
بخیه‌ی این زخم، دندان بر جگر افشردن است
خار از بی‌طاقتی در چشم بلبل بشکند
برگ‌ها را می‌کند باد خزان از هم جدا

ت۲۲۲

در همه گزینه‌ها از ویژگی‌های سبکی زبان کهن دیده می‌شود به‌جز گزینه‌ی

- (۱) چنین داد پاسخ که شاه جهان
 - (۲) که یاد آمدش بوم زابلستان
 - (۳) که مارانت را مغز فرزند من
 - (۴) بر او تاختن کرد ناگاه مرگ
- چنین گفت با من سخن در نهان
بیاراسته تا به کابلستان
همی داد باید به هر انجمن
نهادش بر سر بر یکی تیره ترگ

ت۲۲۳

در همه گزینه‌ها حرف اضافه متعلق به سبک خراسانی وجود دارد به‌جز گزینه‌ی

- (۱) ور ایدون که زین کار هستم گناه
 - (۲) زبان راستی را بیاراسته
 - (۳) هم آنکه میان کیانی بیست
 - (۴) جوانیش را خوی بد یار بود
- جهان آفرینم ندارد نگاه
خرد خیره کرده ابر خواسته
بر آن باره تیزتک برنشست
ابا بد همیشه به پیکار بود

ت۲۲۴

در عبارت زیر کدام ویژگی سبکی وجود ندارد؟

«و گفته‌اند که متکبران را ثنا طمع نباید داشت و نه بی‌ادب را سَمَت شرف و نه بخیل را نیکوکاری و نه حریص را بی‌گناهی و نه پادشاه جبار متهاون را که وزیران را یک‌رأی دارد، ثبات مُلک و صلاح رعیت»

- (۱) حذف افعال
- (۲) واژگان عربی بسیار
- (۳) استفاده از آرایه موازنه و سجع
- (۴) کوتاهی جملات

ت۲۲۵

در تحلیل شعر زیر کدام ویژگی دیده نمی‌شود؟

- (۱) جهانان چه بد مهر و بدخو جهانی
 - (۲) به درد کسان صابری اندر و تو
 - (۳) و گر آزمایش صد بار دیگر
 - (۴) دو حرف اضافه برای یک متمم
- جهانان چه بد مهر و بدخو جهانی
به بدنامی خویش همدانستانی
همانی همانی همانی همانی
ساکن در نظر گرفتن حرکت قبل از ضمیر پیوسته
- توضیحات عینی و انتزاعی
استفاده طبیعی و در حد اعتدال از آرایه‌ها

فصل چهارم

آزمون‌های سراسری

کنکور سراسری نوبت اول دیماه ۱۴۰۱

ت۲۲۶ کدام آثار به ترتیب «منظوم»، «منثور» و «منظوم» است؟

(۱) مکاتیب - مرصادالعباد - بهارستان

(۲) بوستان - عالم‌آرای عباسی - فیه مافیه

(۳) عین‌الحیات - انوار سهیلی - جمشید و خورشید

(۴) عشاق نامه - نجات الانس - تحفه الاحرار

ت۲۲۷ کدام مورد به ترتیب، بیانگر «ویژگی نثر دوره سامانی و ویژگی فکری شعر سبک خراسانی» است؟

(۱) تفاوت تلفظ برخی از کلمات در مقایسه با زبان امروز - توجه به صفا و پالایش درون در سروده‌های این عصر

(۲) به‌کارگیری لغات کم‌کاربرد فارسی در مقایسه با دوره‌های بعد - استفاده از قافیه و ردیف‌های بسیار ساده

(۳) تکرار فعل یا اسم به‌حکم ضرورت معنی - غالب بودن روح شادی و نشاط و خوش باشی

(۴) آوردن مترادف‌ها و توصیف‌های فراوان - حاکم بودن روح حماسه بر ادبیات این دوره

ت۲۲۸ وجود بعضی از واژگان، در همه ابیات، یادآور نقد شعر عطار در کتاب درسی است؛ به‌جز:

(۱) تو پاک باش و مدار ای برادر از کس پاک

(۲) زنند جامه ناپاک گازران بر سنگ

(۳) چه خوش گفت آن تهی‌دست سلحشور

(۴) جوی زر بهتر از پنجاه من زور

(۳) بیاموزم این کودکان را همی

(۴) برون زین نیارم زدن خود دمی

(۴) دو سوراخ چون روبه حیل‌ساز

(۴) یکی سوی شهوت یکی سوی از

ت۲۲۹ کدام مورد از ویژگی‌های فکری شعر «سبک عراقی» است؟

(۱) درهم آمیختگی مختصات نو و کهن، در شعر این دوره کاملاً بارز است.

(۲) گرایش به تصوف موجب رواج اندیشه‌هایی مانند بی‌اعتباری دنیا در شعر شد.

(۳) مدعیان عرفان به شرح اصطلاحات و پیچیده جلوه دادن مفاهیم آن پرداختند.

(۴) شاعران برای مضمون‌سازی از هر پدیده طبیعی یا هر موضوعی در قلمرو ذهن استفاده کردند.

ت۲۳۰ ویژگی‌های ادبی سبک هندی در همه ابیات مشهود است؛ به‌جز:

(۱) گر عشقم آشکار شد انکار من مکن

(۲) کآتش به پنبه کس نتواند نهان کند

(۲) از بس که گرفتار به خون خوردن خویشم

(۳) انگشت ندامت نتوانم به دهان برد

(۳) نیست ممکن عشق را در سینه پنهان داشتن

(۴) قرب این آیینه طوطی می‌کند زنگار را

(۴) صبح از جان‌های روشن یاد می‌آید مرا

(۴) شام از تاریکی تن یاد می‌آید مرا

ت۲۳۱ کدام آثار همگی مربوط به «دوره بیداری» است؟

(۱) سبک‌شناسی - داستان باستان - امثال و حکم - منشآت

(۲) چرند و پرند - تاریخ احزاب سیاسی - سه تابلوی مریم - گلشن صبا

(۳) سرگذشت حاجی‌بابا اصفهانی - شمس و طغرا - گنجینه نشاط - ایده‌آل

(۴) شمس‌الدین و قمر - خداوند نامه - تاریخ تطوّر نظم فارسی - تاریخ بیداری ایرانیان

تست ۲۳۲ کدام عبارت در خصوص شعر یا نثر معاصر «درست» است؟

- (۱) تصوف نیما در ماهیت شعر قدیم و ارائه ماهیتی نو از آن به تغییر قالب و ویژگی‌های سخن شاعران قدیم انجامید.
- (۲) از مهم‌ترین رویدادهای دوره سوم شعر معاصر ظهور شعر نو تغزلی و تشکیل اولین کنگره نویسندگان و شاعران بود.
- (۳) تقی مدرسی، غلامحسین ساعدی و جمال میرصادقی با روی آوردن به مضامین مبارزه و پایداری از نویسندگان دوره مقاومت هستند.
- (۴) داستان‌نویسی با افرادی مانند صادق هدایت، جلال آل احمد و سیمین دانشور که به نویسندگان نسل اول معروفند، آغاز شد.

تست ۲۳۳ از دیدگاه تاریخ ادبیات کدام مورد نادرست است؟

- (۱) در دهه هفتاد و پس از آن، گرایش به خاطره‌نگاری، زندگی‌نامه‌نویسی، نثر ادبی و ادبیات نمایشی قابل توجه است.
- (۲) «بدوک» حاصل تجربه‌های داستانی سید مهدی شجاعی و «ضیافت» و «جای پای خون» از فیلم‌نامه‌های مشهور اوست.
- (۳) برخلاف شعر، در داستان‌نویسی دهه شصت، جایگاه نسل جوان کم‌رنگ‌تر است و اغلب نویسندگان از پیش‌کسوتان هستند.
- (۴) کانون نویسندگان ایران، پس از پیروزی انقلاب، فعالیت خود را مجدد آغاز کرد و به خاطر کشمکش سیاسی-عقیدتی، در نهایت به انشعاب حزب توده از آن انجامید.

کنکور سراسری داخل کشور ۱۴۰۱

تست ۲۳۴ همه موارد از دیدگاه تاریخ ادبیات «کاملاً» درست‌اند، به‌جز.....

- (۱) قرن چهارم با دانشمند بزرگی چون محمد بن زکریای رازی آغاز شد و با شاعر بی‌نظیری مانند فردوسی ادامه یافت.
- (۲) در زمان سلجوقیان، بخارا عمده‌ترین مرکز فرهنگی به شمار می‌آمد و بسیاری از دانشمندان آثار ارزنده‌ای به پارسی پدید آوردند.
- (۳) در اوایل قرن پنجم بسیاری از اصطلاحات علمی، ادبی، دینی و سیاسی جدید از راه ترجمه متون عربی وارد فارسی دری می‌شود.
- (۴) امرای سامانی با تشویق شاعران و نویسندگان می‌کوشند، ترکیب تازه‌ای از هویت فرهنگی، یعنی بازیافتن اندیشه ایرانی در چارچوب فرهنگ اسلامی را ترویج کنند.

تست ۲۳۵ کدام مورد بیانگر ویژگی سبکی نثر زیر نیست؟

- «سالی چند بماندند که ملک بنام کودکی بود و کس هیبت نداشت و هیچ سپاه گرد نیامد تا شاپور بزرگ شد. پس چون پنج سال برآمد، عقل و تدبیر اندرو بدید و نخستین چیزی که از عقل و ادب شاپور بدیدند یک شب بر بام کوشک خفته بود به تیسفون»

- (۱) کوتاهی جملات
- (۲) ایجاز و اختصار در لفظ و معنا
- (۳) بهره‌گیری بیشتر از لغات عربی
- (۴) تکرار فعل یا اسم به حکم ضرورت معنی

تست ۲۳۶ نویسنده و موضوع کدام آثار هر دو «درست» است؟

- (۱) (جامع عباسی: شیخ بهایی - فقه)، (تاریخ گزیده: حمداله مستوفی - تاریخ ایران تا سال ۸۳۰ ه. ق.)
- (۲) (عین الحیات: حسین واعظ کاشفی - زندگی‌نامه)، (تذکره دولتشاه: دولتشاه سمرقندی - شرح احوال شاعران)
- (۳) (مجالس المؤمنین: قاضی نورالله شوشتری - عرفان)، (المعجم فی معاییر اشعار المجمع: نجم الدین رازی - عروض و بدیع)
- (۴) (عالم‌آرای عباسی: اسکندر بیگ ترکمان - تاریخ)، (نفحات الانس: جامی - بیان حقایق عرفانی و ذکر احوال عارفان)

تست ۲۳۷ از دیدگاه تاریخ ادبیات کدام مورد غلط است؟

- (۱) بعد از ظهور شاعران بزرگی چون سعدی و حافظ در دوره عراقی به دلیل تسلط طولانی مدت مغولان و تیموریان جایی برای رشد زبان و ادبیات فارسی باقی نماند.
- (۲) مکتب وقوع نتیجه چاره‌اندیشی شاعران برای تغییر سبک و رهایی از گرفتاری تقلید بود و بازتاب طبیعی محیط اجتماعی قرن دهم به شمار می‌رفت.
- (۳) هرچند شاهان صفوی در ترویج و نفوذ زبان ترکی در ایران نقش بسزایی داشتند؛ اما به زبان فارسی اصلاً علاقه‌ای نشان نداده‌اند.
- (۴) اوضاع اجتماعی و سیاسی ایران در قرن دهم به‌طور کلی و وضع ادبیات نیز به تبع آن آشفته شده بود.

تست ۲۳۸ در کدام ابیات ویژگی ادبی «سبک هندی» مشهود است؟

- (الف) طریق عقل را بر عشق رجحان می‌دهد زاهد
(ب) لباس مرگ بر اندام عالمی زیباست
(ج) هر کجا غم نیست آنجا زندگانی مشکل است
(د) خزینۀ گهر ماست معنی رنگین
(هـ) در این درگاه بی‌چونی همه لطف است و موزونی
- (۱) الف - ب - هـ (۲) الف - ج - د (۳) ب - ج - د (۴) الف - د - هـ

تست ۲۳۹ هر یک از پدیدآورندگان آثار زیر به ترتیب، خالق کدام آثارند؟

«نفحات الأنس، رسالۀ دلگشا، لمعات، مجالس سبعة»

- (۱) تحفه الأحرار، صد پند، عشاق نامه، فیه مافیه
(۲) بهارستان، موش و گربه، اسرار التوحید، دیوان شمس
(۳) جمشید و خورشید، اخلاق الاشراف، عشاق نامه، تذکره الاولیا
(۴) تذکره الاولیاء، اخلاق الاشراف، جمشید و خورشید، مثنوی معنوی

تست ۲۴۰ از دیدگاه تاریخ ادبیات همه موارد «کاملاً» درست هستند، به جز.....

- (۱) نثر در عصر بیداری به سمت سادگی و بی‌پیرایگی سوق داده شده و روزنامه‌نگاری، ترجمه و ادبیات داستانی رواج پیدا کرد.
(۲) از پیشگامان نثر ساده در عصر بیداری می‌توان به قائم مقام فراهانی، زین‌العابدین مراغه‌ای و عبدالرحیم طالבו، اشاره کرد.
(۳) مهم‌ترین روزنامه‌های قرن ۱۲ و ۱۳ که در بردارنده مطالب سیاسی، اجتماعی و گاه علمی بود روزنامه‌های «صوراسرافیل» و «نسیم شمال» است.
(۴) مجله بهار به وسیله ملک‌الشعرا بهار و مجله «دانشکده» و «نوبهار» با مدیریت میرزا یوسف خان اعتصامی آشتیانی به عرصه ظهور رسیدند.

تست ۲۴۱ نویسنده متن زیر چه کسی است و از کدام اثر برگزیده شده است؟

«رفتن هردومان را با هم قبول نمی‌کرد؛ می‌گفت رائد برود؛ وقتی برگشت، نوبت حامد و ما که گفتیم - مثل همیشه - یا هر دو یا هیچ کدام؛ پدر پاسخ داد که: پس هیچ کدام»

- (۱) محمدرضا سرشار - کشتی پهلو گرفته
(۲) احمد یوسف زاده - آن بیست و سه نفر
(۳) محمدرضا سرشار - آگه بابا بمیره
(۴) سید مهدی شجاعی - دو کبوتر، دو پنجره، یک پرواز

تست ۲۴۲ کدام مورد بیانگر ویژگی «ادبی» شعر معاصر است؟

- (۱) ابهام پسندیده است و معنی‌گریزی از ویژگی‌های شعر این دوره است.
(۲) صور خیال، جدید و نو نیستند و تکرار تصاویر شاعران دوره‌های قبل هستند.
(۳) موضوع شعر محدود نیست و بسیار تنوع دارد و شاعر برای انتخاب موضوع آزاد است.
(۴) سادگی و روانی زبان شعر و جمله‌بندی‌های ساده در شعر معاصر کاملاً چشمگیر است.

کنکور سراسری خارج کشور ۱۴۰۱

ت۲۴۳ کدام گروه «همگی» شاعران نیمه دوم قرن پنجم و ششم‌اند؟

- (۱) نظامی گنجه‌ای - فردوسی - سنایی - عطار
(۲) ناصر خسرو - شهید بلخی - فرخی سیستانی - خاقانی
(۳) خواجه عبدالله انصاری - کسایی - ناصر خسرو - رودکی
(۴) جمال‌الدین عبدالرزاق اصفهانی - خاقانی - انوری - سنایی

ت۲۴۴ کدام بیت «فاقد» ویژگی «زبانی» سبک خراسانی است؟

- (۱) چنین آن دو ماهر در آداب ضرب
(۲) خود و نامداران هزار و دویست
(۳) ز فتراک بگشود پیچان کمند
(۴) کمان به‌زه را به بازو فکند
ز هم رد نمودند هفتاد حرب
تو گفתי کشان بر زمین جای نیست
بینداخت و آمد میانش به بند
به بند کمر بر بزد تیر چند

ت۲۴۵ کدام عبارت از جنبه تاریخ ادبیات «درست» است؟

الف - ایجاز و اختصار، کوتاهی جملات و بهره‌گیری از لغات عربی از ویژگی‌های نثر دوره غزنوی و سلجوقی است.

ب - قرن چهارم هجری دوران غلبه، رواج، حفظ و ارائه آداب و رسوم ملی در ادبیات بود.

ج - رایج‌ترین انواع شعر در قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم «حماسی»، «مدحی» و «غنایی» بود.

د - نثر دوره سامانی گرچه ساده بود؛ اما اصطلاحات علمی و اشعار و امثال در آن بسیار رواج داشت.

- (۱) الف، ج (۲) الف، د (۳) ب، ج (۴) ب، د

ت۲۴۶ از دیدگاه «تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی» همه موارد «کاملاً» درست است؛ به‌جز:

(۱) فخرالدین عراقی در کتاب لمعات خود سیر و سلوک عارفانه را در قالب نظم و نثر بیان کرده است.

(۲) خواجه رشیدالدین فضل‌الله کتاب «جامع التواریخ» را به نثری عالمانه و پخته در عصر ایلخانان به نگارش درآورده است.

(۳) نثر کتاب مرصادالعباد ساده و گاهی دارای سجع و موازنه است و نویسنده آن را در بیان سلوک دین و تربیت نفس انسانی نوشته است.

(۴) المعجم فی معاییر اشعار العجم از مهم‌ترین آثار در علم عروض، قافیه، بدیع و نقد شعر به شمار می‌رود که نثر آن در مقدمه مسجع و در اصل کتاب مصنوع است.

ت۲۴۷ کدام ابیات دارای ویژگی‌های فکری سبک عراقی‌اند؟

- الف - من اگر خارم اگر گل چمن آرایی هست
ب - نمی‌توان غم دل را به خنده بیرون برد
ج - به سان پرستاره آسمان گردد سحرگاهان
د - جسم خاک از عشق بر افلاک شد
که از آن دست که او می‌کشدم می‌رویم
ز خنده‌رویی گل تلخی از گلاب نرفت
ز سبزه آبدار و سرخ گل وز لاله بستان‌ها
کوه در رقص آمد و چالاک شد
(۱) الف، ج (۲) الف، د (۳) ب، ج (۴) ب، د

ت۲۴۸ کدام بیت «فاقد» ویژگی‌های سبک هندی است؟

- (۱) هر چه ز نیک و بد است چون همه در دست اوست
(۲) از سر پر آرزو دل زردرویی می‌کشد
(۳) چو خورشید است پیدا راز عشق از سینه عاشق
(۴) رتبه آزادی بنگر که نخل میوه‌دار
بر من مسکین چرا خط خطا می‌کشد
عاقل از بالای جاهل زردرویی می‌کشد
نباشد نامه پیچیده صحرای قیامت را
از حجاب سرو نتوانست سر بالا کند

ت۲۴۹ کدام عبارت از دیدگاه تاریخ ادبیات «درست» است؟

(۱) نخستین رمان تاریخی دوره معاصر «تهران مخوف» اثر مرتضی مشفق کاظمی است.

(۲) جریان نوگرایی شعر معاصر با سرودن «افسانه» نیما یوشیج در سال ۱۳۱۶ تثبیت شد.

(۳) جلال آل احمد، بزرگ علوی و سیمین دانشور از جمله نویسندگان نسل اول دوره معاصرند.

(۴) تنها نمونه ادبیات نمایشی چند نمایشنامه از میرزا آقا تبریزی بود که در دوره ناصرالدین‌شاه نگارش یافت.

ت۲۵۰ کدام عبارات از نظر تاریخ ادبیات «درست» است؟

- الف- در عصر مشروطه بیشترین رویکرد نویسندگان به نوشتن داستان‌های سیاسی و اجتماعی بود.
 ب- نثر روان و عامیانه قائم‌مقام فراهانی در داستان‌های محمدعلی جمال‌زاده و صادق هدایت تأثیر داشت.
 ج- مجله «بهار» به‌وسیله یوسف اعتصامی و دو مجله «دانشکده و نوبهار» با مدیریت ملک‌الشعراى بهار منتشر می‌شد.
 د- شاعرانی مانند ابوالقاسم لاهوتی و فرخی یزدی به انعکاس خواست‌ها و علایق توده مردم پرداختند.

(۱) الف، ج (۲) ب، د (۳) ج، ب (۴) ج، د

ت۲۵۱ پدیدآورندگان «ظهور- گوشواره عرش- تلخ و شیرین- آتش خاموش» به ترتیب، دارای کدام آثار دیگر نیز هستند؟

- (۱) ضیافت - زمستان - زیارت - سووشون
 (۲) سفر ششم - صدای سبز - راه‌آب نامه - شهری چون بهشت
 (۳) دلاویزتر از سبز - خواب ارغوانی - یک بود، یکی نبود - زمستان
 (۴) ملاقات در شب آفتابی - برآشفتن گیسوی تاک - زمین سوخته - دید و بازدید

کنکور سراسری داخل کشور ۱۴۰۰

ت۲۵۲ کدام موارد، از ویژگی‌های «فکری» سبک خراسانی محسوب می‌شود؟

- الف) حاکم بودن روح حماسه بر ادبیات این دوره.
 ب) واقع‌گرا بودن شعر، محسوس و عینی بودن آن و سادگی توصیفات.
 ج) بهره گرفتن از تشبیهات حسی در توصیف پدیده‌ها.
 د) رشد قالب غزل در اواخر این دوره.

(۱) الف - ب (۲) الف - د (۳) ب - د (۴) ب - ج

ت۲۵۳ متن زیر برگزیده‌ای از کدام اثر ادبی است و مربوط به کدام دوره است؟

«پس عبدالمطلب گفت که ایها الملک، من خداوند اشرم نه خداوند خانه و مر این خانه را خداوندی هست و او خود خانه خود را نگاه دارد.»

- (۱) قابوس نامه - دوره غزنوی
 (۲) کشف المحجوب - دوره غزنوی
 (۳) کیمیای سعادت - دوره سلجوقی
 (۴) ترجمه تفسیر طبری - دوره سامانی

ت۲۵۴ پدید آورندگان «مکاتیب - صد پند - نفحات الانس - عشاق‌نامه» به ترتیب خالق آثار نیز هستند.

- (۱) مجالس سبعة - رساله دلگشا - بهارستان - لمعات
 (۲) فیه ما فیه - تاریخ گزیده - تحفه الاحرار - جامع التواریخ
 (۳) مثنوی معنوی - اخلاق الاشراف - تذکره الاولیا - تاریخ جهانگشا
 (۴) دیوان شمس - موش و گربه - مرصادالعباد - جمشید و خورشید

ت۲۵۵ از دیدگاه تاریخ ادبیات همه موارد کاملاً درست است، به جز:

- (۱) بازماندگان تیمور کم و بیش از فرهنگ ایرانی تأثیر پذیرفتند و ادبیات رونقی تازه گرفت و تاریخ‌نویسی نیز ادامه یافت.
 (۲) جامی در کتاب نفحات‌الانس خود به شیوه تحفه الاحرار نظامی به بیان حقایق عرفانی و ذکر احوال عارفان پرداخته است.
 (۳) بایسنقر میرزا هنرمند و هنردوست بود و در زمان او هنرمندان قرآن کریم و شاهنامه فردوسی را به خط خوش نگاشتند.
 (۴) پس از مرگ تیمور، شاهرخ با علاقه‌ای که به هنر و فرهنگ اسلامی پیدا کرده بود، از هنرمندان خوش‌نویس، نقاش و شاعر حمایت نمود.

ت۲۵۶ در همه ابیات ویژگی‌های «فکری» سبک عراقی مشهود است، به جز:

- (۱) می صوفی‌افکن کجا می‌فروشد
 (۲) بیا که هاتف میخانه دوش با من گفت
 (۳) نعمت عاجل و آجل به تو داد از ملکان
 (۴) خبر از عشق نبوده است و نباشد همه عمر
 که در تاجم از دست زهد ریایی
 که در مقام رضا باش و ز قضا مگریز
 زان که ضایع نشود هر چه به جای تو کند
 هر که او را خبر از شنعت و رسوایی هست

تست ۲۵۷ سراینده کدام بیت «غلط» معرفی شده است؟

- (۱) جنگ ننگ است در شریعت من
 - (۲) آن زمان که بنهادم سر به پای آزادی
 - (۳) غلغلی انداختی در شهر تهران ای قلم
 - (۴) گر این چنین به خاک وطن شب سحر کنم
- ز پی پاس دین و حفظ وطن (ادیب الممالک فراهانی)
دست خود ز جان شستم از برای آزادی (عارف قزوینی)
خوش حمایت می‌کنی از شرع قرآن ای قلم (سید اشرف‌الدین گیلانی)
خاک وطن چو رفت چه خاکی به سر کنم (میرزاده عشقی)

تست ۲۵۸ انتساب کدام آثار به پدیدآورنده آن «غلط» معرفی شده است؟

- (۱) (شمس و طغرا: حسن مقدم) (بره گمشده راعی: امین فقیری)
- (۲) (تنگسیر: صادق چوبک) (شمس الدین و قمر: میرزا حسن خان بدیع)
- (۳) (خداوندنامه: صبا کاشانی) (تاریخ تطور نظم فارسی: محمد تقی بهار)
- (۴) (تاریخ بیداری ایرانیان: ناظم الاسلام کرمانی) (منشآت: قائم مقام فراهانی)

تست ۲۵۹ همه موارد، بیانگر ویژگی‌های «سطح ادبی» شعر معاصر است، به جز:

- (۱) انتخاب وزن، متناسب با لحن طبیعی گفتار و زبان شعر است.
- (۲) صور خیال، جدید و نو هستند و تکرار تصاویر شاعران دوره‌های قبل نیستند.
- (۳) سادگی و روانی زبان شعر و جمله‌بندی‌های ساده در شعر معاصر کاملاً چشمگیر است.
- (۴) ابهام در شعر معاصر پسندیده است و معنی‌گریزی از ویژگی‌های شعر این دوره است.

تست ۲۶۰ نویسنده «داستان باستان - جای پای خون - همسایه‌ها - تهران مخوف» به ترتیب، چه کسانی هستند؟

- (۱) میرزا حسن خان بدیع - سید مهدی شجاعی - جمال زاده - محمد باقر میرزا خسروی
- (۲) میرزا حسن خان بدیع - سید مهدی شجاعی - احمد محمود - مشفق کاظمی
- (۳) میرزا حبیب خراسانی - علی مؤذنی - جمال زاده - محمد باقر میرزا خسروی
- (۴) محمد باقر میرزا خسروی - علی مؤذنی - احمد محمود - مشفق کاظمی

برای خرید نسخه چاپی یا تدریس ویدیویی این جزوه به سایت و یا کانال تلگرامی «آموزشگاه مجازی احمدی» مراجعه کنید.

برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد این جزوات و پکیج‌ها به شماره ۰۹۱۲۳۷۰۸۴۷۶ در تلگرام یا واتساپ و یا به صورت SMS پیام بدهید.

Ahmadi63amoozesh.com

@ahmadi63amoozesh

کنکور سراسری خارج کشور ۱۴۰۰

ت۲۶۱ ویژگی‌های زبانی «سبک خراسانی» در کدام مصراع‌ها مشهود است؟

(الف) به رنج اندر است ای خردمند گنج

(ب) یک است ابلهان را شتاب و شکیب

(ج) چه پرسی کزین پس نبینی تو کام

(د) به فتراک بریست پیچان کمند

(هـ) کمان را بمالید رستم به چنگ

(۱) الف - ب - د (۲) الف - ج - د (۳) ب - ج - د (۴) ب - ج - هـ

ت۲۶۲ در کدام عبارات، ویژگی‌های زبان پهلوی آمده است؟

(الف) در زمان اشکانیان و در شمال و شمال شرقی ایران رواج داشته است.

(ب) اغلب آثار ادبی پهلوی شفاهی بوده و به کتابت در نیامده است.

(ج) از این زبان ترجمه عربی و فارسی کلیله و دمنه و هزار و یک شب موجود است.

(د) در اصل «درخت آسوریک» و «یادگار زیریران» به این زبان است.

(هـ) زبان رسمی دوران ساسانی و متعلق به ناحیه پارس است.

(۱) الف - ب - ج (۲) الف - د - هـ (۳) ب - ج - د (۴) ب - ج - هـ

ت۲۶۳ پدیدآورندگان «خسی در میقات - راه آب نامه - زمستان - شهری چون بهشت» به ترتیب، دارای آثاری مانند..... نیز هستند.

(۱) سه تار - یکی بود یکی نبود - همسایه‌ها - سووشون

(۲) دید و بازدید - دهکده پرمال - آخر شاهنامه - تنگسیر

(۳) مدیر مدرسه - تلخ و شیرین - از این اوستا - آتش خاموش

(۴) ارزیابی شتابزده - شوهر آهو خانم - چشمه‌پایش - سگ ولگرد

ت۲۶۴ همه عبارات از لحاظ تاریخ ادبیات درست است، به جز:

(۱) شاعران عصر صفوی موضوعات کهن را با مضامین تازه و زبان جدید همراه کردند.

(۲) در قرن نهم و دهم لغات مربوط به مذاهب و آداب و رسوم هندوان به حوزه شعر و ادب راه یافت.

(۳) در قرن هفتم و هشتم برخی نویسندگان کتاب‌های مشکل را به زبان ساده بازنویسی می‌کردند.

(۴) درآمیختگی نظم و نثر، کاربرد وجه وصفی و فراوانی لغات مغولی از ویژگی‌های نثر سبک هندی است.

ت۲۶۵ نثر هر یک از آثار زیر، به ترتیب، چگونه است؟

«شرفنامه بدلیسی، محبوب‌القلوب، احسن‌التواریخ، دارا شکوه»

(۱) مصنوع، ساده، بینابین، ساده

(۲) ساده، بینابین، مصنوع، ساده

(۳) ساده، بینابین، ساده، مصنوع

(۴) ساده، مصنوع، بینابین، ساده

ت۲۶۶ چند اثر درست، معرفی شده است؟

(زیارت: جلال آل احمد) (شهری چون بهشت: سیمین دانشور) (راه آب‌نامه: علی اکبر دهخدا) (دهکده پرمال: احمد محمود)

(بره گمشده راعی: هوشنگ گلشیری) (جعفرخان از فرنگ برگشته: مشفق کاظمی) (دید و بازدید: علی محمد افغانی) (تهران

مخوف: مشفق کاظمی)

(۱) سه (۲) چهار (۳) پنج (۴) شش

ت۲۶۷ کدام نویسندگان «همگی» در داستان‌نویسی «سبک تلفیقی» را برگزیدند؟

(۱) محمود اعتمادزاده، صادق چوبک، احمد محمود

(۲) جلال آل احمد، علی محمد افغانی، امین فقیری

(۳) غلامحسین ساعدی، جمال میرصادقی، تقی مدرسی

(۴) سیمین دانشور، بزرگ علوی، هوشنگ گلشیری

تست ۲۶۸ در کدام بیت، ویژگی «ادبی سبک هندی» به چشم نمی‌خورد؟

- (۱) دوری از ما ممکن ای چشم بد از روی تو دور
 - (۲) در سر مرده‌دلان شور ندیده است کسی
 - (۳) دامن شادی چو غم آسان نمی‌آید به دست
 - (۴) سختی رسد از چرخ به نازک‌سخنان بیش
- زان که جانی تو و از جان نتوان بود صبور
نفس گرم ز کافور ندیده است کسی
پسته را خون می‌شود دل تالابی خندان کند
با سنگ سر و کار بود شیشه‌گری را

تست ۲۶۹ کدام یک، از ویژگی‌های داستان‌نویسی دوره انقلاب اسلامی نیست؟

- (۱) اندیشه حاکم بر داستان‌های دهه اول انقلاب اسلامی سیاسی و اجتماعی بودن است.
- (۲) گرایش به خاطره، قطعه ادبی، سفرنامه و شرح حال رایج شد.
- (۳) زبان داستان‌ها به ویژه در زمان جنگ بیشتر ادبی است.
- (۴) تفکر اومانیستی در برخی آثار این دوره کمرنگ است.

کنکور سراسری داخل کشور ۱۳۹۹

تست ۲۷۰ همه موارد از ویژگی‌های عمده نثر فارسی در سبک عراقی است؛ به جز:

- (۱) حذف افعال به قرینه - کاربرد لغات مهجور
- (۲) رواج نثر داستانی، تمثیلی و عرفانی - اطناب
- (۳) استفاده از آرایه‌های ادبی در نثر - استفاده از ترکیبات دشوار
- (۴) کاربرد فراوان آیات، احادیث و اشعار در متن - کوتاهی جملات

تست ۲۷۱ از دیدگاه تاریخ ادبیات همه موارد کاملاً درست است؛ به جز:

- (۱) زبان پهلوی، زبان رسمی دوران ساسانی بود. این زبان اساساً به ناحیه پارس تعلق داشته است و آن را «فارسی نو یا فارسی دری» نامیده‌اند.
- (۲) زبان فارسی باستان در دوره هخامنشی رایج بود. آثار برجای‌مانده این زبان، فرمان‌ها و نامه‌های شاهان هخامنشی به خط میخی است.
- (۳) آثاری که به زبان پهلوی تألیف شده، بیشتر آثار دینی زرتشتی است. حتی رساله‌های کوچکی مانند «یادگار زریران» رنگ دینی دارد.
- (۴) زبان پارتی در دوره اشکانیان رایج بود و تا اوایل دوره ساسانی نیز آثاری به این زبان تألیف می‌شده است.

تست ۲۷۲ انتساب کدام بیت به سراینده مقابل آن، نادرست است؟

- (۱) الا یا خیمگی، خیمه فروهل که پیشاهنگ، بیرون شد ز منزل (منوچهری)
- (۲) گل بخندید و باغ شد پدرام ای خوشا این جهان، بدین هنگام (رودکی)
- (۳) صبر بر جور فلک کن تا برآیی روسفید دانه چون در آسیا افتد تحمل بایدش (صائب)
- (۴) ای بی‌نشان محض، نشان از که جویمت؟ گم گشت در تو هر دو جهان، از که جویمت؟ (عطار)

تست ۲۷۳ انتساب چند اثر به پدیدآورنده آن «غلط» آمده است؟

- (مجالس المؤمنین: شیخ بهایی) (حبیب السیر: خواند میر) (جامع عباسی: اسکندر بیگ ترکمان) (عین الحیات: علی بن حسین واعظ کاشفی) (محاكمة اللغتين: سلطان حسین بایقرا) (تحفه الاحرار: جامی) (صدپند: خواجه عبدالله انصاری) (المعجم فی معاییر اشعار العجم: شمس قیس رازی) (رساله دلگشا: عبید زاکانی) (عشاق نامه: فخرالدین عراقی)

- (۱) سه (۲) چهار (۳) پنج (۴) شش

ت۲۷۴ هر یک از آثار زیر به ترتیب، نمونه کدام نوع نثر است؟

«دیباچه عیار دانش، احسن التواریخ، عالم‌آرای عباسی»

- (۱) بینابین، مصنوع، ساده
(۲) بینابین، ساده، مصنوع
(۳) مصنوع، بینابین، ساده
(۴) ساده، مصنوع، بینابین

ت۲۷۵ سبک شعر کدام شاعر، حد واسط سبک دوره عراقی و سبک هندی است و شاخصه اصلی آن چیست؟

- (۱) وحشی بافقی، واقع‌گرایی
(۲) محتشم کاشانی، مرثیه‌سرایی
(۳) بابا فغانی شیرازی، ظرافت و رقت معانی
(۴) کلیم کاشانی، ابداع معانی و خیال‌های رنگین

ت۲۷۶ در دوران معاصر، پس از نویسندگان نسل اول، چه کسانی وارد ادبیات داستانی شدند و سبک آنان چه بود؟

- (۱) صادق هدایت، بزرگ علوی، جلال آل‌حمد (سبک نوین)
(۲) صادق چوبک، سیمین دانشور، بزرگ علوی (سبک تلفیقی)
(۳) غلامحسین ساعدی، صادق هدایت، صادق چوبک (سبک نوین)
(۴) جلال آل‌احمد، غلامحسین ساعدی، جمال میرصادقی (سبک تلفیقی)
ت۲۷۷ در همه گزینه‌ها، به محورهای نویسندگی محمدرضا سرشار، اشاره شده است؛ به جز:

- (۱) فعالیت در مباحث پژوهشی ادبیات کودک و نوجوان
(۲) قصه‌نویسی و قصه‌گویی، تدریس و فعالیت در نشریات تخصصی
(۳) نوشتن فیلم‌نامه «جای پای خون» بر اساس تجربه‌های داستانی
(۴) فعالیت‌های مطبوعاتی در مجله‌های رشد دانش‌آموز، قلمرو، سوره، پوشش

ت۲۷۸ همه موارد از شاخص‌ترین درون‌مایه‌های شعر عصر بیداری است؛ به جز:

- (۱) توجه به مردم، آزادی
(۲) تعلیم و تربیت جدید، قانون
(۳) دانش‌ها و فنون جدید، وطن
(۴) معنی‌گرایی و ابهام در شعر، مدح و هجو

برای خرید نسخه چاپی یا تدریس ویدئویی این جزوه به سایت و یا کانال تلگرامی «آموزشگاه مجازی احمدی» مراجعه کنید.

برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد این جزوات و پکیج‌ها به شماره ۰۹۱۲۳۷۰۸۴۷۶ در تلگرام یا واتساپ و یا به صورت SMS پیام بدهید.

Ahmadi63amoozesh.com

@ahmadi63amoozesh

کنکور سراسری خارج کشور ۱۳۹۹

ت۲۷۹ همه گزینیه‌ها بیانگر ویژگی‌های زبانی ابیات زیر است؛ به جز ...

- «آس شدم زیر آسیای زمانه
زاد همی ساز و شغل خویش همی پز
چند پزی شغل نای و شغل چغانه»
(۱) کاربرد شبکه معنایی تناسب.
(۲) کاربرد تاریخی دستور و کوتاهی جمله‌ها.
(۳) کمی واژگان غیر فارسی و وجود واژگان کهن.
(۴) ساده و عینی بودن ظاهر شعر و ذهنی و معنوی بودن نتیجه آن.

ت۲۸۰ ابیات زیر از کیست و در چه قرنی سروده شده است؟ (توجه: این شعر از کتاب حذف شده است؟)

- «به هوا در نگر که لشکر برف
راست همچون کبوتران سپید
چون کند اندر او همی پرواز
راه گم کردگان ز هیبت باز»
(۱) انوری - ششم
(۲) آغاجی - چهارم
(۳) ناصر خسرو - پنجم
(۴) جمال الدین عبدالرزاق اصفهانی - ششم

ت۲۸۱ کدام بیت، با توجه به سبک و شیوه بیان آن، سروده یکی از شاعران نیمایی است؟

- (۱) لبخند تو خلاصه خوبی هاست
(۲) محمد کافرینش هست خاکش
(۳) لبختی بخند خنده گل زیباست
(۴) آفرین بر جان پاکش
(۱) لبختی بخند خنده گل زیباست
(۲) محمد کافرینش هست خاکش
(۳) لبختی بخند خنده گل زیباست
(۴) آفرین بر جان پاکش
(۱) لبختی بخند خنده گل زیباست
(۲) محمد کافرینش هست خاکش
(۳) لبختی بخند خنده گل زیباست
(۴) آفرین بر جان پاکش

ت۲۸۲ متن زیر از کدام اثر برگزیده شده است و گوینده آن چه کسی است؟

- «فرمان بزرگوار از خدای نامدار می گوید ... بندگان من، مرا پرستید و مرا خوانید و مرا دانید که آفریدگار منم؛ کردگار نامدار، بنده‌نواز آمرزگار منم؛ مرا پرستید که»
(۱) اسرارالتوحید - محمد بن منور
(۲) مناجات‌نامه - خواجه عبدالله انصاری
(۳) کشف‌الاسرار - ابوالفضل میبدی
(۴) ترجمه تفسیر طبری - محمد بن جریر طبری

ت۲۸۳ نثر کدام آثار، به ترتیب «مصنوع، ساده و بینابین» است؟

- (۱) عباس‌نامه، عیار دانش، محبوب القلوب
(۲) دیباجة شرف‌نامه بدلیسی، داراشکوه، حبیب السیر
(۳) محبوب‌القلوب، احسن‌التواریخ، دیباجة عیار دانش
(۴) شرف‌نامه بدلیسی، تذکره شاه طهماسب، احسن‌التواریخ

ت۲۸۴ کدام آثار، به ترتیب در زمینه «فقه، عرفان و زندگی‌نامه» نوشته شده است؟

- (۱) اسرارالتوحید، تذکره الاولیا، چهارمقاله
(۲) مرصعالعباد، مجالس‌المؤمنین، بدایع الوقایع
(۳) جامع عباسی، عین‌الحیات، مجالس‌المؤمنین
(۴) حبیب‌السیر، عین‌الحیات، سرگذشت حاجی بابای اصفهانی

ت۲۸۵ پدیدآورندگان آثار: «گوشواره عرش، زمین سوخته، ظهر روز دهم»، خالق کدام آثار نیز هستند؟

- (۱) صدای سبز، زمستان ۶۲، تنفس صبح
(۲) در کوچه آفتاب، مهاجر کوچک، آینه‌های ناگهان
(۳) خواب ارغوانی، مدار صفر درجه، دستور زبان عشق
(۴) برآشفتن گیسوی تاک، آینه‌های دردبار، بی بال پریدن

ت۲۸۶ با توجه به سبک عصر بیداری همه موارد درست است؛ به جز گزینه‌ی

- (۱) شعر در این دوره عمومیت یافت و به عنوان زبان برنده نهضت در اختیار روزنامه‌ها قرار گرفت.
(۲) به علت تسلط کافی شاعران بر ادبیات کهن، توجه زیادی به کاربرد جمله‌ها و ترکیب‌های زبانی در این عصر شده‌است.
(۳) شاعران گاه با تأثیرپذیری از اوضاع اجتماع، نوآوری‌هایی در عرصه تخیل پدید آوردند. مانند پاره‌ای از اشعار میرزاده عشقی.
(۴) شاعرانی که به زبان مردم کوچه و بازار شعر می گفتند به قالب‌هایی مانند مستزاد، چهارپاره، ترانه و تصنیف رغبت بیشتری داشتند.

تست ۲۸۷ از دیدگاه تاریخ ادبیات، در متن زیر، چند خطا یافت می‌شود؟

«فرخی یزدی از شاعران عصر بیداری است که او را به سبب آزادی خواهی، به زندان انداختند. تحت تأثیر شاعران گذشته، به ویژه خاقانی و سعدی بوده است. در دوره پنجم مجلس نماینده مردم یزد شد. بیت زیر سرآغاز یکی از سروده های اوست.»

«از خون جوانان وطن لاله دمیده

(۱) دو (۲) سه (۳) چهار (۴) پنج

کنکور سراسری داخل کشور ۱۳۹۸

تست ۲۸۸ همه موارد از ویژگی های فکری شعر انقلاب اسلامی است؛ به جز:

- (۱) روی آوردن به مفاهیم انتزاعی در شعر این دوره آشکار است.
- (۲) شاعران به مضامین اسلامی به ویژه فرهنگ عاشورایی روی آوردند.
- (۳) روح حماسه در بُعد آسمانی آن، در مثنوی های این دوره غلبه دارد.
- (۴) فرهنگ دفاع مقدس یکی از اصلی ترین درون مایه های شعر این دوره است.

تست ۲۸۹ کدام مورد از دیدگاه تاریخ ادبیات، «غلط» است؟

- (۱) فرخی یزدی، تحت تأثیر شاعران گذشته، به ویژه خاقانی و حافظ بود و آشنایی با این شاعران طبع وی را شکوفا ساخت.
- (۲) ایرج میرزا، در به کارگیری تعبیرات عامیانه و آفرین اشعاری ساده و روان مهارت بسیار داشت. در طنز و هجو و هزل، چیره دست بود.
- (۳) ادیب الممالک فراهانی، فعالیت اصلی اش روزنامه نگاری بود. سردبیری روزنامه مجلس را به عهده داشت. در قصیده بیشتر از قالب های دیگر طبع آزمایی کرد.
- (۴) بهار، با زبان حماسی و در سبک خراسانی شعر می سرود. از او در جایگاه پژوهشگر، آثاری مانند تاریخ تطوّر نظم فارسی، سبک شناسی و... به جای مانده است.

تست ۲۹۰ نوع نثر دهخدا در «چرند و پرند» مورد توجه چه کسانی در نویسندگی قرار گرفت؟

- (۱) جلال آل احمد صادق هدایت
- (۲) جلال آل احمد سیمین دانشور
- (۳) محمدعلی جمالزاده صادق هدایت
- (۴) محمدعلی جمالزاده سیمین دانشور

تست ۲۹۱ از دیدگاه تاریخ ادبیات در متن زیر، به چند مورد «خطا» برخورد می‌کنیم؟

«نثر فنی کم کم در قرن هفتم قوت می‌یابد و در قرن هشتم با سیطره غزنویان بر ایران رواج می‌یابد، تا آن جا که نثر فنی در اکثر کتاب های این دوره جای نثر ساده را می‌گیرد و نویسندگان، کتاب های آسان را به زبان فنی بازنویسی می‌کنند.»

(۱) چهار (۲) پنج (۳) شش (۴) هفت

تست ۲۹۲ سبک شعری کدام بیت، متفاوت با سایر ابیات است؟

- (۱) بسوزند چوب درختان بی‌بر
- (۲) بدان کوش تا زود دانا شوی
- (۳) به قد تو گویی سروی است در میان قبا
- (۴) دوی عاشق دلخسته را معشوق می‌داند

تست ۲۹۳ در قرن دهم، چه کسی کتاب کلیله و دمنه را به زبان ساده فارسی بازنویسی کرد و آن را چه نامید؟

- (۱) ظهیرالدین بابر، بابرنامه
- (۲) فیض کاشانی، انوار سهیلی
- (۳) ملاحسین واعظ کاشفی، انوار سهیلی
- (۴) ملاحسین واعظ کاشفی، محاکمه اللغتين

تست ۲۹۴ همه موارد از ویژگی‌های فکری سبک عراقی است؛ به جز:

- (۱) فراوانی زهدستایی و وعظ و اندرز در شعر، رواج مفاخره، شکایت و انتقاد اجتماعی
- (۲) به کارگیری ردیف‌های فعلی و اسمی دشوار در شعر، رواج داستان‌سرایی
- (۳) رواج هجو و هزل در شعر، فاصله گرفتن غزل از عشق زمینی
- (۴) رواج حس دینی، گسترش عرفان و تصوّف

کنکور سراسری خارج کشور ۱۳۹۸

تست ۲۹۵ همه موارد از رخدادهای عمده برای زبان فارسی در سده سوم تا میانه سده پنجم است؛ به جز:

- (۱) گرایش شاهان در جلب عالمان و ادیبان به دربار
- (۲) درآمیختن زبان فارسی با مفردات و ترکیبات زبان عربی
- (۳) آمیختگی با واژه‌ها، نام‌ها و لقب‌های غیر رایج در عصر غزنوی و سلجوقی
- (۴) گسترش فارسی دری و آمیزش آن با کلمات و لغات نواحی مرکزی و غربی ایران

تست ۲۹۶ «تاریخ الرسل والملوک» نوشته کیست و ترجمه فارسی آن چه نام دارد؟

- (۱) ابوعلی بلعمی، تاریخ بلعمی
- (۲) محمد بن جریر طبری، تاریخ طبری
- (۳) محمد بن جریر طبری، تاریخ بلعمی
- (۴) عده‌ای از علمای ماوراءالنهر، ترجمه تفسیر طبری

تست ۲۹۷ کدام عبارت از ویژگی‌های شعر سبک هندی در قلمرو زبانی است؟

- (۱) کم‌شدن واژه‌های اصیل فارسی و جایگزین شدن لغات عربی
- (۲) ورود واژگان مربوط به مذاهب مختلف در شعر و ادب
- (۳) بازگردانی و بازنویسی آثار شعری از مصنوع ساده
- (۴) تسلط قالب غزل به جای انواع قالب‌های شعری

تست ۲۹۸ کدام عبارات، از نظر تاریخ ادبیات درست است؟

- (الف) کلیم کاشانی از شاعران بزرگ قرن دهم به خالق المعانی ثانی شهرت یافت .
 - (ب) بهزاد در دوره شاه عباس و رضا عباسی در دوره شاه اسماعیل از مفاخر هنرند.
 - (ج) مکتب وقوع در قرن دهم نتیجه چاره‌اندیشی شاعران برای رهایی از تقلید بود .
 - (د) درسبک هندی بازسازی اندرزها و تمثیل‌های کهن به شیوه نو در شعر رواج یافت .
- (۱) ب - ج (۲) ج - د (۳) الف - ب (۴) الف - د

تست ۲۹۹ موضوع آثار زیر، به ترتیب در کدام گزینه تماماً درست است؟

«عین‌الحیات، جامع عباسی، عالم آرای صفوی، هفت اقلیم»

- (۱) عرفان، تاریخ، تاریخ، جغرافیا
- (۲) زندگی‌نامه، فقه، تاریخ، جغرافیا
- (۳) تاریخ، فقه، فقه، عرفان
- (۴) زندگی‌نامه، فقه، فقه، تاریخ

تست ۳۰۰ کدام عبارت، از لحاظ تاریخ ادبیات کاملاً درست است؟

- (۱) در دهه نخست انقلاب اسلامی گرایش به پیچیده‌نویسی در داستان رواج یافت.
- (۲) از اواخر دهه ۵۰ تا اواخر دهه ۶۰، گرایش به داستان‌های کوتاه بیش از رمان بود.
- (۳) باستان‌گرایی و علاقه به استفاده از واژگان کهن در زبان شعر انقلاب اسلامی کاملاً محسوس است .
- (۴) تفکر انسان‌گرایانه (اومانیزم) در دوران قبل و بعد از انقلاب اسلامی به شکل چشمگیری وجود داشت.

تست ۳۰۱ با توجه به نشر دوره انقلاب اسلامی، آثار نویسندگان دهه شصت، در کدام گزینه تماماً درست است؟

- (۱) مدار صفر درجه، زمین سوخته، آینه‌های دردبار
- (۲) زمستان ۶۲، داستان باستان، جای پای خون
- (۳) ملاقات در شب آفتابی، دلاویزتر از سبزه، داستان باستان
- (۴) مدیر مدرسه، روزگار سپری شده مردم سالخورده، کشتی پهلوان گرفته

برای خرید نسخه چاپی یا تدریس ویدئویی این جزوه به سایت و یا کانال تلگرامی «آموزشگاه مجازی احمدی» مراجعه کنید.

برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد این جزوات و پکیج‌ها به شماره ۰۹۱۲۳۷۰۸۴۷۶ در تلگرام یا واتساپ و یا به صورت SMS پیام بدهید.

Ahmadi63amoozesh.com

@ahmadi63amoozesh

فصل پنجم

آزمون‌های تالیفی و شبیه‌ساز کنکور

آزمون شبیه‌ساز کنکور - شماره ۱

تست ۳۰۲ در بین آثار زیر در مجموع چند اثر متعلق به احمد محمود و جلال آل احمد می‌باشد؟
«زمستان ۶۲، مدار صفر درجه، مهاجر کوچک، راه‌آب‌نامه، شهری چون بهشت، زیارت، زمین سوخته، بره گمشده راعی، همسایه‌ها»

(۱) دو اثر (۲) سه اثر (۳) چهار اثر (۴) پنج اثر

تست ۳۰۳ کدام گزینه در رابطه با سبک شعر معاصر صحیح نمی‌باشد؟

- (۱) علاقه فراوان به استفاده از واژه‌های کهن در زبان شعر این دوره محسوس است.
- (۲) صور خیال جدید و نو هستند و تکرار تصاویر شاعران دوره‌های قبل نیستند.
- (۳) مفاهیم خصوصی، سیاسی و اجتماعی بسیار مورد توجه شاعران قرار گرفته‌اند.
- (۴) سادگی و روانی زبان شعر و جمله‌بندی‌های ساده در شعر کاملاً چشم‌گیر است.

تست ۳۰۴ «میرزا آقا تبریزی، ناظم الاسلام کرمانی، میرزا حبیب اصفهانی، میرزا حسن خان بدیع» به ترتیب در چه زمینه‌های از نثر دوره مشروطه فعالیت داشتند؟

- (۱) نمایشنامه‌نویسی، ترجمه، تحقیقات ادبی و تاریخی، داستان‌نویسی
- (۲) داستان‌نویسی، ترجمه، تحقیقات ادبی و تاریخی، نمایشنامه‌نویسی
- (۳) داستان‌نویسی، تحقیقات ادبی و تاریخی، ترجمه، نمایشنامه‌نویسی
- (۴) نمایشنامه‌نویسی، تحقیقات ادبی و تاریخی، ترجمه، داستان‌نویسی

تست ۳۰۵ موضوع چند اثر به‌درستی نوشته نشده است؟

- (مجالس المومنین: عرفان) (موش و گربه: نقد اجتماعی) (عالم‌آرای عباسی: تاریخ) (جامع عباسی: زندگی‌نامه)
(ظفرنامه شامی: تاریخ) (نفحات الانس: زندگی‌نامه) (عشاق‌نامه: عرفان) (رشحات عین الحیات: عرفان)
- (۱) دو (۲) سه (۳) چهار (۴) پنج

تست ۳۰۶ همه موارد از دیدگاه تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی صحیح هستند به‌جز گزینه‌ی

- (۱) در سه قرن نخست پس از حمله اعراب به ایران، کماکان آثاری به زبان پهلوی نوشته می‌شد.
- (۲) موضوعات حماسی، ملی و تاریخی از اصلی‌ترین موضوعات نثر قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم می‌باشد.
- (۳) جمال‌الدین عبدالرزاق اصفهانی از شاعران تأثیرگذار در تغییر سبک شعر خراسانی به سبک عراقی می‌باشد.
- (۴) نثر موزون آوردن آرایه‌های ادبی فراوان، امثال و اشعار گوناگون در خلال نثر است.

تست ۳۰۷ مؤلف چند اثر در مقابل آن به‌درستی نیامده است؟

- (محبوب‌القلوب: خواند میر) (محاكمة اللغتين: امیرعلیشیر نوایی) (عباس‌نامه: شیخ بهایی)، (انوار سهیلی: ملاحسین واعظ کاشفی) (لمعات: فخرالدین عراقی) (اخلاق‌الاشراف: عبید زاکانی) (تحفه‌الاحرار: سلمان ساوجی) (جمشید و خورشید: خواجوی کرمانی) (احسن‌التواریخ: خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی)

(۱) دو (۲) سه (۳) چهار (۴) پنج

تست ۳۰۸ کدام گزینه از ویژگی‌های سبکی نثر در سده‌های پنجم و ششم نمی‌باشد؟

- (۱) آوردن مترادف‌ها و توصیف‌های فراوان
(۲) کاربرد آیات، احادیث و اشعار در متن
(۳) تکرار فعل یا اسم به حکم ضرورت معنی
(۴) حذف افعال به قرینه

تست ۳۰۹ با توجه به ویژگی‌های سبکی همه ابیات مربوط به سبک عراقی است به جز بیت

- (۱) جز ناله کسی مونس و دمساز نیاید
(۲) ز کارنامه او گر دو داستان خوانی
(۳) آنچه او ریخت به پیمانه ما نوشیدیم
(۴) به قمارخانه رفتم همه پاک‌باز دیدم
(۱) جز سایه کسی هم‌ره و همراز نیاید
(۲) به خنده یاد کنی کارهای اس‌کن‌در
(۳) اگر از خمر بهشت است و اگر باده مست
(۴) چو به صومعه رسیدم همه زاهد ربایی

تست ۳۱۰ در هریک از ابیات زیر می‌توان نشانه‌هایی از سبک خراسانی یافت به جز بیت

- (۱) من دوستدار خویش گمان بردمت همی
(۲) به سبزه درون لاله نوش‌کفته
(۳) همه شاهان جهان را چو همه در نگر
(۴) این لفظ که من گفتم و من خواهم گفتن
(۱) جز تو نبود یار به بحر و به بر مرا
(۲) عقیق است گویی به پیروزه اندر
(۳) بندگی باید کرد از بن دندان ایدر
(۴) بر جان و دل دشمن او کارگر آید

آزمون شبیه‌ساز کنکور - شماره ۲

تست ۳۱۱ کدام موارد از نظر تاریخ ادبیات صحیح می‌باشد؟

الف- قرن پنجم هجری دوران غلبه، رواج، حفظ و ارائه‌ی آداب و رسوم ملی بود.

ب- پایه حماسه‌های ملی به زبان فارسی در قرن چهارم نهاده شد.

ج- منطقه رواج فارسی دری، نخست در مشرق و شمال شرقی ایران بود.

د- اشعار کمی به زبان پهلوی در دست است ولی دچار تحریف‌هایی شده‌اند.

ه- در قرن چهارم بیشتر دانشمندان ایرانی آثار خود را به زبان فارسی دری می‌نوشتند.

- (۱) الف-ب-د (۲) الف-ج-د (۳) ب-ج-د (۴) ب-ج-ه

تست ۳۱۲ مؤلف چند اثر به درستی نوشته نشده است؟

(محاكمة اللغتين: سلطان حسین بایقرا) (لمعات: فخرالدین عراقی) (جامع التواریخ: خواجه رشیدالدین فضل الله همدانی)

(عباس نامه: وحید قزوینی) (عالم‌آرای عباسی: اسکندر بیگ ترکمان) (محبوب‌القلوب: میرزا بر خوردار فراهی) (انوار سهیلی:

علی بن حسین واعظ کاشفی) (صد پند: عبید زاکانی) (تاریخ گزیده: دولت‌شاه سمرقندی)

- (۱) سه (۲) چهار (۳) پنج (۴) شش

تست ۳۱۳ همه آثار زیر در مقدمه نثری مصنوع دارند. به جز گزینه‌ی

- (۱) عیار دانش (۲) المعجم فی معاییر اشعار العجم (۳) تذکره شاه‌طهماسب صفوی (۴) شرفنامه بدلیسی

تست ۳۱۴ همه ابیات مربوط به سبک هندی می‌باشند به جز بیت

- (۱) در آن مجلس که جام عشق نوشند
(۲) از موجه سراب شود بیش تشنگی
(۳) عمر اگر باشد ز قید تن رها خواهم شدن
(۴) نزاکت آن قدر دارد که در وقت خرامیدن
(۱) کجا پند خردمندان نیوشند
(۲) پروانه را خنک نشود دل ز ماهتاب
(۳) بی‌گره چون موجه آب بقا خواهم شدن
(۴) توان از پشت پایش دید نقش روی قالی را

تست ۳۱۵

همه ابیات حداقل یکی از ویژگی‌های سبکی شعر خراسانی را دارند به جز بیت

- (۱) هم ایدر من این لشکر آراستم
- (۲) یمین دولت شاه زمانه با دل شاد
- (۳) خردمند کز دور دریا بدید
- (۴) یکی بانگ بر زد به خواب اندرون
- بسی سروری و مهی خواستم
- به فال نیک کنون سوی خانه روی نهاد
- کرانه نه پیدا و بن ناپدید
- که لرزان شد آن خانه صد ستون

تست ۳۱۶ ابیات زیر از کدام شاعر سبک خراسانی است؟

- (۱) رودکی
- (۲) فرخی
- (۳) عنصری
- (۴) منوچهری
- مرا بسود و فروریخت هر چه دندان بود
- سپید سیم زده بود و دُر و مرجان بود
- نبود دندان، لا بل چراغ تابان بود
- ستاره سحری بود و قطره باران بود

تست ۳۱۷ در کدام گزینه، بدون رعایت ترتیب، آثار دیگری از پدیدآورندگان «آتش خاموش، طوفان در پرائنز، ملاقات در شب آفتابی» دیده می‌شود؟

- (۱) زمین سوخته، سفر ششم، آیینه‌های ناگهان
- (۲) تنفس صبح، ظهور، ظهر روز دهم
- (۳) جای پای خون، سووشون، بی‌بال پریدن
- (۴) در کوچه آفتاب، دلاویزتر از سبز، شهری چون بهشت

تست ۳۱۸ کدام گزینه از ویژگی‌های سبکی شعر یا نثر دوره انقلاب اسلامی نمی‌باشد؟

- (۱) روی آوردن به مفاهیم انتزاعی در شعر این دوره آشکار است.
- (۲) اساطیر یونانی، رومی، هندی و عبری رد پای آشکاری در داستان‌نویسی این دوره دارند.
- (۳) زبان داستان‌ها به ویژه در زمان جنگ بیشتر عامیانه است.
- (۴) زبان و واژگان شعری در قصاید این دوره به سبک خراسانی نزدیک است.

تست ۳۱۹ کدام گزینه از نظر تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی دوره مشروطه صحیح نیست؟

- (۱) شاعران دوره بیداری از جمله میرزاده عشقی تخیلات سرایندهان پیشین را در نظر داشتند.
- (۲) مفهوم «وطن» بسیار مورد توجه شاعرانی همچون علامه دهخدا و ادیب الممالک فراهانی بود.
- (۳) تاراج کتابخانه اصفهان از عوامل تاثیرگذار در نهضت بازگشت ادبی بود.
- (۴) تحقیقات ادبی و تاریخی در محدوده تاریخ مشروطه از موضوعات پرجاذبه محسوب می‌شد.

آزمون شبیه‌ساز کنکور - شماره ۳

تست ۳۲۰ موارد زیر به ترتیب ویژگی‌های زبانی کدام سبک‌ها می‌باشند؟

الف- باز بودن دست شاعر برای استفاده از همه واژه‌ها

ب- روی آوردن به زبان ساده و صمیمی کوچه و بازار

ج- باستان‌گرایی و علاقه فراوان به استفاده از واژگان کهن

(۱) مشروطه، معاصر، انقلاب اسلامی (۲) مشروطه، انقلاب اسلامی، معاصر

(۳) معاصر، مشروطه، انقلاب اسلامی (۴) انقلاب اسلامی، مشروطه، معاصر

تست ۳۲۱ پدیدآورنده چند اثر به‌درستی نوشته‌شده است؟

(دهکده پرمال: امین فقیری) (آخر شاهنامه: مهدی اخوان ثالث) (بدوک: علی مودنی) (تنگسیر: صادق هدایت) (تاریخ بیداری ایرانیان: میرزا آقا تبریزی) (مهاجر کوچک: محمدرضا سرشار) (شمس‌الدین و قمر: محمدباقر میرزا خسروی) (جعفرخان از فرنگ برگشته: مرتضی مشفق کاظمی) (بره گمشده راعی: هوشنگ گلشیری) (برآشتن گیسوی تاک: سید علی موسوی گرمارودی)

(۱) سه (۲) چهار (۳) پنج (۴) شش

تست ۳۲۲ کدام موارد مربوط به دوره سوم شعر معاصر می‌باشند؟

الف- تشکیل اولین کنگره نویسندگان و شاعران

ج- رواج جریان سمبولیسم اجتماعی

ه- جدال بر سر شعر کهنه و نو

(۱) الف-ج-ه (۲) ب-د-و (۳) الف-د-ه (۴) ب-ج-و

تست ۳۲۳ همه ابیات مربوط به یک سبک می‌باشند به جز

(۱) ساقیا جام مدام ده که در سیر طریق

(۲) سبزه‌ها با بانگ رود مطربان چرب‌دست

(۳) به سعی خود نتوان برد پی به گوهر مقصود

(۴) ز زهد خشک ملولم کجاست باده ناب

تست ۳۲۴ همه موارد از دیدگاه تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی صحیح هستند به جز گزینه‌ی

(۱) دولتشاه سمرقندی کتابی به تشویق امیرعلیشیر نوایی نوشته است که محتوای آن تاریخ تیموریان است.

(۲) «تاریخ برگزیده» و «المعجم فی معاییر اشعار العجم» به ترتیب آثاری مربوط به قرن‌های هشتم و هفتم می‌باشند.

(۳) نثر فنی در قرن هفتم کم‌کم ضعیف می‌شود و در قرن هشتم با سیطره تیموریان بر ایران از میان می‌رود.

(۴) «کلیم کاشانی» و «بابا فغانی شیرازی» به ترتیب شاعرانی از قرن‌های یازدهم و دهم می‌باشند.

تست ۳۲۵ در بین ویژگی‌های زیر به ترتیب چند مورد مربوط به سبک عراقی و چند مورد مربوط به سبک خراسانی می‌باشد؟

«بازتاب اندک علوم در شعر - رواج روحیه عرفانی و اخلاقی - واقع‌گرایی یا توجه به دنیای بیرون - شادی‌گرایی - ستایش

عشق - آسمانی بودن معشوق - باور به قضا و قدر»

(۱) سه، چهار (۲) چهار، سه (۳) دو، پنج (۴) پنج، دو

تست ۳۲۶ کدام گزینه از نظر تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی صحیح نمی‌باشد؟

(۱) در آغاز قرن چهارم دولت ساسانی رسم‌ها و سنت‌های فرهنگی کهن ایرانی را رواج می‌داد.

(۲) منظومه‌های «درخت آسوریک» و «یادگار زریران» هر دو اصل پهلوی دارند.

(۳) یکی از ویژگی‌های شعر فارسی در قرن چهارم و اوایل قرن پنجم پیچیدگی فکر و کلام در اشعار است.

(۴) ابوعلی بلعمی در ترجمه کتاب تاریخ طبری مطالبی بر آن افزود و مطالبی را نیز از اصل کتاب حذف کرد.

تۛۛۛۛ ۳۲۷ سراینده کدام شعر در مقابل آن صحیح نیامده است؟

- (۱) الا یا خیمگی خیمه فروهل که پیشاهنگ بیرون شد ز منزل (منوچهری)
- (۲) دانه باشی مرغکانت برچنند غنچه باشی کودکانت برکنند (رودکی)
- (۳) خوشا چون سروها استادنی سبز خوشا چون برگ‌ها افتادنی سبز (قیصر امین‌پور)
- (۴) آمد نفس صبح و سلامت نرسانید بوی تو نیاورد و پیامت نرسانید (خاقانی)

تۛۛۛۛ ۳۲۸ در کدام بیت هیچ‌یک از نشانه‌های سبکی شعر خراسانی وجود ندارد؟

- (۱) ایا شنیده هنرهای خسروان به خبر بیا ز خسرو مشرق عیان ببین تو هنر
- (۲) اگر به طلعت گویی خجسته طلعت او همی ز طلعت خورشید بیش دارد فر
- (۳) از آنکه طلعت او سر به سر همه نفع است بُود ز طلعت خورشید گاه‌گاه ضرر
- (۴) شگفتش آمد و شادی فزود و کبر گرفت ز روی فخر بگفت این به شعر خوش اندر

برای خرید نسخه چاپی یا تدریس ویدئویی این جزوه به سایت و یا کانال تلگرامی «آموزشگاه مجازی احمدی» مراجعه کنید.

برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد این جزوات و پکیج‌ها به شماره ۰۹۱۲۳۷۰۸۴۷۶ در تلگرام یا واتساپ و یا به صورت SMS پیام بدهید.

Ahmadi63amoozesh.com
@ahmadi63amoozesh

۴	۳	۲	۱	۱۵۱
○	○	●	○	۱۵۲
○	○	○	○	۱۵۳
○	○	○	○	۱۵۴
○	○	○	○	۱۵۵
○	○	○	○	۱۵۶
○	○	○	○	۱۵۷
○	○	○	○	۱۵۸
○	○	○	○	۱۵۹
○	○	○	○	۱۶۰
○	○	○	○	۱۶۱
○	○	○	○	۱۶۲
○	○	○	○	۱۶۳
○	○	○	○	۱۶۴
○	○	○	○	۱۶۵
○	○	○	○	۱۶۶
○	○	○	○	۱۶۷
○	○	○	○	۱۶۸
○	○	○	○	۱۶۹
○	○	○	○	۱۷۰
○	○	○	○	۱۷۱
○	○	○	○	۱۷۲
○	○	○	○	۱۷۳
○	○	○	○	۱۷۴
○	○	○	○	۱۷۵
○	○	○	○	۱۷۶
○	○	○	○	۱۷۷
○	○	○	○	۱۷۸
○	○	○	○	۱۷۹
○	○	○	○	۱۸۰
○	○	○	○	۱۸۱
○	○	○	○	۱۸۲
○	○	○	○	۱۸۳
○	○	○	○	۱۸۴
○	○	○	○	۱۸۵
○	○	○	○	۱۸۶
○	○	○	○	۱۸۷
○	○	○	○	۱۸۸
○	○	○	○	۱۸۹
○	○	○	○	۱۹۰
○	○	○	○	۱۹۱
○	○	○	○	۱۹۲
○	○	○	○	۱۹۳
○	○	○	○	۱۹۴
○	○	○	○	۱۹۵
○	○	○	○	۱۹۶
○	○	○	○	۱۹۷
○	○	○	○	۱۹۸
○	○	○	○	۱۹۹
○	○	○	○	۲۰۰

۴	۳	۲	۱	۱۰۱
○	○	○	○	۱۰۲
○	○	○	○	۱۰۳
○	○	○	○	۱۰۴
○	○	○	○	۱۰۵
○	○	○	○	۱۰۶
○	○	○	○	۱۰۷
○	○	○	○	۱۰۸
○	○	○	○	۱۰۹
○	○	○	○	۱۱۰
○	○	○	○	۱۱۱
○	○	○	○	۱۱۲
○	○	○	○	۱۱۳
○	○	○	○	۱۱۴
○	○	○	○	۱۱۵
○	○	○	○	۱۱۶
○	○	○	○	۱۱۷
○	○	○	○	۱۱۸
○	○	○	○	۱۱۹
○	○	○	○	۱۲۰
○	○	○	○	۱۲۱
○	○	○	○	۱۲۲
○	○	○	○	۱۲۳
○	○	○	○	۱۲۴
○	○	○	○	۱۲۵
○	○	○	○	۱۲۶
○	○	○	○	۱۲۷
○	○	○	○	۱۲۸
○	○	○	○	۱۲۹
○	○	○	○	۱۳۰
○	○	○	○	۱۳۱
○	○	○	○	۱۳۲
○	○	○	○	۱۳۳
○	○	○	○	۱۳۴
○	○	○	○	۱۳۵
○	○	○	○	۱۳۶
○	○	○	○	۱۳۷
○	○	○	○	۱۳۸
○	○	○	○	۱۳۹
○	○	○	○	۱۴۰
○	○	○	○	۱۴۱
○	○	○	○	۱۴۲
○	○	○	○	۱۴۳
○	○	○	○	۱۴۴
○	○	○	○	۱۴۵
○	○	○	○	۱۴۶
○	○	○	○	۱۴۷
○	○	○	○	۱۴۸
○	○	○	○	۱۴۹
○	○	○	○	۱۵۰

۴	۳	۲	۱	۵۱
○	○	○	○	۵۲
○	○	○	○	۵۳
○	○	○	○	۵۴
○	○	○	○	۵۵
○	○	○	○	۵۶
○	○	○	○	۵۷
○	○	○	○	۵۸
○	○	○	○	۵۹
○	○	○	○	۶۰
○	○	○	○	۶۱
○	○	○	○	۶۲
○	○	○	○	۶۳
○	○	○	○	۶۴
○	○	○	○	۶۵
○	○	○	○	۶۶
○	○	○	○	۶۷
○	○	○	○	۶۸
○	○	○	○	۶۹
○	○	○	○	۷۰
○	○	○	○	۷۱
○	○	○	○	۷۲
○	○	○	○	۷۳
○	○	○	○	۷۴
○	○	○	○	۷۵
○	○	○	○	۷۶
○	○	○	○	۷۷
○	○	○	○	۷۸
○	○	○	○	۷۹
○	○	○	○	۸۰
○	○	○	○	۸۱
○	○	○	○	۸۲
○	○	○	○	۸۳
○	○	○	○	۸۴
○	○	○	○	۸۵
○	○	○	○	۸۶
○	○	○	○	۸۷
○	○	○	○	۸۸
○	○	○	○	۸۹
○	○	○	○	۹۰
○	○	○	○	۹۱
○	○	○	○	۹۲
○	○	○	○	۹۳
○	○	○	○	۹۴
○	○	○	○	۹۵
○	○	○	○	۹۶
○	○	○	○	۹۷
○	○	○	○	۹۸
○	○	○	○	۹۹
○	○	○	○	۱۰۰

۴	۳	۲	۱	۱
○	○	○	○	۲
○	○	○	○	۳
○	○	○	○	۴
○	○	○	○	۵
○	○	○	○	۶
○	○	○	○	۷
○	○	○	○	۸
○	○	○	○	۹
○	○	○	○	۱۰
○	○	○	○	۱۱
○	○	○	○	۱۲
○	○	○	○	۱۳
○	○	○	○	۱۴
○	○	○	○	۱۵
○	○	○	○	۱۶
○	○	○	○	۱۷
○	○	○	○	۱۸
○	○	○	○	۱۹
○	○	○	○	۲۰
○	○	○	○	۲۱
○	○	○	○	۲۲
○	○	○	○	۲۳
○	○	○	○	۲۴
○	○	○	○	۲۵
○	○	○	○	۲۶
○	○	○	○	۲۷
○	○	○	○	۲۸
○	○	○	○	۲۹
○	○	○	○	۳۰
○	○	○	○	۳۱
○	○	○	○	۳۲
○	○	○	○	۳۳
○	○	○	○	۳۴
○	○	○	○	۳۵
○	○	○	○	۳۶
○	○	○	○	۳۷
○	○	○	○	۳۸
○	○	○	○	۳۹
○	○	○	○	۴۰
○	○	○	○	۴۱
○	○	○	○	۴۲
○	○	○	○	۴۳
○	○	○	○	۴۴
○	○	○	○	۴۵
○	○	○	○	۴۶
○	○	○	○	۴۷
○	○	○	○	۴۸
○	○	○	○	۴۹
○	○	○	○	۵۰

۴	○	۲۵۱
۳	○	۲۵۲
۲	○	۲۵۳
۱	○	۲۵۴
	○	۲۵۵
	○	۲۵۶
	○	۲۵۷
	○	۲۵۸
	○	۲۵۹
	○	۲۶۰
	○	۲۶۱
	○	۲۶۲
	○	۲۶۳
	○	۲۶۴
	○	۲۶۵
	○	۲۶۶
	○	۲۶۷
	○	۲۶۸
	○	۲۶۹
	○	۲۷۰
	○	۲۷۱
	○	۲۷۲
	○	۲۷۳
	○	۲۷۴
	○	۲۷۵
	○	۲۷۶
	○	۲۷۷
	○	۲۷۸
	○	۲۷۹
	○	۲۸۰
	○	۲۸۱
	○	۲۸۲
	○	۲۸۳
	○	۲۸۴
	○	۲۸۵
	○	۲۸۶
	○	۲۸۷
	○	۲۸۸
	○	۲۸۹
	○	۲۹۰
	○	۲۹۱
	○	۲۹۲
	○	۲۹۳
	○	۲۹۴
	○	۲۹۵
	○	۲۹۶
	○	۲۹۷
	○	۲۹۸
	○	۲۹۹
	○	۳۰۰

۴	○	۳۰۱
۳	○	۳۰۲
۲	○	۳۰۳
۱	○	۳۰۴
	○	۳۰۵
	○	۳۰۶
	○	۳۰۷
	○	۳۰۸
	○	۳۰۹
	○	۳۱۰
	○	۳۱۱
	○	۳۱۲
	○	۳۱۳
	○	۳۱۴
	○	۳۱۵
	○	۳۱۶
	○	۳۱۷
	○	۳۱۸
	○	۳۱۹
	○	۳۲۰
	○	۳۲۱
	○	۳۲۲
	○	۳۲۳
	○	۳۲۴
	○	۳۲۵
	○	۳۲۶
	○	۳۲۷
	○	۳۲۸
	○	۳۲۹
	○	۳۳۰
	○	۳۳۱
	○	۳۳۲
	○	۳۳۳
	○	۳۳۴
	○	۳۳۵
	○	۳۳۶
	○	۳۳۷
	○	۳۳۸
	○	۳۳۹
	○	۳۴۰
	○	۳۴۱
	○	۳۴۲
	○	۳۴۳
	○	۳۴۴
	○	۳۴۵
	○	۳۴۶
	○	۳۴۷
	○	۳۴۸
	○	۳۴۹
	○	۳۵۰

۴	○	۲۵۱
۳	○	۲۵۲
۲	○	۲۵۳
۱	○	۲۵۴
	○	۲۵۵
	○	۲۵۶
	○	۲۵۷
	○	۲۵۸
	○	۲۵۹
	○	۲۶۰
	○	۲۶۱
	○	۲۶۲
	○	۲۶۳
	○	۲۶۴
	○	۲۶۵
	○	۲۶۶
	○	۲۶۷
	○	۲۶۸
	○	۲۶۹
	○	۲۷۰
	○	۲۷۱
	○	۲۷۲
	○	۲۷۳
	○	۲۷۴
	○	۲۷۵
	○	۲۷۶
	○	۲۷۷
	○	۲۷۸
	○	۲۷۹
	○	۲۸۰
	○	۲۸۱
	○	۲۸۲
	○	۲۸۳
	○	۲۸۴
	○	۲۸۵
	○	۲۸۶
	○	۲۸۷
	○	۲۸۸
	○	۲۸۹
	○	۲۹۰
	○	۲۹۱
	○	۲۹۲
	○	۲۹۳
	○	۲۹۴
	○	۲۹۵
	○	۲۹۶
	○	۲۹۷
	○	۲۹۸
	○	۲۹۹
	○	۳۰۰

۴	○	۲۰۱
۳	○	۲۰۲
۲	○	۲۰۳
۱	○	۲۰۴
	○	۲۰۵
	○	۲۰۶
	○	۲۰۷
	○	۲۰۸
	○	۲۰۹
	○	۲۱۰
	○	۲۱۱
	○	۲۱۲
	○	۲۱۳
	○	۲۱۴
	○	۲۱۵
	○	۲۱۶
	○	۲۱۷
	○	۲۱۸
	○	۲۱۹
	○	۲۲۰
	○	۲۲۱
	○	۲۲۲
	○	۲۲۳
	○	۲۲۴
	○	۲۲۵
	○	۲۲۶
	○	۲۲۷
	○	۲۲۸
	○	۲۲۹
	○	۲۳۰
	○	۲۳۱
	○	۲۳۲
	○	۲۳۳
	○	۲۳۴
	○	۲۳۵
	○	۲۳۶
	○	۲۳۷
	○	۲۳۸
	○	۲۳۹
	○	۲۴۰
	○	۲۴۱
	○	۲۴۲
	○	۲۴۳
	○	۲۴۴
	○	۲۴۵
	○	۲۴۶
	○	۲۴۷
	○	۲۴۸
	○	۲۴۹
	○	۲۵۰

